

PERSFOCUS

VIJFDE JAARGANG NUMMER 9 - SEPTEMBER 1989

knipselkrant van vereniging Martijn
over kinderen, volwassenen en seksualiteit

in dit nummer:

Pleegzorgen	pag. 2
Incesthulp	pag. 5
Balans opmaken na de Bolderkar	pag. 8
Verbeelding van incest	pag. 12
Kinderporno in een polderdorp	pag. 14
Rossen analyseert Oude Pekela	pag. 18
Eerlijke reacties op jongensvriend	pag. 21
Voorlichting, of niet?	pag. 22
Salto mortale	pag. 23
De kruistocht van schoolarts Rensen	pag. 24
Jeugdige erotiek in beeld	pag. 27
Literatoren	pag. 29
Zoekt en gij zult vinden!	pag. 30
Ontucht van de maand	pag. 31
Onterecht	pag. 35
NAMBLA in trouble	pag. 37
De meisjes van Mieke de Waal	pag. 38
Achtergrond	pag. 39
Documentatielijst	pag. 45

PEERSTFOCUS

VIJFDE JAARGANG NUMMER 9 - 25 SEPTEMBER 1999

Kapitaalmarkt van verenigingsorganisaties
over kinderen, volwassenen en seksualiteit

In dit nummer:

pag. 1	Eerste pagina
pag. 2	Inhoud
pag. 3	Bain: opstellen na de Bolderberg
pag. 4	Verandering van fase
pag. 12	Kinderopvoeding in een postmodern
pag. 14	Roosendaal: een verhaal over de Bolderberg
pag. 18	Beleidskeuzes en jongeren
pag. 21	Verandering of niet?
pag. 22	De Bolderberg van schoolleiders
pag. 23	De Bolderberg van schoolleiders
pag. 24	De Bolderberg van schoolleiders
pag. 27	De Bolderberg van schoolleiders
pag. 29	De Bolderberg van schoolleiders
pag. 30	De Bolderberg van schoolleiders
pag. 31	De Bolderberg van schoolleiders
pag. 32	De Bolderberg van schoolleiders
pag. 33	De Bolderberg van schoolleiders
pag. 34	De Bolderberg van schoolleiders
pag. 35	De Bolderberg van schoolleiders
pag. 36	De Bolderberg van schoolleiders
pag. 37	De Bolderberg van schoolleiders
pag. 38	De Bolderberg van schoolleiders
pag. 39	De Bolderberg van schoolleiders
pag. 40	De Bolderberg van schoolleiders

PERSFOCUS, vijfde jaargang, nummer 9, september 1989

knipsels uit:

Volkskrant	VK
Trouw	Tr
NRC Handelsblad	NRC
Algemeen Dagblad	AD
Parool	Par
Telegraaf	Tel
Haarlems Dagblad	HD
Dordtenaar	
De Gelderlander	
Het Vrije Volk	VV
Haagsche Courant	HC
Leidsch Dagblad	LD
Tubantia	Tub
Katholiek Nieuwsblad	
Utrechts Nieuwsblad	UN
Nieuwsblad van het Noorden	NvhN
Groene Amsterdammer	GA
Vrij Nederland	VN
Oor	
Folia	
Privé	
Vpro-gids	
Opzij	
Sekstant	
Humbug	
Nederjands Juristen Blad	NJB
Gai-Pied	
International Herald Tribune	IHT
Seattle Post	
Seattle Times	
Express News	
San Fransisco Chronicle	SF Chron

Abonnementen op Persfocus kosten f 65,-. Bezorging als brief is f 15,- dunder en komt op f 80,-.

Losse nummers f 8,-.

Giro 5459646 van Vereniging Martijn

Postbus 5478, 1007 AL AMSTERDAM

Pedofielen komen niet in aanmerking als pleegouders

TR 27 VOORPAG.

Van een onzer verslaggeefsters
AMSTERDAM - Pedofielen die zich aanmelden als pleegouder worden niet geaccepteerd. Dit schrijven de Centrales voor pleegzorg in een brief aan de vereniging Martijn. Deze belangengroep van pedofielen noemt dit discriminatie.

Hoewel de Centrales voor pleegzorg al langer het beleid voeren dat pedofielen worden uitgesloten als pleegouder, brengen zij dit nu pas naar buiten. De aanleiding is een Sire-advertentie voor pleegouders in O.K., het blad van de vereniging Martijn.

Bij een foto van een zesjarig jongetje staat de tekst: 'Iemand bij wie je op schoot kunt kruipen. Iemand die bij je blijft als er spoken onder je bed zitten. (...) Iemand die pleegouder wil zijn.' Landelijk voorlichtster S. Nijon van de Centrales voor pleegzorg: „Een schokkende tekst tussen alle blote jongetjes in dat blad.“ De Stichting ideale reclame (Sire) betreurt het dat de advertentie in O.K. is terechtgekomen. „Wij worden overstroomd met aanvragen

om de advertentie te mogen plaatsen. De vereniging Martijn is er tussendoor geglipt“, zegt secretaris W. L. de Haan. „Maar het moge duidelijk zijn dat Sire pedofilie niet propageert.“

In een brief aan Martijn noemen de centrales „een mogelijke koppeling tussen pedofilie en pleegzorg ongewenst“. Zij laten weten O.K.-lezers, die zich na het zien van de advertentie opgeven, niet te accepteren als pleegouder.

Hier tegen tekent Martijn protest aan. „Wij vinden het onterecht dat de centrales de lezers van ons blad bij voorbaat uitsluiten“, zegt voorzitter B. Roelofsma. „Niet hun seksuele voorkeur, maar de vraag of zij geschikt zijn als pleegouder zou van doorslaggevend belang moeten zijn.“

Beide partijen gaan op 3 oktober rond de tafel zitten. Als de uitkomst van dit gesprek niet bevredigend is, overweegt Martijn juridische stappen tegen de Centrales voor pleegzorg.

• Pagina 17: Pleegzorg heeft er een zorg bij

Een pleegkind moet verzekerd zijn van een veilig adres. Daar zijn alle betrokken instellingen het over eens. Alleen verschillen hun pogingen om malafide lieden buiten de pleegzorg te houden nogal. Per jaar moeten zo'n vijftig kinderen weg bij hun pleegouders omdat ze zijn misbruikt. Een inventarisatie aan de vooravond van de week voor de pleegzorg.

lijkheden bij iemand die zich erotisch aangetrokken voelt tot kinderen.“

De centrales voeren hier lange gesprekken over met organisaties van pedofielen. Die zijn het er niet mee eens dat deze mensen geen pleegouder mogen worden. Het argument dat pedofielen alleen doen wat het kind wil kan de centrales echter niet overtuigen. Nijon: „Je kunt van kinderen niet verwachten dat zij de grenzen leggen. Dat is de verantwoordelijkheid van volwassenen. Kinderen die veel tekort zijn gekomen hebben veel liefde en aandacht nodig, maar niet op een seksuele manier.“

Zonder te willen suggereren dat alle alleenstaande mannen verdacht zijn zegt Nijon vooral slechte ervaringen te hebben met deze groep. In één geval moest flink de schaar worden gezet in een voorlichtingsfilm over de pleegzorg. De man die er zo enthousiast zijn verhaal in deed bleek te worden verdacht van pedofilie. De Centrales hebben een les getrokken uit dergelijke incidenten. Hun motto is tegenwoordig: beter drie pleeggezinnen teveel uitsluiten dan één teveel accepteren. Ondanks het feit dat er een groot tekort is aan opvangadressen.

De opvangvereniging Onderdak, een vrijwilligersorganisatie in Amsterdam, gaat op een andere manier te werk. Van de mensen die zich opgeven als opvangadres wordt niet het doopceel gelicht. „Wij zijn geen detective“, zegt coördinator Mart Kerremans. Wel worden er voor gesprekken gevoerd.

Kerremans: „Als je een stenen piemel op tafel ziet staan heb je het zo bekeken. Maar vaak moet je er tijdens die gesprekken achter komen waarom mensen zich aanmelden. Een standaardvraag is bij voorbeeld of ze verliefd zouden kunnen worden op hun jonge gast. Als ze ja zeggen wordt het dubieus. Een jongere is namelijk afhankelijk van zijn opvang. De verhoudingen moeten dan zuiver blijven.“

De vraag of pedofielen worden uitgesloten overvalt Kerremans. „Wij willen niet discrimineren“, zegt hij. Niet helemaal tevreden met dit antwoord voegt hij daar even later aan toe: „Zo gauw een pedofiel zich aanmeldt zullen we dat bespreken in het bestuur.“ In de tien jaar dat de vereniging bestaat is het nog nooit voorkomen dat mensen zich melden met de woorden: 'Ik ben pedofiel'. Volgens de vereniging is een goede begeleiding van opvangadressen dan ook zinvoller dan een zware voorselectie. In de praktijk blijkt pas goed of iemand zich voordoet zoals hij is.

Het Amsterdamse JAC is het met deze redenering eens. „Je moet niet denken dat je een sluitend systeem kunt bedenken om mensen met malafide bedoelingen te weren“, zegt medewerkster Heleen van Deur. „De meesten hebben de instellingen helemaal niet nodig als bemiddelaar. Zij vinden op straat genoeg jeugdigen die onderdak zoeken. Het lijkt wel alsof die types een neus hebben voor jongeren met een grote behoefte aan aandacht.“ Volgens Van Deur loopt de groep die zelf een adres probeert te vinden het meest gevaar. „Op deze jongeren hebben wij helaas geen controle.“

Privacy

Over het idee een centraal meldingspunt in te stellen is het JAC zeer kritisch. Volgens Van Deur horen malafide pleegouders eerder doorgegeven te worden aan de politie dan aan een centraal meldingspunt. Ook uit het oogpunt van de privacy vindt zij het Amsterdamse initiatief gevaarlijk. „Moet een man die ik binnen vijf minuten heb afgepoeid ook op die lijst komen te staan? En hoe lang blijft zijn naam circuleren? Ik denk dat de nieuwe privacy-wet dat nooit toestaat.“

Loekie de Lange (justitie) reageert eveneens terughoudend op het plan. „Eng, eng, eng“, zegt ze. „Er moet eerst maar eens op gestudeerd worden of het juridisch mogelijk is.“ Belangrijker is volgens De Lange dat alle instellingen die zich met pleegzorg bemoeien op één lijn komen. „Als zij niet allemaal dezelfde selectie-eisen hebben, is de kans groot dat mensen met malafide bedoelingen daar misbruik van maken.“

PLEEGZORG HEEFT ER EEN ZORG BIJ. 'DE MALAFIDE LIEDEN'

door Jan Douwes

TR 27

Een man die vertelt dat hij na het overlijden van zijn vrouw en dochter graag meisjes opvangt is gauw ontmaskerd. Zijn bedoelingen liggen er te dik bovenop. Maar mensen met onzuivere plannen kunnen het ook slimmer aanpakken. Na een aantal slechte ervaringen zijn de instellingen voor pleegzorg extra op hun hoede.

Er zijn altijd mensen geweest die zich met onzuivere bedoelingen aanmelden als pleegouder. Mensen die zich seksueel tot kinderen aangetrokken voelen bij voorbeeld. De instellingen die betrokken zijn bij de pleegzorg weten er alles van. Alleen praten ze er niet graag over. Ze zijn bang dat publiciteit over deze relatie kleine groep een smet werpt op de pleegzorg.

Beleidsmakers lijken zich minder zorgen te maken om het negatieve effect van openbaarheid. In de nota Jeugdhulpverlening 1989 waarschuwt de gemeente Amsterdam voor het eerst voor mensen die zich met 'malafide intenties' aanmelden. Volgens de opstellers van de nota zou voorkomen moeten worden dat deze personen het na een afwijzing bij de ene instelling opnieuw proberen bij een andere. Zij stellen voor dat instanties die zich met de pleegzorg bemoeien malafide adressen gaan uitwisselen. Een projectgroep pleegzorg onderzoekt dit na jaar hoe zo'n regionaal meldingspunt vorm moet krijgen.

Hoewel de gemeente vergaande plannen maakt, kan zij niet zeggen hoe vaak mensen met 'malafide intenties' zich melden als pleegouder. De vijf Centrales voor pleegzorg maken zo'n vijftig keer per jaar mee dat een kind op een adres weg moet omdat het er wordt misbruikt. Geregistreerd worden deze misstanden niet.

Betrouwbaar

Het ministerie van justitie, het jongerenadviescentrum en de Opvangvereniging Onderdak in Amsterdam hebben evenmin harde cijfers. Dat er pleeggezinnen zijn die minder betrouwbaar blijken dan zij zich voordoen weten zij allemaal. Al haasten zij zich hieraan toe te voegen dat er nog veel méér fantastische pleeggezinnen zijn.

Toch krijgen alle (gezins)voogdij-instellingen binnenkort een dringend verzoek van het ministerie van justitie: zij moeten op papier zetten hoe zij te werk gaan als er in (pleeg)gezinnen sprake is van seksueel misbruik. De instellingen krijgen twee maanden de tijd om hun huiswerk te maken.

Het is de eerste keer dat het ministerie hen dwingt een beleid op dit gebied te ontwikkelen. Loekie de Lange, plaatsvervangend sectormanager, is er trots op dat het ministerie seksueel misbruik zo

serieus neemt. De Raden voor de kindbescherming hebben hun beleidsplannen al eerder op papier moeten zetten. In de brief aan de instellingen worden de pleeggezinnen extra genoemd dankzij Nel Draijers onderzoek naar seksueel misbruik. Van de 1054 ondervraagde vrouwen waren negentien in hun kindertijd in aanraking gekomen met de kindbescherming. Zes meisjes kwamen in een pleeggezin terecht. Vier van hen werden seksueel misbruikt door de heer des huizes.

Grof

Draijer waarschuwt dat dit cijfer met grote voorzichtigheid gebruikt moet worden. Het gaat tenslotte om een kleine groep. Die voorzichtigheid blijkt echter niet uit de conclusie dat tweederde van de meisjes in een pleeggezin seksueel is lastiggevallen.

Dit gegeven was aanleiding voor de ministeries van justitie, WVC en sociale zaken om in het pasverschenen regeringsstandpunt over het seksueel misbruik speciale aandacht aan pleeggezinnen te besteden. WVC belooft daarin binnenkort voorstellen te doen over een betere begeleiding van pleeggezinnen. Justitie kondigt een onderzoek aan naar het aantal kindbeschermingsklantjes dat seksueel is lastiggevallen.

De Lange zal nooit de reactie van een maatschappelijk werker vergeten toen die hoorde dat een kind werd misbruikt door haar pleegvader: 'Ach, dat zijn toch normale gezinsproblemen'. „Heel grof vond ik dat.“ Even verontwaardigd was De Lange over een maatschappelijk werker die weigerde een pleeggezin uit te schrijven. Hoewel er een meisje seksueel was lastiggevallen, wilde de hulpverlener

alweer een nieuw kind naar het pleeggezin sturen.

Loekie de Lange: „De instellingen moeten alert reageren als zij merken dat een pleegkind seksueel wordt misbruikt. Zij zijn tenslotte medeverantwoordelijk. Een kind komt in de kindbescherming terecht omdat het met de zedelijke of lichamelijke ondergang wordt bedreigd. De instellingen hebben de taak ervoor te zorgen dat het kind veilig is.“

Huisdier

De selectie van pleegouders is een taak van de Centrales voor pleegzorg. Volgens voorlichtster Sonja Nijon duurt het maximaal een half jaar voordat mensen zich pleegouder mogen noemen. De Centrales gaan eerst na wat de motieven zijn om kinderen op te vangen. Sonja Nijon: „We zoeken stabiele pleegouders met oprechte belangstelling voor kinderen. Iemand die zich eenzaam voelt kan beter een huisdier nemen.“

De Raden voor de kindbescherming zoeken vervolgens uit of de gegadigden een strafblad hebben. Mensen die ooit een zeden- of geweldsdelict hebben gepleegd komen niet in aanmerking. Per jaar worden ongeveer veertig aspirant-pleegouders om deze reden afgewezen. Het is te riskant om kinderen bij hen te plaatsen, vinden de Centrales. Dat geldt volgens de instellingen ook voor pedofielen. Sinds een jaar worden zij niet meer geaccepteerd door de centrales. Er waren teveel slechte ervaringen. Nijon: „Pleegkinderen kunnen zich extreem gedragen: als zij kwaad worden worden ze ontzettend kwaad. En als ze afhankelijk worden worden ze ontzettend afhankelijk. Dat vraagt om moei-

In de auto had Simon nog gevraagd: „Is het niet eng, met een man alleen?“ Het antwoord van de maatschappelijk werker was: „Nou moet je niet moeilijk doen. Deze meneer heeft al heel wat jongens opgevangen. Hij is absoluut te vertrouwen.“

Simon heeft die avond dringend onderdak nodig. Via de Centrale voor pleegzorg krijgt hij het adres van een alleenstaande man. Hij gaat er met tegenzin heen. Eigenlijk is hij nogal bang voor mannen. Ze doen hem denken aan zijn vader, een agressieve, domme man.

Met hem blijft hij op zijn zevende achter, als zijn moeder zelfmoord pleegt. Hij houdt het niet lang met hem uit. Op zijn tiende zwerft hij na schooltijd al op straat. Te bang om naar huis te gaan. Dankzij de huisarts wordt Simon in een tehuis ondergebracht. Hij komt onder toezicht van een kinderrechter te staan. Wie hem in die tijd naar zijn grootste wens vraagt, krijgt als antwoord: wonen in een 'gewoon gezin'. Maar als het eenmaal zo ver is, kan hij zijn draai niet vinden. Op zijn veertiende loopt hij weg.

Na een jaar zwerven krijgt Simon de kans mee te doen met een overlevingsstocht in Frankrijk. Hij heeft er zin in. De laatste twee weken voor zijn vertrek moet hij alleen nog onderdak zien te krijgen. Een man is bereid hem zo lang op te vangen.

Zodra de maatschappelijk werker vertrokken is, vraagt de man Simon of hij zich wil douchen. Nietsvermoedend gaat de jongen naar de badkamer. De man wacht hem op als hij klaar is. Hij kleedt de tegenstribbelende Simon uit en verkracht hem met geweld. Vluchten is die nacht niet mogelijk. Alle deuren zijn op slot.

De volgende dag lukt het Simon wel te ontsnappen. Hij is compleet over zijn toeren en weet niet waar hij naar toe moet. Zijn voogdes kan hij niet bereiken omdat het weekend is. Simon slaapt de eerste nacht in een tuin. De volgende nacht brengt hij door op het strand.

Met zijn voogdes gaat hij maandag aangifte doen bij de politie. De agenten hebben na vijf minuten al door, dat Simon niet uit zijn duim zuigt. Die avond wordt de man gearresteerd. Hij bekent nog vier andere jongens te hebben misbruikt.

De gebeurtenis is een grote schok voor de Centrale voor pleegzorg. De instelling had de man altijd op handen gedragen. Hij was een voorbeeld voor andere

pleeggezinnen. Tot zijn eigenlijke bedoelingen aan het licht komen. Onmiddellijk verdwijnt zijn naam uit de kaartenbak.

Met Simon gaat het niet best. Hij weigert mee te gaan op overlevingsstocht. Zijn hoofd staat er niet naar, zegt hij. Met alcohol en drugs probeert hij zijn zorgen te vergeten. Een tijdlang jat hij zelfs een paar tubes solutie als hij in geldnood is. Kan hij daarvan een snuif nemen.

Over de man die hem heeft verkracht is Simon aanvankelijk zeer rancuneus. „Ik ga zijn deur bekladden“, dreigt hij. De wetenschap dat de man zijn baan kwijt is en een jaar gevangenisstraf moet uitzitten is een kleine genoegdoening voor hem. Vrienden heeft Simon niet. Van verkering kan hij alleen maar dromen. De enige personen die hij vertrouwt zijn een groepsleider van zijn vroegere kindertehuis en zijn voogdes. Bij haar maakt hij altijd grootse toekomstplannen. Over een paar jaar wil hij rijk en succesvol zijn. „En wat ga je morgen doen?“, vraagt zijn voogdes dan. Hij moet haar het antwoord schuldig blijven. Op zijn zeventiende heeft Simon al zo'n bewogen leven achter de rug, dat hij niet goed weet hoe het verder moet.

'Niet zeuren, die man is echt te vertrouwen'

VERVULL TR 27

Pedofielen kwaad op Centrale voor Pleegzorg

elkaar op vakantie. Ik baal ervan dat bij pedofiele altijd gedacht wordt aan sex. Die mannen zijn gewoon graag samen met kinderen".

Als er lichamelijke contact ontstaat tussen man en kind, kan dat volgens Goslinga ook positief zijn. „Ik praat dan natuurlijk over erotisch contact. Gemeenschap met een kind onder de 16 jaar is immers strafbaar. Kijk, pleegkinderen weten vaak niet eens wat liefde is. Een man die het kind regelmatig aait, zoent en omhelst, doet toch geen kwaad?“. De Centrale voor Pleegzorg is het niet eens met deze intimitieën. „Opvoeding en erotiek gaan niet samen. Pedofielen doen wat kinderen willen. Zij laten kinderen grenzen stellen. Dat is fout. Een kind zegt geen 'nee' tegen een extra knuffel. Kinderen kunnen op die manier seksueel afhankelijk worden van hun pleegouder. Dat moeten wij voorkomen“, aldus Nijon.

Als een relatie tussen een pedofiel en een pleegkind toch uit de hand loopt, hoeft dat volgens Goslinga niet de schuld te zijn van de pleegouder. „De Centrale voor Pleegzorg zou de hand in eigen boezem moeten steken. Het is wat al te gemakkelijk om pedofielen na een aantal incidenten niet meer als pleegouders te accepteren. De centrale moet zorgvuldige gesprekken houden met aanstaande pleegouders. Daaruit moet blijken of de man oprechte belangstelling heeft voor het kind. Ook tijdens de pleegzorg moet de centrale de vinger aan de pols houden. Zeker bij alleenstaanden. Die zijn vaak eenzaam. Afstand houden is dan niet altijd makkelijk“.

Op zich is de aandacht voor de geconstateerde misstanden in de pleegzorg terecht. In het artikel wordt het probleem echter verdraaid en weggestopt bij een willekeurige categorie van outcasts die behept zouden zijn met een bepaalde seksuele voorkeur. De heteroheer des huizes verdwijnt uit het beeld. Kennelijk moeten we denken aan de in het kader beschreven verkrachter. Ik weiger echter te geloven dat deze als voorbeeld aangehaalde zaak exemplarisch is voor de problemen waarmee de pleegzorg te kampen heeft.

Moeten aspirant-pleegouders nu getest worden op hun seksuele voorkeur? Afgezien van de technische onmogelijkheid ervan, geeft een dergelijke 'diagnostiek' licht aanleiding tot discriminatie. Zoals een woordvoerder van één van de pleegzorgorganisaties het in het artikel stelt, lijkt een goede begeleiding van opvangszinvoller dan een zware voorselectie.

Amsterdam Marc van Bijsterveldt

Goslinga van de NVSH zegt cynisch dat 'ook pedofielen nadenken over pleegzorg'. Volgens hem hebben pedofiele pleegouders hun gevoelens onder controle. „Zij kiezen in zo'n geval niet voor hun eigen seksuele behoefte maar voor de zorg van het kind. En daar zijn zij prima toe in staat. Ik ken heel veel mannen die een uitstekende relatie hebben met hun pleegkind. Ze gaan vriendschappelijk met elkaar om. Spelen samen schaak of gaan met

blad van 'Martijn' de club die de belangen van pedofielen behartigt, vraagt een zestigjarige jongste om een pleegouder. Hij zoekt iemand „bij wie je op schoot kunt kruipen“. Deze aandoenlijke oproep heeft de discussie over pedofiele pleegouders opnieuw aangezwengeld. De Centrale voor Pleegzorg stuurt een boze brief naar Martijn met de mededeling dat de lezers van het blad niet geaccepteerd worden als pleegouders. Volgens 'Martijn' is hier sprake van „zuiverdiscriminatie“. Meer commentaar wil de vereniging niet geven. Uit een overleg tussen de Centrale voor Pleegzorg en 'Martijn' zal volgende week blijken of pedofielen definitief van de wachtlijst voor pleegouders geschrapt worden.

Volgens de Centrale voor Pleegzorg faalt de helft van het aantal alleenstaande

(Door Carine Neeffes) **TU 28**
DEN HAAG (GPD) - „Een pedofiel kan een uitstekende pleegvader zijn. Het zijn geen mannen die achter 'sex aanhollen'. Ze geven een kind liefde en warmte. Dat is juist wat een pleegkind nodig heeft. Pedofielen die zich aanmelden als pleegouder, willen zorgen voor het kind. Net als ieder ander. In zo'n geval zijn ze niet uit op sex.“

Gorrit Goslinga, lid van de landelijke werkgroep pedofiele van de NVSH, wordt driffig. Hij reageert fel op de uitspraak van de Centrale voor Pleegzorg die pedofielen niet langer als pleegouders wil accepteren, omdat zij seksuele relaties zouden aangaan met het pleegkind.

In een advertentie in het verenigings-

Pleegouders TK 10-10

Bij het lezen van het artikel van Johan Douwes over 'malafide' pleegouders (Trouw, 27 september), moest ik mij enkele malen achter het oor krabben. Van een aantal passages ontging mij de logica. In het stuk wordt gesteld dat tweederde van de meisjes in een pleeggezin seksueel is lastiggevallen. Betekent dit dat er per jaar slechts ongeveer vijfenzeventig meisjes in een pleeggezin worden ondergebracht? De centrales voor de pleegzorg herplaatsen immers per jaar vijftig kinderen wegens misbruik. Als er bij die vijftig ook jongens zitten, wordt in het rekensommetje het aantal pleegkinderen van vrouwelijke kunne nog kleiner. Hier klopt dus iets niet.

In het artikel blijkt een leuke afkorting te bestaan voor mensen met 'malafide intenties', namelijk de pedofielen. Als ik het goed begrijp, zijn dat alleenstaande mannen die zich erotisch aangetrokken voelen tot kinderen. Enthousiasme over het pleegouderschap moet worden opgevat als 'singaal van pedofilie'.

Pedofielen niet als pleegouders

UTRECHT (SPU) - Pedofielen komen niet meer in aanmerking om pleegouder te worden van minderjarigen. Dit hebben de Centrales voor Pleegzorg laten weten aan de belangengroep voor pedofielen, de stichting Martijn.

Volgens S. Nyon, woordvoerder van de centrales, zijn er in het verleden te veel negatieve ervaringen opgedaan met alleenstaande pedofiele mannen die een pleegkind in huis wilden nemen. „Bijna de helft van dat aantal aanvragen liep uit op vervelende ervaringen voor de kinderen“, zegt Nyon.

Rechtsreeks aanleiding voor het schrijven van de centrales aan de stichting Martijn is een SIRE-advertentie voor pleegouders in O.K., het blad van Martijn, begin dit jaar. De advertentie bestond uit een foto van een 6-jarig jongetje met de tekst: 'Iemand bij wie je op schoot kunt kruipen. (...) Iemand die pleegouder wil zijn'. Die advertentie had volgens Nyon nooit geplaatst mogen worden in O.K. De toestemming daarvoor hebben wij inmiddels geweigerd.

De stichting Martijn noemt het weigeren van pedofielen als pleegouder "discriminatie". "Niet de seksuele voorkeur, maar de vraag of iemand geschikt is als pleegouder zou voorop moeten staan", aldus een woordvoerder.

Pedofielen geweerd als pleegouders

UTRECHT, 27 sept. - Pedofielen worden niet als pleegouders geaccepteerd. Dat zei de landelijke woordvoerder van de Centrales voor de Pleegzorg vanmorgen.

Begin dit jaar stond er een wervingsadvertentie voor pleegouders in het blad OK van de pedofielenvereniging Martijn. De Centrales voor pleegzorg protesteerden daartegen in een brief aan de vereniging Martijn. De Stichting Ideële Reclame had per abuis een advertentie voor pleegouders in OK laten plaatsen. De vereniging Martijn had daartoe een verzoek bij deze stichting ingediend. Martijn weigerde vanmorgen commentaar.

De Centrales die pleegouders selecteren, hebben in het verleden mensen met erotische gevoelens voor kinderen tot het pleegouderschap toegelaten. In veel gevallen leidde dat tot erotische toenaderingen en tot ontuchtige handelingen. Daarom hebben de Centrales besloten pedofielen niet meer tot het pleegouderschap toe te laten. Nijon: „Het gaat om de kinderen. We accepteren liever een pleegouder te weinig dan een te veel. Martijn heeft hier onlangs tegen geprotesteerd.“

'Week voor de Pleegzorg' richt zich op het werven van nieuwe ouders

Pleegzorg verkoopt 215 keer per jaar 'nee' aan kinderen

(Van een onzer verslaggevers) **WN 30**
UTRECHT — Elk jaar moet de 'Centrale voor Pleegzorg' in Utrecht 215 keer 'nee' verkopen aan kinderen die de centrale eigenlijk snel in een pleeggezin zou moeten plaatsen. „Een aantal van hen kan alsnog terug naar de eigen vader of moeder, maar veel van de kinderen komen terecht in het opvangtehuis”, zegt Petra Huizinga erbij. Ze is publiciteitsmedewerkster bij de centrale.

Terwijl zij cijfers en omstandigheden noemt, kijkt Huizinga of het om haar eigen kroost gaat. „Voor sommige kinderen is het tehuis een goede oplossing, maar lang niet alle pleegkinderen zijn daar op hun plaats”, weet ze. In haar dagelijkse werk wordt ze dagelijks met dit soort problemen geconfronteerd.

Petra Huizinga zegt dat er nog altijd vooroordelen bestaan onder de mensen ten aanzien van pleegzorg: „Veel mensen denken dat de voorwaarden die we stellen erg hoog liggen. Ze denken dat ze een flink inkomen moeten hebben of in een groot huis moeten wonen. Ook denken ze vaak dat ze getrouwd moeten zijn en zo zijn er nog wel een aantal redenen waardoor men de stap naar pleegouder niet durft te zetten”.

Dergelijke hoge eisen gelden wel bij adoptie, maar in de pleegzorg ligt dat anders, aldus Huizinga, maar regels zijn er wel: „Je moet een redelijk stabiel bestaan hebben, de kinderen moeten op je kunnen rekenen. Verder moet men goed beseffen dat het kind nooit van jou zal zijn. Daarom letten we ook altijd op mensen die 'adoptief

zijn ingesteld. Als we soms informatie-avonden houden, is er altijd wel iemand aanwezig die net een kind heeft verloren of die zich eenzaam voelt. Zo iemand raden wij liever af om een pleegkind in huis te nemen. Een pleegkind brengt eerder problemen mee dan dat het ze oplost”.

Puber

De grootste plaatsingsmoeilijkheden zijn er bij de leeftijdsgroep 12 tot 18 jaar. Huizinga: „Het idee een puber in huis te nemen en dan nog wel een pleegkind, schrikt een hoop mensen af. Maar het hoeft helemaal niet zo te zijn dat een kind van die leeftijd ook de meeste problemen geeft. Een klein kind dat thuis is mishandeld, is soms veel moeilijker in de opvoeding”.

De centrale heeft plannen zich meer op scholen te gaan presenteren. Petra Huizinga: „We willen de kinderen daar door bijvoorbeeld toneelvoorstellingen en voorlichting het idee geven dat het heel normaal is om pleegouder te zijn. Omdat zij de pleegouders van de toekomst zijn, zien we dit als een goede investering”.

In de campagnes neigt de centrale eerder naar een negatief beeld van het pleegouder-zijn dan dat ze het voorstelt als alleen maar rozegeur en manschijn. „We kunnen op onze posters wel een zelig jongetje afbeelden die 'alsjeblieft opgenomen wil worden”, aldus Huizinga, „maar daar streven wij niet naar. We hebben er niks aan als mensen zich aanmelden door dat mooie beeld. We wijzen liever drie ouders te veel af dan dat we één verkeerde keuze maken”.

Om die reden heeft de pleegzorg-centrale vorig jaar ook besloten geen pedofielen meer als pleegouders te accepteren, zegt de publiciteitsmedewerkster. „Hoe goed de bedoelingen van de meesten van hen ook zijn, we kunnen het risico niet nemen”.

Voor de centrale een kind

plaatst, is er altijd eerst een oriënterend gesprek met de pleegouders. Huizinga: „Soms komt het toch nog voor dat iemand die kwade bedoelingen heeft met de kinderen er doorheen glipt. Dat risico is nooit helemaal uit te sluiten”.

Negatief

Met het oog op de komende 'Week van de Pleegzorg' wil de centrale meer aandacht aan de pleegouders zelf besteden. De media hebben volgens de woordvoerder de laatste tijd vooral negatief over de pleegzorgouders bericht. Onder het motto 'Zorgen voor pleegouders' is er in 't Spant in Bussum een symposium met Tweede-Kamerlid Peter Lankhorst (Groen Links). Er zal een discussie zijn over een betere opvang van pleegouders als zij stuiten op de problemen die een pleegkind met zich meebrengt.

Een pleegouder krijgt nu zo'n 8800 gulden per jaar voor de onderhoudskosten van een kind. De centrale vindt dat veel te weinig, zegt Petra Huizinga: „Het is voor de regering veel goedkoper om een kind in een pleeggezin te plaatsen dan het in een tehuis onder te brengen. Daarom moet er f 2000 per jaar bij. De overheid mag ook haar steentje bijdragen”.

De pr-medewerkster denkt dat de centrale meer ouders zal aantrekken als de omstandigheden voor hen verbeteren. „Nu is het vaak nog dweilen met de kraan open”, zegt ze. „De ouders die je aan de ene kant aantrekt, vallen aan de andere kant weer

Foto: Wim-Felix Kalkman

PUBLICITEITSMEDEWERKSTER Petra Huizinga van de 'Centrale voor de Pleegzorg' in Utrecht: „Lang niet alle pleegkinderen zijn op hun plaats in een tehuis”.

af als er niet goed voor ze wordt gezorgd. Je moet goed voor pleegouders zorgen, ze zijn het waard”.

Behalve het symposium wil de centrale ook in Utrecht zelf actie voeren. Op maandag zullen medewerkers om 15.30 uur de ramen en hekken van het opvangtehuis 'Aloysius' volplakken met affiches. Dit moet symbolisch de 'gevangenis' weergeven die sommige kinderen ervaren als ze niet naar een pleeggezin kunnen.

Op zondag 8 oktober wordt

verder in filmtheater 't Hoogt de vrolijke film 'Mijn vader woont in Rio' gedraaid. Die gaat over een 9-jarig meisje dat haar vader mist nadat haar ouders gescheiden zijn. Ze heeft gehoord dat hij in Rio de Janeiro woont en gaat hem daar opzoeken. De toegang is gratis: wie wil kijken moet telefonisch reserveren (tel. 030-332373). In de foyer van het theater zal een 'pleegzorgcafé' zijn. Mensen die interesse hebben om pleegouder te worden kunnen daar in contact komen met ervaren pleegouders.

Pleegouders verwijten overheid te weinig steun

(Van onze verslaggever) **VK 30**
BUSSUM — Elk jaar hebben drieduizend kinderen in Nederland een pleegadres nodig. Honderden van hen kunnen niet worden geplaatst omdat er een tekort is van vijfhonderd pleeg- en opvangouders. Pleegouders krijgen te weinig steun van de overheid en de hulpverlenende instellingen. Dit vindt H. van Vonderen, voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Pleeggezinnen.

Hij was vrijdag een van de sprekers op het symposium Zorgen voor Pleegouders in Bussum. De Centrales voor Pleegzorg die pleegouders proberen te werven, vinden dat de pleegzorg als systeem faalt. „Een op de drie plaatsingen wordt voortijdig en ongewenst afgebroken. Veel pleegouders haken mede door gebrek aan ondersteuning af.” Tienduizend jongeren tot achttien jaar verblijven in pleeggezinnen.

De Nederlandse wetgeving kent geen beschermende regels voor pleegouders. Deze ontbreken hoewel de overheid meer pleegzorg wil, omdat dat beter en goedkoper is dan opvang door de overheid, aldus Van Vonderen.

Wettelijk is er onderscheid tussen kinderen die door WVC („vrijwillige” plaatsing) en die door Justitie zijn geplaatst. Alleen pleegouders van een

door WVC geplaatst kind hebben blokkaderecht: Als ze gedurende een jaar een pleegkind hebben opgevoed, kan het niet zonder hun toestemming door de persoon of instelling die de voogdij heeft, worden weggehaald. Er zijn echter gevallen bekend waarbij dit blokkaderecht wordt omzeild, aldus Van Vonderen.

Bovendien hebben (aspirant-) pleegouders ook nog te maken met het ontbreken van eenduidig beleid. Volgens Van Vonderen ontwikkelen WVC en Justitie elk hun eigen beleid. „Pleegkinderen, jongeren tot achttien jaar, worden door deze stamenoerlog tussen WVC en Justitie aan willekeur overgeleverd.”

Pleegouders zouden ook begeleid worden door niet adequaat opgeleide maatschappelijk werkers. Van Von-

deren vindt dat die net als pleegouders op hun bekwaamheden geselecteerd moeten worden. Een woordvoerder van WVC zegt dat in de begroting van volgend jaar extra geld wordt uitgetrokken voor de begeleiding van pleegouders.

J. Brandt, scheidend directeur van de Centrale voor Pleegzorg/Jeugd onder Dak in Deventer, is van mening dat er een goede opleiding voor beroepskrachten in de pleegzorg nodig is. „De pleegouders ervaren de begeleider zelden als een onmisbare steun en als de problemen zich voordoen, voelt men zich alleen staan. Pleegzorg beschikt over veel te weinig middelen om goed te kunnen zijn. Er gaat zo weinig geld in dat er gesproken kan worden van roofofbouw.”

'Slachtoffers zijn gebaat bij daderbehandeling'

Therapie voor incestplegers in opmars

OPZIJ SEPT

Therapeutische behandeling van incestdaders om hen op die manier een gedragswijziging te laten ondergaan, is niet populair binnen de welzijns wereld. Niet bij feministische hulpverleners die bang zijn dat therapeutische aandacht voor de daders ten koste zal gaan van de aandacht en de daaraan gekoppelde subsidies voor de hulpverlening aan de incestslachtoffers; niet bij mannelijke hulpverleners die de - per definitie gedwongen - behandeling van incestdaders niet vinden passen in hun hulpverleningsethiek. Toch komen er, in navolging van de Verenigde Staten, langzamerhand in Nederland steeds meer initiatieven die zich richten op de behandeling van daders.

Angeline van den Berg

Naast de al bestaande initiatieven gaat deze maand in Rotterdam een project van start 'Incest Dader Behandeling', een initiatief van het Openbaar Ministerie en het RIAGG. Het project werd aangezwengeld door het Openbaar Ministerie dat geen respons ontmoette bij hulpverlenende instanties in haar werkgebied als zij een incestverdachte voor behandeling wilde doorsturen. De reden waarom justitie incestplegers een therapeutische behandeling wil laten ondergaan, is dat men er van doordrongen raakt dat opsluiting daders er niet van weerhoudt in herhaling te vervallen; het belang van de samenleving en in het bijzonder dat van de incestslachtoffers is daarmee dus niet gediend. Als de incest bekend wordt en alleen het slachtoffer krijgt therapeutische hulp, blijkt vaak dat tijdens die hulp de incest gewoon doorgaat. Bij detentie van de dader stopt de incest weliswaar tijdens de opsluiting, maar in veel gevallen hervat hij later zijn activiteiten; is het niet met zijn eerste slachtoffer dan wel met een jonger zusje, een buurmeisje of kleinkind.

Uit Amerikaanse onderzoeken is echter gebleken dat na (gedwongen) daderbehandeling de recidive fors daalt. Gedwongen daderbehandeling komt daarom ook in Nederland meer en meer uit de taboesfeer. De argumenten om daders te gaan behandelen zijn, naast de hierboven genoemde, ook het feit dat een gevangenisstraf vaak stigmatiserend werkt, niet alleen op de dader maar op het hele gezin. Het slachtoffer voelt zich daarvoor, hoe onterecht ook, vaak verantwoordelijk of wordt door de moeder en andere huisgenoten als schuldige aangewezen van de gezinsontwrichting.

Een ander, meer dubieus motief is de ontdekking dat veel daders zelf vroeger seksueel misbruikt zijn: de dader is zelf slachtoffer. Dit motief is dubieus te noemen omdat het snel kan leiden tot ontschuldiging van de dader (een woord dat nog niet is opgenomen in Van Dale maar dat in incesthulpverleningskringen al vlot over de tong gaat): hij was gepredestineerd, kon er ook niets aan doen.

De behandeling van de dader zal in de meeste gevallen gedwongen zijn omdat die tot stand komt via een justitiële maatregel: als de dader meewerkt aan een behandeling, kan dat van invloed zijn op de strafmaat die in het - uitgestelde - proces zal worden gehanteerd. Als een dader de behandeling voortijdig afbreekt wordt hij onmiddellijk opgepakt en moet alsnog

zijn volle straf uitzitten. Die stok achter de deur blijkt noodzakelijk, zo niet onontbeerlijk te zijn. Van enige motivatie om zich onder behandeling te stellen is namelijk meestal geen sprake. Integendeel: een man die incest heeft gepleegd, stelt meestal alles in het werk om de daad te ontkennen. Of, als hij hem wel bekent, te bagatelliseren ('ach, het is maar een paar keer gebeurd en ze zei nooit dat ze het vervelend vond') of zijn schuld met de rationalisaties te verdoezelen ('het ging alleen om seksuele voorlichting, ik probeerde haar op die manier die verkrachting te doen vergeten'). Een andere variant is wel het feit erkennen maar niet de schuld. Hiervoor beroept men zich dan bijvoorbeeld op de bijbel waarin staat dat het zaad van de man niet verloren mag gaan, of wordt de vrije seksuele moraal van de jaren zestig aangehaald waarin alles kon, alles mocht.

Compassie

Inmiddels hebben een aantal therapeuten ervaring opgebouwd met het werken met incestdaders. Jos Frenken, hoogleraar sexologie en verbonden aan het Nederlands Instituut voor Sociaal Sexuologisch Onderzoek, sprak in juni op het incestcongres in Groningen over zijn ervaring met het werken met vijftien incestdaders. Zijn behandelingsprogramma neemt vijftientwintig sessies van twee uur in beslag en strekt zich uit over een periode van zeven maanden. In deze zeven maanden werkt hij volgens zijn vijf-fasenplan, waarin de fasen van 'het onder ogen zien van hetgeen er is gebeurd; het nemen van verantwoordelijkheid en het krijgen van schuldbesef' de belangrijkste zijn. Ruud Bullens, werkzaam bij het Riagg Rotterdam en het Ambulante Bureau Jeugd welzijnszorg Leiden, gaf op hetzelfde congres een lezing en workshop. Hij behandelt daders eveneens in een vijfstapentherapie die veel overeenkomsten vertoont met hetgeen Frenken doet. Bullens'

behandeling neemt echter minstens twee jaar in beslag. In zijn ervaring (met meer dan tachtig incestplegers) is de ontkenningfase de moeilijkste maar ook de belangrijkste om doorheen te gaan. De dader ontkent niet alleen het feit dat hij incest heeft gepleegd, maar ook dat hij een slachtoffer heeft gemaakt; hij ontkent de vernedering en de pijn van het meisje. Bullens vindt het essentieel voor het welslagen van de behandeling dat hij door deze dubbele ontkenning heen weet te breken. Naar eigen zeggen doet hij dat door bikkelharte confrontaties, attaquierend,

het onderuit halen van het ontkenning gedrag van de dader en door steeds weer hun uitwijkmogelijkheden af te snijden. Deze confrontatie kost hem vaak al meer dan een half jaar: de ontkenning en ontwijking van de verantwoordelijkheid blijken diep in de persoonlijkheid van de daders ingesleten te zijn.

De volgende fasen van de behandeling zijn er op gericht de dader zijn verantwoordelijkheid te laten nemen voor hetgeen er is gebeurd en daarmee het slachtoffer te 'ontschuldigen'. Bullens waarschuwt voor een te snelle, gemakkelijke 'ontschuldiging' waarbij de dader alleen met de mond belijdt wat hij in wezen niet zo ervaart.

Ook Frenken noemt de valkuil van de dader die te snel 'vergeving' voor zijn daden vraagt aan zijn dochter' maar daarmee alleen zijn eigen schuld afwentelt op haar: zij moet hem vergeven.

Zowel Frenken als Bullens eindigen de behandeling met 'compassie', oftewel eeherstel. Ze geven de dader de mogelijkheid om te ervaren dat zij een overwinning hebben geboekt, ze hebben hun ge-

drag onder ogen gezien en een overwinning behaald op hun 'onvolwassen, kinderlijke' kant, op hun gemis aan verantwoordelijkheid.

Moeilijke jeugd

Het verschil tussen Frenken en Bullens zit hem niet zozeer in de tijd die een behandeling bij beiden in beslag neemt maar vooral in de wijze waarop ze aankijken tegen de oorzaak van de incest. Bij Frenken is duidelijk meer begrip voor omstandigheden, moeilijke jeugd, zieke echtgenoten en dergelijke terwijl Bullens

zich meer op het standpunt stelt dat incest op de eerste plaats een machtsprobleem is en daarnaast een persoonlijk probleem. Hij ziet het feit dat het blijkbaar voor mannen gewoon is om seksualiteit in ongelijkwaardigheid te beleven, om zich niet te bekommeren om de gevoelens van hun partner, als een gevolg en oorzaak van de heersende machtsverhoudingen.

Veel mannen klagen momenteel dat zij door alle opwinding rondom incest, niet eens meer met hun dochter onder de douche kunnen gaan zonder verdacht te zijn. Ruud Bullens bestempelt dit als kinderlijk en (emotioneel) onvolwassen gedrag. Elke vader moet zijn verantwoordelijkheid kennen en weten waar de grenzen liggen. Zich beroepen op 'overmacht', het knuffelen dat een dochter spontaan doet seksueel uitleggen en zijn eigen seksuele gevoelens daarop projecteren, is een uiting van emotionele onrijpheid en het ontlopen van verantwoordelijkheid die je hebt als ouder, als volwassenen tegenover je kinderen. Incestdaders nemen geen verantwoordelijkheid voor hun daden, ze nemen geen verantwoordelijkheid voor

het welzijn van hun kinderen en zijn alleen bezig met hun eigen behoeften, wensen en verlangens.

Ruud Bullens heeft niet de pretentie met zijn therapie een persoonlijkheidsverandering tot stand te brengen, hij is al blij als het gedrag verandert, als er een heropvoeding heeft plaatsgevonden waardoor de dader zijn grenzen kan hanteren. andere rolopvattingen krijgt.

Hij is ervan overtuigd dat niet de methodieken het belangrijkste zijn in de daderbehandeling, maar de persoonlijkheid van de behandelaar: die moet sterk genoeg zijn, consequent, de dader kunnen 'ontmaskeren' in zijn ontkenningen. rationalisaties en verontschuldigheden en hem wijzen op zijn verantwoordelijkheid. zijn kinderlijkheid en hem een gezonder beeld van man-vrouwverhoudingen binnen de seksualiteit weten bij te brengen. 'Ik doe dit werk niet voor de daders' zegt Ruud Bullens, 'ik doe het voor de slachtoffers, die zijn er bij gebaat als de dader niet meer in herhaling vervalt, die zijn erbij gebaat als mannen anders gaan denken over zichzelf in relatie tot de ander.' □

Proef met alternatieve straf voor incest

Door onze redacteur
ELS FLIPSEN

ROTTERDAM, 27 sept. — „Het gezin oogt perfect. Vader en moeder hebben allebei een goede baan en er zijn drie schattige kinderen. Aan tafel wordt gesproken over van alles, over politiek, de vakantie, Zuid-Afrika. Nog geen uur later gaat de vader met zijn dochter naar boven en pleegt incest. Daar wordt niet over gesproken, dat blijft onder tafel.”

Het is een van de voorbeelden die dr. R.A.R. Bullens, directeur van het Ambulant Bureau Jeugdwelzijnszorg in Leiden, gisteren noemde op een voorlichtingsmiddag over het project Incest Dader Behandeling Rotterdam (IDBR). Daarbij gaat het er om plegers van incest aan een therapie te onderwerpen als alternatief voor gevangenisstraf met als belangrijkste doel de seksuele vergripen te stoppen, eens en voor altijd. „Behandeling in een juridisch verplichtend kader”, aldus de Rotterdamse officier van justitie mr. J.C. Gras.

Sinds het begin van het project, op 1 september, zijn twee verdachten geselecteerd die voor het project in aanmerking kunnen komen. Daarvoor moet worden voldaan aan een aantal voorwaarden, zoals een redelijke intelligentie en spreekvaardigheid van het Nederlands. De strafbare feiten moeten zijn toegegeven en de straf die daar op staat mag hooguit onge-

veer vijftien maanden gevangenis zijn. Dit laatste wordt vastgesteld op de zitting van de rechtbank, die, als haar oordeel ten gunste van behandeling uitvalt, de strafzaak schorst voor de tijd die daarvoor nodig is, gemiddeld anderhalf jaar.

De ervaring in Nederland is dat na een gevangenisstraf de seksuele delicten binnen het gezin in veel gevallen worden hervat. Een intensieve, strak omlijnde therapie moet dat voorkomen.

Het Rotterdamse project, dat onder leiding staat van mevrouw E.M. van Willenswaard van het Regionaal Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg Rijnmond Noord-Oost, werd vorig jaar al aangekondigd. De voorbereiding, het overleg met allerlei instanties die ermee te maken hebben en de opleiding van de medewerkers vroegen echter meer tijd dan voorzien.

Traumatische jeugd

Dr. Bullens coördineert de twintig hulpverleners van RIAGG's (regionale instituten voor de ambulante geestelijke gezondheidszorg) en reclasering, die een speciale opleiding hebben gekregen. „Incestplegers zitten barstensvol zelfmisleiding, rationalisering, bagatellisering. Ook bij een dader die bekend heeft, moeten hulpverleners minimaal een half jaar zwemmen door een

stroop van ontkenning. De schuld wordt beurtelings gelegd bij het slachtoffer, de drank, de echtgenote, de eigen jeugd. Maar ook een traumatische jeugd mag nooit als excuus worden geaccepteerd”, aldus Bullens.

Aanvankelijk zouden kandidaten worden geselecteerd door de officier van justitie, zodat al snel na de arrestatie met de therapie kon worden begonnen. In overleg met de Rotterdamse rechtbank wordt echter de voorkeur gegeven aan inschakeling van de strafrechter. Volgens de Rotterdamse officier van justitie Gras leidt dat tot enig tijdsverlies, maar biedt het meer zekerheid over de instemming van de rechtbank.

Een Rotterdamse advocaat merkte gisteren op dat de keuze tussen gevangenisstraf of behandeling in strijd kan zijn met het Verdrag van Rome, omdat van een 'vrije' keuze nauwelijks sprake is. Gras verwacht op dat punt geen problemen, omdat een mogelijkheid wordt geboden zoals bij een alternatieve straf als dienstverlening al is geaccepteerd.

Het risico bestaat dat een incestpleger zijn therapeut in de maling neemt om zo aan de gevangenis te ontkomen. Volgens dr. Bullens is dat niet ondenkbaar. „Als iemand tien of twintig jaar de zaak heeft opgelicht, want daar komt het toch vaak op neer, kan dat problemen geven. Als je dan alleen afgaat op het oordeel van

de behandelaar, begeef je je op glad ijs. Daarom wordt ook de echtgenote ingeschakeld en wordt er contact onderhouden met de behandelaar van het slachtoffer. Het gaat niet om een therapie van 'happy go lucky'.

Successen

De resultaten van het project worden wetenschappelijk onderzocht door de psycholoog drs. V.G. Kouratovsky. De ervaring met de behandeling van incestplegers is in Nederland beperkt, maar de effecten zijn in elk geval gunstiger dan die van gevangenisstraf. In de Verenigde Staten zijn opmerkelijke successen geregistreerd. Van de mensen die zich lieten behandelen, verviel nul tot achttien procent in de oude fouten, waarbij de ernstigste delinquenten de hoogste recidive scoorden. Gevangenisstraf leverde een recidive op van 36 procent voor de minst ernstige gevallen tot 80 procent voor de zwaarste delinquenten.

Een vergelijking met de Nederlandse situatie wordt niet reëel gevonden. In de VS zijn gevangenisstraffen van twaalf of vijftien jaar voor seksuele misdrijven geen uitzondering. Bovendien is de behandeling veel intensiever en moeten mensen zich vaak diep in de schulden steken om hun eigen behandeling en die van hun slachtoffer(s) te kunnen betalen.

KINDER rechtswinkel

Rechtzetter

Rechtzetter is een rubriek over rechten en plichten. Deze keer gaat het over seksueel misbruik van kinderen. Rechtzetter wordt gemaakt in samenwerking met de Kinderrechtswinkel in Utrecht.

Daders dwingen kinderen vaak niks door te vertellen Nooit zwijgen over seksueel misbruik

(Van de redactie
Dwarsligger)

UTRECHT — De woorden 'seksueel misbruik' en 'incest' kom je steeds vaker tegen in de krant. Niet omdat er nu meer kinderen zijn die door een bekende of onbekende worden gedwongen om seksuele spelletjes te spelen, maar omdat het niet meer zo geheimgehouden wordt als een paar jaar geleden.

Toch zeggen veel kinderen die te maken hebben met 'seksueel misbruik' er niets of maar heel weinig over tegen anderen. Ze schamen zich ervoor. Of de dader

zegt dat het heel normaal is wat ze moeten doen. Nog moeilijker is het als de dader hun vader is. Of als de dader de kinderen bedreigt. 'Als je moeder dit weet, vermoordt ze je'. Veel kinderen durven daarom aan niemand te vertellen dat ze die seksuele spelletjes heel vervelend vinden.

'Seksueel misbruik' is een verzamelnaam voor alles wat met seks te maken heeft en wat tegen de zin van het kind gebeurt. Of wat kan gebeuren doordat de dader de macht heeft over zijn slachtoffer.

Of de seksuele handelin-

gen wel of niet strafbaar zijn hangt af van een aantal dingen. Zo is het belangrijk hoe oud het kind is, wat die seksuele handelingen precies zijn en wat kind en dader met elkaar te maken hebben (vader/dochter, oom/nichtje, leerkracht/leerling).

Kinderen die seksueel worden misbruikt kunnen met dat probleem het beste eerst naar hun ouders gaan. Als dat niet kan, omdat juist de vader (of moeder) de dader is, kan het kind het beste naar iemand toegaan die hij of zij vertrouwt. Dat kan een oom of tante zijn, maar ook een leerkracht, de huisarts

of een vertrouwensarts. Een vertrouwensarts is een gewone huisarts die problemen en klachten behandelt waarmee mensen niet naar hun eigen huisarts durven.

Als een vertrouwensarts denkt dat het om strafbare handelingen gaat, overlegt hij met een officier van justitie. Die beoordeelt of de dader voor de rechter moet komen, of dat er misschien alvast een extra maatregel moet worden genomen. Zo kan het kind uit huis worden geplaatst, of de dader kan bijvoorbeeld een verbod krijgen om met het kind contact te zoeken.

De politie gaat meestal niet onmiddellijk naar het huis van de dader om die op te pakken en in een cel te stoppen. Die een verzoek om bij de politie te komen praten. Uit dat gesprek moet dan blijken wat er aan de hand is.

Wie te maken heeft met seksueel misbruik en helemaal niet weet waar hij of zij met dat probleem naar toe moet, kan het beste contact opnemen met de Kinder telefoon, de Meidetelefoon, het Jongeren Advies Centrum of de Kinderrechtswinkel. De telefoonnummers vind je achterop elke Dwarsligger.

Incest-slachtoffer, geen kneus

In vrijwel alle films, documentaires en verhalen over incest heerst een sombere, serieuze sfeer. Het gaat over een verschrikking, dus het kan bijna alleen maar verschrikkelijk zijn. De filmers Anneke Hopmans en Bob Entrop van SOL Filmproducties in Breda hebben met succes geprobeerd een paar stappen verder te gaan. Ze maakten een qua vorm en inhoud prachtige documentaire van bijna anderhalf uur over drie meisjes van het opvanghuis Clara Fey in Roermond. De productie is bedoeld voor middelbare scholen, buurthuizen, hulpverleners en dergelijke. Voor iedereen dus.

De film benadert incest heel wat genuanceerder dan tot nu toe vaak gebeurt. De drie meisjes zijn ook incestslachtoffer, maar laten uitdrukkelijk weten dat ze daarnaast nog wel heel wat meer zijn. In hun gevoelens voor hun vaders zijn ze heel dubbel: „Mijn vader is twee mensen.” En: „Het blijft toch je vader.” Twee moeders verschijnen in de film. Een van de vaders komt vol in beeld en doet zijn verhaal.

Een van de drie meisjes, ze verbleef acht jaar geleden in Clara Fey, zegt: „Ik heb wel eens met mensen die ik goed kende gepraat over mijn incest-ervaringen. Ze

reageren dan heel verbaasd. Ze verwachten dan een kneusje... Als je dat niet bent, denken ze meteen dat het niet zo erg was.”

Anneke Hopmans woonde ruim twee maanden in Clara Fey. Het begin van de film gaat ook over het maken van de film zelf, haar eigen twijfels over de manier waarop ze als feministe een dergelijk onderwerp moet aanpakken. Het vervolg bestaat voornamelijk uit gesprekken tussen Hopmans en de drie meisjes die de ongelooflijke moed hadden om voor de camera's te verschijnen: Lies, Petra en Angelique.

Lies denkt er over misschien nog ooit contact met haar vader op te nemen. Haar moeder komt in beeld. Lies: „Mijn moeder heeft het geweten, vanaf de eerste keer, toen ik negen jaar was. Ik ben nu niet meer boos op haar, maar als ik ook maar de geringste aanwijzing zou hebben dat zij het had kunnen tegenhouden, dan zou ik nu nog steeds boos zijn.” Lies benadrukt dat bij haar de incest maar een deel van het probleem was. Heel wrang zegt ze: „Dat ene uurtje per dag kwam ik nog wel door, maar die andere 23 uur...”

Het tweede meisje heet Petra. Ze woont inmiddels weer thuis: haar vader heeft in de bak gezeten en een therapie gevolgd. In dat

gezin speelde de moeder een centrale rol. Die heeft, zodra Petra vertelde wat haar vader met haar deed, aangifte gedaan en vanaf dat moment, zoals ze zelf zegt, „de schouders er onder gezet om het gezin weer op poten te zetten”. Terwijl Petra in het opvanghuis zat, zat pa in het huis van bewaring. Op die plaats is hij ook door Anneke Hopmans geïnterviewd.

Hopmans daarover: „Dat was vreselijk moeilijk. Tot voor kort dacht ik alleen maar dat het het beste was om al die vaders aan de hoogste boom op te knopen. Het is heel makkelijk om zo iemand alleen maar een klootzak te vinden en veel moeilijker om te proberen voor zo'n vader ook nog enig begrip op te brengen. Toch hoop ik dat de film duidelijk maakt dat je als hulpverlener niet verder komt als je tegen die meisjes alleen maar zegt dat hun vader een klootzak is.”

Petra daarover: „Ik zag een film op school over incest en begreep toen dat dat ook met mij gebeurde. Ik wist dus dat als ik iets zou loslaten, mijn vader naar de gevangenis zou moeten. Dat was heel moeilijk. Het blijft toch je vader.”

Onderbelicht blijft in de film hoe zo'n vader er toe komt incest te plegen. Centraal staat de vraag

Lies, Petra en Angelique in de documentaire over incest.

hoe het met die meisjes moet. Hopmans: „Op een of andere manier moeten ze weer verder met hun ouders. Niet per se thuis. Ik wil allerm minst pleiten voor een soort gezinsherstelbeleid. Maar je merkt wel dat veel kinderen het contact met hun ouders willen voortzetten, al is het maar één keer per jaar.” Petra is terug naar huis. Lies woont op kamers en heeft contact met haar moeder. Het contact met haar vader zoekt ze weer op als ze vindt dat ze daar aan toe is. Misschien komt dat moment wel nooit.

Het derde meisje, Angelique, zit in de meest ellendige positie. Haar vader ontkent. Blijft ontkennen. Wil niet praten. Het mooiste moment uit de film is wanneer Angelique zegt: „Een

vader die bekend en hulp zoekt, houdt een dochter en een gezin over. Een vader die blijft ontkennen, houdt alleen zijn eigen geweten over.”

Het pijnlijkste moment uit de film is wanneer dezelfde Angelique zegt dat het heel makkelijk is om te praten over de tijd waarin de incest vreselijk was, en: „heel moeilijk om te praten over de tijd dat ik het fijn vond. Dat was tussen mijn derde en mijn tiende. Toen was het nog niet ruw, maar heel zacht en teder. Ik wist niet beter dan dat het er bij hoorde en ik vond het niet vervelend.”

BEN ROGMANS
Mijn vader is twee mensen, 82 minuten VHS, huren kost f 75, kopen f 175. Sol Filmproducties Breda.

Abus sexuel en famille

Plusieurs enquêtes le montrent : 62 % des abus sexuels à l'égard d'enfants sont le fait de proches. Mais les préjugés ont la vie dure...

O (AI-PIED 387)
n s'en souvient, l'année dernière à la même époque, Mme Hélène Dorlhac, secrétaire d'Etat chargée de la Famille, lançait sa campagne « les abus sexuels à l'égard des enfants : comment en parler ? ». Le 19 septembre dernier, la deuxième journée nationale sur les « abus sexuels à l'égard des enfants » faisait le point après douze mois de travail. Elus locaux, responsables des différents ministères, dont M. Joxe, travailleurs sociaux, médecins se sont déplacés. Premier bilan : « La première étape de notre mission, déclare Mme Dorlhac, qui était la sensibilisation de l'opinion publique, est réussie. Il y a une prise de conscience collective de la gravité que constitue l'abus sexuel sur le développement et la personnalité des enfants qui en sont victimes. Le tabou social, surtout celui de l'inceste, commence à se lever. »

L'agresseur type

Le plus intéressant reste la présentation des deux premières enquêtes épidémiologiques menées en France. Un sondage réalisé par BVA sur 1 500 personnes de dix-huit à soixante ans, révèle que 6,2 % d'entre elles (4,5 % des hommes et 7,7 % des femmes) ont subi un ou plusieurs abus sexuels entre un et dix-huit ans. Dans 17 % des cas, l'auteur est un membre de la famille restreinte (père, frère), dans 45 % une personne connue, et dans 38 % des cas, une personne inconnue. A peine 7 % des cas

d'abus sexuels ont été déclarés à une autorité.

L'enquête réalisée par l'INSERM en 1988 sur 5 500 enfants de zéro à dix-neuf ans, prouve si on ne le savait déjà que les filles « trinquent » en moyenne quatre fois plus que les garçons. On estime que sur 1 000 adolescents suivis, 2 garçons et 8 filles ont subi des abus sexuels. Le Dr Zorman lui, a enquêté sur le campus de Grenoble. Près de 10 % des 720 étudiants qu'il a interrogés ont reconnu avoir été « abusés sexuellement », dont 9 garçons et 61 filles. Ce qui ressort de toutes ces enquêtes, c'est que l'agresseur type attend rarement sa proie au coin d'un bois, ou sur la trottoir en face de l'école. Et pourtant, que d'hystérie autour de la protection des enfants. Au cours de la conférence de presse, n'a-t-on pas entendu (abasourdi) un journaliste s'étonner que l'on ne fiche pas tous les « déviants » connus ! Jean Blocquaux, directeur de cabinet de Mme Dorlhac, lui a gentiment rappelé l'existence de la loi « Informatique et Libertés » et répété que dans 62 % des cas, les « déviants » sont en fait le bon père de famille ou le tonton gâteau !

Changement d'esprit chez les jeunes

« Aux USA, explique le Dr Zorman, on estime à 80 % le nombre de cas d'abus sexuels perpétrés en famille ». Dans les prochains mois, d'ailleurs, on parlera aussi « d'abus sexuels sur les adolescents » ; les diverses enquêtes ayant révélé que les abus sexuels interviennent à 50 % entre onze et dix-huit ans. Mais si les responsables de la campagne se sont félicités de leur action, les gens qui travaillent sur le

terrain sont nettement moins enthousiastes. « On veut former des enseignants et des instituteurs pour qu'ils parlent aux enfants des abus sexuels, alors qu'à l'école, on ne fait aucune éducation sexuelle », proteste une enseignante. Mme Dorlhac, qui insiste constamment sur le partenariat mis en place, se voit rétorquer par une assistante sociale : « Tout ça, ce sont des mots, sur le terrain, on n'a ni moyens ni locaux... » Et puis on parle et reparle des droits de l'enfant, mais en réalité, quels sont-ils ?

« Vous imaginez-vous, un gosse de huit ans venir voir un médecin à l'hôpital, dénonce ce chef de service d'un hôpital parisien. On le renverra en lui disant « Reviens avec tes parents » ! » Et dans un commissariat ? Lors de son allocution, M. Joxe, ministre de l'Intérieur, se montre plutôt optimiste : « On note une augmentation des plaintes enregistrées en matière d'infraction à caractère sexuel. Cela correspond à un changement d'esprit chez les jeunes qui ont plus confiance en la police. » Ah bon ? 12 000 policiers ont déjà reçu une formation sur l'accueil des enfants victimes de violences familiales ou extérieures, soit 20 % des crédits de la police. Mme Dorlhac a rappelé l'importance de la loi du 10 juillet 1989 qui prévoit un accueil décentralisé, organisé autour du conseil régional, ce qui va faciliter la prévention. Enfin, réalisation concrète de la campagne : un numéro vert, central téléphonique gratuit sur tout l'Hexagone, 24 h/24, qui permettra à quiconque, victime ou témoin d'un mauvais traitement à enfant, d'appeler. Entrée en service prévue en décembre.

CATHERINE DURAND

Soms moet je over een geheim praten

TR 20
'Over sommige geheimen moet je praten'. Zo heet een grote campagne over kindermishandeling die volgend jaar zal starten. Posters, films, tv-spots en liedjes moeten mishandelde kinderen aan het praten krijgen.

Het aantal meldingen van kindermishandeling is het afgelopen jaar met 39 procent toegenomen. De bureau's vertrouwensartsen kregen 7500 meldingen binnen, teveel om elk kind te kunnen helpen. Daarom trokken vertrouwensartsen bij het kabinet aan de bel. Ze krijgen nu van het ministerie van WVC anderhalf miljoen gulden extra. „Daardoor kunnen zo'n vijftiengint mensen aan het werk gaan“, zegt de directeur van het landelijk bureau vertrouwensartsen, H. Mourits. Hij is daar erg blij mee, want de drukte had soms rampzalige gevolgen. „Zo dacht een maatschappelijk werker dat een bepaalde melding wel even kon blijven liggen. Dat kind was een paar weken later dood.“

Kennissen

Vorig jaar hebben 225 jongeren zelf bij de vertrouwensartsen gemeld dat ze mishandeld zijn. Deze jongeren zijn ongeveer vijftien jaar. De helft van alle meldingen wordt echter gedaan door mensen uit de naaste omgeving van mishandelde kinderen: burens, kennissen, familieleden. En verder kloppen leerkrach-

ten en huis- en schoolartsen bij de bureau's aan. Mourits: „Het is ontzettend belangrijk dat kinderen tegen iemand durven te zeggen dat ze mishandeld worden. Bij voorbeeld tegen de moeder van een vriendinnetje. Iedereen kan een vertrouwensarts bellen; je naam wordt nooit aan iemand doorgegeven. Mensen mogen ook over mishandeling bellen zonder hun naam te zeggen.“

Maatje

Kortom, iedereen moet praten. Niet alleen de kinderen die mishandeld worden, maar ook mensen die sterk vermoeden dat een kind afgezonderd of seksueel misbruikt wordt. Daarom start de Vereniging tegen kindermishandeling volgend najaar de campagne: 'Over sommige geheimen moet je praten'. Ze gaat van start met filmpjes op televisie. „Daarin geven we nuchtere informatie. We laten een kind vertellen hoe hij of zij gered is. En een 'maatje' vertelt hoe hij zijn vriendje heeft geholpen“, vertelt Klaas Kooijman van de vereniging. Waarschijnlijk zal ook een bekende artiest een singel opnemen over kindermishandeling. In Amerika is deze methode een groot succes. Daar zingt een populaire zanger over de ellende die hij in zijn jeugd heeft meegemaakt. Kooijman: „Het blijkt dat kinderen veel sneller met iemand over hun mishandeling praten als ze zo'n liedje vaak horen.“

HET ANATOMISCH CORRECTE POPPENARREST

1. Inleiding N J B 23

Het *spelinterview* door een orthopedagogisch en/of psychologisch geschoold deskundige waarbij zogeheten 'anatomisch correcte' (= van geslachtskenmerken voorzien) poppen¹ worden gebruikt, is een moderne onderzoeksmethode om inzicht op te sporen. De kwaliteit van dit type onderzoek is echter dubieus, althans omstrede. Onlangs haalde een rapport de wijze waarop werd aangeveegd met de wijze waarop aan de Bolderkar in Vlaardingen verbonden onderzoekers te fanatiek op jacht zouden zijn geweest naar mogelijk seksueel misbruik van zeer jonge kinderen door hun ouders. Minder bekend is dat de Hoge Raad op 28 februari een arrest wees waarin hij het niet nader gemotiveerde gebruik van een op deze methode gebaseerd deskundigenverslag (zie art. 344 lid 1 sub 4 Sv), nu dat in feitelijke aanleg door de verdediging op betrouwbaarheid was aangevochten, aan banden legde: het hof had het grondig gedocumenteerde verweer van de raadsman waarin de betrouwbaarheid van dit type onderzoek werd betwist, niet mogen verwerpen, zonder die verwerping met redenen te omkleeden. (...) Dit heeft tot gevolg dat de bewezenverklaring niet naar de eis der wet is gemotiveerd.²

In de desbetreffende zaak had het hof het verslag van de spelinterviews als bewijsmiddel gebedigd en daarbij noch het bezwaar van de verdediging tegen dat gebruik gemotiveerd van de hand gewaagd, noch het gebruik van de hand gewaagd toegelicht. Wat betreft het gebruik van deskundigenverslagen in de bewijsconstructie eist de Hoge Raad — wanneer we het arrest iets generaliserend opvatten — in ieder geval dat een: 1. ter terechtzitting gevoerd — grondig gedocumenteerd — verweer, dat de 2. betrouwbaarheid aanvecht van 3. een nieuwe onderzoeksmethode,

* Luchth Barning is psycholoog en jurist, zij is werkzaam als advocaat te Voorschoten.
Hans Nijboer is als hoofdadvocaat inofficieelrecht verbonden aan de Rijksuniversiteit te Leiden.

van de zaak, kunnen de resultaten van deskundige activiteit via de bewijsmiddelen (deskundigenverklaring of deskundigenverslag) bewijsrechtelijk aan de orde komen en zelfs beslissend bewijsmateriaal opleveren.

Op grond van de mate van betrokkenheid van de deskundige in concrete onderzoeksactiviteiten valt grofweg een driedeling aan te geven: van voorlichting aan politie of justitie, dan wel aan de rechter, via gerichte interpretatie van bepaalde reeds beschikbare gegevens tot en met compleet (experimenteel) toegepast onderzoek in de zaak zelf. Als voorbeeld van het laatste noemen we het doen van ballistische proeven met een bepaald pistool. In de casus van het anatomisch correcte poppenarrest ging het eveneens om door de deskundige verrichte zelfstandig uitgevoerde onderzoeksactiviteiten in de concrete zaak.

Met de groei van de mogelijkheden van allerlei soorten wetenschappelijk onderzoek en de technisch/praktische toepassing daarvan, is ook de betekenis van deskundigen in het strafproces toegenomen. Dit geldt in beginsel het onderzoek ter zake van alle soorten delicten. Er zijn zelfs strafbepalingen die de noodzaak van deskundigenonderzoek vooronderstellen (bijv. art. 26 lid 2 sub b WVW). De wettelijke regeling voor de meeste soorten expertise behelst niet meer dan algemene voorschriften, die het Wetboek van Strafvordering in het verband van het (gerechtelijk) vooronderzoek, het onderzoek op de terechtzitting en de bewijsregeling bevat. Zie o.a. art. 151, 158, 227 e.v., 296, 343, 344, 415 Sv. Het Wetboek laat de verantwoordelijke functionarissen (politie, officier van justitie, rechter) een maximale vrijheid met betrekking tot het inschakelen van deskundigen en de aan

1. Zie over dit onderwerp:
— Bont, W.L./Nijboer, J.F., *Inleiding tot het strafrechtelijk bewijsrecht*, Nijmegen 1988, 2e druk.
— Bont, W.L., *De bewijsmiddelen in strafzaken*, diss. Leiden, Arnhem 1985.
— Frencken, W./Gijzenveld, F.R., *Hoofdstukken Criminologie*, Arnhem 1986.
— Muller, K., *Der Sachverständige im gerichtlichen Verfahren*, Frankfurt am Main 1973.
— Nijboer, J.F., *Algemene grondslagen van de bewijsregeling in het Nederlandse strafrecht*, diss. Leiden, Arnhem 1982.
— Remmelink, J., *Enige opmerkingen over de deskundige in strafzaken*, T-VS 1965, p. 72.

hen te verstreken opdrachten. Ook kent het strafprocesrecht, zeker wat betreft het Wetboek van Strafvordering nauwelijks voorschriften betreffende de wijze waarop de deskundige zelf zijn onderzoek moet inrichten, terwijl de rechter in feitelijke aanleg in het kader van de bewijsbeslissing vrij is in de waardering van de resultaten van het onderzoek. Het ontbreken van een gedetailleerde algemene regeling voor de activiteiten van deskundigen betekent natuurlijk allermindst dat beslissingen omtrent de inschakeling van deskundigen en de waardering van hun bijdragen aan een strafzaak niet gebonden zouden zijn aan normen van algemeen methodologische aard. Gelet op de betrokken belangen kan van alle officiële functionarissen en met name van de rechter worden gevergd dat zij kwalitatief niet met minder genoegen nemen dan met deskundigenonderzoek van onbetrouwbare, uitnemende kwaliteit. Op grond van de bestaande psychologische onderzoeksliteratuur valt aan te nemen dat binnen de vakkringen zelf ten aanzien van de zgn. poppenmethode of het poppenspel wantrouwen bestaat over de kwaliteit van dat type onderzoek. Zie hierna onder 5.

In het voorgaande hebben wij drie gradaties van betrokkenheid van de deskundige in het strafrechtelijk onderzoek onderscheiden. Juist bij de verstaande betrokkenheid is het gevaar alermindst denkbeeldig dat allerlei impliciete interpretaties, conclusies en vooronderstellingen op een achteraf door de rechter niet meer te controleren wijze, de uitkomst van het onderzoek mede bepalen. In het bijzonder doet zich bij hetgeen de deskundige naderhand verklaart ook nog het probleem voor, dat hij niet slechts zijn deskundige 'gewoenschap' weergeeft aangaande 'hetgeen zijn wetenschap hem leert omtrent datgene wat aan zijn oordeel onderworpen is', maar dat zijn verklaring gemakkelijk ook elementen van een getuigenverklaring (over 'feiten of omstandigheden welke hij zelf heeft waargenomen of ondervonden') in zich draagt. De vermenning van waarneming en waardering die

hen te verstreken opdrachten. Ook kent het strafprocesrecht, zeker wat betreft het Wetboek van Strafvordering nauwelijks voorschriften betreffende de wijze waarop de deskundige zelf zijn onderzoek moet inrichten, terwijl de rechter in feitelijke aanleg in het kader van de bewijsbeslissing vrij is in de waardering van de resultaten van het onderzoek. Het ontbreken van een gedetailleerde algemene regeling voor de activiteiten van deskundigen betekent natuurlijk allermindst dat beslissingen omtrent de inschakeling van deskundigen en de waardering van hun bijdragen aan een strafzaak niet gebonden zouden zijn aan normen van algemeen methodologische aard. Gelet op de betrokken belangen kan van alle officiële functionarissen en met name van de rechter worden gevergd dat zij kwalitatief niet met minder genoegen nemen dan met deskundigenonderzoek van onbetrouwbare, uitnemende kwaliteit. Op grond van de bestaande psychologische onderzoeksliteratuur valt aan te nemen dat binnen de vakkringen zelf ten aanzien van de zgn. poppenmethode of het poppenspel wantrouwen bestaat over de kwaliteit van dat type onderzoek. Zie hierna onder 5.

reeds bij een 'gewone' getuigenverklaring de controleerbaarheid en daarmee de toetsing van de betrouwbaarheid bemoeijelijk (zie 4), neemt hier omvangrijke proporties aan.

3. Pedagogisch/psychologische expertise

Uit het vorenstaande blijkt al dat er juridisch geen duidelijke omlijnning bestaat van deskundigheid. Dat heeft tot gevolg dat deskundigheid min of meer moet worden bepaald aan de hand van de maatstaven die in het desbetreffende vakgebied gelden, waarbij zowel naar opleidings- als ervaringscomponenten van iemands specifieke kwaliteiten kan worden gekeken. Om uiteenlopende redenen is het voor serieuze vakbeoefening van belang een hoge standaard te handhaven. Daartoe srekken in eigen kring geïnstitutionaliseerde, vastgelegde, eisen betreffende professionele erkenning. Soms (bijv. bij artsen in de Wet Uitvoering der Geneeskunst) zijn die wettelijk gewaarborgd, meestal niet. De beroepsverenigingen van psychologen, van pedagogen en dergelijke³ trachten de status van de wetenschappelijk gekwalificeerde psycholoog/pedagoog etc. te beschermen en daarmee tegelijk de positie van de gene die hun hulp inroepen. Om dit te bereiken worden in de beroepspraktijk ontplooid activiteiten en handelingen van bij de beroepsvereniging aangesloten leden genormeerd door vastgelegde en openbaar gemaakte maatstaven met betrekking tot de beroepsethiek. Zo mogen tests gebruiken die zijn goedgekeurd door de testcommissie van die vereniging. De testcommissie betreft in haar beslissing met name de betrouwbaarheid en de validiteit van de aan haar onderdeel onderworpen methoden en tests. Voorzover wij konden nagaan is het poppenspel geen erkende diagnostische testmethode. Ook al laten zich in de forensische praktijk allerlei problemen lenen voor psychologische en/of pedagogische expertise, momenteel wordt in ieder geval tamelijk frequent de hulp

4. De betrouwbaarheid van getuigenverklaringen

Getuigen kunnen 'liegen, doch veel vaker spreken getuigen onbewust en onbedoeld onwaarheid. Uit systematisch onderzoek naar de empirische betrouwbaarheid van getuigenverklaringen (getuigen wordt hier niet in de enge juridische zin gebruikt, maar meer in de betekenis van ooggetuige, oorgetuige) komt

2. Het NIP, Nederlands Instituut van Psychologen, en het NVO, Nederlandse Vereniging van Pedagogen, Onderzoekers en Onderzoekers.

3. Zie over dit onderwerp:
— Fetscher, R., and L. Rins, *Human Inference, Strategies and Shortcomings of Social Judgment*, Englewood Cliffs 1969.
— Wagenaar, W.A., *Her herkennen van Iwan, Lisse* 1989.

naar voren dat de verklaringen van getuigen zeer onbetrouwbaar kunnen zijn en dat ten aanzien van getuigenbewijs altijd sceptis is geboden. Ofschoon velen geneigd zijn de verklaring van volwassen getuigen te houden zonder voldoende rekening te houden met de mogelijkheid van vergissingen, blijkt dit vertrouwen niet gerechtvaardigd. De weg van waarneming naar verklaring is psychologisch gezien erg lang, aangezien verschillende psychische processen en factoren de waarneming, de opslag en de reproductie van belevenissen kunnen beïnvloeden met als gevolg dat aspecten en details zijn vergeten of verkeerd worden gereproduceerd en de betrouwbaarheid van de uiteindelijke verklaring is aangetast.⁴

Met betrekking tot de getuigenverklaringen van *jeugdige personen* geldt het vorenstaande des te sterker.⁵ Leeftijdgebonden factoren kunnen de verschillende fasen en de uiteindelijke betrouwbaarheid van de getuigenverklaring negatief beïnvloeden. Naar recente psychologische inzichten kunnen de verklaringen van jeugdige en oudere getuigen gezamenlijk over één kam worden geschoven. Om te beginnen zijn kinderen in vergelijking met volwassenen minder bekwaam in het op efficiënte wijze waarnemen van hun omgeving. Bovendien herinneren jeugdige personen zich, vooral indien ze de gebeurtenis niet begripen of de situatie onbekend voor ze is, minder dan oudere getuigen. Daarnaast hebben met name zeer jonge kinderen meer moeite met het spontaan of in eigen bewoordingen vertellen van wat is voorgevallen. In hun vrije verslag normaliter een belangrijke verhoorshoede – van de gebeurtenis zal minder volledig en coherent zijn dan die van een oudere getuige. Om toch gedaan te krijgen dat het kind meer informatie over het voorval geeft, is men geneigd vaak dóór te vragen. Dit doorvragen gebeurt veelal in de vorm van gesloten vragen, die het kind al snel in een bepaalde richting sturen. Juist kinderen zijn gevoelig voor zulke suggestieve vragen en laten zich bij het geven van antwoorden al gauw daardoor beïnvloeden. Doch om er achter te komen wat er

6. De bewijsrechtelijke kant van de zaak

Uit de eerste jaren na de invoering van het Wetboek van Strafvordering (1926) dateren allerlei vaste stelfregels betreffende standaardafwijzingen van cassatiemiddelen over de gedingvoering en de inhoud van het schriftelijk vonnis in strafzaken. Wat betreft de bewijsvoering is de volgende clausule een standaard: de selectie en de waardering van het voor het bewijs beschikbare materiaal is voorbehouden aan de feitenrechtter; deze selectie en waardering behoeven geen nadere motivering en zijn in cassatie onaanstastbaar. Een en ander betekende dat de Hoge Raad tot nog toe nadere verantwoording eiste van de waarde die hij aan de betwiste deskundigenverklaring of het -verslag toekende, indien hij het desbetreffende bewijsmiddel gebruikte. Wel heeft de Hoge Raad zich in het tweede eutanasië-arrest (HR 21 oktober 1986, NJ 1987, 607) streng betoond ten aanzien van de naleving van de regels betreffende contra-expertise in het gerechtelijk vooronderzoek. Dit arrest valt achteraf te zien als de voorbode van de verscherpte aandacht van de Hoge Raad voor het gebruik van deskundigenverslagen die uit het anatomisch correcte poppen-arrest spreekt. Er bestaat aan de ene kant weliswaar geen algemene regel dat contra-expertise op verzoek van de verdachte buiten de in de wet voorziene gevallen steeds mogelijk zou moeten zijn. Maar aan de andere kant moet worden opgemerkt dat in de fase van het eventuele gerechtelijke vooronderzoek en het onderzoek op de terechtzitting voor de verdediging veelal wel de ruimte bestaat op een contra-expertise of op zijn minst het vakmatig oordeel van een deskundige over het werk van een confrère te verzoeken ook waar de wet niet voorziet dat de gelegenheid daartoe moet worden geboden. Het moet ervoor worden gehouden dat een degelijk onderzoek wordt gedaan, in ieder geval wat betreft het laatste, niet al te gemakkelijk van de hand mag worden gewezen. Daarenboven dient de rechter in feite-

Daarentegen werd in het recente empirische onderzoek van W. Melver, H. Wakefield en R. Underwager juist geen verschil gevonden in de manier van spelen tussen seksueel misbruikte en niet misbruikte kinderen. Bovendien zijn de anatomisch correcte poppen voor het ondervragen van jonge kinderen (als 'getuige') volgens menig expert ongeschikt. Zo waarschuwen M.A. King en J.C. Yuille voor de suggestieve werking van de poppen.⁶ De als gevolg van de 'Bolderkar'-affaire publiek bekend geworden controverse tussen deskundigen in hun oordeel over het spelinterview als methode om seksueel misbruik vast te stellen vindt zijn verklaring in de basis van de onderhavige onderzoeksmethoden. De uiteindelijke conclusie in deskundigenverslag of -verklaring berust volgens velen op intuïtie en niet zozeer op empirisch gefundeerde en wetenschappelijk 'hard' te maken kennis. Als diagnostisch instrument terzake van de vaststelling van seksueel misbruik van kinderen is de projectieve poppenmethode ten enen male ongeschikt om definitieve uitspraken omtrent 'objectief' vaststaande gegevens op te baseren.⁷ In de algemeen aanvaarde methodologische standaarden binnen de psychologie spelen de projectieve methoden *slachts in het proces van hypothesevervorming over de persoonlijkheid* van een cliënt een rol. Methodologisch gezien gaat het derhalve om een 'recherche'-middel dat hooguit vermoedens of aanwijzingen oplevert die zelfs binnen de context van het psychologisch onderzoek nog op andere wijze bevestiging zullen moeten vinden. Daarbij is een belangrijk probleem in de praktijk dat die bevestiging methodologisch gesproken van elders, onafhankelijk van latere verklaringen van het kind zelf, moet zijn verkregen (zie 4).⁸

Uit het voorgaande volgt dat naar de interne maatstaven van de psychologische/pedagogische wetenschapsgerekende het poppenspel vooralsnog niet aan de eis van deskundigenonderzoek van onbesproken, uitmendende kwaliteit voldoet.⁹

vragen, maakt men de laatste jaren in het kader van justitieel onderzoek in toenemende mate gebruik van het spelinterview met poppen om hen te 'ondervragen'. Bij dit spelinterview laat men het kind door imitatie-spel met poppen (met alles erop en eraan) op zijn eigen wijze en al spelenderwijs vertellen wat er is gebeurd. De bedoelde poppen zijn oorspronkelijk ontwikkeld om op grond van het spelgedrag van kinderen met deze poppen gegevens over hun problemen te verzamelen in een therapeutische situatie en kinderen van wie vermoed wordt dat zij seksueel zijn misbruikt te helpen die ervaring te verwerken. Tegenwoordig worden de poppen gebruikt voor het opsporen van seksueel misbruik bij kinderen. De achterliggende gedachte is dat het kind in de wijze waarop het met poppen speelt zijn ervaringen met seksualiteit openbaart. Hierbij gaan de betrokken deskundigen veelal ervan uit dat de manier waarop een kind met de poppen speelt, bewijs kan leveren dat het seksueel is misbruikt. Seksueel misbruikte kinderen zouden – zo wordt verondersteld – vaker seksuele handelingen met de poppen vertonen en verder gaan in deze seksuele handelingen dan niet misbruikte kinderen. Deze veronderstelling wordt min of meer in met het kind gevoerde gesprekken getoetst.

Tot op heden is echter geen ondubbelzinnige empirische ondersteuning gevonden voor deze veronderstelling.

precies is gebeurd kunnen verhoorders in de praktijk veelal niet aan zulke vragen ontkomen. De sturende vragen kunnen bovendien tot gevolg hebben dat deze misleidende informatie bij een latere ondervraging door het kind zelf spontaan wordt weergegeven als zijnde de ware toedracht van de gebeurtenis. Deze *remplaçant-werking* waarbij het oorspronkelijke verhaal wordt vervangen door een naderhand geconstrueerd verhaal maakt het bij herhaling verhooren ook niet raadzaam. Vooral bij jonge kinderen is de kans aanmerkelijk dat hun verklaringen gelardeerd zijn met 'misleidende informatie', afkomstig van een eerdere ondervraging of informatie die het kind bereikt na de betreffende gebeurtenis. Indien het kind het slachtoffer is van een gewelds- en/of zedendelict zullen het naar alle waarschijnlijkheid ouders of bekenden zijn die samen met het kind aangifte doen en het onder de aandacht van hulpverleners en ook justitiële functionarissen brengen. Waar het gaat om incest zullen de eerste verhoorders waarschijnlijk niet de ouders zijn, maar veelal hulpverleners die op hun beurt het kind in contact brengen met justitiële functionarissen. Met betrekking tot de inbreng van die hulpverleners als eerste verhoorders geldt natuurlijk hetzelfde als hetgeen zojuist is gezegd over ouders en bekenden. Waar het om aankomt is dat in het algemeen alvorens er aangifte van het vermeende strafbare feit wordt gedaan, het kind vaak al ondervraagd is door personen die erachter willen komen wat het kind is overkomen, maar dit 'niet steeds even zorgvuldig doen.

4. Zie over dit onderwerp: - Leeswen, J.P. van, *Identificatie in strafzaken, betrouwbaar bewijs?*, Advocaatblad 1989, p. 229-235. - Liffius, E.F., *Eyewitness Testimony*, Cambridge/London 1979. - Yarmey, A.D., *The Psychology of Eyewitness Testimony*, New York 1979. 5. Zie over dit onderwerp: - Dent, H.R., *The Effects of Interviewing Strategies on the Results of Interviews of Children Witnesses in 'Reconstructing the Past'*, edited by A. Frankel, Dordrecht 1982, p. 279-297. - Goodman, G.S. and T.S. Reed, *Age Differences in Eyewitness Testimony*, Law and Human Behaviour 1986, vol. 10, nr. 4, p. 317-332. - Goodman, G.S., *The Childwitness, Conclusions and Future Directions for Research and Legal Practice*, Journal of Social Issues 1984, p. 157-175. - Johnson, M.K. and M.A. Foley, *Differentiating Fact from Fantasy*, The Reliability of Children's Memory, Journal of Social Issues 1984 (2) p. 34-50. - King, M.A., en Yuille, J.C., *Suggestibility and the Childwitness*, in 'Children's Eyewitness Memory', edited by S.J. Ceci et al., New York 1987, p. 24-35. - Peters, D.P., *The Impact of Naturally Occurring Stress on Children's Memory*, in 'Children's Eyewitness Memory', edited by S.J. Ceci et al., New York 1987, p. 122-141.

5. De onbetrouwbaarheid van de uitkomsten van het poppenonderzoek

Behalve dat jonge kinderen een minder rationeel geordende en coherentie weer-gave geven van hun belevenissen dan volwassenen, bezitten peuters en kleuters veelal nog niet de verbale capaciteiten om hun belevenissen te vertellen of ondervraagd te worden. Teneinde de nog gebrekkige communicatieve vaardigheden bij jonge kinderen te onder-

houden, maakt men de laatste jaren in toenemende mate gebruik van het spelinterview met poppen om hen te 'ondervragen'. Bij dit spelinterview laat men het kind door imitatie-spel met poppen (met alles erop en eraan) op zijn eigen wijze en al spelenderwijs vertellen wat er is gebeurd. De bedoelde poppen zijn oorspronkelijk ontwikkeld om op grond van het spelgedrag van kinderen met deze poppen gegevens over hun problemen te verzamelen in een therapeutische situatie en kinderen van wie vermoed wordt dat zij seksueel zijn misbruikt te helpen die ervaring te verwerken. Tegenwoordig worden de poppen gebruikt voor het opsporen van seksueel misbruik bij kinderen. De achterliggende gedachte is dat het kind in de wijze waarop het met poppen speelt zijn ervaringen met seksualiteit openbaart. Hierbij gaan de betrokken deskundigen veelal ervan uit dat de manier waarop een kind met de poppen speelt, bewijs kan leveren dat het seksueel is misbruikt. Seksueel misbruikte kinderen zouden – zo wordt verondersteld – vaker seksuele handelingen met de poppen vertonen en verder gaan in deze seksuele handelingen dan niet misbruikte kinderen. Deze veronderstelling wordt min of meer in met het kind gevoerde gesprekken getoetst.

7. In het tweede eutanasië-arrest (HR 21 oktober 1986, NJ 1987, 607) streng betoond ten aanzien van de naleving van de regels betreffende contra-expertise in het gerechtelijk vooronderzoek. Dit arrest valt achteraf te zien als de voorbode van de verscherpte aandacht van de Hoge Raad voor het gebruik van deskundigenverslagen die uit het anatomisch correcte poppen-arrest spreekt. Er bestaat aan de ene kant weliswaar geen algemene regel dat contra-expertise op verzoek van de verdachte buiten de in de wet voorziene gevallen steeds mogelijk zou moeten zijn. Maar aan de andere kant moet worden opgemerkt dat in de fase van het eventuele gerechtelijke vooronderzoek en het onderzoek op de terechtzitting voor de verdediging veelal wel de ruimte bestaat op een contra-expertise of op zijn minst het vakmatig oordeel van een deskundige over het werk van een confrère te verzoeken ook waar de wet niet voorziet dat de gelegenheid daartoe moet worden geboden. Het moet ervoor worden gehouden dat een degelijk onderzoek wordt gedaan, in ieder geval wat betreft het laatste, niet al te gemakkelijk van de hand mag worden gewezen. Daarenboven dient de rechter in feite-

7. Mogelijke consequenties

Het aanscherpen van de controle op de bewijsconstructie door de cassatierechter is een belangrijk middel om de rechtspraktijk te sturen. De motiverings-eisen met betrekking tot de bewe-

lijke aanleg zelf gevoelig te zijn voor eventuele tekortkomingen in deskundigenonderzoek en mistaat het hem al-lerminst aan die gevoeligheid uitdrukking te geven door het inschakelen en/of ter zitting raadplegen van een expert. De bovengenoemde vaste clausule over de selectie en waardering van het bewijsmateriaal gaat niet meer zo algemeen op als twintig jaar geleden. Met T.M. Schalken (NJB 1989, p. 918) menen wij dat de Hoge Raad de bijl aan de wortel heeft gelegd van traditioneel in acht genomen verhoudingen tussen cassatierechter en feitenrechter. Zowel ten aanzien van de beweerde onrechtmatigheid van de bewijsverging als ten aanzien van de betrouwbaarheid van aanzien van de betrouwbare informatie bestaand door de Hoge Raad afgedwongen antwoordplicht op gevoerde verweren, indien het desbetreffende bewijsmateriaal toch wordt gebruikt. In het anatomisch correcte poppen-arrest is nu ook een antwoordplicht aanvaard ten aanzien van grondig gedocumenteerde verweren waarin deskundigenonderzoek op zijn betrouwbaarheid wordt aangevallen.

4. W. Melver, H. Wakefield en R. Underwager, *Seventy-two months of poppen*, Psychologie 1989 (2), p. 16-21. 5. M.A. King en J.C. Yuille, *Suggestibility and the Childwitness*, in 'Children's Eyewitness Memory', edited by S.J. Ceci et al., New York 1987, p. 31. 6. F. Verwek, *Kind ziet een lichaam zwab het zichzelf*, NRC Handelsblad 10 jan. 1989. 7. Onder projectieve methoden of technieken wordt in de psychologie een psychologische methode verstaan, waarbij de onderzochte persoon in het vervullen van de opdracht een grote mate van vrijheid heeft, zodat bepaalde affectieve aspecten van zijn persoonlijkheid op indirecte wijze uit zijn gedrag en resultaten blijken. Zie J. de Zeeuw, *Algemene Psychodiagnostiek I*, Testmethoden, Lisse 1981, p. 391. 8. Zie verder over dit onderwerp: - Kohnstamm R., *Verloren onschuld*, Psychologie 1987 (10), p. 50-53. - Melver, W., Wagenfield, H., Underwager, R., o.c. (noot 6). - Sergeant, J. Everaerd, W., *Klinische bevindingen en de poppenmethode*, De psycholoog, 1989, p. 297-302. - Vauzet, R.S.H., et al., *Documentaire van het en verspreid in Nederland*, Nijmegen 1982. - Zeeuw, J. de, o.c. (noot 7). 9. Aldus ook: J. Sergeant en W. Everaerd, o.c. (noot 8).

zenverklaring werpen hun schaduw vooruit naar de normering van de bewijsbeslissing. Die beslissing wordt immers mede beïnvloed door de af te leggen verantwoording. De bewijsbeslissing zelf behelst een sluitstuk van het onderzoek. Zowel in het vooronderzoek als ter terechtzitting beïnvloeden de eisen die bij de bewijsbeslissing worden gesteld op hun beurt de gang van zaken bij het onderzoek.¹⁰

In het anatomisch correcte poppenarrest gaat het over het gebruik van een deskundigenverslag. Het komt ons als gezegd voor dat het arrest ook relevant is voor het gebruik van deskundigenverklaringen (Zie art. 343 Sv). Al jaren geleden wees E. Jessurun d'Oliveira-Prakken op de beperkte mogelijkheden om in het rechtsgeding greep te krijgen op 'technisch' (natuurwetenschappelijk) bewijs. Haar opmerkingen zijn eveneens relevant voor andere vormen van 'deskundigheid'. Ook al zijn de bijdragen van deskundigen nog zo belangrijk en vaak onmisbaar, alle mensenwerk is feilbaar. Wetenschappelijke activiteit leidt tot reductie van samenhangen en gezichtspunten. Daarin schuilt tegelijkertijd (analytische) kracht en (maatschappelijke) zwakheid: de specialist analyseert een geconceptualiseerde werkelijkheid binnen de samenhangen die hij gewoon is te bestuderen. Elke deskundigheid brengt risico's op het vlak van eenzijdige interpretatie van gegevens met zich mee, in uiterste vorm gepaard gaande met een interpretatiemonopolie. Juist van de juristen in de strafrechtspleging mag in dit opzicht gezond wantrouwen worden gevraagd. Het lijkt ons niet overdreven speculatief te veronderstellen dat de strafkamer van de Hoge Raad in de zaak van de anatomisch correcte poppen zelf wantrouwend is geworden inzake de 'vakmatige' kwaliteit van het, ook in vakkringen omstreden, spelinterview. Nu het gaat om de empirisch-methodologische kant van het strafvorderlijk onderzoek en bewijs, waarbij de feitelijke juistheid van de telastelegging/bewezenverklaring aan de orde is, zal het anatomisch correcte poppenarrest waarschijnlijk niet op zichzelf blijven

staan. Waarschijnlijk zullen ook bij ander dan psychologisch/pedagogisch onderzoek zich gevallen voordoen die na grondige betwisting van de kant van de verdediging nopen tot het aannemen van een antwoordplicht. Er bestaan immers veel meer omstreden onderzoeksmethoden, bijv. handschriftenidentificatie, de zgn. stemvergelijking en zelfs de intussen niet meer absoluut betrouwbaar geachte ademanalyse (art. 26 lid 2 WVW), alsmede het gerucht makende DNA-onderzoek. Hetzelfde zou – nog speculatiever redenerend – kunnen gelden aangaande verweren over de ondeskundige uitvoering van onderzoek waarvan de gebruikte methoden op zichzelf niet twijfelachtig of omstreden zijn. Het zou ons zelfs niet verbazen als op den duur ook het gebruik van getuigenverklaringen, resp. processen-verbaal (zowel wat betreft daarin opgenomen verklaringen van anderen als wat betreft de waarnemingen van verbalisanten zelf) in cassatie op vergelijkbare wijze als thans het deskundigenverslag kritisch zal worden benaderd.

In een na het anatomisch correcte poppenarrest gewezen arrest van 14 maart 1989, rolnr. 85 005, gaf de Hoge Raad als *obiter dictum* bij de afwijzing van een cassatiemiddel (met betrekking tot het door het Hof niet specifiek gemotiveerde gebruik van getuigenverklaringen die niet correspondeerden met de – niet-gebruikte – resultaten van ander onderzoek) dat hij ook met de algemene clausele over de selectie en waardering van het bewijsmateriaal had kunnen afwijzen, de volgende overweging: 'Naar aanleiding van het (...) middel zij opgemerkt dat er bijzondere gevallen zijn waarin de (...) regel dat de keuze van het bewijsmateriaal geen motivering behoeft uitzondering lijdt. Een zodanig geval doet zich bijvoorbeeld voor indien verklaringen van anonieme getuigen waarvan de betrouwbaarheid is betwist tot het bewijs worden gebruikt'. Het op goede gronden betwisten van de betrouwbaarheid van het op een spelinterview gebaseerd verslag van een orthopedagogisch/psychologisch deskundige is kennelijk ook een dergelijk bijzonder geval.

Uit een oogpunt van rechtsontwikkeling is het anatomisch correcte poppenarrest onzes inziens een stap vooruit. Het zal bijdragen aan een kritische houding in de rechtspraak tegenover de eigendunk van specialisten die vanuit het enthousiasme waarmee zij vaak nieuwe methoden en technieken toepassen de onderzochte 'werkelijkheid' gemakkelijk en met zelfoverschatting te eenzijdig interpreteren. Daarmee is het nut of zelfs de noodzaak van deskundigenonderzoek op een veelheid van terreinen natuurlijk allerminst ontkend. Alleen geldt ook voor het gebruik van de resultaten van deskundigenonderzoek de al oude strafvorderlijke basisregel 'in dubio pro reo'.

8. Naschrift

Het onder 7 genoemde arrest HR 14 maart 1989, rolnr. 85 005, zal in de NJ worden gepubliceerd met een noot van A.C. 't Hart. In dat arrest ging het au fond mede om de problematiek van het herkennen van de verdachte door getuigen. De resultaten van de desbetreffende keuzeconfrontatie(s) waren echter niet als bewijsmateriaal gebezigd, waardoor de Hoge Raad – gelet op de eigen taakopvatting – weinig grip had op deze problematiek. De annotator bekritiseert niettemin de beslissing van de cassatierechter die de indruk wekt van miskenning van de door ons beschreven remplaçant-werking. Volgens 't Hart zou de Hoge Raad langs de invalshoek van de onrechtmatig verkregen bewijsmateriaal-rechtspraak hebben kunnen ingrijpen.¹¹

10. Zie over dit onderwerp:
– Corstens, G.J.M., *Van cri de justice naar anonieme getuigenverklaring*, in 75 NJ, Annotatoren kijken terug, Zwolle 1988, p. 34-44.
– Frootjes, W., *Toepassing van natuurwetenschappen bij het juridische bewijs*, RM Themis 1966, p. 579-606.
– Mols, G.P.M.F., *Standaarde de zitting*, oratie Maastricht, Arnhem 1989.
– Mooij, A.W.M., *Op het grensvlak van psychiatrie en recht*, oratie Groningen, Arnhem 1989.
– Nijboer, J.F., *Enkele opmerkingen over de motivering van de bewezenverklaring in het schriftelijk vonnis in strafzaken*, RM Themis 1987, p. 120-142.
– Nijboer, J.F., *Enkele opmerkingen over de betekenis van het onmiddellijkheidsbeginsel*, NJB 1979, p. 821-824.
– Stotwijk, S.A.M., *Inleidend commentaar op art. 268-271*, in de losbladige uitgave het Wetboek van Strafvordering (red. G. Duisterwinkel en A.L. Melai c.s.).
11. Met dank aan Reino Ruitge en Martha Zanting-Blokter.

Pers stond te snel klaar met oordeel in affaire-Bolderkar

door J. Soetenhorst-de Savornin Lohman en Y. Towikromo TR 8

'Ouders moeten kind niet als bezit zien', schreef een landelijke krant, NRC-Handelsblad, boven een bericht over het jaarverslag van de bureaus vertrouwensartsen inzake kindermishandeling. Een dergelijke kop, die de ouders in een zwart daglicht stelt, ontbreekt in de berichtgeving over de incestzaken die het medisch kleuterdagverblijf De Bolderkar voorlegde aan de kinderrechter.

In de berichtgeving rond deze affaire was de toonzetting van meet af aan op de hand van de ouders, die, zich van geen kwaad bewust, overrompeld werden door overijverige hulpverleners. Toch wezen deskundigen die in verband met de Bolderkar-zaak werden geïnterviewd, ook op de andere kant. 'Kinderen zijn geen bezit, geen verlengstuk van jezelf' stelde professor Baartman in een gesprek met de Haagsche Courant. Vanwaar deze ambivalentie? Hoe komt het dat de media zich óf identificeren met de positie van de ten onrechte beschuldigde ouders óf met het zo kwetsbare kind? Waarom had de pers haar oordeel al klaar, werd De Bolderkar (en Van Deutekom) schuldig bevonden, nog voordat een grondig onderzoek naar de ware toedracht was gedaan?

Vanaf het moment dat de zaak in de publiciteit kwam, zat de Bolderkar in de verdachtenbank. Er ontstond een discussie die zich steeds meer ging toespitsen op de gehanteerde diagnose. Met name de poppenmethode moest het ontgelden.

Zaak-Cleveland

In de berichtgeving over de Cleveland-affaire, een zaak die zich een jaar eerder in Engeland afspeelde, is eenzelfde patroon te ontdekken. Ook daar ging het om een relatief groot aantal van incest verdachte ouders. Ook daar spitste de publieke discussie zich toe op de diagnose-ethode - in dat geval een medisch onderzoek - en richtte de kritiek zich unaniem op de vrouwelijke arts, dr. Higgs. Ten behoeve van een vergelijkend onderzoek over de berichtgeving in de twee affaires hebben wij de berichtgeving over de zaak-Bolderkar in vijf dagbladen op een aantal punten doorgelicht. Blijkens de knipseldienst van WVC

verschenen over deze kwestie acht of meer publikaties in de volgende dagbladen: de Telegraaf, de Volkskrant, NRC-Handelsblad, Trouw en de Haagsche Courant/Rotterdamse Nieuwsblad. Over de periode 12 december 1988 tot 3 mei 1989 waren dat in totaal 86 artikelen. De Volkskrant ligt aan kop met 25 artikelen; gevolgd door Trouw en NRC met 20, de Haagsche Courant met 13 en de Telegraaf met 7. De artikelen zijn op een aantal punten bekeken, zoals:

- wie is de auteur: deskundige-/journalist (man of vrouw)?
  - type publicatie: feitelijk of opiniërend?
  - wat staat centraal: het juridische aspect (bescherming ouders/bescherming kind), het hulpverleningsaspect of beide?
  - geeft het artikel een oordeel over de poppenmethode, en zo ja welk?
  - wie is de schuldige? - met als mogelijkheden: de hulpverlening, de Bolderkar, Van Deutekom, justitie of de kinderbescherming (of één van de) ouders.
- Relevant is de discussie vóór het

bescherming. De advocaten van de ouders komen uitvoerig aan bod. Deze berichten vormen aanleiding tot een discussie, waarin de positie van de hulpverlening verdedigd wordt. Deze discussie speelt zich deels af op de opiniepagina's, maar ook in de berichtgeving, doordat deskundigen aan het woord komen.

Vooral mannen

De journalisten en 'deskundigen' zijn in overgrote meerderheid mannen. Alleen Trouw werkte met vrouwelijke verslaggevers. Verhoudingsgewijs kwamen in Trouw ook veel vrouwen als deskundigen aan het woord (zedenpolitie, advocate Bolderkar, hoogleraar jeugdrecht). In de discussie bescherming gezin vs ingrijpen voor kind nemen de Volkskrant en NRC-Handelsblad uiterste posities in, terwijl Trouw een tussenpositie inneemt. Anders dan men wellicht zou verwachten, beperkt de Telegraaf zich vrijwel geheel tot feitelijke informatie over de rechtszaken; slechts eenmaal wijdt deze krant een kort hoofdstuk

Berichtgeving van verslaggeefsters van Trouw het meest evenwichtig

verschijnen van het rapport van de commissie-Baartman, op 22 april jl. Het constateerde onzorgvuldig handelen in een aantal van de door De Bolderkar behandelde gevallen. Vanaf dat moment ligt de schuld vast. 'Bolderkar goed fout', schrijft Trouw in zijn commentaar. In *Vrij Nederland* spreekt het commissielid mevrouw Van der Baan-Slootweg haar verbazing hierover uit. „Het komt in de pers veel vernietigender over dan wij het bedoeld hebben. Wij hebben ons rapport dan ook voor de inspectie geschreven, niet voor journalisten." Ook Baartman verbaast zich over de eenzijdigheid in de berichtgeving. Voor wie bedenkt dat de schuld al bij voorbaat vaststond, gezien de commentaren die in vrijwel alle landelijke bladen over deze zaak half december verschenen, is dit harde oordeel in de pers niet zo verbazingwekkend.

In de berichtgeving overheerst vanaf het begin het oordeel dat ouders beschermd moeten worden tegen interventies van de kant van de hulpverlening, inclusief de kinder-

kel aan de zaak, met als teneur veroordeling van de hulpverlening en begrip voor de ouders. Hetzelfde geldt voor de Haagsche Courant. Deze krant had als enige een interview met Van Deutekom direct na het verschijnen van het rapport-Baartman. Bovendien publiceerde ze een achtergrond-artikel met aandacht voor de dilemma's van de hulpverlening.

De lezers van de NRC kregen in 68 procent van de berichten de boodschap door, dat de ouders bescherming verdienden tegen overijverige hulpverleners; in 10 procent (2x) was er sprake van een pleidooi voort de hulpverlening, terwijl eenmaal, in een uitgebreid artikel in de zaterdagbijlage, de verschillende kanten van de problematiek en de daarbij behorende dilemma's werden behandeld. In de Volkskrant gaat ongeveer 50 procent van de opiniërende artikelen in op de problemen waar de hulpverlening zich voor gesteld ziet; 30 procent benadert het probleem vanuit de positie van de ouders; 20 procent was neu-

traal of belichtte beide aspecten. In Trouw was de berichtgeving het meest evenwichtig, in die zin dat in ongeveer 50 procent van de artikelen beide kanten aan bod kwamen (9x), terwijl de verhouding in de opiniërende artikelen pro- en anti-hulp ongeveer gelijk lag (resp. 6x en 5x). In de NRC kreeg het geheime karakter van het door de Bolderkar opgestelde beleidsplan veel nadruk, onder andere door de uitspraken van juridische deskundigen (Leenen/Roscam Abbing) over de ontoelaatbaarheid van deze handelwijze. In de Volkskrant kreeg dit onderwerp geen aandacht. Trouw gaat er wel op in, met als deskundige prof. Rood-de Boer.

Het antwoord van staatssecretaris Korte-van Hemel op kamervragen van Hoefnagels (D'66) over de juridische toelaatbaarheid van het optreden van de Bolderkar in verband met de bescherming van het gezinsleven kreeg geen aandacht in de NRC, maar wel in Trouw en de Volkskrant. Volgens de staatssecretaris was er geen strijd met het Europese verdrag inzake de rechten van de mens, waardoor het bericht in Trouw de kop krijgt 'Bolderkar niet fout'. Ook de brief in *Medisch Contact*, waarin acht vrouwelijke huisartsen in Rotterdam waarschuwen voor het gevaar dat ontstaat voor de hulpverlening aan jeugdige slachtoffertjes door de hetze tegen de Bolderkar, wordt alleen in de Volkskrant en Trouw vermeld. Dat het strafrecht een geschikt middel kan zijn ter bescherming van kinderen, wordt slechts een enkele keer betoogd (2x in Trouw).

Poppenmethode

De poppenmethode komt in de helft van de artikelen ter sprake. In NRC-Handelsblad werd deze methode over het algemeen gekraakt (8x negatief, 3x onder bepaalde voorwaarden toelaatbaar). In de Volkskrant was deze verhouding 3 : 2. In Trouw was de beoordeling overwegend positief (9x pro onder bepaalde voorwaarden, 1x uitgesproken tegen).

Wie was de schuldige? Dat was vrijwel steeds De Bolderkar. Vier momenten zijn daarbij van belang. Allereerst half december 1988, toen de eerste serie rechtszaken naar buiten kwam en de Rotterdamse kinderrechter haar aanvankelijk harde opstelling tegenover de ouders op een aantal punten moest her-

zien. Een tweede moment betreft het onderzoek van het O.M. naar de verdenking, geuit door de ouders, dat de medewerkers van de Bolderkar of de taxichauffeur de kinderen seksueel zouden hebben misbruikt. Deze verdenking werd 15 maart door het O.M. ongegrond verklaard. Even daarna kwam de affaire opnieuw in de pers, omdat een vader van een van de Bolderkar-kinderen f 25 000 schadevergoeding kreeg, en ten slotte - als klap op de vuurpijl - het rapport van de commissie-Baartman, waarin de Bolderkar onzorgvuldigheid wordt verweten.

Commentaren

In het hoofdredactionele commentaar dat de meeste kranten in december schreven, stond de schuld van de Bolderkar vast en gingen de ouders vrijuit. In de NRC overweegt het belang van de ouders en het verwijt aan de Bolderkar in vrijwel alle artikelen. Een pleidooi tegen de ouders is te vinden in een interview met prof. Frenken, die de nadruk legt op de gevaren voor het kind

(10/2/88). In de Volkskrant worden de ouders slechts 2x als boosdoeners aangewezen, 2x wordt geen schuldige genoemd maar de Bolderkar vrijgepleit; overigens is ook hier de Bolderkar merendeels fout (9x), terwijl de kritiek zich richt op justitie en/of kinderbescherming. Trouw laat nogal eens in het midden wie de schuldige is; 6x worden de ouders als hoofdschuldigen genoemd en 5x de Bolderkar. In de Telegraaf en de Haagsche Courant overweegt het negatieve oordeel over de Bolderkar.

Dogmatisch

We begonnen dit artikel met de vraag, hoe het komt dat de berichtgeving van meet af aan in morele termen werd gesteld en de hulpverlening al schuldig werd verklaard voordat het bewijs goed en wel was geleverd. Zowel in de Cleveland-affaire als bij de Bolderkar is de zaak in eerste instantie naar buiten gebracht door de advocaten van de ouders. Dat zou een mogelijke verklaring kunnen zijn. Toch is dit maar een deel van het verhaal. Dit onderwerp raakt diepliggende emoties, waardoor de reacties fel en ongenueanceerd zijn. Daarbij komt, dat de tegenstanders een nogal dogmatisch standpunt innemen: óf het kind spreekt altijd de waarheid óf het liegt; óf de ouders óf het kind zijn onschuldige engeltjes. Dat het vaak onmogelijk is iets zinnigs te doen - óf vanuit de hulpverlening óf vanuit het recht - durft niemand toe te geven. Hetzelfde geldt voor de verborgen boodschap bij dit onderwerp, de verschuiving in de verhouding tussen mannen en vrouwen, ouders en kinderen, waardoor de verhoudingen binnen het gezin en de relatie tussen de privé-sfeer en de publieke sfeer ingrijpend verandert. Een deel van de agressiviteit in de berichtgeving heeft daarmee te maken, hoewel dit nergens hardop gezegd wordt. Zo leidt het doorbreken van een taboe tot nieuwe taboes.

Dr. J. Soetenhorst-de Savornin Lohman is hoogleraar sociale hulpverlening aan de Universiteit van Amsterdam. Y. Towikromo is studente pedagogiek.

Inez van Dullemen: 'Ik heb me nooit feministe genoemd, omdat ik me nooit onderdrukt heb gevoeld' (foto Hans Vermeulen)

Door Freud kan incestdader meisjes ongestraft misbruiken

Vanavond gaat in het Arnhemse Theater aan de Rijn 'Schrijf me in het zand', in première. Het stuk handelt over incest. 'Schrijf me in het zand' is de eerste voorstelling van het Theater van het Oosten. Dit gezelschap, dat onder artistieke leiding staat van Agaath Witteman, is de opvolger van Toneelgroep Theater. Inez van Dullemen schreef de tekst.

Door INEKE SETZ NRC 20

Toen Lot met zijn vrouw en twee dochters Sodom en Gomorra verliet, verbood God hun om te kijken. De vrouw deed het toch en veranderde in een zoutpilaar. Wie omziet en wil doorgronden, wordt gestraft. In *Schrijf me in het zand* is Judith datzelfde lot beschoren. Zij is de jongste dochter in een gezin waar de vader jarenlang de oudste dochter, Anna, verkracht, terwijl de moeder hiervoor haar ogen sluit. Judith onttrafelt deze onwelriekende geschiedenis maar realiseert aan het einde dat zij de buitengeslotene blijft.

"Zo'n gezin is een moeras waar af en toe giftige gassen naar boven borrelen", zegt Inez van Dullemen. "Agaath Witteman vroeg mij een stuk te schrijven over incest. Met dit onderwerp zijn we niet nieuw, maar ik denk dat er nu begrip voor is. Ik had uit Amerika nog aantekeningen liggen over een schizofreen meisje dat zelfmoord had gepleegd. Vaak zijn incestslachtoffers schizofreen omdat ze dat verschrikkelijke buiten zichzelf proberen te plaatsen, een deel van hun persoonlijkheid splitst zich af. Ik heb ook gepraat met een hoogleraar in Utrecht die incestdaders begeleidt. Hij vertelde dat deze mannen veelal beschadigd zijn door frustraties of trauma's uit hun jeugd. Zij zoeken compensatie, of soms ook troost bij het kleine meisje dat zij naar willekeur manipuleren."

Achteraan de tekst zijn boeken opgenomen die de schrijfster hebben geïnspireerd. Tussen titels als *De dochters van Lot* (Lot verwekte kinderen bij zijn dochters) en *Father-Daughter Rape* prijkt ook *Lolita* van Nabokov. In de beschrijving van zakenreisjes waarop de vader Anna meeneemt, herinnert de tekst van Van Dullemen aan de eindeloze tochten waarop Humbert Humbert *Lolita* meezeult van hotel naar hotel. De scène waarin de vader Anna met kniekousjes en parmantig staartje als een afgodsbeeldje aanbidt, lijkt aanvankelijk bijna sereen. Maar de banale manier waarop de broek van de vader op zijn enkels zakt, doet elke erotiek teniet en hamert op het walgelijke dat zich op het bed afspeelt. Ook *Lolita* heeft dat dubbele. Van Dullemen: "Ik las het boek in de jaren vijftig. Toen spraken de — mannelijke — critici over de tedere liefde van de ongelukkige Humbert Humbert, terwijl *Lolita* het sym-

bool werd van de kleine vamp. Nu ik het herlas, ontdekte ik dat de tekst ook een keerzijde laat zien. Humbert Humbert is heel berekenend, hij trouwt met voorbedachten rade met de moeder, ontvoert het kind en vernietigt haar jeugd.

"Ik vond het belangrijk over dit onderwerp te schrijven, de tekst wordt door een vrouw geregisseerd en een vrouw speelt de hoofdrol. Ik heb me nooit een feministe genoemd omdat ik zowel vroeger thuis als later in mijn huwelijk, mij nooit onderdrukt heb gevoeld. Maar later, op mijn reizen, zag ik honderden malen onrecht tegen vrouwen. Ik sprak in India een weduwe die twee keer had geprobeerd zich te verbranden, omdat ze eigenlijk voor haar familie al 'dood' was en alleen een mond meer betekende om te voeden. In Mexico bereidde ik met mijn man voor indianen een maaltijd en pas toen de mannen genoeg hadden gegeten, zag je overal de ogen van de vrouwen tussen de bamboebosjes, belust op de restjes.

"Natuurlijk gaan je ogen ook open door de manier waarop mannelijke critici je boeken bespreken. Een recensent verweet me naar aanleiding van *De vrouw met de vogelkop* dat mijn mannelijke personages zo vlak waren, terwijl mannelijke auteurs andersom wel de psyche van vrouwen konden schetsen, en als voorbeeld gaf hij toen uitgerekend Tolstoi. Ik ben blij dat vrouwen tegenwoordig vanuit een vrouwelijke optiek schrijven. Arthur Rimbaud zei het al: als de vrouw gaat schrijven 'wat voor vreemde, ondoorgroefde, weerzinwekkende, verrukkelijke dingen zal ze dan aan het licht brengen'."

Anatomische les

In november krijgt Inez van Dullemen de Anna-Bijnspriz — die is ingesteld om de vrouwelijke literaire traditie te bevorderen — vanwege onder andere 'de aandacht voor individuen boven groeperingen of systemen'. Alsof dat elkaar uitsluit, terwijl Van Dullemen juist in haar tekening van personages systemen blootlegt.

Maar ze noemt zichzelf niet analytisch: "Agaath Witteman is dat wel, zij ontleedt een stuk als een anatomische les. Bij mij ontwikkelt het creatieve proces zich meer op intuïtieve wijze."

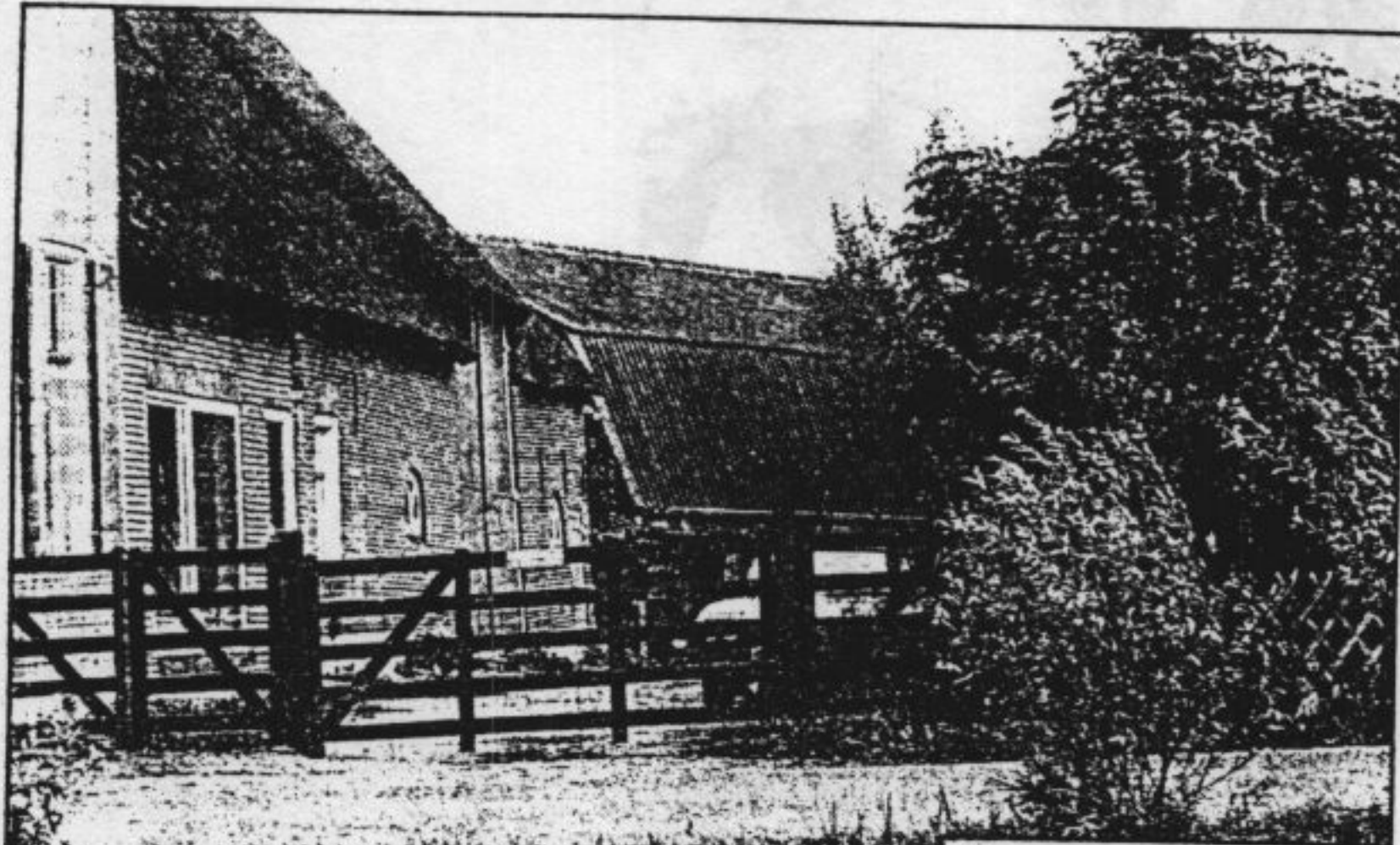
Schrijf me in het zand bestaat uit verschillende lagen — het heden doorweven met flashbacks, de brieven van Anne, en de gesprekken van Anne met een psychiater — die het drama in het gezin ont-hullen. Aan het vorige boek van Van Dullemen *Het gevorkte beest* (1986) lag een soortgelijke labyrintische structuur ten grondslag, ze situeerde het in een ruimte die verborgen lag achter betonnen gangen en met drie sleutels moest worden ontsloten. Ook Judith moet door een labyrint om de waarheid te ontdekken. Een van de sloten in *Schrijf me in het zand* wordt bewaakt door de psychiater, hij vertegenwoordigt het traditionele verklaringsmodel. Van Dullemen: "Freud ontdekte in zijn praktijk dat een aantal van zijn vrouwelijke patiënten incestervaringen had. Maar toen viel iedereen over hem heen en hij bond steeds verder in. Uiteindelijk schreef hij dat het allemaal wensfantasieën waren van die vrouwen. Freud heeft met die theorie de incestdader een wapen gegeven om de vrouw ongestraft te kunnen misbruiken."

Van Dullemen gebruikt metafoeren om de gebroken identiteit van Anna ('Uit alle macht probeer ik mijn gevoelens weg te trekken uit die levenloze pop die hij tussen zijn dijen geklemd houdt') te schetsen. Anna is van water, van zand, van inkt en wikkelt zich in een spreid, een cocon waaruit ze zich nooit zal bevrijden. Ze sterft door ophanging en is daarmee terug bij het begin: bij haar geboorte werd ze bijna gewurgd door de navelstreng.

Bij zo'n literaire tekst is het de vraag wat de opvoering zal toevoegen. De tekst is heel beeldend en het gevaar lijkt niet ondenkbaar dat een visualisering dat alleen maar verdubbelt. Van Dullemen: "Dat vind ik het spannende, maar ook het beangstigende van die samenwerking. Ik geef het uit handen en ben weerloos. Dat was heel anders bij de film *Vroeger is dood*, er was al een boek, hoewel ik natuurlijk wel met Ine Schenkan heb overlegd. Maar hier wordt mijn tekst ineens naar een extravert medium overgeplaatst. Ik merk nu al dat ik fouten heb gemaakt, bijvoorbeeld monologen die te lang zijn. De acteurs hebben zich met improvisatie de personages eigen gemaakt en groeien steeds meer naar mijn tekst toe. Laten we hopen dat uit die fusie een goed produkt ontstaat."

Jongetjes het slacht

★ De boerderij van H. waar jarenlang zonder dat het dorp iets merkte pornografische foto's en films werden gemaakt (foto Cees Schilthuisen)

Grote hoeveelheid ²¹ kinderporno gevonden bij inwoner Goudriaan

Van een onzer verslaggevers
DORDRECHT - De 66-jarige J. L. H. uit Goudriaan wordt ervan verdacht al minstens tien jaar grote hoeveelheden kinderporno te hebben vervaardigd. Hij werd vorige week maandag gearresteerd en in bewaring genomen door de rijkspolitie in Dordrecht.

Slachtoffers van de man uit het dorpje in de Alblasserwaard, waren minderjarige jongens. De zaak kwam aan het rollen door aangifte van een vijftienjarige jongen. Verdachte zou al ettelijke jaren ontuchtige handelingen met zijn slachtoffer hebben gepleegd en daarvan pornografische opnamen hebben gemaakt.

In de woning van H, even buiten de dorpskern, werd tijdens een huiszoeking een geïmproviseerde studio met professionele apparatuur aangetroffen en een grote hoeveelheid kinderporno. Bij de huiszoeking werden 8 000 dia's, enige honderden foto's, negen films en ruim 100 boekjes met kinderporno in beslag genomen. „Voor Nederlandse verhoudingen is dit één van de grote kinderporno-zaken van de laatste jaren”, aldus een woordvoerder van de politie.

Jaren zeventig

Het bij H. gevonden materiaal dateert deels uit de jaren zeventig. Aan de hand hiervan onderzoekt de politie hoeveel jongens - uit de Al-

blasserwaard en daarbuiten - slachtoffer van de man zijn geworden. Verdachte had contacten met uitgever van kinderporno in onder meer Amerika, Engeland en Dene-marken. De politie ziet geen verband met de vermeende kinderporno-zaak in Oude Pekela. Er zijn ook geen aanwijzingen dat verdachte voor zijn handel contacten had in grote steden als Rotterdam of Amsterdam.

Het onderzoek wordt verricht door zeven rechercheurs van de afdeling jeugd- en zedenzaken van de rijkspolitie in Dordrecht en van de groep-Liesveld (Alblasserwaard). Over de omvang van het onderzoek kon de politiewoordvoerder gisteren niet meer zeggen.

Geruchten

De politie had de zaak in het belang van het onderzoek en de privacy van de slachtoffers liever nog niet in de publiciteit gezien. Maar nadat in Goudriaan allerlei geruchten de ronde gingen dia's, werd besloten opening van zaken te geven.

DORDRECHT 20

GOUDRIAAN - De politie spreekt in deze zaak van 'enkele tientallen slachtoffers' die aan de hand van het foto-en filmmateriaal kunnen worden achterhaald. Het gaat in bijna alle gevallen om jongens.

Woordvoerder W. de Rooij wil nog geen mededelingen doen over de woonplaatsen en leeftijden van de slachtoffers. „Onze afdeling jeugd-en zedenzaken is in opdracht van officier van justitie in Dordrecht bezig met het onderzoek.” Ook over mogelijke slachtoffertjes in Goudriaan wil de woordvoerder nog niets vertellen. „Ik kan alleen zeggen dat we ons niet tot deze regio beperken met het zoeken naar de slachtoffers.”

De politie denkt niet dat H. werkte in opdracht van een grotere organisatie of dat hij samenwerkte met anderen. „Wij vermoeden dat de verdachte alleen opereerde. We verwachten op korte termijn geen arrestaties meer”, aldus De Rooij.

Officer

vervolg van pagina 1

De 66-jarige J.J.L.H. woont sinds 1980 in dorpje Goudriaan. Hij noemt zich mo-leraar Engels, tolk, vertaler, fotograaf en journalist en leeft sinds de dood van zijn vrouw alleen in een vervallen boerderij.

H. werd maandagochtend in alle vroegte aangehouden en aan de huiszoeking nam een groot aantal politiemensen deel. Een actie die in het anders zo stille dorp niet onopgemerkt bleef.

'De zaak'

Het rustige Goudriaan, onderdeel van de gemeente Graafstroom, is opgeschrikt door de pornozaak. Jarenlang wordt midden in het dorp tussen de monumentale boerderijen op grote schaal ontucht gepleegd en niemand merkt iets. Uiteraard weten de dorpsbewoners van 'de zaak' en willen ze er ook nog wel iets over vertellen. Maar ze zijn voorzichtig. Namen mogen niet in de krant.

„Dit is maar een kleine gemeenschap en ik wil niet te boek staan als iemand die zomaar een oordeel velt over een ander”, zegt een ondernemer eerlijk. Hij wil wel kwijt dat H. een geïsoleerd leven leidde. „Hij had niet veel contacten met de dorpingen. Hij was wat autoritair en viel toch uit de toon hier. Hij hield honden en had dure wagens maar zijn boerderij was bijvoorbeeld aardig verwaarloosd. Maar niemand heeft hier ooit iets gemerkt van pornografie.”

Honden

„Ik zorgde wel eens voor zijn honden als hij weg was maar ik heb nooit ergens iets van gemerkt. Hij was vriendelijk maar teruggetrokken”, verklaart een man in overall.

„Een eigenaardig type”, zo omschrijft ook een jonge huisvrouw de gearresteerde dorpsbewoner. „Hij lag niet zo goed bij de inwoners en werd met de nek aangekeken omdat hij in een bouwvallige boerderij woonde. Maar eigenlijk heeft hij zich al die jaren ook nauwelijks met ons bemoeid, er kwam ook bijna niemand bij hem over de vloer. Ik vind het in elk geval een erg trieste zaak”, aldus de Goudriaanse.

Man uit Goudriaan gearresteerd: enkele tientallen kinderen het slachtoffer

Van een onzer verslaggeefsters

DORDRECHT/ GRAAFSTROOM - De arrestatie van een 66-jarige inwoner van Goudriaan (gemeente Graafstroom) die jarenlang ontucht pleegde met enkele tientallen kinderen heeft een schok veroorzaakt.

De slachtoffertjes komen uit de Alblasserwaard en ver daar buiten. De rijkspolitie van Dordrecht heeft de man op 11 september van zijn bed gelicht.

Huiszoeking

Bij huiszoeking vond de politie 8.000 dia's, een paar honderd foto's, negen films en ruim honderd boekjes, allemaal met kinderporno. De man had een compleet ingerichte studio in zijn boerderij in Goudriaan waar hij zeker negen jaar lang films en foto's maakte.

Buitenland

Er zijn ook opnamen van voor die periode gevonden die elders werden gemaakt. Het materiaal werd in het buitenland uitgegeven en kwam vervolgens weer in Nederland in de illegale handel.

Voorzichtigheid

„Het gaat hier om een zeer omvangrijke, maar ook zeer emotionele zaak die we met grote voorzichtigheid willen behandelen”, aldus W. de Rooij, woordvoerder van de rijkspolitie Dordrecht.

De pornozaak kwam aan het rollen, doordat een vijftienjarige jongen, van wie de politie alleen kwijt wil dat hij niet in de regio woont, aangifte deed.

Op pagina 7:
Voornamelijk jongetjes het slachtoffer

Geen angst in dorp

DORDRECHT 21
**Schoolhoofd: Jeugd
 uit Goudriaan niet bij
 pornozaak betrokken**

DORDRECHT/GRAAFSTROOM — „Ik kan u voor de volle honderd procent zeggen dat onze kinderen niet bij deze zaak zijn betrokken. Ik ken ieder kind hier in dit dorp en ik weet gewoon dat ze niet bij deze man over de vloer kwamen.”

vervolg van pagina 1

Schoolhoofd P. Timmer, directeur van de School met de Bijbel aan de Noordzijde in Goudriaan, is zeer duidelijk in zijn mening over de kinderpornozaak. Er is geen reden om ongerust te zijn, en dat zijn de ouders en kinderen op zijn school maar ook elders in het dorp niet, zo meent hij. „Ik beschouw dit als een ernstige kwestie maar er heerst in het dorp geen angst. Vragen over deze zaak heb ik niet gehad op school, niet van de kinderen en niet van de ouders.”

Timmer is niet alleen directeur van de School met de Bijbel maar ook nog eens buurman van verdachte H. „Ik woon al jarenlang naast hem en kijk op zijn terrein. Contact heb ik nauwelijks met hem gehad want de man nam niet deel aan het dorpsleven. Als er kinderen uit dit dorp bij hem over de vloer kwamen dan had ik dat moeten merken”, zegt Timmer met grote stelligheid.

Burgemeester G.W. Abbring van Graafstroom zegt verbaasd en geschrokken te zijn na de ontuchtzaak. „Je verwacht niet dat zolets in dit dorp gebeurt.” De burgemeester denkt ook dat het sociale isolement van de verdachte heeft bijgedragen tot het geheimhouden van zijn praktijken. „Eigenlijk hadden zeer weinig mensen in het dorp contact met deze man”, aldus Abbring.

Goudriaan, een dorp met eeuwenoude boerderijen en rustieke bruggetjes over smalle wateren, wordt woensdagochtend druk bezocht door ver-

slaggevers en fotografen van landelijke kranten en regionale radio-stations. Auto's rijden heen en weer voor de boerderij van de verdachte en journalisten trachten buurtbewoners een vraaggesprek te ontlokken.

Maar ontucht of niet, de Goudrianers laten zich niet opjagen. Ze zijn vriendelijk en staan iedereen te woord zolang er maar niet met camera's wordt gezwaid. Een ander belangrijk gegeven is dat veel Goudrianers niet exact weten wat er nu precies aan de hand is. De geruchtenstroom is sinds de inval op 11 september intensief maar daarop willen veel dorpingen zich niet baseren. Steeds weer klinkt het: „We willen geen oordeel vellen want we hadden weinig contact met hem, we weten er nauwelijks iets van.”

„De mensen zullen hier niet zo snel oordelen over iemand. Dat heeft ook te maken met het feit dat dit dorp nogal kerkelijk is. Wij zijn hier voorzichtig in onze uitspraken. Je wilt er niet op worden aangekeken”, zegt mevrouw G. Beijer van de Goudriaanse speeltuinvereniging De Wetering. „Ik heb er hier in de speeltuin nooit iets over gehoord.”

Ook H.A. van Arkel, de overbuurman van de verdachte, houdt zich op de vlakte. „Natuurlijk kende ik de man. Mijn caravan is bij hem gestald en ik hielp hem wel eens als hij iets moest verplaatsen. Ik heb verder nooit met hem omgegaan daarvoor was hij te afstandelijk. Maar hij was een buur en ik heb hem geholpen net zoals ik dat bij de andere burens doe. Ik wil geen mening geven over zijn privéleven want daar weet ik niks van.”

**Vader: Mijn oudste zoon
 is slachtoffer van H.**

TEKST:
 ELS KAMSTEEG
 EN ANNEKE FOK

DORDRECHT — Zijn hand heeft als hij koffie inschenkt. Buiten zit de buurvrouw in de tuin van de laatste zonnestrallen te genieten en duwt een groepje schreeuwende kinde-

ren een karretje voort. Dordtenaar A.J.M. Gulickx staart met nietszeggende ogen uit het raam. „Ik ben er helemaal kapot van”, zegt hij zacht. Voor hem op de tafel ligt De Dordtenaar van woensdag. „Dat ik het nu uit de krant moet lezen. Ik weet niet meer wat ik moet doen.”

Gulickx is vader van twee zoons van vijftien en zeventien. Toen hij woensdagochtend de krant openploeg en las over de ontuchtzaak in het dorp Goudriaan wist hij het direct: mijn oudste zoon is slachtoffer in deze zaak.

„Mijn zoon, die nu zeventien is, kwam vanaf zijn twaalfde jaar bij H. over de vloer. Ik had jaren geleden al eens een vermoeden dat er iets niet helemaal goed zat met deze man. Ik heb zelfs contact opgenomen met de kinderbescherming en gevraagd of die niet eens een kijkje wilde nemen. Maar er werd gezegd dat ik overdreven reageerde. Nou, je ziet het.”

Gulickx scheidde in 1977 van zijn vrouw en had zijn twee zoons een aantal jaren bij zich. Omdat de situatie thuis verslechterde werden de kinderen via kindertehuizen in een pleeggezin in Slidrecht geplaatst. Die familie had een caravan staan op het erf van H. en bracht daar regelmatig de zomers door.

„Oom Jos”

„Mijn zoon was twaalf jaar toen hij 'oom Jos', zoals hij hem noemde, leerde kennen. Vanaf dat moment kwam hij regelmatig bij mij thuis met

**Al eerder
 voor rechter
 wegens
 kinderporno**

DORDRECHT 21

**Man uit Goudriaan eind
 1987 vrijgesproken**

Van een onzer verslaggeefsters

DORDRECHT/GRAAFSTROOM — De 66-jarige J.J.L.H. uit Goudriaan is al eerder voor de rechter verschenen wegens het maken en verspreiden van kinderporno. De man moest in het najaar van 1987 voor de Dordtse rechtbank verschijnen. Hij werd toen vrijgesproken.

De inwoner van Goudriaan werd tien dagen geleden van zijn bed gelicht door de rijkspolitie district Dordrecht op verdenking van het op grote schaal maken van kinderporno en het plegen van ontuchtige handelingen met minderjarigen.

Aangifte

In zijn boerderij werden ruim 8.000 dia's, een paar honderd foto's, negen films en ruim honderd boekjes gevonden. De zaak kwam aan het rollen nadat een vijftienjarige jongen aangifte deed bij de politie van ontucht en het maken van pornografische opnamen. Volgens politiewoordvoerder W. de Rooij gaat het vooral om pornografische foto's en films van jongens vanaf een jaar of tien.

Schulden

In het kielzog van de politie nam vorige week maandagochtend ook de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (FIOD) bezit van de woning van H. De man heeft grote schulden bij de banken en de belasting. Er werd beslag gelegd op zijn goederen.

OP PAGINA 7:

- Inboedel verdachte wordt openbaar verkocht
- Vader: Mijn zoon slachtoffer van praktijken H.
- Plaatselijk schoolhoofd: Onze kinderen niet betrokken bij deze zaak

dure cadeau's en flink wat geld op zak. Hij wilde mij nooit vertellen waarom hij die had gekregen maar wel zei hij dat ze van 'oom Jos' kwamen. Ik zag mijn zoon in die tijd niet zo veel maar ik heb toen wel aan de bel getrokken bij de kinderbescherming. Ik wist toen niet dat het zo erg zou zijn maar ergens vond ik het toch vreemd dat er zoveel dure geschenken waren en dat hij regelmatig bij hem over de vloer kwam. Ik heb H. ook opgebeld en gevraagd of ik eens langs mocht komen om over die dure cadeau's te praten. Maar dat wilde hij niet, hij verzon een smoes over vakantie en weinig tijd.”

De jongen woont in Brabant bij zijn moeder en Gulickx ziet hem de laatste tijd zeer weinig. „Ik weet niet eens waar hij

**INBOEDEL VAN VERDACHTE
 WORDT OPENBAAR VERKOCHT**

Dit in verband met de omvangrijke schulden die de man zou hebben. Vanochtend om 11 uur worden in het Belastingkantoor aan de Spuiboulevard in Dordrecht tijdens een openbare verkoping zijn meubels, lare- en huishoudelijke goederen te koop aangeboden om te trachten de schulden met die opbrengsten te vereffenen. Normaal gesproken vindt een dergelijke verkoping in de betrokken woning plaats. Onbekend is waarom in dit geval van die regel wordt afgeweken.

blasserwaarde dorpje Goudriaan zeer grote schulden bij de belastingdienst alsmede een aantal banken zou hebben.

Nadat de rijkspolitie district Dordrecht op 11 september H. van zijn bed had gelicht, en 8.000 dia's, enkele honderden foto's, negen films en ruim honderd boekjes allemaal met kinderporno had meegenomen, deed de FIOD (Fiscale Inlichtingen en Opsporingsdienst) een inval in het landelijk gelegen maar vervallen woonhuis van H.

precies woont, hij belt mij alleen zo af en toe.”

Informatie

Het vermoeden van Gulickx werd bewaarheid toen hij woensdagochtend de politie belde om informatie. „De politie gaf toe dat mijn zoon bij de-

ze zaak was betrokken en vertelde mij dat hij nog werd verhoord. Toen wist ik zeker dat mijn kind slachtoffer is geworden van deze idioot.”

Woordvoerder W. de Rooij van de rijkspolitie wil niet bevestigen of ontkennen dat de zeventienjarige jongen slachtoffer is in de ontuchtzaak.

vrijdag 22 september 1989

Telegraaf

Goudrianers jarenlang onwetend van kinderporno-affaire

„TOCH WAS H. EEN GOEDE FOTOGRAAF”

door FRED PRUIM

GOUDRIAAN, vrijdag

Dat hij een caravanstalling had en dat hij fotograaf was, dat wisten de paar honderd inwoners van het Alblasserwaardse Goudriaan vrijwel allemaal. Maar dat hij al bijna tien jaar lang in hun directe omgeving ontucht pleegde met jonge jongens? En dat hij op grote schaal kinderporno produceerde? Nee, dat hadden ze nooit voor mogelijk gehouden.

Het is natuurlijk het gesprek van de dag na de bekendmakingen gisteren, hoewel de geruchtenmachine in het fraaie plattelanddorpje al een week lang op volle toeren draaide. Want de 66-jarige J.J.L. H. werd immers vorige week al gearresteerd.

Hoewel er ook materiaal uit vroeger jaren is gevonden, is de meeste kinderporno (dia's, foto's, films en boekjes) gemaakt in de ruim negen jaar, dat H. in Goudriaan woont. Al die tijd kon hij ongestoord zijn gang gaan, zonder dat ook maar iemand er iets van merkte.

Al eerder

Wel blijkt de man al eerder vast te hebben gezeten voor een zedenmisdrijf. Zo zou H. een aantal jaren geleden ontuchtige handelingen hebben gepleegd met een 13-jarige jongen, een leerling van de Rotterdamse school waaraan hij als leraar Engels was verbonden. De Dordtse rechtbank die de zaak in '87 behandelde moest hem echter laten gaan wegens gebrek aan bewijs.

Een buurtbewoner: „Ik kan me inderdaad herinneren dat hij dat jaar een tijdje weg was. Hij vertelde toen dat hij naar Amerika was geweest.

Tja, waarom zou je daar aan twifelen?”

De boerderij wordt, buiten de politiemensen, ook nog twee maal per dag bezocht door de zoon van H. Nu zijn vader in de cel zit, komt hij de honden verzorgen. „Ik woon al jaren niet meer bij mijn vader en heb niets met de zaak te maken,” zegt hij afwerend. „Verder geef ik geen commentaar.”

De — waarschijnlijk tientallen — slachtoffertjes van H. kwamen uit de hele regio, maar ook van daarbuiten. Hoe hij daarbij te werk is gegaan, wil de politie niet vertellen.

De woordvoerder van de rijkspolitie in Dordrecht, Willem de Rooij, spreekt van „één van de grotere kinderporno-zaken in ons land van de laatste jaren.”

FIOD-ambtenaren

Echter niet alleen de politie, maar ook de Fiscale Inlichtingen en Opsporingsdienst (FIOD) blijkt hoogst geïnteresseerd in de handel en wandel van de Goudriaanse kinderporno-fotograaf. Waren bij de inval vorige

week al FIOD-ambtenaren aanwezig, ook deze week werd de boerderij door een aantal van hen bezocht in verband met gesjoemel met belastingen.

„Het is me allemaal wat,” broemt een buurman, terwijl hij driftig zijn auto staat te poetsen. „Wie weet, wat er allemaal nog naar boven komt. Hij heeft mij trouwens ook wel eens gefotografeerd.”

Lachend: „Geen je-weet-wel foto's, gewone portretten hoor! Hij was trouwens best een goede fotograaf...”

Man (66) zette kinderen jarenlang aan tot porno

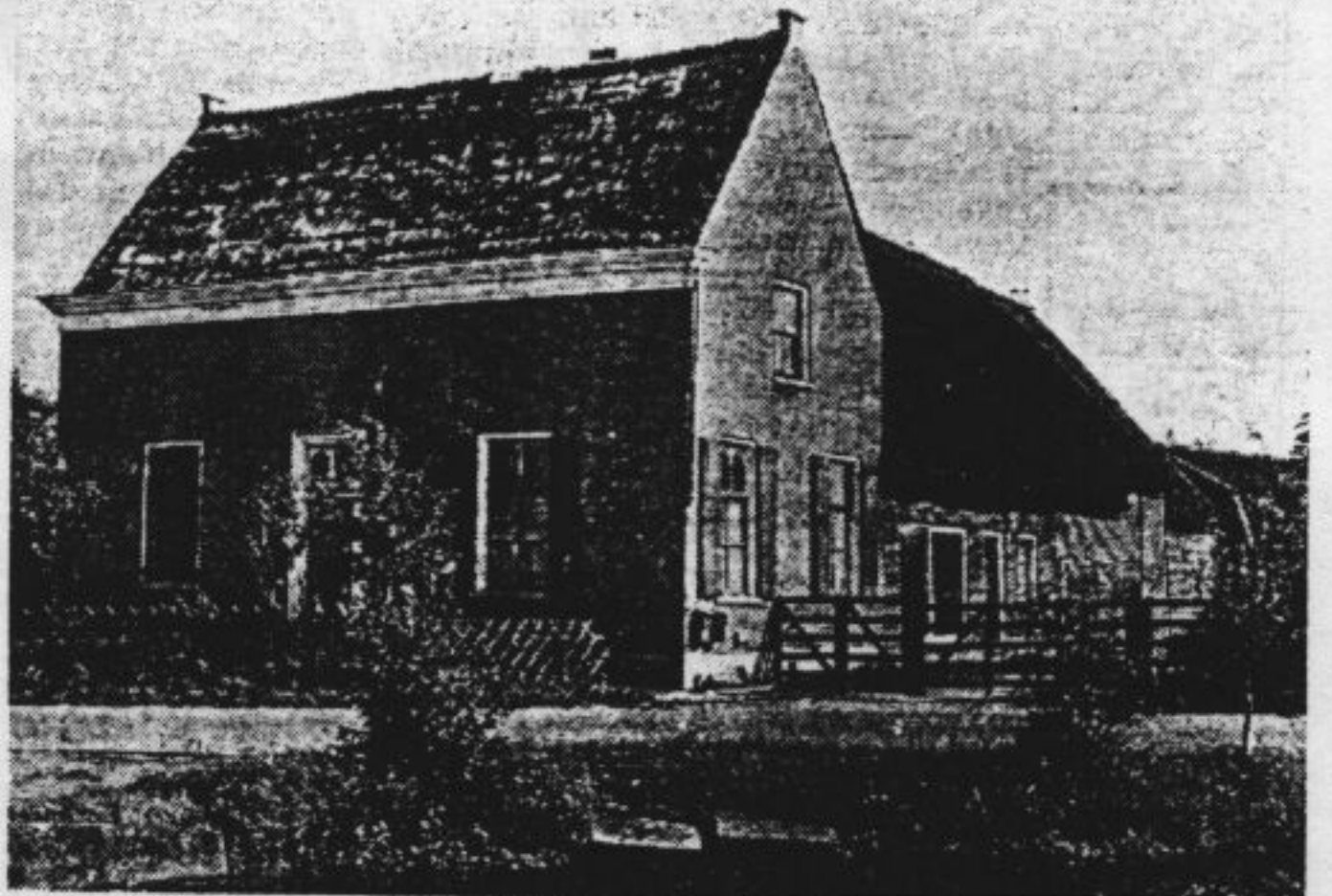

Foto: Will Dekkers

TEL 21

door Fred Pruim

GOUDRIAAN, donderdag

Vele tientallen kinderen, voornamelijk afkomstig uit de Alblasserwaard, moeten jarenlang zijn aangezet tot het meewerken aan de vervaardiging van kinderporno.

Tot deze stellige overtuiging komt de afdeling jeugd en zedenzaken van de rijkspolitie in Dordrecht. In verband met deze geruchtmakende affaire is een inwoner van het dorpje Goudriaan aangehouden.

Het gaat om de 66-jarige J.J.L. H. Begin vorige week al werd de man van zijn bed gelicht in zijn woning, een bouwvallige boerderij, gelegen aan de zuidzijde van het Zuidhollandse plaatsje. Hij wordt verdacht van het plegen van ontuchtige handelingen met voornamelijk jonge jongens en het op grote schaal maken van sex-opnames, bestemd voor de illegale handel.

• Het huis van H. in Goudriaan, waar hij de opnamen maakte van de jongens.

Kinderporno

Bij de inval werden achtduizend dia's, enkele honderden foto's, negen films en ruim honderd boekjes met kinderporno in beslag genomen. De man had de beschikking over zeer professionele apparatuur, die hij gebruikte in een geïmproviseerde studio in zijn huis.

Volgens politiewoordvoerder Willem de Rooij had de man contacten met verscheidene uitgeverij van kinderpornografie. „Zijn opnamen stuurde hij naar het buitenland, waarna ze in boekvorm weer naar ons land terugkwamen,” aldus De Rooij.

Het merendeel van de dia's en foto's is gemaakt in de ruim negen jaar die H. in de boerderij woont. „Maar gezien het feit, dat er ook zeer gedateerd materiaal tussen zit, gaan we er van uit dat de man zich ook al in de jaren zeventig met deze praktijken bezighield,” verklaart De Rooij. Ook zou H. al in een eerder stadium met justitie in aanraking zijn geweest.

Waar de verdachte zijn slachtoffertjes vandaan haalde, en hoe hij ze zover kreeg dat ze meewerkten, wil de

politie niet zeggen. De zaak is gaan rollen naar aanleiding van een aangifte van een 15-jarige jongen, nu ongeveer twee maanden geleden.

De Goudriaaner, die alleen woont en zich uitdrukt voor leraar Engels, tolk, vertaler en journalist, staat in zijn directe omgeving bekend als een soort dorpsfotograaf. Hij verzorgde huwelijksreportages en legde naaste burens in portretvorm vast op de gevoelige plaat. Ook dreef hij in de schuren naast het woonhuis een stalling, waar veel dorpsbewoners hun caravans hebben staan.

Niemand van hen zegt echter ooit van de 'duistere zaken' van H. te hebben geweten. Een overbuurman herinnert zich wel vaak jongens bij de boerderij van de verdachte te hebben gezien, maar twijfelde niet aan H.'s verhaal dat ze kwamen om 'te klussen'.

Kinderporno in een polderdorp

VV 28

Zuidhollandse Goudriaan rook al jaren lont door het gedrag van de rijzige ex-onderwijzer Engels

Een 66-jarige man uit het dorp Goudriaan in de Alblasserwaard wordt er door de politie van verdacht gedurende enkele jaren op grote schaal kinderporno te hebben geproduceerd. De man is aangehouden. De afdeling jeugd- en zedenzaken van de rijkspolitie in het district Dordrecht werkt al twee maanden aan het onderzoek.

De rijkspolitie is de 66-jarige man op het spoor gekomen nadat een vijftienjarige jongen aangifte had gedaan. De man zou ongeveer drie jaar lang bij de jongen ontuchtige handelingen hebben gepleegd en pornografische opnamen hebben gemaakt. Hij werkte daarbij in zijn woning in een geïmproveerde studio met professionele apparatuur.

Bij de huiszoeking in de woning van de man in Goudriaan (gemeente Bleskensgraaf) is een grote hoeveelheid kinderporno in beslag genomen. Onder het in beslag genomen materiaal bevonden zich achtduizend dia's, enige honderden foto's, negen films en ruim honderd boekjes met kinderporno.

Uit het onderzoek is al gebleken dat de verdachte contacten onderhield met buitenlandse uitgeverij van kinderpornografie. De kinderpornoboekjes zouden in het buitenland zijn gedrukt. De politie is er van overtuigd dat meer kinderen slachtoffer van de man zijn. Op dit moment wordt geprobeerd die kinderen te achterhalen.

Door René Sauveur

„Gaat u maar eens praten op Goudriaan, dan hoort u vanzelf de verhalen die de ronde doen. Iedereen weet wel wat te vertellen. Zelf heb ik nooit wat aan hem gemerkt. Ik deed iedere week wel een paar karweitjes voor hem. Een caravan verplaatsen, zijn honden verzorgen, dat soort dingen, weet u wel. Het was een echte heer, een grote rijzige man, de beleefdheid zelve zagezegd. Een onderwijzerstype en zo werd hij ook bekeken in Goudriaan. Op het dorp praatte iedereen altijd over hem, maar hij praatte nooit over iemand op het dorp.”

Overbuurman H. A. van Arkel woont aan de Noordzijde 63, pal langs de rivier de Goudriaan, die zich traag door het zonovertogen oer-Hollandse landschap slingert. Op een dag als vandaag is de gemeente Graafstroom in de Alblasserwaard op haar mooist, waar erven en moestuinen rond schitterende boerenhoeves zich laten begrenzen door rijen goed onderhouden knotwilgen. Maar ook

Holland op zijn smalst, zo blijkt tijdens een ronde door het dorp.

De boerderij op nummer 104 dissonneert enigzins door achterstallig onderhoud, maar verder zou je achter de gevels van deze hoeve geen kwaad zoeken. Toch lijkt de rijkspolitie hier een productiecentrum van kinderporno te hebben blootgelegd, waar vandaan lijnen lopen met uitgeverijen in Europa, de Verenigde Staten en Australië.

De eigenaar/bewoner, de 66-jarige J. J. L. H. werd onlangs gearresteerd op verdenking van het maken van pornografische foto's van kinderen. De verdachte zit

sindsdien in voorlopige hechtenis in Dordrecht. Zes rechercheurs onder leiding van luitenant Dick Schouten hebben zich daar vastgebeten in een zaak die de reputatie van Nederland als centrum van kinderporno voor eens en voor goed zou kunnen bevestigen.

Rijkspolitiewoordvoerder Willem de Rooij zegt omwille van de voortgang van het rechteonderzoek geen details te willen vrijgeven over de zaak, die eerst vorige week in de publiciteit kwam. De Rooij: „Wij vermoeden dat de

verdachte al minstens tien jaar is betrokken bij de handel in kinderporno. Ik kan niet zeggen of het om onschuldige of keiharde opnames gaat. Ook niet of er jongens en meisjes bij betrokken waren en in welke leeftijden.”

Volgens De Rooij staat desondanks vast dat het om kinderporno gaat. „Omwille van het overzicht beperken wij ons tot de produktie van belastend materiaal uit de afgelopen twee tot drie jaar,” licht hij toe. „Er bestaat wel een relatie tussen de opnamen die bij deze verdachte in beslag zijn genomen en kinderporno die in Nederland verkrijgbaar is. Kwalitatief beschouwd betreft het professioneel gedrukte lektuur, afkomstig van uitgeverijen in Engeland, Denemarken, de Verenigde Staten en Australië.”

Hoeveel kinderen bij deze zaak betrokken zijn (geweest), staat volgens De Rooij nog niet vast. „Als je het aantal kinderen over de afgelopen tien jaar becijfert kunnen dat er best enige tientallen zijn,” zegt De Rooij. „Die slachtoffers zijn vooral afkomstig uit de regio rond Goudriaan, maar

ook van daarbuiten. Hoe de verdachte zijn contacten legde en onderhield weten we niet. En in hoeverre er sprake is geweest van dwang van de verdachte tegenover de kinderen moet het onderzoek ook nog uitwijzen.”

De zaak kwam twee maanden geleden aan het rollen nadat een vijftienjarige jongen bij de rijkspolitie aangifte deed van pornografische opnamen, die de verdachte van hem gaf. Een periode van enkele maanden had gemaakt, in diens huis. Op maandag 11 september viel de rijkspolitie de pornoboerderij binnen, die de verdachte vanaf eind jaren zestig bewoont. Achtduizend dia's, enkele honderden foto's, negen films en een verzameling (kinder)pornoboekjes werden daarbij in beslag genomen.

Hoewel de arrestatie van de rijzige ex-leraar Engels de tongen in Goudriaan heeft los gemaakt, blijken maar enkele dorpelingen, werkelijk iets van hem te weten. De meesten bedienen zich van roddel of praten elkaar na. Een aantal elementen uit die verhalen keert echter meer dan eens terug, onder

meer bij de mobiele kruidenier, maar ook bij de slager, die in Goudriaan al eveneens aan de deur verschijnt.

Zij weten te vertellen dat het niet de eerste keer is dat de fotograferende onderwijzer wordt verdacht van de betrokkenheid bij kinderporno. Een aantal dorpelingen verwijst voor meer informatie naar buurvrouw H. J. Bode, die een boerenbedrijf bestiert dat grenst aan dat van de verdachte leraar Engels. Maar die wil niet

over deze zaak praten, „omdat ik al zoveel ellende heb meegemaakt rond de dood van mevrouw.”

Niettemin erkent ze een artikel van enkele jaren terug te hebben bewaard, waarin de verdachte ook al werd genoemd. De man is toen vrijgesproken (dat was in het najaar van 1987 voor de rechtbank in Dordrecht — RS), maar die wetenschap vormt voor de dorpelingen het bewijs dat de man er dit keer wel 'gloeiend bij is'.

Een ander hardnekkig gerucht wil dat de vrouw van de verdachte omwille van de levenswandel van haar echtgenoot zelf-

moord pleegde, twee jaar nadat het echtpaar en hun enige zoon in Goudriaan kwamen wonen. Sommige dorpelingen vragen zich bovendien af waar de verdachte zijn grote boerderij en dure auto (Range Rover) van kon betalen, omdat hij immers niet meer werkte.

Overbuurman Van Arkel wil na enig aandringen onzerzijds best een paar vragen beantwoorden. Van Arkel was een van de weinige inwoners van Goudriaan die contact onderhield met zijn buurman. Van Arkel: „H. wordt hier beschouwd als een vreemde eend in de bijt. Hij bemoeide zich nauwelijks met de mensen uit zijn buurt, maar er kwam bij hem wel meer bezoek aan huis dan bij mij. Regelmatig verschenen er jongens uit de omgeving op de brommer. Die waren zo'n jaar of zestien, zeventien. Ze kwamen wel uit deze omgeving, ja. Zeg maar tot aan Sliedrecht, want wij hadden het wel gemerkt als er vreemden op bezoek kwamen.”

Volgens Van Arkel was het niet duidelijk wat die jongens aan de overkant kwamen doen. Van Arkel, nuchter: „Je kan vaststellen dat ze in ieder geval oud genoeg waren om brommer te rijden. Als die jongens pornofoto's hebben laten maken, moeten ze dat zelf gewild hebben. Echt hoor, ik heb nooit gemerkt dat mijn overbuurman *het had op jongens*, want dat zou toch nog wat anders zijn als met meisjes, nietwaar? In ieder geval heb ik nooit hele jonge kinderen en ook geen meisjes bij hem naar binnen zien gaan. Wel kwamen regelmatig mensen langs die hun caravan bij hem hadden gestald. Er stonden er geloof ik een stuk of vijftien.”

Wel opzien baarde de verdachte in Goudriaan en omgeving met zijn hondenkennel. Aanvankelijk fokte hij boxers, die hij als rashonden verkocht. Nadat een aantal kopers had vastgesteld dat de papieren en de stamboom niet klopten, kwam de klad in die handel.

Hoewel de verdachte zich nauwelijks bemoeide met zijn omgeving, heeft menig echtpaar in de Alblasserwaard een foto die de man heeft gemaakt op de schoorsteen staan. De ex-onderwijzer maakte zich namelijk eveneens verdienstelijk als bruidsfotograaf.

Maar de verdachte heeft zich vermoedelijk nog het meest doen kennen als de onderwijzer die slecht van betalen was. Menig leverancier moest soms maanden zeuren om betaling van geleverde diensten of goederen. De slager weet die gewoonte nog het best te kenschetsen: „De man zag er uit als een *gentleman* die je portefeuille zou toevertrouwen, maar zodra je met hem in zee ging was hij zo *slecht als vloeken*.”

Australische schrijver:

Sexschandaal Oude Pekela was massahysterie

Van onze redacteur
Wim Bisschop

GRONINGEN — Het enorme zedenschandaal dat Oude Pekela in 1987 bezig hield, was een beangstigende vorm van massahysterie. Tot die conclusie komt de Australiër drs. Benjamin Rossen in het boek 'Zedenangst', dat oorspronkelijk geschreven is als afstudeer-scriptie.

Rossen stelt dat Oude Pekela als een soort besmettelijke ziekte heeft gewerkt. Nadien kwamen ook elders vergelijkbare verhalen naar boven, zonder dat er ooit sluitende bewijzen kwamen. Hij voorspelt dat dergelijke uitbarstingen van massahysterie de komende jaren nog geregeld zullen voorkomen omdat er vanuit Amerika een soort 'lustangst' overwaait, waarbij sex bijna als een ziekte wordt beschouwd.

Zie ook pagina 31

N/AN 23-9-89

De ene lezing wil dat Oude Pekela in mei 1987 het slachtoffer is geworden van een internationale bende die in kinderporno was gespecialiseerd. De andere lezing is dat Oude Pekela in mei 1987 het slachtoffer is geworden van massahysterie omdat elk bewijs van kindermisbruik ontbreekt. Voor de ene groep is de clown, die een rol ging spelen in de verhalen van de kinderen, een symbool van de geraffineerdheid van de 'daders'. Aan de andere kant worden er cruel jokes verteld: "Het toppunt van brutaliteit; dat is in downspak door Oude Pekela fietsen en roepen — de foto's zijn klaar".

Twee jaar na dato is het in het dorp weer betrekkelijk rustig. "Er wordt niet meer over de zaak gesproken", vertelt de journalist Melle Wachtmeester, die destijds de voorlichting voor de gemeente verzorgde. Maar voor wetenschappers blijft Oude Pekela een boeiend 'geval'. Een afstudeerscriptie van de Australiër Benjamin Rossen, Universiteit van Amsterdam, over de kwestie werd meteen als handels-editie uitgebracht. Rossen gelooft niet in downs, maar in spookverhalen over clowns.

De lezing die de Australiër geeft van de gebeurtenissen in Oude Pekela is niet erg vleiend. Het is nu al voorspelbaar dat er verontwaardigd gereageerd zal worden op het boek 'Zedenangst', waarin Rossen korte metten maakt met het 'drama' zoals de bevolking dat heeft ervaren. Het grote drama, zoals hij dat schetst, is de collectieve paniek die uitbrak na wilde verhalen. De golf van emoties die los kwam toen de wereldpers over het dorp heen viel en de uiteindelijke anti-climax vanwege het ontbreken van elk bewijs. Dat is volgens hem de pijnlijke ervaring waarmee het dorp verder moet leven.

Rossen is geen onbekende onder de hoofdrolspelers in het drama Oude Pekela. Hij wordt door sommigen omschreven als zeer omstreden. Heeft contacten met het pedofiele circuit, zo wordt gesuggereerd. Dus is alles wat hij schrijft over Oude Pekela bij voorbaat verdacht. Marten Brouwer, de hoogleraar in Amsterdam waar Rossen bij afstudeerde, had het al voorspeld. Een obsessie, een kruistocht, valt niet met argumenten te bestrijden. "Wetenschappers die (daarbij) nuances proberen aan te brengen, worden zelf verdacht", schrijft hij in zijn voorwoord bij het boek.

Maar verdacht of niet, 'Zedenangst' is geen oppervlakkige analyse van de zaak Oude Pekela. De schrijver plaatst de gebeurtenissen en de argumenten tegen de achtergrond van het totale gebrek aan bewijs en tegen de achtergrond van de toenemende sex-obsessie. In de Verenigde Staten, zegt hij, is sex al bijna weer iets zondigs geworden. Sexueel verlangen wordt daar in sommige kringen beschouwd als een dwangmatige, neurotische kwaal. Er bestaan klinieken waar men daarvoor behandeld kan worden met middelen die variëren van elektroshock-therapie tot chemische castratie. De nieuwe ziekte, het sexueel verlangen, kan ook bestreden worden door lid te worden van de 'anonieme sexverslaafden'. In Amerika komt massahysterie rond vermeende sexschandalen op grotere schaal voor dan in Nederland, stelt hij. Maar de temperatuur loopt ook in Nederland op. Hij stelt terecht dat er maar weinig voor nodig is om een hele wijk of een dorp op hol te brengen. Voor iemand met autoriteit is het een klein kunstje om een lont in het kruitvat te steken. Rossen citeert een rechercheur van de Groninger politie die stelt: "Als ik

morgen in Groningen een Oude Pekela wil hebben, kost me dat drie uur. Dan heb ik één wijk helemaal op de kop".

Echtpaar Jonker

De 'autoriteiten' die in Oude Pekela de zaak aan de gang hebben gebracht zijn volgens Rossen het dokters-echtpaar Jonker en een paar kleuterjuffen. De dokter begon met het uitspinnen van een onbewezen vermoeden. Een jongetje met een wondje aan de anus zou wel eens slachtoffer van een kinderlokker kunnen zijn. Er werden vragen gesteld en meer vragen en op den duur groeide het vermoeden uit tot een theorie die steeds grotere vormen aannam. Er kwam een kruistocht op gang tegen een vermeend onheil dat het dorp had getroffen. Nuchtere reacties waren niet meer acceptabel en kritiek werd bijna beschouwd als medeplichtigheid aan de ramp. De autoriteiten die tegenwicht moesten bieden tegen de stroom van verhalen die steeds gedetailleerder en

onwaarschijnlijker werden, zaten in een moeilijk parket. De burgemeester die kalmerend wilde optreden werd in de wielen gereden door initiatieven van het doktersechtbaar en van de politie. Uiteindelijk werd zelfs burgemeester Bert Smit beschouwd als een soort tegenstander van de groep die genoegdoening zocht voor het grote kwaad dat over hen was gekomen.

Justitie probeerde aanvankelijk de geest in de fles te houden door, na een grondig onderzoek, de hele zaak af te blazen wegens gebrek aan bewijs. Dat bleek niet meer te kunnen. Sceptis over de verhalen was niet acceptabel en er kwam een mobilisatie op gang van moreel verontruste ouders en hun voorlieden. Er moest meer onderzoek komen en dr. Gerrit Mik werd ingeschakeld. Als jeugdpsychiater moest hij de waarheid achterhalen.

Vernietigend

Het oordeel van Rossen over de aanpak en de conclusies van Mik is vernietigend. De 'methode Coby', het ondervragen van kinderen door ze via verkeerde uitspraken te stimuleren om de waarheid te vertellen, wordt als een grove fout beschouwd en het feit dat de psychiater zich solidariseerde met de 'getroffen' groep, wordt als professionele misstap gezien. De rol van Mik in de zaak Oude Pekela was geloofsversterkend in plaats van analyserend, volgens Rossen. De media hebben in de hele zaak ook een belangrijke rol gespeeld. Aanvankelijk begon het met wat kleine berichten in regionale bladen zoals de Winschoter Courant en het Nieuwsblad van het Noorden. Toen er enkele malen een vervolg op kwam, raakten ook landelijke media geïnteresseerd. Nadat het Journaal de kwestie had opgepikt, waren alle remmen los en werd het dorp overspoeld door pers. Emoties alom. Volgens dr. Peter Hofstede, media-socioloog aan de Rijksuniversiteit Groningen, was dat het moment waarop de zaak uit de hand liep en onbeheersbaar werd.

Andere factoren die de angst in Oude Pekela aanwakkerden, waren onder meer de bemoeienis van wetenschappers en kruisvaarders uit de fundamentalistische hoek. Er waren professoren die vanaf het begin uitgingen van de waarheid van het schandaal en die met welgemeende adviezen en meelevende verhalen kwamen. Getuigende christelijke groeperingen wilden meehelpen met het bestrijden van het kwaad in Oude Pekela en zelfs helderzienden hebben zich gestort op het Oostgroningse dorp, waar ondanks al het onderzoek, maar steeds geen bewijzen voor de dag kwamen.

Kleuren

Ruim een half jaar na het begin van de affaire werd op een voorlichtingsavond in Oude Pekela de balans opgemaakt van de onderzoeksresultaten. Er waren in totaal 98 kinderen ondervraagd. Daarvan verklaarden 48 dat ze sexuele handelingen moesten ondergaan. Van 18 kinderen werd beweerd dat ze bedreigd waren. Er waren in totaal 103 gebouwen in zeven verschillende gemeenten onderzocht. De kinderen hadden 44 auto's beschreven die voor de kidnapping zouden zijn gebruikt. Dertien ervan waren oranje, negen rood, vijf blauw en

zeventien van diverse kleuren. Bovendien was er een caravan beschreven en waren er zeventien bestelauto's genoemd van verschillende kleuren. Bewijs had het niet opgeleverd. Rossen wijst ook op het feit dat het merkwaardig is dat de meeste 'slachtoffers' van kindermisbruik uit de patiëntenkring van de

Jonkers afkomstig zijn. Hij signaleert het merkwaardige verschijnsel dat de clowns kennelijk alleen belangstelling hadden voor kinderen van openbare scholen. Een christelijke school die precies tussen de andere scholen in stond, leverde geen enkel geval op. Melle Wachtmeester: "Natuurlijk waren daar ook slachtoffers. Maar in christelijke kring wordt dat eerder verdoezeld, omdat het daar

gevoeliger ligt". Rossen gaat uit van het gegeven dat er geen meldingen waren en volgens de kansberekening is het vrijwel uitgesloten dat de porno-criminelen zo'n reservoir over het hoofd zien.

Beloond

De Australische schrijver zit boordevol kritiek op de wijze waarop de kinderen in deze zaak

zijn 'verhoord' en zijn behandeld. De manier van verhoren lokte positieve verklaringen uit. Als kinderen verklaarden dat ze ook clowns hadden gezien of waren meegenomen voor sex-evenementen, werd dat beloond met waardering voor de eerlijkheid. Negatieve verklaringen werden niet geaccepteerd, want de ondervragers gingen er bij voorbaat van uit dat er wel iets aan de hand was. Er werd nauwelijks rekening gehouden met de fantasie van de kinderen. Een reden voor het aanwakkeren van de sex-onrust komt volgens Rossen uit Amerika. In de Verenigde Staten werd enkele jaren geleden algemeen aangenomen dat Nederland een soort porno-multi-national was. Grote ladingen onzedelijke lektuur zouden ook naar Amerika worden verscheept. Een belangrijk deel daarvan zou kinderporno zijn en Amsterdam gold als het belangrijkste productiecentrum voor dit materiaal. Dat dacht Amerika. In Nederland werd die theorie door enkele lieden die ernstig bezorgd zijn over de totale zedenverwildering, zonder meer geaccepteerd. Er werd aangedrongen op onderzoeken en er werd gevraagd om strenge maatregelen. Die onderzoeken zijn er geweest, maar ze hebben nooit het bewijs opgeleverd voor de juistheid van de Amerikaanse beschuldigingen. De VS hebben, ondanks het vasthouden van pakketpost uit Nederland, ook nooit hun beweringen met feiten kunnen staven. Er kwam wel verdacht materiaal binnen, maar dat was slechts een fractie van de totale hoeveelheid porno waar men de hand op kon leggen. Toch hebben die beschuldigingen volgens Rossen hun uitwerking niet gemist. Er was ook in Nederland in sommige kringen paniek ontstaan over zoveel bandeloosheid en ontucht. Daarnaast heeft de hausse aan incest-verhalen de angst voor sexueel misbruik groter gemaakt. Het lijkt allemaal veel erger dan het ooit is geweest. Ook de feministische beweging die

VERVOLG NVWV 23

hamerde op misbruik, heeft de negatieve houding tegenover sex gestimuleerd. Dat leidt er in sommige gevallen toe dat ook hier al zonder een spoor van bewijs kinderen bij hun ouders worden weggehaald, zoals is gebeurd in de kwestie van de Bolderkar.

Ziek gemaakt

De schrijver wijst op de negatieve gevolgen van die 'lustangst'. Als er alleen maar negatief over sex wordt bericht, wordt een hele generatie ziek gemaakt met grotendeels ongegronde angsten, concludeert hij. In zo'n klimaat kan massahysterie ontstaan. Hij signaleert dat er al enkele vervolgen op Oude Pekela zijn geweest. In andere plaatsen

kwamen verhalen los over misbruik op grote schaal. De feiten bleken na onderzoek meestal anders te liggen. Volgens de Australiër is de Nederlandse samenleving dan ook niet immuun voor massahysterie en zedenangst, ondanks de spreekwoordelijke nuchterheid. "De geestelijke met het vermanende vingertje mag dan inmiddels uit het sociale leven van de natie verdwenen zijn, in deze tijd heffen de maatschappelijk werker en de 'incestspeurder' hun vinger op". Hij stelt: "Het onvoorwaardelijk respect van menige Nederlander voor de Amerikanen vormt eveneens een factor die zedenangst stimuleert". Die bewondering is naar zijn oordeel volstrekt onterecht. De Amerikanen maken er op veel terreinen een potje van met al hun morele verontwaardiging. Meer dan 70 procent van de drugsverslaafden in Amsterdam bijvoorbeeld, keert met succes terug in de maatschappij. In Amerika ligt dat op 12 procent en dat terwijl Nederland geldt als een poel des verderfs.

Aangewakkerd

Volgens Benjamin Rossen is Oude Pekela een schoolvoorbeeld van hoe het op z'n Amerikaans kan misgaan. Hij concludeert dat veel sociale relaties grondig zijn veranderd door de affaire. "Het dorp van voor mei 1987 bestaat niet meer", stelt hij. Het kan naar zijn mening nog tientallen jaren duren voordat de schade die is aangericht, weer enigermate hersteld zal zijn. Oude Pekela heeft niet alleen het dorp getroffen, aldus Rossen, maar het hele land heeft er een tik van meegekregen. De jacht op sexspoken is er door aangewakkerd. Hij voorspelt de zedenangst in Nederland een zegenrijke toekomst, omdat veel kranten en andere media weigeren positie in te nemen tegen die ontwikkeling, bang als ze zijn daardoor sensationele verhalen te missen. Met zijn boek heeft de schrijver duidelijk stelling genomen. Dr. Peter Hofstede die al in een vroeg stadium de zaak Oude Pekela als een opgeklopte vertoning bestempelde en die de schrijver gastvrij onderdak heeft verschaft, vindt het boek toch "mosterd na de maaltijd". Dat mag waar zijn, maar het is wel gedegen mosterd na de maaltijd. Voor 'autoriteiten' is het in elk geval de moeite waard om het toch maar een plaats in de boekenkast te geven. Als de bewering juist is dat de zedenangst toeneemt, hebben ze in elk geval een voorbeeld bij de hand van hoe het niet moet.

Wim Bisschop

DE GELOVIGE SEKTE VAN OUDE PEKELA

De scriptie waarmee de Australiër BENJAMIN ROSSEN aan de universiteit in Amsterdam is afgestudeerd op massapsychologie heeft ook een boek opgeleverd: *Zedenangst - het verhaal van Oude Pekela*.

Darin maakt de auteur korte metten met het grus van de hulpverleners, pedagogen en verslaggevers die anderhalf jaar geleden betrokken waren bij de geruchtmakende speurtocht naar als clowns vermomde kinderlokkers. Volgens de hoogste schatting - bijna honderd - zouden die zich zo'n beetje aan alle koters in het Groningse dorp hebben vergrepen. Benjamin Rossen is tot de slotsom gekomen dat er helemaal niets is gebeurd.

VANDAAG op pagina 2: De reconstructie van een zedendrama. AD 7-10-89

De tekst op de achterflap geeft al aan waar de schrijver staat. Er wordt gesproken van vermeende ontucht, en van vermomd denken en handelen. Zelfs het woord massahysterie valt. Binnenin gooit Benjamin Rossen er nog een schepje bovenop.

Op cynische toon schetst hij de psycholoog Mik en de huisarts Jonker, destijds de academisch gevormden die het pulst stonden voor de bezochte kleintjes, onverbloemd als onprofessionele broedelaars die bovendien flink in de war waren geraakt. De auteur heeft de dramatische ontwikkelingen met een filerend tactisch, en nadat hij zijn zin onzin van elkaar heeft gescheiden blijft er geen zaak meer over.

Niet blij

Je zou zeggen dat veel mensen in Oude Pekela daar niet blij mee zijn. Toch uiteindelijk besloten werd het onderzoek te stoppen dreigde in de Groningse gemeente een volksoproer. Vooral het groeiende ongeloof ten aanzien van de omvang van het zedendrama heeft de nerveuze burgers altijd dwarsgezeten. Daarom is het merkwaardig dat vanuit die hoek geen reacties zijn gekomen op het boek van Rossen. Ook de neergesabeide Mik en Jonker doen er, zelfs nadat ze tot het leveren van commentaar waren genood, liever het zwijgen toe. Rossen zelf vindt het zo vreemd nog niet. Een enkele halsstarrige buiten beschouwing gelaten gelooft volgens hem ook daar niemand meer in door mafia of satan bestuurde pornobendes.

"De meesten zien nu wel in dat er niets aan de hand is geweest," zegt hij. "Toen ik met mijn onderzoek begon had ik ook het vooroordeel dat het om een beetje achterlijk dorp ging waar een soort volksgericht had plaatsgevonden. Maar de boeren en de arbeiders zijn er helemaal niet mee begonnen. Het zijn juist de mensen met een hogere opleiding, zoals kleuterjuffen en artsen, die de zaak zo hebben opgejut. Dat is bij dat soort dingen trouwens altijd zo. Het gaat meestal om maar een handjevol mensen die de massa gek maken. In Oude Pekela waren het misschien twintig, dertig echtparen die zich rond dokter Jonker hadden verzameld en dat aantal is allengs geslonken. De meesten willen er nu niets meer mee te maken hebben."

Allesbehalve uniek

De grenzeloze opwinning van toen is allesbehalve uniek. Het proces voltrok zich volgens gelijktijdige patronen en het had overal kunnen gebeuren. *Zedenangst*, Rossens vertaling voor het Amerikaanse begrip moral panic, dat duidt op de angst voor de teloorgang van de goede zeden, gaat ook over de manier waarop massahysterie zich ontwikkelt. Met seksuele ongeregeligheden hoeft dat niets vandoen te hebben. De kunstmatig gekweekte haat tegen joden voor en in de tweede wereldoorlog, en de door de Amerikaanse senator McCarthy geïnspireerde heksenjacht op communisten zijn er ook voorbeelden van. Bij massahysterie hoeft ook niet meteen te worden gedacht aan te hoop gelopen gepeupel dat schuimbekend de mestkar voorrijdt. Dat wordt nog wel eens misverstaan. In veel gevallen zien de betrokkenen er heel bedaard en evenwichtig uit.

Schijnvertoning

Benjamin Rossen heeft niet geprobeerd het *Mysterie van Oude Pekela* te ontsluiten. Dat was al ontsluitend. Hij is ervan overtuigd dat politie en justitie maandenlang tegen beter weten in zijn blijven doorzoeken. De Australiër rept in dit verband van een schijnvertoning, die onder politieke druk werd opgevoerd. "Alle autoriteiten wisten al heel lang dat er niets uit te zoeken viel," zegt hij. "Korthals Altes inclusie. De meeste politiemensen, hun chef voorop, hebben net gedaan alsof het om een misdaad ging terwijl ze wisten dat dat niet waar was. Sommigen zijn daar behoorlijk door gefrustreerd geraakt." Het oordeel van de schrijver is hard maar duidelijk: "In de affaire Oude Pekela is niets van het optreden van pedofielen, kinderlokkers of pornografen gebleken. De beweringen waren pure verzinsels. Een onverflauwd geloof in het ongelooflijke wijst op een hoge mate van lichtgelovigheid en een weinig kritisch denkvermogen."

Nuances

In een ten geleide in het boek kwalificeert Marten Brouwer, hoogleraar in de massapsychologie aan de universiteit in Amsterdam, de bezorgde ouders en andere opvoeders van toen als "de gelovige Oude Pekela sekte", en hij wijst erop dat een wetenschapper die in een dergelijke delicate kwestie nuances aanbrengt al gauw zelf als verdacht wordt beschouwd. Hij doet daarmee op de suggestieve verwijzingen naar de bemoeienissen die de schrijver heeft met de wereld van de pedofiele medemens. "Sommige mensen hebben twijfels over mij," zegt Rossen. "Er is ook wel beweerd dat ik een opplichter ben en dat de academische graden die ik in Australië heb gehaald vals zijn. Dat ik veel contact heb met de werkgroep pedofilie van het COC is op zichzelf juist. Ik wilde in het kader van mijn onderzoek nagaan in hoeverre de waanzin in Oude Pekela effect had op het leven van pedofielen. Dat bleek in een aantal gevallen heel dramatisch. Die mensen waren depressief en bang, en een was er hevig aan het drinken geslagen. Een ander zei: Zo'n affaire dwingt ons weer de bosjes in. Die gesprekken hebben zo veel opgeleverd dat ik daar een apart verhaal over ga schrijven."

Moraalridders

Benjamin Rossen kan zich aardig opwinden over

wat hij laaidunkend moraalridders noemt. Honnend spreekt hij van *wel-doeners* en *kinderredders*, en hij aarzelt niet te verantwoordelijk te stellen voor veel psychisch leed. Hij is zelfs van mening dat hun activiteiten in veel gevallen meer schade aanrichten dan het seksu-

ele vergriep zelf. De auteur meent dat sommige kinderen wordt aangepaard dat ze zijn misbruikt en dat ze zich pas slachtoffer gaan voelen nadat ze er door hulpverleners op zijn geweest. Dat ze er per definitie door worden beschadigd noemt hij een *wijdverbreide mythe*. "De gedwongen toegang die ouders, politiemensen en maatschappelijk werkers zich verschaffen tot het eigen leven van een kind, vooral bij jongeren in de puberteit, kan men evenzeer als een vorm van kindermishandeling beschouwen," schrijft hij

Clowns

Geen mens zal na lezing van *Zedenangst* nog geloven dat Oude Pekela destijds is geïnfilteerd door een bende kwaadwillige clowns. Het boek wekt eerder verbijstering want je begrijpt niet hoe het ooit zo ver heeft kunnen komen. Veel is volgens Rossen te wijten aan de manier waarop de kinderen zijn verhoord. Zeker wanneer steeds dezelfde vragen worden gesteld zijn ze geneigd tegemoet te komen aan wat doorzeuren-

de volwassenen willen horen. "De enige die het idee van seksueel misbruik bij kinderen hebben opgewekt," schrijft hij, "zijn bepaalde ouders, kleuterleidsters, huisartsen, politiemensen en maatschappelijk werkers." Hoe meer waardering het jonge volkje met zijn antwoorden oogst, zo is wetenschappelijk vaastgesteld, hoe ijveriger het wordt. Hun fantasie kent geen breidel en zo klein als ze zijn is er maar weinig wat ze niet kunnen verzinnen.

In Amerika werd tijdens dergelijke onderzoeken gesproken van kannibalisme, ritueel om zeep geholpen baby's, tripjes met onderzeeërs en door het zwerk suizende naakte leerkrachten. Daar is Oude Pekela niets bij. Amerikanen zijn vermoedelijk het meest verontruste volk ter wereld, ook op dit gebied, en Benjamin Rossen heeft geen goed woord over voor hun *xenofobe morele verontwaardiging*. Veel activisten daar zien de Lage Landen als een poel van liederlijkheid en bederf, waar geen kleuter meer veilig over straat kan. Al die verhalen zijn koren op de molen van

VERVOLG AD 7

hun vaak religieus bevo-
gen geestverwanten hier.
Menige anderszins ver-
standige volwassene ge-
looft oprecht in een we-
reldomvattende samen-
zwering van een steenrij-
ke satanische organisatie,
met vertakkingen tot in de
hoogste kringen.

Pers

Over de rol van de pers
in dit soort aangelegenheden
is Benjamin Rossen
evenmin te spreken. De
media hebben de gewoon-
te van elke mug een oli-
fant te maken terwijl hun
invloed op de publieke opi-
nie groot is. Superlatieven
en hyperbolisch taalge-
bruik hebben de *collectieve
verstandsverbijstering*
naar zijn oordeel danig
bevordert. De bezige re-
porters hebben de gebeur-
tenissen in Oude Pekela
gesensationaliseerd en dat
gevoegd bij hun neiging
de dingen te *simplificeren*
en publieke personages
zwart-wit af te schilderen
heeft de zaak nog verder
doen escaleren. „Mensen
zijn complexe multidimen-
sionele persoonlijkhe-
den,” schrijft Rossen. „De
media scheppen slechts
ééndimensionele stereoty-
pen.”

Wat de schrijver bedoelt
is dat we met zijn allen
niet zo moeten overdrij-
ven, en dat we niet meteen
achter elke boom een on-
tuchtige clown moeten
vermoeden. Opvoeders
zouden veel terughouden-
der moeten reageren op
de signalen die op seksu-
eel misbruik zouden kun-
nen duiden, omdat de
daaraan ontleende diagno-
se vaak „volledig uit de
lucht is gegrepen en uit-
sluitend gebaseerd op spe-
culatieve theorieën en niet
op empirisch onderzoek”.
Ter ondersteuning van
zijn opvatting geeft Ros-
sen er een lijstje uit 1888

bij, waarop de symptomen
van masturbatie worden
aangegeven. De 39 wenken
werden geformuleerd
door John Harvey Kellogg
(van de cornflakes), een
van de stichters van de
Kerk der Adventisten.
Honderd jaar later valt
het niet meer met droge
ogen te lezen. Bijna alles
wees op het *venijnige
kwaad*. *Onnatuurlijke
sloomte* was even ver-
dacht als *wispelturigheid*.
*Onnatuurlijk brutaal op-
treden* was een even dul-
delijk signaal als de ge-
woonte verlegen het hoofd
af te wenden. Jongens met
puistjes en nagelbijtende
meisjes mochten hele-
maal geen seconde uit het
oog worden verloren.

Sussende manier

Het enige wat je op het
boek van Benjamin Ros-
sen zou kunnen aanmer-
ken is de sussende manier
waarop hij soms over pe-
dofilie en incest schrijft.
Dat heeft hij zich wel ge-
realiseerd, maar hij voelt
er niets voor zijn analyti-
sche manier van werken
te laten beïnvloeden door
maatschappelijke normen
en de daarmee gepaard
gaande emoties. „Ik ont-
ken niet dat er ook ver-
schrikkelijke dingen ge-
beuren,” zegt hij, „en ik
ben ook geen voorstander
van het misbruiken van
kinderen. Maar ik vind
wel dat je op een redelij-
ke, intellectuele manier
argumenten moet kunnen
uitwisselen. Ik zeg alleen
maar dat het middel in
sommige gevallen erger
is dan de kwaal.” Vanuit
dat standpunt redenerend
zijn er zijns inziens ge-
noeg situaties waarin men
iets maar beter op zijn be-
loop kan laten.

„Om de een of andere
reden,” schrijft hij in *Zedenangst*,
„denken veel
mensen tegenwoordig dat,
wanneer een volwassene
het geslachtsdeel van een
kind aanraakt of zijn ero-
tische gevoelens prikkelt,
het kind als gevolg daar-
van stevast psychisch
wordt beschadigd. Mis-
schien dat ooit, in een
meer verlicht tijdperk, de
menschheid hetzelfde gevoel
van ongelooft op onze
kruistocht tegen 'ontucht'
met minderjarigen terug-
kijkt, als het gevoel dat
ons bekruipt wanneer wij
gravures zien van leren
en metalen kuisheidsgor-
dels.”

*Zedenangst - het
haal van Oude Pekel
uitgegeven door Swe
Zeitlinger in Lisse, €
kost / 37,50.*

Algemeen Dagblad
Redactie 'AD Post'
Postbus 241
3000 DB ROTTERDAM

Krommenie, 8 oktober 1989

Geachte redactie,

John le Noble heeft in zijn bespreking van mijn boek 'Zedenangst, het verhaal van Oude Pekela' (7 okt.) een goed overzicht van de complexe materie gegeven. Alleen de opmerking dat ik op een sussende manier waarop sommige pedofielen met kinderen omgaan heeft allesbehalve mijn instemming; daarvoor ken ik teveel gevallen van misbruik en exploitatie. Maar ook heb ik pedofiele relaties gezien die op liefde en vriendschap waren gebaseerd. Incest vind ik aanzienlijk problematischer. Het kind is hier afhankelijk van de ouders, identificeert zich met hen en hun verlangens en kan zich aan seksuele avances niet of nauwelijks onttrekken. De zorg hierover neemt echter mijn negatieve opvattingen over de reacties op en de aanpak van seksuele contacten met kinderen niet weg.

Het vriendelijke groet,

Benjamin Rossen

Drs. B. Rossen

Graag eerlijke reacties

Ik hou van kinderen. Speciaal van jongens tussen negen en vijftien jaar. Daarvan ben ik me door de jaren heen steeds duidelijk bewust geworden. Ik heb het daardoor niet gemakkelijk omdat deze genegenheid, die verliefdheid kan worden, zelden mogelijkheden heeft, omdat het over het algemeen niet geaccepteerd wordt, als je deze gevoelens voor kinderen hebt! Daardoor was ik gedwongen, deze gevoelens meer te verzwijgen dan ik wilde. Ik zou het liefst openlijk kunnen zeggen tegen de ouders van een jongen: ik ben verliefd op jullie zoon! Maar over het algemeen is men niet erg gelukkig met zo'n uitspraak! Er wordt gelijk van alles gedacht, in negatieve zin. Als twee mensen, een jongen en een meisje, verliefd op elkaar zijn, wordt dat positief gevonden, als de ouders dat zien zitten. Ook de omgeving reageert er gewoon op. In ieder geval wordt er niets negatiefs over gedacht, omdat het een normale zaak

is! Verliefd zijn op jongens, hoe oprecht en open ook bedoeld, is een taboe. Ik wil jullie vragen, daarmee bedoel ik jongens (of ouders), die over dit onderwerp nagedacht hebben omdat ze daar iets over weten of zelf daarin ervaring hebben, mij te willen schrijven via Nelleke of Achterwerk. Het gaat er mij om, of het voor jullie een prettig idee zou kunnen zijn om openlijk een vriendschap met een volwassene te kunnen en mogen hebben. Hoever mag dan, volgens jullie eerlijke mening, zo'n vriendschap gaan? Zou je met elkaar mogen en willen vrijen of zou dat er helemaal niet bij mogen zitten? Jullie moeten eerlijk zijn in jullie antwoorden, want met negatieve reacties kom ik alleen verder, wanneer ze uit eigen ervaring voortkomen. Wat MEN vindt is me over het algemeen wel bekend! Ik zou het erg waarderen om oprechte reacties te krijgen en geen ongenueanceerde scheldpartijen!

Het is voor mij heel belangrijk, omdat ik zo aandachtig mogelijk met die gevoelens om ga en dus vind, dat er meer vertrouwen zou kunnen zijn voor iemand, die probeert open te zijn in deze genegenheid naar jongens!

Naam en adres bekend
VPRO 1-9 ACHTERWERK

Sexualiteit met kinderen

Hoe kind zijn kinderen van 9 tot 15?

Is de eerste vraag. Waar 14- en 15-jarigen in kunnen experimenteren, daar kunnen 9- en 10-jarigen grote schrik op doen. Helaas is wat 'de anderen' vinden van groot belang. Vooral voor de 9- tot 15-jarigen. Ik herinner mij nog goed hoe mijn leven werd bepaald door het oordeel van 'de ouderen'. Ik denk dat je daar altijd aandacht aan moet besteden, wil je een vertrouwensband kunnen hebben die verder gaat. Ik geloof dat een volwassene mens, hoe 'volwassen' een 9- tot 15-jarige ook is, nooit mag vergeten dat hij géén volwassene voor zich heeft! Uit al wat ik verteld kreeg en zelf ervaaarde is mijn stelling: volwassen sexualiteit (de geslachtsgerichte, bevredigings-gerichte) mag *niet* aan kinderen en pubers worden opgedragen. Want als zij niet in hun eigen tempo de ontwikkeling tot volwassen sexualiteit kunnen maken, wordt er een gigantische emotionele schade aangericht. Ik vind het moedig dat je schrijft en mogelijkheden zoekt voor jouw liefde.

Ik ben voor elke liefde, zolang die niet claimt, niets oplegt, niet dwingt. Met een 9- tot 15-jarige die jou tot vriend wil kun je een rijke relatie hebben. Maar altijd, altijd (denk ik) zul je hen moeten beschermen tegen volwassen 'neigingen' (welke ook) uit jezelf. Zij moeten vrij kunnen zijn. Zij moeten niet 'Nee' hoeven zeggen. Het kan nooit echt gelijkwaardig zijn. Dat lijkt me moeilijk. En een vergissing daarin is volgens mij een misdaad, nooit een foutje, sorry, omdat gevolgen voor 9- en 15-jarigen 100 keer zo groot zijn (in mijn idee) als voor volwassene. Vrijen is op die leeftijd toch voornamelijk een spel, een onderzoek, hoe serieus de liefde ook is, het vrijen is een onderzoek, want nog zo nieuw. Als zij zich daaraan willen wagen met jou, is het jouw zorg dat het spel, een onderzoek blijft. Is het aan jou te zorgen, dat het om hen gaat, om hun ervaringen in de eerste plaats. Ik weet niet of je er wat aan hebt dat ik dit schrijf. Misschien heb je dit zelf al zo vaak bedacht.

Marja Delfos (30 jaar)
uit Amsterdam

VPRO Achterwerk 23/9
Stel je nou voor...

Beste naam en adres bekend (nr. 34).

Je zegt dat je van kinderen houdt. En dan speciaal jongens tussen de 9 en 15 jaar. Ik (meisje 19 jaar) kom niet echt in aanmerking in jouw boekje om een reactie te geven. Ik heb geen ervaring what so ever op dat gebied. Maar denk eens na. Je wordt verliefd op jongens, maar hoe gaat dat dan in de toekomst? Blijf je de rest van je leven van vriendschap naar vriendschap gaan. Of van relatie naar relatie vluchten? Waarom zeg ik dit? Nou ja, er is een gezegde: Kleine kindjes worden groot. En jongens worden mannen: Homofiel, bisexueel, of 'normaal', het maakt niet uit. Ik kan niet oordelen hoever je in je relaties kan gaan.

Ik denk ook niet dat jongetjes van 9 t/m 15 dat kunnen. Maar stel, je hebt een fantastische vriendschap, houdt deze dan op bij 15 jaar?

Ik hoop dat dit voldoet aan jouw idee van serieuze reacties.

Nicole (19 jaar)
uit Amsterdam

VPRO Achterwerk
Ik wens u sterkte...

Aan de schrijver/ster van de brief 'Graag eerlijke reacties' (nr. 34). Vermoedelijk bent u een schrijver, maar uit uw brief was dat niet duidelijk. Ik ben een moeder van een zoon van 15 jaar en voel mij door uw brief aangesproken.

Hoe zou ik het vinden als onze zoon met het bericht thuis kwam dat hij verliefd was op een volwassene man en dat het wederkerige liefde was? Ik denk dat ik eerst zou schrikken, ja. Want het is niet de meest voor de hand liggende mogelijkheid. Daarna zou ik graag met de desbetreffende persoon kennis willen maken. En dan zien we wel verder. Afwijzen - nee niet direct. Ik weet dat bij pedofilie heel innige en tedere gevoelens een rol spelen. Voor een kind zijn dat veilige gevoelens, denk ik. Als de relatie zo is dat zowel de volwassene als het kind tot hun recht komen, hun positieve en negatieve gevoelens kunnen uiten - kunnen zeggen hoe ver ze willen of kunnen gaan en als dit door beiden geaccepteerd wordt en gerespecteerd - dan denk ik dat het wel goed is. Dit geldt volgens mij voor elke liefdesrelatie Als je echt van iemand

houdt, dan ben je gericht op zijn of haar welzijn en geluk en zal je alles achterwege laten wat degene op wie jouw liefde gericht is zou kunnen schaden. Dit geldt, denk ik, nog meer als het jonge kinderen betreft, die vaak nog niet helemaal weten hoe ze hun gevoelens moeten hanteren. Sex is in het liefdespel natuurlijk erg belangrijk. Maar met een kind van 9 jaar is dat iets anders dan met een jongen van 15 jaar. Ik hoop dat u daar dan ook rekening mee wilt en kunt houden. Als ik zou weten dat mijn zoon zich veilig voelt in een relatie met een volwassene als u. Als ik zou merken dat hij er gelukkig mee was en blij, moet ik als moeder dan zeggen: Dat mag niet?

Je hoopt toch dat je kind gelukkig wordt op zijn/haar eigen manier en niet op de jouwe? Maar nogmaals, ik denk wel dat ik openheid in deze heel belangrijk vind, zoals alles wat met liefde te maken heeft. Maar bij echte liefde hoeft dat geen probleem te zijn, denk ik. Ik weet dat het strafbaar is. Maar er gebeuren veel ergere dingen die niet strafbaar zijn, of niet gestraft worden. Ik hoop dat u wat aan mijn mening heeft. Ik wens u veel sterkte, want u zult het er niet makkelijk mee krijgen.

Moed heeft u in ieder geval, anders had u deze brief niet geschreven. Met vriendelijke groeten.

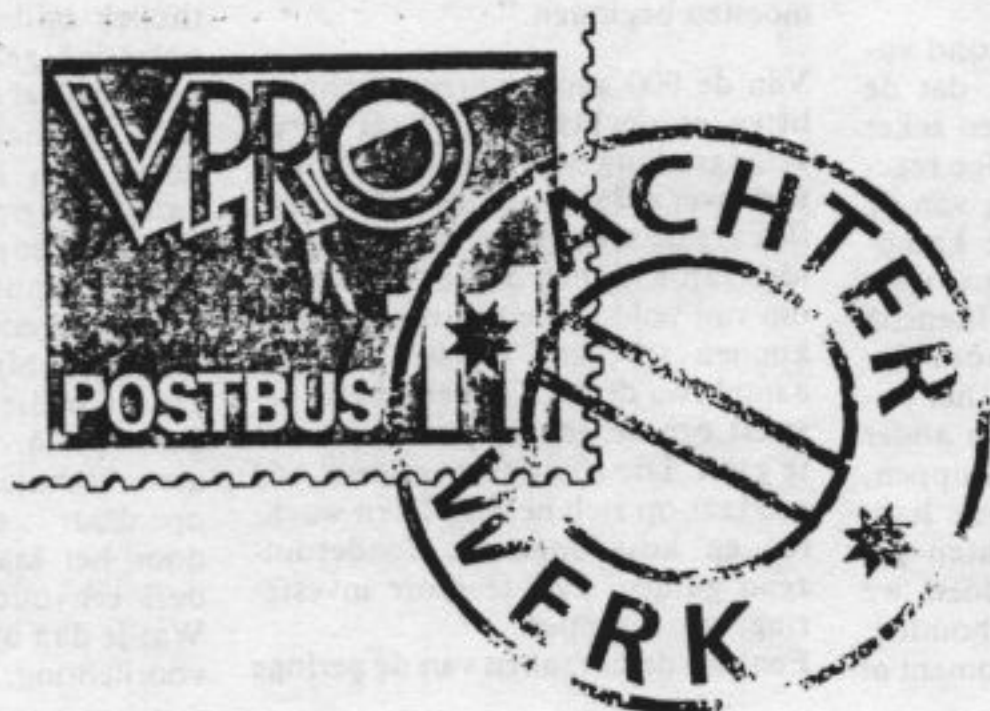
Naam en adres bekend

Tijdelijke consumptie

Mijn gevoel voor rechtvaardigheid wordt gekwetst, wanneer ik al die begrijpende, nietveroordelende reacties lees op de brief over pedofilie uit nr. 34 en in nr. 37. Volgens mij is het grootste probleem bij pedofiele en/of pedosexuele relaties, de tijdelijkheid er van. Echte liefde, échte vriendschap blijft, en houdt niet op als het jongetje in kwestie ouder wordt, 'man' wordt, met rimpels, grijze haren, en wellicht een baan, een opleiding, een titel, een auto of iets dergelijks.

Het ná gebruik wegsturen van iemand waar je zogenaamd veel om hebt gegeven, omdat iemand ouder wordt, is egoïstisch, en heeft niets met liefde te maken, maar met najagen van eigen belang. De Beatles zongen: 'Will you still need me, will you still feed me, when I'm sixty-four?' Liefde is niet alleen omdat een kind van 9 onervaren is, en rimpelloos en onbejaard. Dat is consumptie van kinderen. Als je ze 'uit' hebt, net als bij een boek, begin je aan een ander omdat je er zélf niets meer aan vindt, en liever een nieuw 'vers' onervaren kind pakt. Ik heb 3 zonen, en als ze met een pedofiel in contact komen, zal ik er alles aan doen om ze uit de buurt te houden. Mijn kinderen zijn te goed voor tijdelijke consumptie!

Gerarda van der Plas
uit Delft

Postbus 64

Ingezonden brieven over de inhoud van Sekstant zijn welkom bij: Postbus 64, 2501 CB Den Haag. Geeft u vooral zelf aan hoe uw brief ondertekend moet worden: volledige naam plus woonplaats, initialen plus woonplaats, of naam en adres bij redactie bekend. Zoals altijd heeft de redactie het recht de brieven in te korten.

SEKSTANT

Lessen in liefde

De serie "lessen in liefde" van Ivan Wolffers, verschenen in de kinderkrant van het weekblad Vrij Nederland, kun je als informatie-consumerende lezer met plezier lezen. Zo rustig in het weekend, in je stoel, al dan niet glimlachend, krijg je dan heel wat oude vertrouwde, en misschien zelfs ook nieuwe, informatie. In dat kader heeft de serie zeker zijn verdienste: lichtvoetige, makkelijk geschreven en te lezen artikelen over een toch zo vaak zwaar gemaakt onderwerp als seksualiteit.

Maar als diezelfde serie de Mary Zeldenrust Persprijs 1988 krijgt, verwacht je dat de jury kritische lezers zijn geweest. Zeker als die prijs voor de eerste maal wordt toegekend. Helaas, die verwachting komt niet uit. Het juryrapport ademt de sfeer en de toon van de hierboven beschreven lezer.

Als medewerkers van het project "Samen-leven", een voorlichtingsproject op alle middelbare scholen van de gemeente Utrecht over preventie seksueel geweld, homo-emancipatie, seksuele vorming en roldoorbreking, vinden we de kanttekeningen die we destijds bij de serie plaatsten weer aktueel en nu zeker het openbaar maken waard.

Een essentieel punt van ons dat de serie alleen standpunt van jongens/ meisjes/vrouwen al worden genoemd na altijd op de tweede pl zinnen of bijzinnen. Van de lust van jongens/ma beelden of zelfs in nee rie bevestigd in feite tentie een andere vis liteit - de bestaanc wordt, zoals in de r seksualiteit vereenz suele mannensex. zwaar tegen. Het zi maar lessen in ma

Het verbaast or prijs krijgt, die be van een normv e (cursivering van ons), evenwicht, ge verslaglegging van ontwikkelingen en gebeurtenissen op het gebied van seksualiteit en relaties". Wij kunnen ons nauwelijks voorstellen dat wij te kritische lezers zijn geweest. Vele zinsneden liegen er niet om. We zouden een groot deel van de serie kunnen citeren, waaruit blijkt hoezeer Ivan Wolffers uitgaat van het standpunt van jongens/mannen. Immers waar hij ook begint met informatie en meningen, bijna overal doet hij dat vanuit dat standpunt. Of het nu de hormonen zijn (afl. 7), het gevce (afl. 10 en 11), het type (afl. 12), de prikkeling (afl. 17), om maar een paar voorbeelden te noemen.

Voorbeelden uit de willekeurige afleveringen, in dezelfde volgorde:

- 7: ... die zorgen dat de mens zich gedraagt als een hond, dat op zoek is naar een ander hondje" Overal snuffelen en snuffelen tot hij het geestje gevonden heeft.

- 10 en 11: ... Bij seks betekent dat: "Nou, ik ben ik elk geval k aar gekomen en ik ben weer even van m zaad en de hormoonspanning af."

... Je mag vijftenzest zijn en ineens weer de vlinders in je bu krijgen, dan gedraag je je weer als een jongen van zestien.

- 12: ... zelf een onderzoekje gedaan.

is voor van het .o meis s het bij luitende reide van ereotype

Deze se haar pre opseksua deze serie atschappij, heterosek ken wij be sen in liefde, teroliefde.

deze serie de .er stimulering e (cursivering

van ons), evenwicht, ge verslaglegging van ontwikkelingen en gebeurtenissen op het gebied van seksualiteit en relaties". Wij kunnen ons nauwelijks voorstellen dat wij te kritische lezers zijn geweest. Vele zinsneden liegen er niet om. We zouden een groot deel van de serie kunnen citeren, waaruit blijkt hoezeer Ivan Wolffers uitgaat van het standpunt van jongens/mannen. Immers waar hij ook begint met informatie en meningen, bijna overal doet hij dat vanuit dat standpunt. Of het nu de hormonen zijn (afl. 7), het gevce (afl. 10 en 11), het type (afl. 12), de prikkeling (afl. 17), om maar een paar voorbeelden te noemen.

Voorbeelden uit de willekeurige afleveringen, in dezelfde volgorde:

- 7: ... die zorgen dat de mens zich gedraagt als een hond, dat op zoek is naar een ander hondje" Overal snuffelen en snuffelen tot hij het geestje gevonden heeft.

- 10 en 11: ... Bij seks betekent dat: "Nou, ik ben ik elk geval k aar gekomen en ik ben weer even van m zaad en de hormoonspanning af."

... Je mag vijftenzest zijn en ineens weer de vlinders in je bu krijgen, dan gedraag je je weer als een jongen van zestien.

- 12: ... zelf een onderzoekje gedaan.

We namen honderd leerlingen van het voortgezet onderwijs en lieten ze lijsten maken van de leuke en minder leuke meisjes en jongens. (Let wel: nu wel de meisjes voorop. Projectgr. S-1) Zo kwamen we aan de volgende indelingen. Een meisje kan "hoerig" of "nuttig" zijn...

- 17: ... Door die prikkeling gaat het mechaniek van het lichaam in het werk. De hijskraan van de penis brengt dat ding in stijve toestand.

Let wel: deze hele aflevering staat in het teken van de man.

Ook aan het criterium *evenwichtig*, waar de jury overigens ook niet veel mee kon, vinden we de serie niet voldoen. De serie is een mengeling van heel behartenswaardige en wijze opvattingen, bestaande (voor)oordelen, aperte onjuistheden en zelfs discriminerende zinsneden. Een voorbeeld rond homoseksualiteit. Aflevering 16 (Identiteit) is op zich een aardig stukje. De boodschap is dat "liefde en relaties mogelijk zijn met elk ander mens" en dat "de cursus voor iedereen is die van een ander mens kan houden, voor beginners in wat voor soort liefde ook". Die woorden klinken goed (hoewel de praktijk van de cursus, nogmaals, die van de mannelijke heteroliefde is). Misschien zijn we wel heel cynisch als we zeggen: natuurlijk een stukje over homoseksualiteit hoort erin. Ivan Wolffers weet ook wel dat hij het niet kan maken zonder daar iets over te vermelden. Dit is "het verplichte nummer". Maar hoe verraadt hij zichzelf in een bijzinnetje. ... uiteraard over vrouwen... Afl. 12: "In die klas zitten toevallig geen jongens die alleen maar van jongens houden en ook al geen meisjes die een hekel aan jongens hebben. Daarmee het grootste cliché en vooroordeel bevestigend dat lesbische meisjes/vrouwen manenhaatsters zijn.

Nog een ander punt van kritiek. Juist bij het uitreken van een persprijs zou je kunnen verwachten dat de winnende publicatie(s) aan twee belangrijke criteria van je-

der journalistiek schrijven heeft voldaan: geschreven met een duidelijk doel en voor een bepaald publiek. Ook aan deze criteria vinden we deze serie niet voldoen. Natuurlijk is deze serie gewoon een voorlichtingscursus. Ondanks Wolffers eigen ontkenningen in afleveringen 2 en 3, maar toegegeven in aflevering 4. De formatie en de "hoge amusementswaarde" (term uit het juryrapport) zijn vaak op de volwassenen gericht, over de hoofden van jonge men-

sen heen. Wij vinden dat een manier van jonge mensen juist niet serieus nemen. De jury is dit overigens niet ontgaan, maar waardeert het kennelijk, om onbekende redenen, positief: "De rubriek van Ivan Wolffers is een zegen. Niet alleen voor de opgroeiende en ontkiemende jeugd. Want de ervaring leert dat het een rubriek is waarnaar ook onmiddellijk door menige bejaarde van zeventenveertig wordt gegrepen. Nee, de rubriek is met name een zegen

voor ons, bangelijke en koudwaterbevreemde ouders."

Het zal duidelijk zijn: wij vinden deze serie helemaal geen zegen.

Projectgroep Samen-leven, een samenwerkingsverband van GVO met NVSH, VRS, VTV, RIAGG, St. Tegen Seksueel Geweld, JGZ, SOL, COC, Rutgershuis, Dienst Geslachtsziektenbestrijding, SAC, PDI.

Geen aparte voorlichtingsfilm aids voor katholiek onderwijs

Van de redactie KATH. NIEUWSBLAD

HILVERSUM - Er komt geen aparte voorlichtingsfilm over aids vanuit katholiek optiek via de schooltelevisie. Hiertoe zal het bestuur van de stichting Audiovisuele Communicatie voor het Katholiek Onderwijs (ACKO) binnenkort besluiten. Uit een enquête onder de negenhonderd scholen met een katholieke signatuur in ons land is namelijk gebleken, dat er bij deze onderwijsinstellingen te weinig belangstelling bestaat voor een dergelijke produktie.

Dit liet ACKO-secretaris Th. Knippen gisteren desgevraagd weten. De enquête werd gehouden naar aanleiding van de vraag vanuit de Nederlandse Katholieke Schoolraad om te bezien in hoeverre er een mogelijkheid bestond om vanuit katholieke optiek een voorlichtingsfilm te maken over aids voor de schooltelevisie. ACKO is een van de drie stichtingen die zorg draagt voor de Nederlandse Onderwijs Televisie (NOT). De onderwijsinstel-

lingen konden daarbij hun voorkeur bekend maken.

Aanleiding tot het onderzoek onder de scholen vormde een aids-voorlichtingsfilm voor de schooltelevisie, gemaakt door de stichting voor het openbaar onderwijs. Deze film werd vorig jaar onder andere door de katholieke en protestantse schoolraden ongeschikt geacht

voor gebruik in het bijzonder onderwijs. Naar aanleiding daarvan is toen vanuit de NKSR verzocht om een film voor het katholiek onderwijs.

Bij het ACKO-bestuur bestond vorig jaar al het vermoeden, dat de belangstelling van de scholen zeker niet groot zou zijn. De hevige reacties waren meest afkomstig van de hogere echelons binnen de katholieke onderwijsstructuur en voor slechts een gering deel afkomstig van de scholen zelf. "Daarom zijn we in contact getreden met het onderwijsveld en dat heeft een ander beeld geschapen", aldus Knippen, die toen al de nodige twijfels had: "Als we toen al zeker waren geweest van onze zaak hadden we geen enquête hoeven te houden. Juist omdat er vanaf dat moment al

veel mensen zich met de aidsvoorzorg in het katholiek onderwijs zijn gaan bezighouden, vroegen wij onszelf af of wij er nog wel aan moesten beginnen."

Van de 900 aangeschreven scholen lieten er slechts een 175-tal weten belangstelling te hebben voor een film over aids vanuit katholieke optiek via de schooltelevisie. Naar het idee van Knippen de helft te weinig om van voldoende belangstelling te kunnen spreken. Bij het dubbele aantal zou de ACKO bereid zijn geweest een dergelijke produktie aan te gaan. Die zou dan overigens nog een jaar op zich hebben laten wachten en kost ongeveer honderduizend gulden. Een te grote investering, zegt Knippen.

Een van de oorzaken van de geringe

belangstelling is volgens hem gelegen in de lange tijd die met de produktie is gemoeid. In de tussentijd hebben vele leerkrachten in het katholiek onderwijs zelf al naar een oplossing gezocht. Bovendien is er inmiddels al een ruimschoots materiaal voorhanden voor een behandeling van het onderwerp vanuit katholieke optiek. Zo stelde het Katholiek Pedagogisch Centrum diverse brochures samen en belegt het in de komende maanden meerdere informatiebijeenkomsten voor leerkrachten die deze materie moeten behandelen. Verder hebben een aantal scholen de produktie van het openbaar onderwijs aangepast door het laatste, aanstootgevende deel eenvoudigweg eruit te laten. Wat je dan overhoudt, is een goede voorlichting, aldus Knippen.

Verhouding redenen ontslag

Leider kinder- circus had relatie met 17-jarige

Van een onzer verslaggeefsters

GRONINGEN — De 54-jarige artistiek leider L.A. van het kindercircus Santelli in Groningen is door het bestuur ontslagen. Aanleiding is de 'ongelijkwaardige' seksuele relatie die de man zeven jaar geleden had met een toen 17-jarige medewerker.

Vorige week bezetten de 'artisten' van Santelli (in leeftijd variërend van zeven tot zeventien jaar) enige tijd het gebouw, omdat ze vonden dat hun leider zich als een dictator gedroeg.

RUZIE

Een van de actievoerders, een 25-jarige medewerker, had hooglopende ruzie met A. Omdat verdere samenwerking onmogelijk zou zijn moest de jongen het veld ruimen. Kort na het vernemen van dit nieuws sprong hij uit het raam van zijn op de derde verdieping gelegen woning. Hij werd met rugletsel in een ziekenhuis opgenomen.

Daar vertelde hij zijn zuster en zwager dat hij op 17-jarige leeftijd, toen hij nog een van de artiesten van Santelli was, een relatie had gehad met de leider. De 28-jarige zwager werd later door de politie in het huis van de leider betrappt toen hij op zoek was naar een videoband waarop diens seksuele activiteiten zouden zijn vastgelegd. De videoband werd niet gevonden.

AANGIFTE

De politie onderneemt voorlopig niets tegen de voormalig artistiek leider. Pas wanneer de ex-medewerker van Santelli aangifte doet van seksueel misbruik wordt er een onderzoek ingesteld.

Voorlopig weet het bestuur niet of er werkelijk sprake is geweest van misbruik. Desondanks besloot men A., die ruim 25 jaar geleden het kindercircus oprichtte en sinds die tijd als vrijwilliger Santelli leidt, de laan uit te sturen.

"Wat ons tegenstaat aan deze relatie is de ongelijkwaardigheid", zegt voorzitter C. Vellekoop. "De leider heeft de touwtjes in handen en dus een enorm overwicht op de kinderen. Als hij dat omzet in een seksuele relatie is dat hartstikke oneerlijk. Zo hoort iemand die met kinderen werkt zich niet te gedragen."

GEEN CONTACT

Het is het bestuur nog niet gelukt om contact te leggen met de ontslagene. Het kindercircus, dat een week heeft stilgelegen, begint maandag weer met de repetities. De trainer treedt voorlopig als artistiek leider op.

PAGINA 3

Directeur kindercircus de laan uit

GRONINGEN (GPD) — Artistiek leider Lucas Akker van het Groninger kindercircus Santelli is gisteravond op staande voet ontslagen. Dit gebeurde tijdens een enerverende en uren durende vergadering waarbij vrijwel alle artiesten en hun ouders aanwezig waren. Het besluit Akker de laan uit te sturen werd unaniem genomen, nadat bekend was geworden dat de artistiek leider in het verleden een seksuele relatie had met een toen jeugdig lid van het kindercircus.

Akker heeft deze relatie tegenover het bestuur onlangs toegegeven. Volgens Santelli-voorzitter Cees Vellekoop was hier gezien de omstandigheden en het leeftijdsverschil sprake van een "ongelijkwaardige seksuele relatie".

Onlangs werd de jongen, die inmiddels 25 jaar is, door het Santelli-bestuur op straat gezet nadat er tussen hem en Akker moeilijkheden waren ontstaan. Als gevolg van deze problemen sprong de jongen enkele dagen geleden uit een raam en brak daarbij zijn rug.

De artistiek leider was gisteren niet bij de vergadering aanwezig omdat hij zich onveilig voelt. Twee dagen geleden werd er bij hem ingebroken door de de zwager van de man die onlangs uit het raam sprong. Deze was in de woning van de artistiek leider op zoek naar bewijsmateriaal. Daaruit moest blijken dat Akker een relatie had met de toen 13-jarige zwager van de inbreker.

Inbraak bij artistiek leider

Problemen bij Santelli escaleren

Van onze verslaggevers

GRONINGEN — De problemen bij het kindercircus Santelli in Groningen dreigen te escaleren en hebben een dramatische wending genomen. Bij artistiek leider Lucas Akker is gisteravond ingebroken. Daarnaast is de medewerker die na de toernee in Oostenrijk aan de kant is gezet gisteravond uit het raam van een woning op de derde etage gesprongen; hij is in het Academisch Ziekenhuis opgenomen. De inbraak bij Akker werd gepleegd door de zwager van de man die dinsdag uit het raam sprong.

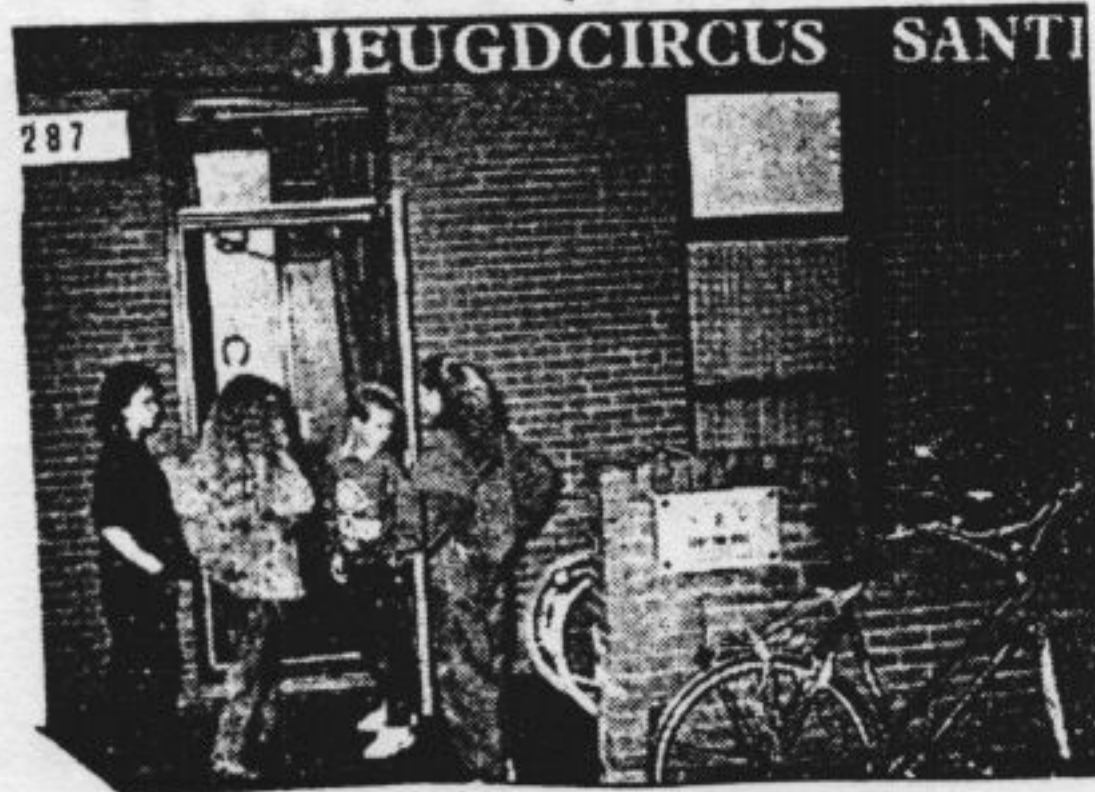
Opmerkelijk is wel dat de inbraak vrijwel direct in handen is gegeven van Justitie. De verdachte van deze inbraak, de 28-jarige S. v.d. V., zou tijdens zijn aanhouding in het bezit van pornofilms en -boekjes zijn geweest.

Volgens een woordvoerder van Justitie zijn er geen aanwijzingen dat het kindercircus Santelli betrokken is bij een zedenzaak.

68-8-18 NYHN

Verder Passtid v. 1-9-89

Ontslag artistiek leider Santelli

Van onze verslaggevers NYHN |

GRONINGEN — Artistiek leider Lucas Akker van het Groninger kindercircus Santelli is gisteravond op staande voet ontslagen. Dit gebeurde tijdens een enerverende en uren durende vergadering waarbij vrijwel alle artiesten en hun ouders aanwezig waren. Het besluit werd unaniem genomen.

Het wordt de artistiek leider kwalijk genomen dat hij in het verleden een seksuele relatie is aangegaan met een toen jeugdig lid van het kindercircus. Volgens Santelli-voorzitter Cees Vellekoop was hier sprake van een "ongelijkwaardige seksuele relatie".

Het betreffende lid werd onlangs door het Santelli-bestuur op straat gezet na problemen tussen hem en Akker. De inmiddels

25-jarige man sprong enkele dagen geleden uit een raam en brak daarbij zijn rug.

Lucas Akker was gisteren niet bij de vergadering aanwezig omdat hij zich onveilig voelt. Twee dagen geleden werd er bij hem ingebroken door S. van der V., zwager van de man die uit het raam sprong. Van der V. was op zoek naar bewijsmateriaal, waaruit zou moeten blijken dat Akker een relatie had met de toen 13-jarige zwager van de inbreker.

Een groot aantal door Van der V. buitgemaakte videobanden en lectuur zijn door de politie bekeken. Daaruit blijkt volgens een Justitie-woordvoerder niet, dat Santelli is betrokken bij een zedenzaak.

De perfecte misdaad tegen kinderen

Een zesjarige met geslachtsziekte. Een kind met zwaar gestoord gedrag. „Komt dat door mishandeling, of doordat pa vies met haar doet?” Kindermishandeling neemt toe en seksueel misbruik stijgt het sterkst, zal binnenkort blijken uit het jaarverslag van de landelijke stichting Bureaus Vertrouwensarts. „Waarbij opvalt dat de leeftijd steeds verder omlaag gaat.” Over hersenstambloedingen, porno kijken en het sombere perspectief van verwaarlozing: een Utrechtse schoolarts, tussen gedrevenheid en machteloosheid.

door Ben Haveman VK 23

HET is normaal dat een tweejarige knoeit met eten, maar pa is vreselijk streng, verhit de vork in de gasvlam en houdt die vervolgens tegen dat kinderhandje. Er zijn vaders die hun kind in een badje doen van zestig graden, terwijl de huid al bij veertig graden verbrandt. Of een moeder die, als haar kind te dicht bij het kookplaatje komt, de hand van dat kind erop legt, van: zo leer je het wel af. Dan hangen de vellen erbij en vraagt ze ook nog aan me: „Vind jij dat nou mishandeling?”

„Dokter, ons Truusje van vier heeft altijd urineweg-infecties. Ze is rood van onderen en zo, gaat liggen met de beenjes omhoog en dan laat ze de bouwvier er aan likken. Of ik dat normaal vind. „Nou nee, dat niet”, zeg ik. „Ze heeft dat van iemand geleerd. Heeft u enig idee van wie?” Dan moet je net doen of alles *sambal oelek* is. Want *du moment* dat jij laat merken dat je dat gek vindt, klappen ze dicht. Kinderen ook.

„Soms kom ik er helemaal niet achter. Ik

had eens wat je noemt een bedrijfsongeval van een verslaafde prostituee uit Iran: prachdig, maar druk MBD-kind, *minimal braindamage*. Moeder kon het niet verzorgen; het werd onderhands ondergebracht bij een varensgezel. Was op de lom-school gauw afgeleid en maakte de meest rare neukbewegingen als ze hier stond. Ze had een vriendinnetje dat seksueel misbruikt was door de die vies had gedaan in de buurt. Maar de pleegvader had het zelf natuurlijk ook kunnen doen. Zo zie je een kind dat sterk versekualiseerd is en allerlei wervend gedrag vertoont, bij je op schoot kruipt.

„Kwam het door vader? Of door opa? Dat is natuurlijk een ramp, dat weet je niet. Dus die hele *Bolderkar*-affaire bijvoorbeeld, die had ik al zeven jaar geleden kunnen hebben, als ik niet voorzichtig was geweest. Voor hetzelfde geld hadden ze mij te pakken gehad. Voor mij is er helemaal niks nieuws. „Maar ik doe dit werk ook niet vanuit een emanciperende, feministische of wat voor visie dan ook. *Du moment* dat je dat gaat doen, is het: Seksueel misbruik? Hup onder-toezichtstelling, uit huis. Nou, dan kan ik de helft van de populatie in deze wijk wel uit

huis gaan plaatsens hier. Dat geeft geen oplossing.

Het stempel „sociaal-zwak” is snel gezet op de Utrechtse Betonbuurt: Ondiep-Zuilen. Achter De Rode Brug (volksmond-aanduiding voor woonboot-prostitutie) is de helft van de populatie gescheiden en wisselt nogal eens van partner met groezelig verleden. Op de onderzoekstafel van schoolarts Ben Rensen vervoegde zich recentelijk een meisje van zes jaar met geslachtsziekte. Sommige kinderen hebben op hun negende honderden seksuele contacten achter de rug. Hoofdpijn, buikpijn, braken, slapeloosheid, concentratiestoornissen, gebrek aan eetlust, bedplassen en broekpoepen zijn voor Rensen vrouwde signalen die allemaal terugvoeren op mishandeling in de seksuele sfeer.

„Ik word beschuldigd van *insex*”, zoals een naar alcohol stinkende klerenkast schutterde, met aan zijn hand een dochtertje op de langzaam-leren-school. Het was verslaafd ter wereld gekomen, enkele malen door de moeder van de trap gegooid, en had daarbij hersenletsel opgelopen. Vader had ook enkele kinderen bij een prostitutie gemaakt en met hen vies gedaan voordat ze de driejarige leeftijd hadden bereikt. Moeder vertrok, dochtertje bleef bij vader.

„Het kind vertoont ernstig gestoord gedrag, waarvan ik niet meer weet: komt dat nou door die vergiftiging in de zwangerschap? Door die rotte bevalling? Door mishandeling? Of komt het doordat pa met dit kind vies doet? Het vertoont raar gedrag, dus ik verwijs naar kinderpsychiatrie. Daar komen ze er ook niet uit.

„Er zijn zat vaders die laten een kind trekken, die laten een kind zuigen of rijen tussen de benen, en dat noemen ze geen *insex*, het kind is niet geneukt. Snap je? „Het dochtertje ontken dat pappa vies heeft gedaan. Veel kinderen ontkennen dat, uit loyaliteit. Dus dan weet je nog niks. De verpleegkundige heeft haar onderzocht, het kind was al in een kindertehuis geweest... dan zit ik met toeters en bellen: niks aan te tonen, dus dat meisje zit nog steeds bij die man. Ik hoop dat het goed gaat, maar ik heb wel een raar gevoel hier.”

Een schoolarts bezit geen enkele jurisdictie. In het wijkgebouw van de GG & GD aan de Utrechtse Thorbeckelaan kan Rensen niet meer dan het Bureau Vertrouwensarts met signalen en symptomen benaderen, in de hoop dat er nog een melding komt via een familielid, bureu of de onderwijzeres.

Volgens Amerikaanse cijfers wordt één procent van de kinderen op een of andere manier flink mishandeld of verwaarloosd. Rensens taxatie voor Betonbuurt is 5 procent. „En dan heb ik m'n normen al een beetje verlaagd, want als ik dezelfde criteria zou hanteren voor verwaarlozing bij alloch-tone kinderen, dan zou het percentage veel hoger liggen.”

In de Turkse en Marokkaanse cultuur is het uitschieten van de vaderhand de gewoonte zaak van de wereld. Artsen die met verwijten komen, krijgen te horen dat ze zich er niet mee moeten bemoeien. „Wat ik

wel kan zeggen is: „Als die jongen zo gek doet en je slaat hem, dan wordt hij steeds gekker, dus dan moet je steeds meer slaan en dan is ie straks dood”. Of je zegt: „Ik zie bij Hassan zoveel blauwe plekken, ik denk dat ie gepest wordt door iemand, onderweg naar school. Hou het eens in de gaten, want dat is niet goed”. Dan weet zo'n vader heus dat ik het slaan afkeur, en ik val hem toch niet rechtstreeks aan.

„Je hebt kinderen van wie de vader professor is en de moeder op ballet zit, die affectief verwaarloosd zijn; die alles hebben maar geen liefde krijgen. Die heb ik hier niet. Ik zie hier de materieel verwaarloosde kinderen, die 's winters met de blote voeties in de plastic schoentjes bij me komen. Of die twee weken lang dezelfde kleren dragen. Ik heb hier een afzuiginstallatie, want het stinkt hier dan vreselijk. Kinderen die nooit gewassen worden, nooit onder de douche gaan, die geen tandarts hebben, die niet verzekerd zijn, wier moeders nooit koken, die van mij Davitamon 10 krijgen.

„We weten”, zegt Rensen met de snelheid van een geavanceerde mitrailleur, „dat 28 procent van de vrouwen die hun kinderen mishandelen, vroeger seksueel misbruikt is, absoluut niet weet wat liefde ontvangen, geven en nemen is, en nu op hun beurt hun eigen kinderen mishandelen, omdat dat ze een enorme afweer hebben tengevolge van lichaamscontact, bang zijn, het goed willen doen en dan gaat het prompt fout; hun kleuter van drie dwingen om te eten, die lepel d'r in rammen, dan is de hele mond kapot. Of ze kunnen niet tegen huilen, omdat dat ze zelf al die gevoelens van verdriet en ellende hebben weggestopt. Gaan dan het kind door mekaar schudden. Daar krijg je hersenstambloedingen van. En lichte hersenbeschadigingen. Eenderde van de kinderen die ernstig lichamelijk mishandeld worden, loopt hersenschade op. En dat geneest niet.”

De balans van één week, een tien centimeter dikke stapel registratiekaarten met probleemkinderen:

Turks kind van vier met een ernstig vertraagde spraak-taal-ontwikkeling. Blijkt ook een hersenafwijking te hebben, maar de moeder accepteert dat niet en zet het op een gewone lagere school. De juffrouw belt op dat het doorlopend in de broek poept. De schoolarts weet dat de oudste broer vies heeft gedaan met een meisje dat inwoonde; dat zij vervolgens psychotisch en suïcidaal werd; dat haar moeder ernstig ziek is en hyperventileert; dat een ander meisje uit dat gezin op consult kwam met bloedverlies uit de anus, „dus het zou best kunnen zijn dat die oudste zoon al deze dingen doet”.

Marokkaans gezin, waarvan moeder sinds de komst naar Nederland in '82 binnenzit. Man heeft haar al die jaren anaal gebruikt („dan krijg je geen kinderen”) en zijn vier kinderen mishandeld. Uitgelopen op bureau, kinderen huis uit, vader in de cel. „Moet je je voorstellen: een analfabete Berber die hier zeven jaar lang volstrekt geïsoleerd leeft, wat die moet met een echtscheiding en vier kinderen? Wat moet je daaraan doen?”

23

Mishandeling VK 7-10

Onder het mom van „kindermishandeling is nu eenmaal een hot item en mensen moeten er zoveel mogelijk geschokt door raken” liet Ben Haveman in zijn Vervolg-artikel „De perfecte misdaad tegen kinderen” schoolarts Ben Rensen aan het woord, die in een Utrechtse achterstandsbuurt veel met mishandelde kinderen te maken krijgt (Volkskrant 23 september). In een snuige stijl en zonder enige vraagtekens te plaatsen bij de gedrevenheid van Rensen, heeft Haveman een artikel weten te produceren, dat, geleid op de manier waarop het morele verontontwaardiging tracht op te roepen, het probleem van de kindermishandeling uiteindelijk niet goed doet.

Een en ander is hierbij te herleiden tot de uitspraken van Rensen. Gedreven als hij dus is, laat hij de ergste voorbeelden uit zijn eigen praktijk zien, iets waar overigens niets op tegen is, integendeel. Dezelfde gedrevenheid leidt er echter ook toe, dat het relativiseringsvermogen bij hem niet al te groot is. Zo wekt Rensen de indruk dat de speciale toestand, waarin hij werkt zich overal op grote schaal in Nederland voordoeft. Verder brengt hij pedofiele onder een noemer met seksueel misbruik, waarbij hij dan uitgaat van een achterhaald kindbeeld, waarin het kind a-seksueel en passief wordt verondersteld.

Deze grove veralgemeningen maken een rationele zienswijze op en aanpak van kindermishandeling, moeilijker. Een dergelijke manier van redeneren en de sensationele vorm van journalistiek, die in het artikel voorkomt, lijken mij daarom ongewenst.

AMSTERDAM Wilbert Helsloot

Mishandeling (2)

Het artikel over kindermishandeling in de Volkskrant van 23 september heeft me diep geraakt.

Het moet me van het hart dat ik dankbaar ben voor de bijdrage die hierdoor wordt geleverd aan begrip voor al die ellendige, eenzame kinderen en hun ouders die er vaak al even beroerd aan toe zijn.

Mijn compliment ook voor de wijze waarop dokter Rensen zijn ervaringen verwoord heeft. Zijn persoonlijke betrokkenheid was me bekend; dat hij zelf zo veel van dichtbij en aan den lijve had ondervonden, was me niet bekend. Dat hij daarvan geen geheim maakt versterkt de overtuigende werking van zijn woorden.

Mijn dank dan ook aan de journalist Ben Haveman die er een voortreffelijk artikel van heeft gemaakt. Kortom goede samenwerking tussen pers en hulpverlener. Ik hoop dat het een grote bijdrage zal blijken; ja, dat het een startschot zal worden.

De schoolartsen, schoolbegeleidingsdiensten, de pers enzovoorts, moeten de handen ineen slaan! Met overleg, gezamenlijk en onvervaard aan de slag! Voor kinderen en ouders: Periculum in morali (= Groot gevaar bij uitstellen!)

Als er nog geen nationaal comité bestaat in overleg met de WVC, dan moet er nu een komen.

Ben Haveman
Oud-schoolarts
VFNLO

Dweilen met de kraan open

Vervolg van pagina 1

MAVO-MEISJE, vader en moeder debiel en Jehova's Getuigen. Groeit boven haar ouders uit, volstrekt geïsoleerd. Wordt gepest op school. Hyperventilerend nachten wakker. At en en sliet niet meer. Mocht niet naar kinderpsychiatrie en Riagg. Ondergebracht bij ander Jehova's gezin, maar door vader teruggehaald. Raad voor de Kinderbescherming ingeroepen. Die informeert pas als het meisje bij een nieuwe meester zit die haar achtergronden niet kent en meedeelt dat het volgens hem wel goed gaat: dus geen reden voor nader onderzoek. „Daar ben ik vier jaar mee bezig geweest”, zegt Rensen met ingehouden woede. „Zo kan ik wel op het dak gaan zitten, want die ouwelui komen natuurlijk nooit meer hier terug.”

Meisje dat bij eenarmige oom woont. Moeder verslaafd aan alcohol. „Vertelde opgewekt: 'We doen zulke leuke spelletjes.'” Dan had hij zout op haar buik gestrooid, dat ging ie er dan aflikken, dat vond ie zo leuk. Ze slapen dan samen op de bank in de kamer. Meisje is negen jaar, gaat de puberteit in. „Ik licht dat kind meteen voor waar hij bij zit. Zeg ook: 'Als mijn hand hier ligt, wat vind je daarvan? Als je het nou vervelend zou vinden, zou je dan een tik op de vingers geven en zeggen: afblifven?' Nee, dat durfde ze niet. Ik zeg: dat moet je leren. Dus hij wist meteen waar ik het over had.”

„Ondanks dat ze nee zeggen, gaat de dader gewoon door. Dan treedt het kind uit zichzelf. Dissociatie noemen ze dat. Bij prostituees zie je dat vaak.”

Jongetje wordt door ouders binnengebracht met bebloede kop. Gevonden bij de spoorbaan, zei pa. Maar pa had het kind zelf verrot geslagen, nadat het zeurde om een snoepje. Vader, bouwvakker, liet zich ontvallen dat er ooit „smoesjes” waren als zou het kind niet van hem zijn. Rensen heeft inmiddels *hometraining* aangevraagd: thuisbehandelingsvorm waarbij ouders voor goede kanten van opvoeding worden geprezen. Kind loopt nu weer met beide handen in het verband.

Crimineel, zit meer in de bak dan erbuiten. Heeft zijn vrouw met zatte kop verlamd gereden in een grote Amerikaanse bak zonder rijbewijs of verzekering. Neemt zijn oudste zoonje van elf mee op dievenpad, want die is klein en tenger en kan door pleeraampjes klimmen.

„Ik heb die kinderen uit huis laten halen vanwege verwaarlozing, mishandeling, seksueel misbruik. Die moeder die neukt ze kan toch verder niks. De kinderen heeft hij teruggehaald uit het kindertehuis. De kinderrechter liet de kinderen maar bij hem zitten, onder het motto: wie beschermt mij, want hij bedreigt iedereen. Ik zeg: 'Mevrouw, dan moet je geen kinderrechter worden als je werkt niet durft te doen'. Wat heeft mijn werk dan voor zin als ik signaleer en er gebeurt niks? Die kinderen moeten daar weg! Deze week beide de school op over de jongste van vier jaar. Of ik haar kende, ze zag er zo verwaarloosd uit.

„Ik zie met name zwerfkinderen in de grote steden die verwaarloosd worden, mishandeld zijn, misbruikt zijn, op zoek naar warmte en affectie. Ik heb voor de WHO een onderzoek gedaan naar migrantenkinderen in Pa-

rijs, vorig jaar juni. Daar blijken dus vijfduizend migrantenjongetjes in de prostitutie te werken. Slecht voorgevoel, dus daar kun je nog wat van verwachten. Verwaarloosde kinderen. Die verdienen op een avond meer dan pa in een hele maand. Vaak kinderen van wie vader en moeder op vakantie gaan, hebben geen geld en ruimte om al die kinderen mee te nemen, dus een paar zwerfen langs de straat.

„Dat gebeurt hier ook vaak, al of niet met een budgetje. Al of niet onder het oog van een broer. Dus die zwerfen op straat, in Parijs. Die worden daar opgepikt, door iemand. Zijn mooie Marokkaanse jongetjes bij, heb je hier ook. En die worden dan door bepaalde pedofielen gebruikt of door mensen in de kinderprostitutie ingeschakeld, of om hasj te pushen bijvoorbeeld. Die kinderen willen wel. En dan zitten ze er in, kunnen ze niet meer terug. Waar ik bang voor ben: wij krijgen hier ook steeds meer sleutelkinderen, verwaarloosde kinderen. Je ziet ook steeds meer jongetjes rond de zes, zeven, acht negen jaar buiten het gezin misbruikt worden. Als dat hier zo doorgaat in Nederland, zie ik dat ook wel komen. Kun je verdienen. Aan kinderen die veel snoep uitdelen, vraag ik: hoe kom je er aan? 'Och, zo aardig, die ome Ko hier in de wijk. Ja, hij is een beetje zielig, hij is gescheiden, drinkt wel eens wat, dan gaan we naar de video kijken, joh leuk. Kindervideo's enzo. Nou ja er zit ook wel eens een pornofilmpje tussendoor.’

„Dan wordt het gedrag langzaam versexualiseerd. Er is een sterke pedofiele lobby in Nederland die zegt: bij een goeie relatie en als je 't voorzichtig doet, met de instemming van het kind, dan is er niks aan de hand. Maar dan leert zo'n kind wel aandacht krijgen die beloofd wordt. En er zijn ouders, die hebben hele technieken om uit te zoeken welk soort kinderen je wel of niet kunt pakken. Beetje timide kinderen, zo, van die *dutseknusen*, die zeggen geen nee. Ik zeg wel eens: seksueel misbruik tegen kinderen is de perfecte misdaad, want die kinderen zijn afhankelijk, die zwijgen.

„Natuurlijk maakt iedereen zich druk over de poppenmethode, maar dat is maar zo'n klein onderdeelje van de hele diagnostiek. Ik vergelijk dat wel eens met het bepalen van bloedarmoede terwijl je kanker hebt. Dat is maar een heel klein stukje. Ik zie het heel somber in. Dat zie je ook bij het buitengewoon onderwijs: ik heb onderzoek gedaan naar mishandelde kinderen, daar bleek dat eenderde van die kinderen op speciaal onderwijs zitten. Dat verbaast je natuurlijk ook niks. Emotionele problemen, leerproblemen, noem maar op. Het zou me dus ook niks verbazen, omdat de basisschool niet met dit soort kinderen om kan gaan, als je gaat bezuinigen, dat je meer kinderen krijgt die vroegtijdig de school verlaten omdat die de godsgewelike schurft hebben gekregen aan school, omdat ze nooit hun dyslexie hebben ontdekt. Of een andere leerstoornis. Al dit soort effecten siepelen natuurlijk door naar al die beleidsmaatregelen; bij justitie, bij WVC, bij onderwijs, die komen wel bij mekaar in die risico-gezinnen, cumulatief. En daarom denk ik dat het toeneemt. En kinderen zijn *minor problem*, die stemmen niet, tweëneenhalf miljoen stemmen.”

In Tanzania en Nieuw-Guinea, waar

Schoolarts Ben Rensen.

Foto Daniel Koning

Rensen als arts werkte, liet hij soms de kinderen doodgaan aan wie niks meer te doen was. En bij al die multi-probleemgezinnen hier bekruipt hem de gedachte: „Al steek je er tien, twintig hulpverleners in, er komt toch niks uit. Laat maar zitten.” Zouden ouders een eigen financiële bijdrage aan het schoolarts-consult moeten leveren, „dan komen mijn kindertjes helemaal niet meer aan de bak”, vrees Rensen.

Het is, erkent hij, dweilen met de kraan open. Zeven jaar geleden met driehonderd kinderen in contact gekomen; met driekwart heeft hij nog steeds bemoeienis. Wat er van hen moet worden als ze meerderjarig zijn?

„Dan komen ze in de psychiatrie terecht, doordat ze psychotisch worden, depressief of suïcidaal. Of ze komen in de gevangenis terecht, omdat ze door verwaarloosd te zijn, zijn gaan zwerfen of de school niet afgemaakt hebben en toch allerlei mooie dingen willen hebben die ze zien, en op die manier tegen de lamp lopen. Of ze gaan zelf mishandelen.

„Of ze springen van de brug. „Er zijn langdurige onderzoekingen in het buitenland geweest, waaruit blijkt dat eenderde uit *survivors* bestaat: kinderen die het ondanks alle beroerde omstandigheden toch reddden in de maatschappij. Intelligentie speelt een rol, alsook de steun van iemand uit de omgeving. Het zijn vaak kinderen die als oudste al vroeg geleerd hebben om verantwoordelijkheid te dragen.

„Ik heb een jongetje, zit op de mavo, vader en moeder zijn beiden debiel. Mensen worden gepest in de buurt, vader agressief, mishandelde. Hij had een heel negatief gevoel voor eigenwaarde. Ik heb toen tegen een leerkracht gezegd: luister eens, het is een

risico-kind, dus wat je moet doen is aanhaken bij z'n sterke punten. Dus niet wat ze in het onderwijs altijd doen: je negatieve punten benadrukken en extra werk meegeven, nee dat helpt niet. Ze hebben hem een functie gegeven als klasvertegenwoordiger, waaraan die een bepaalde status ontleent. Hij kon goed hardlopen, dus toen hebben ze alsmaar met gymnastiek hardlooptwedstrijden georganiseerd waarin hij iedere keer won. Self-fulfilling prophecy: jij kunt het best. En niet: jouw vader bloemenman en je moeder werker? Ga dan maar naar de Iets. Dat is wat bij mij een rol heeft gespeeld.”

Hij komt uit een Nijmeegs gezin van vier kinderen. Zijn vader is jarenlang misbruikt door de kastelein van een kroeg waar hij dagelijks langs liep. Zijn moeder is vernederd en misbruikt als dienstbode. Zijn zus ging naar de nonnen, omdat pa niet van haar kon afblifven. Zijn broer die naar de paters Carmeliëten in Zevenaar was gestuurd, kwam midden in de nacht thuis met het verhaal dat hij bij de paters tussen de benen moest gaan zitten.

Zelf had Ben, het huis met een agressief-dronken vader ontvluchtend, al vroeg ervaring met pedofielen. Mocht meehelpen in de houthandel, tot dat zo'n man „achter in de loods aan je begint te friemelen en te trekken en dan ben je doodsbang”.

Een jeugd in de continue dreiging van geweld: vader die de deur instampte. „Kun je je voorstellen hoe je als kind van vijf, zes jaar boven aan de trap staat en je ziet dan hoe vader en moeder mekaar de strot dichtknijpen en het bloed spat over het behang?”

Twee keer op de mulo blijven zitten. „Niks verwonderlijks, want wij

hebben nachten over straat gezwoven, uit angst: hoe laat komt die weer thuis en slaat de boel in elkaar. Je kunt niet leren, dus je wordt de outcast van de klas. Dus ga je spijbelen. Als je spijbelt, ga je zwerfen, als je zwerft, dan pik je. Je hebt toch honger en wilt wel eten. Al die fenomenen die ik nu bij dit soort kinderen zie, dat herken je dan.

„Na de scheiding kreeg mijn moeder relaties. Kerels in huis van wie jij de afkomst niet weet. Die gingen dus mijn broertje mishandelen. Of m'n zus. Nou, als oudste zoon spring je ervoor. Totdat op een gegeven moment de bom barst, en toen zijn m'n zus en ik er uitgesodemierd.”

In een pleeggezin leerde hij hoe je ook anders met elkaar kon omgaan, dat je met mekaar kon praten. „Er werd nooit met je gepraat. Mijn ouders zwegen maandenlang, soms.

„Ik wou ook nooit kinderen. Een ramp, toch? Toen heb ik echt op de brug gestaan, op de Waalbrug. Het was kerstavond, ik was er uitgeschopt thuis, m'n zus was er met een ouwere vent vandoor, op zoek naar een vaderfiguur. En mijn moeder had mij volstrekt geïsoleerd, want de anderen mochten niet meer met mij omgaan. Ik zat in een kamertje, zonder licht, zonder water, buiten Nijmegen. Ik had een vriendin die had het net uitgemaakt, want die had een of andere academicus in Groningen opgeduid. Ik ben op de brug gaan staan, want ik dacht: ik hoef maar even te springen en het is klaar. Dat zijn fracties van seconden hè. Toevallig kwam er een vriend langs, die heeft me in de kladden gepakt, we zijn naar de kroeg gegaan en hebben ons vol laten lopen. De volgende morgen dacht ik: je bent natuurlijk maf. Je laat je toch niet op je kop zitten?”

Na punt zero begon het andere leven. Hij werd achtereenvolgens laborant, analist, knapte af als artsbezoeker, ontmoette zijn vrouw, deed het avondatheneum in twee jaar tijd en ging medicijnen studeren. „Ik wilde iets met kinderen doen. Jeugd. Het heeft geen enkele zin om bij iemand die bijna dood is, de hartvaten te gaan vernieuwen, ik wil iets in de preventie doen.”

Geweld tegen kinderen neemt toe. Toename van het aantal eenoudergezinnen, alcoholgebruik, individualisering en het fenomeen van de sleutelkinderen dragen bij aan een steeds meer kindonvriendelijk wordend klimaat, is Rensen's overtuiging. In verschillende publicaties putte hij uit zijn ervaringen in de Utrechtse Betonbuurt. Die wijk is Nederland niet, „maar kindermishandeling is niet milieu-gebonden”.

De Landelijke Stichting Bureaus Vertrouwensarts inzake Kindermishandeling geeft toe dat met name seksueel misbruik sterk toeneemt. De Vereniging tegen Kindermishandeling vindt dat *geestelijke mishandeling* („waarvan de gevolgen vaak veel duurzamer zijn”) daardoor vaak ten onrechte naar de achtergrond wordt gedrukt. In november gaat daarom een film in première die dat manco moet verhelpen. En met drie andere organisaties wordt een grote landelijke campagne voorbereid om de weerbaarheid bij kinderen tegen alle vormen van molest te vergroten. Motto: *Over sommige geheimen moet je praten*.

Ben Rensen, de gedrevene, formuleert het graag zo: „Als een bus met vijftig kinderen wordt gekaapt, staat de hele Nederlandse pers erbij. Maar het feit dat in Nederland dagelijks duizenden kinderen vierentwintig uur per dag onder de chronische dreiging van geweld leven, is blijkbaar niet interessant.”

BEN HAVEMA

door patricia van der zalm UN 30 foto's: jaap de boer

UTRECHT - 'Fuck' en 'kut' en 'leip' en soortgelijke wervende tekst staat er in zwierige letters op de deurposten van het bunkerachtige GG & GD-wijkcentrum aan de Utrechtse Thorbeckelaan. Betonbuurt/Ondiep. Het is negen uur 's ochtends en het spreekuur van schoolarts Ben Rensen begint te lopen. Bas van zeven is een van de eersten. Hij komt uit een groot gezin. Rensen heeft de moeder van Bas bijna nooit op het spreekuur gezien. „Zwakbegeeft, de vader ook. Daar zou ik je verhalen van kunnen vertellen. Vader houdt er twee vrouwen op na, gezinnen lopen door elkaar heen”. Een tante van Bas is meegekomen. Hij is gedeeltelijk doof en komt niet goed mee op school.

Is er iemand ooit met hem naar een consultatiebureau geweest? De tante weet het niet. Inenting? „Zal best wel niet”.

Snoep? „Ja hoor. Van iedereen. Hij is de jongste”.

Tanden poetsen? „Vergeet het maar”. „Alleen op school”, zegt Bas, die zwarte tanden heeft.

„Ik heb verkering”, zegt Bas. Met wie? „Zeg ik niet. Ik doe ook spelletjes”. Hoe? „Ik ben de dokter en ik geef prikkies aan de kinderen. Ik wil geen prikkel!”. Motoriek, gewicht, evenwicht, reflexen zijn in orde.

Ben Rensen, later: „Bij een van de andere kinderen uit dat gezin mag ik nooit in het onderbroekje kijken. Er is dus iets gebeurd, maar wat? Bas moet over een maand nog twee prikken tegen kinderziekten krijgen, maar ik zie ze nooit meer terug. Een afspraak voor morgen zou goed zijn, een maand is te lang. Dat vergeten ze”.

Een dag meelopen met Ben Rensen, tenger en met melancholieke ogen, is van half negen tot vijf getuige zijn van narigheid. Nou ja, bijna voortdurend. Want er komen ook kinderen met wie het wel goed gaat. Of kinderen van wie de ouders in elk geval van goeie wil zijn en beseffen dat het niet goed gaat met hun kind. Een minderheid.

Koffie, thee en brood nuttigt hij tussen twee patiënten door. Pauzes gaan op aan telefoontjes met scholen, vertrouwensartsen, met andere instanties. 's Avonds en in het weekend neemt Rensen stapels dossiers mee naar huis om verslagen te schrijven. Daar komt hij overdag niet aan toe. Of dit een uitzonderlijke dag was. Nee, gewoon doorsnee, zegt hij lachend.

Ben Rensen laat een lijstje zien, vouwt het dubbel zodat de namen niet te lezen zijn. Een basisschool in Ondiep, vijf probleemgevallen in een klas: 'Gedrag is vaak oorzaak van conflicten. Luistert slecht, laat zich (bijna) niet corrigeren'. Een andere leerling is 'zéer traag'. Over een derde: 'Prestatie is beneden niveau. Erg vechterig. Thuis opvoedingsproblemen. Moeder heeft professionele hulp gezocht'. Of: 'Groot deel van

het vorig schooljaar afwezig door huiselijke problemen. Wordt overbeschermd. Komt na anderhalf jaar school nog zeer regelmatig huilend op school. Is vaak ziek”.

Of hij vertelt zomaar ineens over een meisje van vijf jaar dat nog niet zindelijk is. Van wie de moeder aan heroïne verslaafd is, bij wie het thuis een grote troep is. Van wie de buurvrouw naar de schoolarts belde omdat ze het kind de avond ervoor had horen schreeuwen: 'papa, papa, niet doen!' Rensen kijkt veelbetekend: ga er maar aanstaan, bewijs het maar.

Peter van zes is het volgende klantje. Hij hangt vrijwel meteen over de draibare kruk heen, die naast de dokter staat, en draait rondjes. Zijn moeder is meegekomen. Ze oogt hulpeloos, ze 'ziet het niet meer', probeert lief te zijn maar heeft geen vat op hem en begint dan te

schreeuwen. Toen hij net geboren was, was ze depressief en sloeg ze hem soms. Peter luistert niet naar haar. Daarom is ze hier.

Hoe is het met je zussie, wil Ben weten, terwijl hij Peter recht op de kruk zet en met de stethoscoop luistert. Vader ook nog gezond? Wat doet hij voor werk? Tja, wat doet hij, zegt moeder, in de bouw, grondwerk. Helpt hij een beetje mee, thuis? Dat mag geen naam hebben.

„Ik hou mijn poep op”, zegt Peter onverwacht. Poepen doet pijn. Dat ophouden is begonnen op de camping. Hij wil niet naar de wc, durft niet. Terloops vraagt Ben met wie hij op de camping naar de wc was, waarom hij niet durft, of er iemand iets met zijn kontje heeft gedaan. Nee, zegt Peter.

Maar goed, hij is een tikje onhandelbaar en daar moet iets aan gebeuren. Anders gaat het

mis met moeder, anders gaat ze hyperventileren. Het advies luidt: hometraining. Een deskundige volgt het gezin een halve dag en maakt video-opnamen, aan de hand waarvan met de ouders wordt bekeken hoe de gezinsleden op elkaar reageren. Zien waar het verkeerd en goed gaat en waarom. Ben belt meteen met Humanitas, die de trainingen verzorgt. Besloten wordt een middag te nemen. Rond etenstijd is het vaak bal in het gezin. Later wordt Ben teruggebeld. Voorlopig worden er geen aanvragen voor home-training meer aangenomen: te lange wachttijden.

Het volgende kind, Piet van zes, heeft leerproblemen. Eenmaal binnen springt hij meteen op de kruk. Een vriendelijk jong met weerbarstige kruin en een lichte zenuwtrek in zijn gezicht. Zijn moeder is een kordate tante, gedecideerd en goedlachs. Het alternatief lijkt: huilen. „We moeten door, hè? Nu komt pa met berouw. Maar berouw komt na de zonde. Ik vind 't best”, zegt ze.

Ouders zijn net gescheiden, vader heeft in de bak gezeten wegens incest met dochter die nu dertien is. Als vader de jongens voor een weekend komt halen ('Eens in de maand. Meer dan zat'), zorgt zij dat ze buiten speelt. Ze wil hem niet meer zien, zou het liefst haar achternaam veranderen. Ze heeft hulp van de Riagg.

Piet kan op school niet goed meekomen. Een ander kind, het jongste zoonnetje heeft eet-, slaap-, taal- en spraakproblemen. De moeder vertelt dat hij 's ochtends als hij uit zijn bedje klimt, vaak uit het raam staat te schreeuwen: papáááá! Ben adviseert het kind via de huisarts naar een medisch kleuter-dagverblijf te sturen.

Over Piet: hij is lichamelijk goed gezond, niet te dik maar zijn motoriek is niet helemaal goed, blijkt als hij over een op de vloer van de spreekkamer gespannen rechte lijn moet lopen. Uit zijn evenwicht. Dat moet worden bijgespijkerd, vindt Ben. En zijn voorhuidje is een beetje nauw, ziet hij in een terloopse blik. Moeder: „Maar we hadden natuurlijk die incest bij ons thuis, dus ik durf er niet aan te komen. Dat ze zeggen: mamma zit aan mijn piemel. Dus ik blijf eraf, hoor”.

Achterhoofd

Alle kinderen van de basisschool en de eerste klassen van het voortgezet onderwijs worden opgeroepen voor een periodiek onderzoek door de school-

arts. Als het meezit ziet Rensen elk kind eens per twee jaar. Ook gaat aan toelating tot het speciaal onderwijs een onderzoek vooraf. Als er 'iets' wordt gevonden, volgt na zes maanden een tweede onderzoek. Veel te weinig, vindt Rensen.

Per kind heeft Ben Rensen ongeveer twintig minuten. Voor onderzoek van het kind, luisteren naar moeder en kind, of het goed gaat. Voor het omzichtig, bijna terloops stellen van vragen om te achterhalen of er sek-

sueel misbruik is gepleegd. Om te kijken hoe het kind reageert. „Je moet eigenlijk ogen in je achterhoofd hebben, goed optellen en ruiken. Of een kind naar sperma of urine ruikt. Bij een kind zag ik vanochtend in de handpalmen een doorlopende handplooï, een 'mongolenplooï'. Een ander zat tegen het autistische aan. Over twee, drie jaar zal blijken dat ze niet goed kunnen leren. Dat schrijf ik op en hou er in m'n achterhoofd rekening mee. En soms moet je eerst met de ouders iets doen voordat je met het kind verder kan. Eigenlijk is dat werk voor de huisarts maar met hem durven ze daar vaak niet over te praten”.

In 1987 werd gemiddeld, verdeeld over de zeven GG & GD-centra in de stad, twaalf procent van de jongens via de schoolarts schriftelijk doorverwezen naar andere hulpverleners. Voor meisjes lag het gemiddelde op elf procent. En vanuit het speciaal onderwijs werd een op de vijf leerlingen verwezen naar huisarts of specialist, psycholoog, School Advies Centrum, Riagg, maatschappelijk werk. Dat schrijft de GG & GD Utrecht in haar jaarverslag over 1987.

De centra van de GG & GD zijn verdeeld over Overvecht, Kanaleneiland, Hoograven, Lombok, centrum, Oudwijk en Betonbuurt/Ondiep. De wijk waar Ben Rensen werkt is er toevallig een met veel grote gezinnen, echtscheidingen, buitenlanders, werkloosheid, lichamelijke en geestelijke verwaarlozing, seksueel misbruik, weinig speelruimte voor kinderen en veel hondpoep. De 'gevallen' zijn er vaak schokkend. Maar wijken ze nou zoveel af van die in andere Utrechtse buurten?

„Deze verhalen hoor je ook elders. Het hele begrip risicogroep is 'fake', benadrukt Rensen. „Dat weet je pas als je de kinderen ziet. Kinderleed is democratisch verdeeld, het komt voor in alle lagen, alleen de toegang tot goede gezondheid niet. Risicovolle wijk.... Leven houdt

nu eenmaal risico's in. Je loopt allemaal risico. Een groot deel ervan is gebaseerd op sociaal-economische factoren - werk, goede voeding, goede huisvesting - maar een groot deel van de risico's hangt af van psychosociale en relationele omstandigheden. Vroeger dachten ze dat een te licht geboortegewicht bepalend was voor latere problemen, maar de sociaal-emotionele omgeving blijkt veel belangrijker”.

Eén kanttekening. „Als je negatieve omstandigheden als alcoholisme in een gezin, fobieën, relatieproblemen en spanningen optelt bij factoren als slecht wonen, ziekte of sterfte van de poes, dan wil dat nog niet zeggen dat zo'n kind later per definitie problemen krijgt. Je kunt niet alles voorspellen. Er is een flinke groep survivors”.

Prooi

Toch weet Rensen uit ervaring dat emotioneel verwaarloosde kinderen een groter risico van seksueel misbruik lopen. Op zoek naar een beetje genezende, naar een beetje aandacht zijn ze soms een makkelijker prooi dan kinderen uit een liefdevol nest. Met alle gevolgen van dien. Het kán, maar hoeft niet.

Neem Rensen zelf. Hij komt uit wat in vakkringen een *multi problem-gezin* heet. Waar het op neerkwam: incest in het gezin, echtscheiding, slechte verhouding met stiefvader, op jonge leeftijd uit huis gedonderd, noodgedwongen vroeg wijs en zijn leven zat, toen. Nu is hij gedreven. Noemt het bevlogen. „Maar dat heeft meer te maken met wat ik in de politiek zie aan beleid, of liever: gebrek aan beleid, dan met iets anders. Ik zie dagelijks kinderen die de puinpoel ingaan. Daar word ik woedend, verdrietig, agressief

van. Daar komt mijn bevlogenheid vandaan”.

Hij probeert uit te rekenen hoeveel kinderen medisch onderzocht of ingeënt kunnen worden van het geld dat aan defensie, aan wapentuig wordt uitgegeven. Vél. „Voor vernietiging is zoveel geld beschikbaar en voor bevordering van gezondheid relatief weinig. Het zijn onvergelykbare grootheden, ja. Zegt men”.

Jeugdgezondheidszorg (volgens de GG & GD: 'het bevorderen en beveiligen van de lichamelijke en geestelijke gezondheid, groei en ontwikkeling van alle kinderen en jeugdigen van 4 tot 19') maakt 3 procent uit van het totale budget voor gezondheidszorg. „In

Nederland is het nog altijd: kinderen half geld, daar erger ik me aan. Dat heeft met preventie weinig meer te maken. Terwijl tijdig signaleren zo belangrijk is, veel leed kan voorkomen en uiteindelijk goedkoper is. Maar in de Nederlandse politiek zitten ze te etterbakken over het woordje 'met name', terwijl aan de onderkant van de maatschappij kinderen dood gaan. Ook van emotionele verwaarlozing kun je uiteindelijk sterven. Kijk naar zelfmoord of verslaving”.

De preventie moet worden uitgebreid, vindt Rensen. Hij zou kinderen graag vaker willen zien dan eens per twee, drie jaar. Hij zou meer tijd willen hebben voor de leerlingen in de Internationale Schakel Klas, buitenlandse jongeren die pas in Nederland zijn en van wie velen op een wachtlijst staan. Voor kinderpsychiatrie, die kan voorkomen dat een kind steeds verder vastloopt, is een wachtlijst. Home-trainingen zitten vol. „Ik zou meer huisbezoeken willen zien. Meer onderzoek naar het fenomeen van het zwarte schaap in de familie en op school, dat langzaam ten onder gaat aan pesterijen. Meer onderzoek naar bedplassen en broekpoepen en hoe dat op te lossen is. Beter preventie in de buurt: er zijn amper speeltuinen en sportgelegenheden, er is veel hondpoep waardoor kin-

deren besmet worden met spoorwormen. Maar gooi het maar niet teveel op falen van de gemeente. Anders krijg ik die weer over me heen”.

Dan komt Pablo (8 jaar) met zijn moeder binnen. Zij heeft na de scheiding een nieuwe vriend en dat gaat goed, ook met Pablo en zijn jongere broertje. Maar het gemis van zijn echte vader maakt dat Pablo faalangst heeft, op school, bij het voetballen, als mensen op hem letten. Hij wil graag contact met zijn vader, maar die wil niets van hem weten. Hij voelt zich daardoor afgewezen, is snel kwaad en agressief. Hij zout dingen op, uit zich moeilijk, lacht weinig. En dan barst de bom, zomaar opeens. Toch gaat het al beter dan een tijd geleden, zegt zijn moeder. Hij schopt geen gaten meer in de deuren.

Pablo heeft aan beide oren ongeveer 45 procent gehoorverlies. In de gaten houden, dus, hoewel het leren nu nog goed gaat. Verder is hij lichamelijk goed in orde, hoewel hij een beetje in elkaar gedoken loopt. „Hij gaat gebukt onder het leven”, denkt zijn moeder. Fysiotherapie, vindt Ben. En voor het verdriet van het kind belt hij met de afdeling jeugd van de Riagg.

Rensen duikt fluks in zijn tas en haalt er een uitspraak van Elie Wiesel uit, Nobelprijswinnaar in 1986. *'Het tegenovergestelde van vrede is niet oorlog maar onverschilligheid. En het tegenovergestelde van liefde is niet zozeer haat maar eveneens onverschilligheid'*. „Als wij niet

voor onze kinderen zorgen, doen ze dat later ook niet voor ons. Maar misschien verandert er iets nu de Verenigde Naties de rechten van het kind zullen ratificeren. Recht op onderwijs, bijvoorbeeld, daar kun je een regering op aanspreken: hoe zit dat nou met die wachtlijsten voor speciaal onderwijs?” Echt gerust klinkt het niet.

'Kinderleed is democratisch verdeeld, de toegang tot goede gezondheid niet'

FRANK WEDEKIND

openhartig en romantisch

Het Nederlandse toneel herontdekt Wedekind. Vorig seizoen werden twee versies van zijn meest beroemde stuk Voorjaarsontwaken uitgebracht. De eerste werd onder de titel Zwijnen gespeeld door een groep van dertig jongeren uit Groningen. Een hartveroverende voorstelling, die alle recht deed aan Wedekind en aantoonde dat de groeipijnen van de jeugd nog steeds dezelfde zijn als die van een eeuw geleden. Later maakte ook Toneelgroep Amsterdam een spannende Voorjaarsontwaken met een cast van louter jongeren. Dit seizoen komt Voorjaarsontwaken voor de derde keer terug en wel bij de Belgische groep De Tijd. Toneelgroep Amsterdam speelt bovendien Lulu van Wedekind.

Wie was toch die Benjamin Franklin Wedekind? Wedekind (1864-1918) was de zoon van een Duitse arts en een Hongaars-Amerikaanse actrice. Aanvankelijk werd hij tekstdichter en zanger in Duitse cabarettengroepen. Later schreef hij toneelstukken waarvan Lulu en Voorjaarsontwaken de belangrijkste zijn. In zijn tijd zorgde Wedekind voor de nodige schandalen vanwege de openhartige wijze waarop hij over de ontlukende seksualiteit van jongeren schreef. In zijn werk waren de Duitse scholieren geen brave jongens en meisjes in Lederhosen en met vlechten, maar jonge mensen die worstelden met sex, erotiek, liefde en zelfs dood. Wedekind toonde zich in zijn werk jeugd-psycholoog en romanticus tegelijk.

HJ

Het is snikheet in het repetitielokaal van theater De Singel in Antwerpen. De zomer van '89 is weer eens een echte, ouderwetse zomer en iedereen zit buiten of ligt op het strand. Vijftien Belgische jongens en meisjes laten dat aanlokkelijke vertier vrijwillig aan zich voorbij gaan. Zij hebben zich twee maanden lang opgesloten om aan een toneelstuk te werken.

De Belgische groep De Tijd heeft dit seizoen Voorjaarsontwaken van Wedekind op het repertoire genomen en dat stuk wordt door louter jongeren gespeeld. Omdat Voorjaarsontwaken - hoewel het honderd jaar geleden geschreven werd - juist gaat over de problemen van jongeren. Wedekind schetst in Voorjaarsontwaken het leven van een groep pubers op een kostschool en hun relatie met de volwassenen. Sex, liefde en dood zijn de dingen waarover ze praten en vooral fantaseren. Dat windt ze op, maar het maakt ze ook bang. Regisseur Lucas Vandervorst heeft via audities zijn groep samengesteld. Vijftien jongeren tussen de 15 en 24 jaar, die samen met de regisseur eerst een maand lang zijn ondergedoken in een internaat. Om van vijftien eigentijdse individuen een hechte groep te maken. Dat is gelukt. Na afloop van die retraite, lukte het maar moeizaam de weg in het gewone leven te hervinden. 'We missen het, het was heel speciaal, een paradijsje, we willen terug.' Die opmerkingen vallen als ze vertellen over het internaat.

'Nu even niet lachen hoor, want dit is echt serieus'

Maar ook in de gewone wereld moet er hard gewerkt worden aan Voorjaarsontwaken, het stuk dat zo dicht bij henzelf ligt dat Lucas Vandervorst zijn spelers zo gewoon mogelijk laat doen. To-

re acteurs gespeeld kan worden. De jongeren maken hun gebrek aan ervaring meer dan goed door hun vitaliteit (Amsterdam) of hun dromerige argeloosheid (De Tijd). Dat geeft ook meteen het verschil tussen de twee produkties aan. Waar de Amsterdamse versie een aanstekelijke uitgelatenheid bezat, daar bekoort de voorstelling van De Tijd door haar verstilde poëzie. Het is het verschil tussen een energieke rocksong en een ingetogen liefdesballade.

Regisseur Lucas Vandervorst heeft met schaarse middelen een sfeer van ruimte en rust gecreëerd. Flarden muziek van Schubert en Brahms; een zwart achterdoek; een vertelster/toneelknecht wier afstand scheppende aanwezigheid het publiek dwingt zijn eigen ver-

beelding aan te spreken bij het kijken naar de tableauxgewijs getoonde ontwikkelingen; simpele kledingstukken in bleke tinten die vaag onderwets aandoen, zonder dat ze op een bepaalde periode vast te pinnen zijn. En bovenal: acteurs die, gezien hun geringe ervaring, op-

merkelijk geconcentreerd bewijzen dat ze zich het stuk hebben eigen gemaakt.

Hanny van der Harst

Tot begin februari 1990 op vele plaatsen in Nederland en België.

TONEEL

Voorstelling: Voorjaarsontwaken van Frank Wedekind door De Tijd, in coproductie met De Singel. Regie: Lucas Vandervorst met tieners tussen 15 en 18 jaar. Gezien: 23 september in de Leidse Schouwburg. Nog te zien 30 september in Nijmegen (Schouwburg), daarna tournee door Nederland en België, 27 t/m 30 december in Amsterdam (De Brakke Grond). Inlichtingen 020-264545.

door ROB MALASCH

Het zijn zeldzame momenten in het theater wanneer alles op z'n plaats valt. In de slotscène van *Frühling Erwachen, ein Kindertragödie*, stapt regisseur Lucas Vandervorst - hij heeft

CJP - MAGAZINE OKT -

neelmaniertjes zijn taboe. Op de repetities heerst een gedisciplineerde stemming, hoewel aan het eind van de middag de giechelbuien op komen zetten. Niet verwonderlijk, het stuk gaat over abortus, zelfmoord, angst en benauwdheid. Dan mag er na zo'n zware werkdag best even melig gedaan worden. Vandervorst toont zich geen schoolmeester, maar weet niettemin met zachte hand de jongeren in het gareel te houden. 'Nu even niet lachen hoor, want dit is echt serieus,' zegt hij en er wordt niet gelachen. De jeugd draagt hem op handen. Na afloop van de repetitie zit de groep praatgraag om me heen. Niemand heeft er spijt van de zomervakantie te hebben opgeofferd aan dit afgesloten werken in donkere zaaltjes. De spelers komen overal vandaan, uit heel Vlaanderen en van allerlei scholen. Frank bijvoorbeeld is eerstejaars student aan de Antwerpse toneelschool, Karen zit nog op de middelbare school. Haar moeder hoorde op de radio dat De Tijd jonge spelers zocht. Karen deed auditie en mocht meedoen. De meesten zijn het stuk pas echt gaan ontdekken, nadat ze al aangenomen waren. Sandrine: 'Ik vond het meteen prachtig, alles wat erin voorkomt, geldt nog steeds. In wezen is er in honderd jaar niet zoveel veranderd. Goed, alles is veel openener, er wordt meer gepraat, maar mensen van mijn leeftijd hebben nog steeds te maken met abortus, zelfmoord, verkrachting. Veel jongeren denken daarover na, zijn er bang voor.' Sarah: 'En Wedekind heeft het allemaal zo mooi neergeschreven, dat moet gewoon een heel mooie voorstelling worden.'

Ik hoop wel dat het zal shockeren

Voorjaarsontwaken van De Tijd is de komende maanden op veel plaatsen in Nederland en België te zien. Het worden drukke maanden voor de spelers, die door-de-weeks op school zitten en examens voorbereiden en in het weekend op tournee gaan. Ze hebben het er graag voor over. Of zoals Benjamin zegt: 'Ik heb nu een bepaalde mening over het stuk en wil die dolgraag aan het publiek laten zien. Ik wil die mening niet opringen, maar ik hoop wel dat het zal shockeren.' Binnen in het repetitielokaal is het snikheet. Buiten op de gang staat een doos met het afval van de dag. Afgekloven stukken pizza en lege colablikjes. Voorjaarsontwaken 1989.

onheilspellende zwarte leren laarzen aan - op het houten plankier van het toneel waarop zich net deze jongens- en meisjes-tragedie in alle hevigheid heeft voltrokken. Als een ware ongreepbare Mefisto weet Vandervorst deze surrealistische dialoog een verrassend persoonlijk cachet mee te geven.

Hij haalt de jonge Melchior, die overmand door liefdesverdriet voor de dood wil kiezen, over om verder te leven vanuit een gezond egoïsme. De geest van zelfmoordenaar Moritz legt het af tegen het onbaatzuchtige van de realist. Doordat de regisseur Vandervorst zelf deze rol speelt, spreekt in deze voorstelling niet alleen de gedreven theatermaker, wars van iedere pretentie, maar tevens de kunstzinnige manipulator die fijnzinnig alle moraal in twijfel trekt.

Met deze schitterende ingreep - het is beduidend meer dan zo maar een vondst - heeft Vandervorst niet alleen Wedekinds tekst weten te doorgronden, maar is hij er tevens in geslaagd een nieuw inzicht in het stuk te geven. Voor je ogen ontvouwt dit Voorjaarsontwa-

VOORJAARSONTWAKEN
DOOR DE TIJD. OKTOBER: DE HARMONIE LEEUWARDEN 7, SCHOUWBURG UTRECHT 8, SCHOUWBURG HEERLEN 13, AGNIETENHOF TIEL 14, SCHOUWBURG GRONINGEN 15, DE ORANJERIE ROERMOND 20, SCHOUWBURG ARNHEM 21, DE MAASPOORT VENLO 27, SCHOUWBURG R'DAM 28, GEERT THUIS STADSKANAAL 29, DE LAWEI DRACHTEN 31. NOVEMBER: KON. SCHOUWBURG DEN HAAG 1, T. ZUIDLANDTHEATER TERNEUZEN 2, DE VEST ALKMAAR 3. LATER ELDERS.

'Voorjaarsontwaken' bekoort door dromerige argeloosheid

DR 26-9

toneel

LEIDEN - Binnen een half jaar twee versies van Frank Wedekinds 'Voorjaarsontwaken' (Frühlingserwachen), zo iets vraagt om een vergelijking.

Zowel de eerdere voorstelling van Toneelgroep Amsterdam als de huidige produktie van de Vlaamse theatergroep De Tijd drijft op jonge spelers, nauwelijks ouder dan de vijftienjarige personages in deze 'Kindertragödie' uit 1891. De Tijd noemt het trouwens een jongens- en meisjes-tragedie. Terecht, want wat deze pubers op hun dwaaltocht naar de volwassenheid overkomt, is verre van kinderachtig: schuldgevoelens over hun ontlukende seksualiteit, zelfmoord, abortus. In beide versies komt de jeugdige bezetting de overtuigingskracht van 'Voorjaarsontwaken' ten goede. Het is de vraag of het stuk hierna ooit nog geloofwaardig door oude-

ken zich als een duizelingwekkend mooi visioen barstensvol vocht, bloed en sperma. Met één groots gebaar heeft Vandervorst Voorjaarsontwaken duidelijk en obsederend gemaakt. Dat is met deze klassieke toneeltekst op zichzelf al een weergaloze prestatie, want Voorjaarsontwaken is een populair stuk. Vooral in een rolbezetting met jonge mensen.

Dus niet Vandervosts jongerenrolbezetting maakt deze voorstelling zo gedenkwaardig; het is vooral zijn liefde voor toneel die de toon zet. De voorstelling getuigt van een grote muzikaliteit. Door de tekst heen klinkt prachtige muziek van Brahms en een schrijnend lied van Schubert.

Maar boven alles is er ook een onnadrukkelijk respect voor de tekst, die vrijwel integraal wordt uitgevoerd. Daardoor duurt deze Voorjaarsontwaken ruim twee en een half uur, maar dat is geen minuut te lang. Het merkwaardige feit doet zich voor dat zelfs de verveling die soms de kop opsteekt functioneel wordt.

In Voorjaarsontwaken ge-

VERVOLG PAR 26

France's Varda made waves

SEATTLE TIMES - P.1.

Agnes Varda's new film will open here Friday

by John Hartl
Times film reviewer 9/3/89

The Film Society of Lincoln Center celebrated the 30th anniversary of the French New Wave last month. The list of screenings included three classics directed by Agnes Varda: "Vagabond" (1986), "Le Bonheur" (1965) and "Cleo From 5 to 7" (1962).

This Friday, the 61-year-old Varda's latest film, "Kung Fu Master," makes its local debut at the Metro Cinemas. Like much of her work, it takes a no-nonsense approach to a touchy subject.

"Le Bonheur" was the story of a young carpenter who tries to get his wife to "share his happiness" when he finds a mistress. "Cleo From 5 to 7" dealt with two hours in the life of a singer waiting to find out if she has a terminal illness.

Agnes Varda

"Kung Fu Master" is the love story of a divorced, 40-year-old mother (Jane Birkin) and one of her daughter's schoolmates - a 14-year-old boy named Julien, played by Mathieu Demy, the son of Varda and another New Wave director, Jacques Demy.

Varda claims the subject is not controversial in France, where Louis Malle's "Murmur of the Heart" dealt sympathetically with incest nearly 20 years ago.

"The United States is the only country in which the 26-year difference is seen as impossible," she said by phone from Los Angeles recently. "These relationships do exist. Sexual life starts before we are necessarily sexually mature. It is not child abuse because the boy is the one who wants her."

Although the relationship is treated nonjudgmentally, with respect for the characters' devotion to each other, it ends badly, with the boy eventually expressing emotional denial of the woman's importance to him.

"There was never any question of a happy ending," said Varda. "The love affair is secret, and the minute it's not secret it's not acceptable, not even to themselves."

The boy has to show off, to be mean, in order to adjust when it's over."

The script is filled with references to AIDS, perhaps more than any other film that doesn't deal with someone actually suffering from AIDS. In a harsh review in The New York Times, Caryn James claimed that this has nothing to do with the characters: "In effect, these references are little public-service announcements scattered through the story."

"But AIDS is in the landscape," said Varda. "It is there for sure. I cannot imagine what it is like to be a teen-age boy today."

"These boys haven't started to make love to anyone and they're already instructed about condoms. In the 1960s, it was 'Be yourself; nothing is wrong.' It's another story now. What a proposition, really!"

Although it sounds like something Varda would have originated, the love story was Birkin's idea. Shortly after "Vagabond" was released, Birkin wrote a fan letter to Varda, and the two ended up making a filmed portrait of Birkin, "Jane B. par Agnes V.," which Varda wants to bring to the Women's Film Festival at the Seattle Art Museum this fall.

"Jane isn't that well-known in the United States," said Varda, "but she's very important in France." Probably her most famous film is "Blow-Up," in which she played one of the teen-age models who romped in the nude with a photographer played by David Hemmings. She also turned up in a couple of Agatha Christie adaptations, "Death on the Nile" and "Evil Under the Sun."

During production of "Jane B.," which Varda describes as "not a documentary but a cinematic portrait - it's fiction built around Jane," Birkin proposed that she and Varda work together on a script in which Birkin could play herself.

"We interrupted the portrait of Jane to do 'Kung Fu Master,' then we went back to finish it afterward," said Varda. "She gave me 10 pages she wanted to do, and I took the 10 pages and added video games and other details."

"Kids escape a lot in these games," said Varda. "When he was 13 or 14, Matthieu loved the games. Now he's 16½ and doesn't do them."

This led to a problem with the film's title, which refers to one of

the games but makes the movie sound like a Bruce Lee gut-buster. Varda was asked to consider another title - "Don't Say It" was her own suggestion - but the American distributor eventually decided to risk it and go with the original.

As usual, Varda wrote the dialogue, trying to suggest improvisation without actually doing so on camera.

She took some advice from her son about technical matters concerning bicycles, and she changed a few sentences he didn't like. But for the most part, she said, the film follows the script and the outline of Birkin's story.

Although Varda is best-known for a series of films that came out at the same time as Francois Truffaut's and Jean-Luc Godard's early work (Godard even turns up in a movie within a movie in "Cleo From 5 to 7"), her career predates the start of the New Wave.

Varda made her first feature, "La Pointe Courte," a neo-realist film starring Philippe Noiret, in 1954. It has never played the United States, though she hopes to get it subtitled in English soon.

bruikt Wedekind het doorbreken van de lente als metafoor voor het ontluiken van de seksualiteit bij aankomende adolescenten. De jongelui die alle rollen in dit stuk voor hun rekening nemen zijn prachtig aangekleed in gebroken witte dwangbuisjes. Ook de kostuums getuigen van een knap inzicht, want elk erotisch contact wordt daardoor een gloeiend verlangen naar... nergens een grove uitbeelding van.

Het stuk zit boordevol Weltschmerz: een veertienjarig meisje sterft aan een abortus, een jongen pleegt zelfmoord omdat hij zijn ouders de teleurstelling wil besparen van zijn falen op school. Twee jongens ervaren voor het eerst een erotische aantrekkingskracht tot elkaar...

Met deze poëtische tragedie heeft Wedekind de hypocrisie en de bekrompen burgerlijke fatsoensmoraal ten aanzien van het seksuele ontwakken van jonge mensen willen aanklagen. De kracht van zijn taal heeft zijn eerste roman tot een klassieker gemaakt. Dat is vooral te danken aan de ironie in de tekst. Lucas Vandervost

weet deze ironie heel spannend, samenhangend en duidelijk vorm te geven. Je leeft hevig, maar je voelt je ook hopeeloos overbodig, blijkt het devies van deze theatermaker. Hiermee raakt hij het wezenlijke van het verhaal. Daardoor heeft zijn versie niets van de oorspronkelijke dramatische werking verloren.

De jongelui spelen dat het een lieve lust is. Wat een verademing om de natuurlijke stem nauwelijks geforceerd op het toneel te horen. Het decor is even vindingrijk als schitterend. Er zijn verbijsterend mooie changementen; de dag verandert in de gouden gloed van een late zomerse namiddag door slechts één lichtstand, de wellust wordt gesymboliseerd door één tot barstens toe rijpe druiventros die boven een gulzige jongensmond aan een draad hangt.

Voorjaarsontwaken van De Tijd is het wondertje waar elk publiek op hoopt. De verrassend intelligente aanpak gekoppeld aan volledige overgave aan het stuk, maakt zelfs de grootste cynici tot lyrische bewonderaars. Chapeau!

By William Arnold
P-1 Film Critic SEATTLE P-1

9/7/89 Review

There are four more months in 1989, but the year is not likely to provide us with another movie that has a more misleading title than "Kung Fu Master!" It opens tomorrow at the Metro Cinemas.

I can just see all those Chuck Norris and Jackie Chan fans who wouldn't be caught dead reading a movie review, queuing up with visions of furious fists and flying feet.

But ha! Sweet revenge. What they are going to get is not chopsocky but a grim little French drama directed by that most cheerless and downbeat of French auteur directors, Agnes Varda ("Vagabond," "Le Bonheur").

The filmmaker's concern this time is the romance between a fortyish-plus woman (Jane Birkin) and a boy (Mathieu Demy) who is supposed to be 14, but looks about 9. ("Kung Fu Master!" is a video game the boy plays when he isn't satisfying his precocious libido.)

The film is (perhaps intentionally, I can't tell) quite ludicrous, asking us to take seriously a heroine who must stoop almost to her knees to embrace her lover, who leads us through the romance with unintentionally funny voice-over narration ("I knew I wanted to see him again, but not so close to the school"), and who mutters dialogue that would embarrass Barbara Cartland ("Kiss me or I'll die").

While all this is going on, Varda's background is constantly filled with reminders that AIDS is sweeping the world. Her point, I think, is that the disease is drastically altering all our long-established perceptions of courtship and romance. It's a good point, but there must be a clearer and less painful way of making it.

* * **Kung Fu Master!** Directed, written and produced by Agnes Varda. Cast: Jane Birkin, Mathieu Demy, Charlotte Gainsbourg, Lou Doillon. Heritage Entertainment. Opens tomorrow at the Metro Cinemas. Subtitled. Rated R for mature themes.

LITERATUUR

DE KLEINE REPUBLIEK VAN LODEWIJK VAN DEYSSSEL

Een zoen in de kompanjie

NRC 22

Lodewijk van Deyssel: De Kleine Republiek. Uitg. Cadans, 372 blz. Prijs f 34,50
 Harry G.M. Prick: Jongenslief en jongensleed. Uitg. Cadans, 58 blz. Prijs f 17,50

Eind januari 1952 werden bij Harry Prick op het adres Maastrichterlaan 217 in Vaals enkele tientallen kisten met paperassen bezorgd. Zij bevatten de nalatenschap van Karel Joan Lodewijk Alberdingk Thijm, beter bekend als Lodewijk van Deyssel. Met een hartstocht en toewijding die in Nederland ongeëvenaard is, heeft Harry G.M. Prick sedertdien gewerkt aan het ordenen en heruitgeven van Van Deyssels werk. Deze week verscheen *De Kleine Republiek*. Dit jaar is het honderd jaar geleden dat de roman werd gepubliceerd en vandaag is het precies 125 jaar geleden dat Karel Alberdingk Thijm in Amsterdam werd geboren. Bij de nieuwe uitgave van de roman ging Prick uit van de laatste door de auteur geziene tekst. Eerder verscheen het werk in een fotografische heruitgave met een nawoord van Prick bij Bert Bakker. Het informatieve nawoord is nu uitgebreid aan de hand van nieuwe gegevens en onder de titel *Jongenslief en jongensleed* ook als aparte uitgave uitgekomen.

De Kleine Republiek is om literaire en historische redenen Van Deyssels belangrijkste roman. *Een Liefde* was vanwege openhartige passages over seksualiteit het meest geruchtmakend, maar een eeuw na dato is *De Kleine Republiek* nog te lezen terwijl de wollige Tachtigers-stijl in *Een Liefde* nagenoeg onverteerbaar is geworden. Ook de roman *Uit het leven van Frank Rozelaar* heeft te lijden gehad onder de tand des tijds. *De Adriaantjes* is weer een ander geval: het is eerder een verzameling fragmenten dan een roman. Net als in *De Adriaantjes* en in de eerste, nooit gepubliceerde hoofdstukken van *Een Liefde* probeerde Van Deyssel de geborgenheid van zijn vroege jeugd terug te vinden en juist in *De Kleine Republiek* is hem dat literair gezien het best gelukt.

Van Deyssel noemde *De Kleine Republiek* later zelf „het in kunst opschrijven van de herinneringen aan een episode uit het eigen leven”. Daarom moet het werk in de eerste plaats worden beoordeeld als een roman, ondanks het hoge werkelijkheidsgehalte ervan. Het verhaal gaat over de kleine Willem Tiessen die vanuit Amsterdam naar een Limburgs internaat wordt gestuurd. Zeer gedetailleerd beschrijft Van Deyssel zijn innerlijke ervaringen en belevenissen daar. De akelige sfeer van een internaat, waar jongens elkaar het leven zuur maken en waar een kleine jongen, alleen van huis, zijn hoofd boven water moet zien te houden, is voelbaar in de roman. De verhoudingen tussen docenten en leerlingen en tussen leerlingen onderling maken een dergelijk instituut inderdaad tot een republiek, waarbinnen om de macht en een eigen positie wordt gestreden. De vakanties zijn verademingen, evenals de georganiseerde of clandestiene uitstapjes. Verbazingwekkend is dat de jongetjes al sigaren roken en cognac drinken.

Neef

Na eerst gebukt te zijn gegaan onder de pesterijen van oudere medeleerlingen, verwerft Tiessen zich

langzamerhand een plaats binnen de internaatsgemeenschap. Hij heeft daarbij steun aan zijn neef Jules, bijgenaamd kop-en-kont. Kop-en-kont is in werkelijkheid de latere architect Joseph Cuypers, een volle neef van Karelthijm Thijm. De Rolducse bijnaam zal Cuypers zijn leven lang blijven achtervolgen. Willem mag bij zijn neef in de 'kompanjie', zoals de clubjes van jongens heten, die buiten de klas veel met elkaar optrekken. Later vormt Willem zijn eigen kompanjie omdat hij Jules en de anderen te saai vindt. De roman eindigt met het sluiten van een 'amitié particulière' tussen Tiessen en een jongen Scholten uit 'de vijfde Hollandsche'. Men zoent wel maar onzedelijkheden, nee, daar beginnen de jongens niet aan. De jonge Thijm ging op 1 oktober 1875, begeleid door zijn vader, per spoor naar het internaat Rolduc in Kerkrade. Hij was toen net elf jaar geworden. (Prick spreekt, in navolging van Van Deyssel zelf, van het geestesleven van 'een knaap van 10-13 jaar'.) De directeur van het internaat dat een middelbare school en een klein-seminarie heeft, is Mgr. dr. W. Everts, een goede vriend van de oude Alberdingk Thijm. In de roman komt hij voor onder zijn bijnaam 'de zwarte'. Ondanks het krediet dat de jonge Thijm heeft, maakt hij het op Rolduc zo bont dat hij er in mei 1878 van wordt verwijderd.

„Willem werd wakker in den klater-kaatsende, akelig stuurs en koud omgewitte ochtend, duizelig-hevig doorslagen en felbebegeld door een luid zwaar koperen klokgebielbang dat lang bang en aldoor weer steeds door de slaapzaal galmde.” Dit is de eerste zin van hoofdstukje VI van het eerste deel. Het beschrijft hoe de jonge Willem Tiessen na de eerste nacht op het internaat Rolduc ontwaakt in zijn chambrette op de slaapzaal. De zin is qua taalgebruik representatief voor de zeer impressionistische stijl van de toenmalige Van Deyssel. Hij probeerde een indruk zo getrouw mogelijk weer te geven, wat noodgedwongen leidt tot concessies aan de leesbaarheid. Niet alleen voor ons, een eeuw la-

LITERAIRE

TIJDSCHRIFTEN

NRC - Handelsblad 13.9.89

Frits ('Frico') Bernard, psycholoog en deskundige op het gebied van de pedofilie, haalt herinneringen op aan zijn 'enigszins excentrieke' en charmante studiegenoot Jan Hanlo. Volgens Bernard begon Hanlo aan zijn niet afgemaakte studie psychologie uit onzekerheid en twijfel aan zichzelf. „We spraken soms over zijn liefde voor kleine jongens. Hanlo vond dat voor een goed katholiek ontoelaatbaar.” 'Frico' portretteert Hanlo als een levenslang gekweld („in wezen wilde hij zijn zelfafwijzing bevestigd zien”) met eindeloze twijfels en schuldgevoelens, en, buiten het roken en drinken, zonder genietingen.

Maatstaf 1989/7, uitg. De Arbeiderspers, 96 blz. f 13,50

ter, ook de lezer anno 1889 zal moeite hebben gehad met het 'klater-kaatsende' en veelvuldige 'klokgebielbang'. Prick heeft voor de nieuwe editie de spelling gemoderniseerd.

In zijn verantwoording meldt Prick enkele correcties die hij in de tekst van Van Deyssel heeft aangebracht. Het gaat om inconsistenties, waarbij meteen duidelijk is dat het vergissingen zijn. Bij lezing van het boek trof me dat Prick één inconsistentie heeft gehandhaafd. Als de jonge Willem een brief krijgt van zijn ouders met de aankondiging dat ze hem zullen bezoeken, staat er duidelijk dat ze dinsdag zullen komen. Vier alinea's verder staat er echter dat Willem op donderdag zijn nette kleren aantrekt omdat hij die dag bezoek krijgt (blz 132).

Laksheid

Van Deyssel schreef de roman toen hij 24 jaar oud was en het boek kwam uit in december 1888, gedateerd 1889. De eerste oplage was 500 exemplaren maar mede door laksheid van de uitgever, P. Beitsma in Deventer, werden er maar 269 boeken verkocht. Een onwaarschijnlijk laag aantal als men bedenkt dat Van Deyssel al naam had gemaakt als schrijver van het geruchtmakende *Een Liefde*, verschenen in 1887. Daarnaast zullen veel Rolduc-gangers zeer nieuwsgierig naar de roman zijn geweest.

Critici spraken schande van het boek, vanwege Van Deyssels onverbloemde beschrijvingen van intieme gevoelens en handelingen. Anderen waren woedend over de schildering van Rolduc en het 'valsche' portret dat Van Deyssel gaf van personen en gebeurtenissen. Overigens werd het boek niet uitgebreid besproken. Voor Van Deyssel moet de roman ten tijde van verschijnen een mislukking hebben betekend doordat hij er niet eens het genoegen van een echte rel aan kon beleven. *De Kleine Republiek* werd genegeerd. Des te verheugender is de huidige heruitgave van Van Deyssels meest geslaagde roman.

LUCAS LIGTENBERG

BUDENWIJN BÜCH / FOLIA '5-9

IN CEFALU, op Sicilië, raakte ik ook al weer door een jongen in de knel. De lezer is gewaarschuwd: in Cefalu is er tussen de stoep en de weg een verschil van wel dertig centimeter. Ik zal dat nooit meer vergeten, want toen ik eens op een stoep in Cefalu liep, zag ik een prachtig jongetje rondartelen. Hij zal misschien twaalf of dertien jaar oud zijn geweest. Ik wilde hem wat beter bekijken, deed een stap achteruit en stortte tussen de trottoirband en een geparkeerde roestige Fiat in een diepte. Jongetje weg en ik totaal invalide.

Ik had mijn enkel verstuikt. Een verstuiking is een lastiger kwaal dan ik voor mijn val vermoedde. Ik kon letterlijk geen poot meer verzetten. Mijn reisgezel haalde spullen uit de apotheek, die niets hielpen, daarna viel ik in de handen van een masserende portier van het hotel en later werd ik zelfs bezocht door een dokter die ongetwijfeld lid van de maffia was. Ik hobbelde, steunend op mijn reisgezel, nog een paar dagen over Sicilië rond, maar een langer verblijf had geen zin. De luchtvaartonderneming bood een uitstekende service voor invaliden aan: bij de overstap in Rome stond een brandcard klaar met twee dragers en op Schiphol wacht-

te een lieflijke dame met een rolstoel mij op. Het eerste dat ik, terug in Amsterdam, deed, was het kopen van een stok. Mensen hebben mij nog zeker zes weken zien strompelen. Mijn enkel geeft tot op de dag van vandaag problemen. Mijn geneesheer sprak troostend: 'Tja, op jouw leeftijd geneest zo'n verstuiking en een gescheurd spiertje niet echt meer.'

HD 29 sept.

Verdachten zochten materiaal voor EO-televisieprogramma

Tweetal pleegde overval voor bewijs kinderporno

HAARLEM. - Een Haarlemmer en een inwoner van Hoofddorp hebben zich donderdag tegenover de Haarlemse rechtbank moeten verantwoorden voor al te grote ijver in de strijd tegen de kinderporno. Om bewijsmateriaal te verzamelen voor een EO-televisieprogramma hadden zij een inval gedaan in de woning van een Haarlemse man, die betrokken zou zijn bij seksueel misbruik van kinderen. In hun strijd tegen het kwaad hadden de twee de man bedreigd en vastgebonden.

De officier van justitie vond het allemaal veel te ver gaan en eiste tegen beide verdachten een gevangenisstraf van vijftien maanden, waarvan drie voorwaardelijk. Tegen een vrouw die het tweetal tot de overval zou hebben aangezet, eiste hij vijftien maanden cel, waarvan vijf voorwaardelijk.

De overval vond 5 juni dit jaar plaats in de woning van het slachtoffer. De verdachten, de 31-jarige Hoofddorper en de 29-jarige Haarlemmer, drongen het huis binnen na de man met traangas te hebben bedwelmde. Het tweetal verklaarde voor de rechtbank niet op geld uit te zijn geweest, maar op bewijsmateriaal dat de Haarlemmer betrokken was bij gewelddadige kinderporno: zwarte handschoenen met messen en hakenkruizen.

Het slachtoffer werd met een neppistool bedreigd en naderhand op zijn bed vastgebonden. Een van de overvallers vulde een vuilniszak met videobanden, foto's, een 27mc-zender en waardepapieren van de man. Een verdachte vertelde aan de rechtbank dat eventueel gevonden bewijs zou worden gebruikt

voor een EO-televisieprogramma over het seksueel misbruik van kinderen dat 14 juni zou worden uitgezonden.

De mannen gingen er tijdens de overval van uit dat ze met een goede daad bezig waren. „Ik reageerde heel impulsief. Ik heb zelf namelijk ook kinderen”, zei de Haarlemmer. „Achteraf gezien kon het natuurlijk niet. We hebben het recht in eigen hand genomen.” Ook de Hoofddorper sprak achteraf over een 'heel kwalijke' zaak.

De verdachten beweerden dat ze het huis van het slachtoffer hadden doorzocht op verzoek van een 37-jarige vrouw uit Haarlem, paranormaal genezer en bestuurslid van de stichting Stop Sexueel Geweld Tegen Onze Kinderen. De vrouw, die gisteren ook terechtstond, ontkende echter met klem de overval te hebben uitgelokt. Ze zou slechts de Hoofddorper, wiens vrouw zij onder behandeling had, hebben gevraagd het slachtoffer van de overval goed in de gaten te houden.

Rechtbankvoorzitter mr. J. Matthijsse hield de Haarlemse echter voor dat verschillende getuigen hebben gehoord dat zij

wel degelijk opdracht heeft gegeven om bij de man in te breken. De verdachte ontkende dat zij het adres van het slachtoffer aan de overvallers had doorgegeven. Wel had zij zijn straat achterhaald via een bevriend contactpersoon bij de afdeling woonruimteverdeling van de gemeente Haarlem. De vrouw zou die persoon zelfs hebben opgedragen de man niet te dicht in de buurt van een school te laten wonen.

Officier van justitie mr. J. F. Boon leverde flinke kritiek op de stichting Stop Sexueel Geweld. „Het neigt naar bezetenheid en fanatisme. De grenzen van het toelaatbare zijn fors overschreden. Er moet bij hen koste wat kost bewijs op tafel komen. Daarbij wordt geweld bepaald niet geschuwd.”

De officier noemde de vrouw de 'kwade genius' van de overval.

De advocaat van de vrouw, mr. Van Mourik, drong aan op vrijspraak. Volgens de raadsman is er onvoldoende bewijs tegen haar: alleen de verklaringen van de Hoofddorper. „Eén getuige is geen getuige”, stelde mr. Van Mourik.

De raadslieden van de mannen wezen er op dat het tweetal onder invloed heeft gestaan van de 'gwickste' genezeres. Eén van de advocaten deed daarom een beroep op psychische overmacht, omdat de verdachte slechts een 'willoos uitvoerder' zou zijn geweest.

De rechtbank doet op 12 oktober uitspraak.

door EVERT BROUWER

Zoetermeer — Het is haast wonderbaarlijk zoals Reinier Kuijper en Mirta Jung terugkijken op de afgelopen drie maanden. In die periode werd hij twee en zij één keer gearresteerd op verdenking van ontucht met een 10-jarig jongetje en bedreiging met een vuurwapen. De twee bliken echter volledig onschuldig.

De affaire in het Belvédèrebos in Zoetermeer heeft zeer sterk in het leven van het gezin Kuijper ingegrepen. En dat terwijl onderzoek heeft geleerd, dat de levensgezellen niets van doen hebben gehad met de zaken waarvan zij eerst door de moeder van het kind en daarna door de flatbewoners werden beschuldigd.

Kuijper en zijn vrouw zijn door de affaire hun baan kwijtge-

raakt. Beiden waren nog in een proefperiode, maar ze houden hoop dat hun werkgevers op het ontslag terugkomen. De vier kinderen van het gezin zijn nog steeds bij hun opa's en oma's, omdat ze tijdens de zaak zijn bedreigd en geplaagd door de buurt. Een verhuizing is dan ook noodzakelijk. De verdachten blijken nu dus slachtoffers.

Gedrag

Het begon allemaal met een verandering in het gedrag van het 10-jarige jongetje. Hij zou zich sterk agressief zijn gaan gedragen. Uit onderzoek kwam vast te staan, dat er vrijwel zeker sprake moest zijn van seksueel misbruik. Omdat het kind regelmatig bij Kuijper en zijn vrouw over de vloer kwam, verdacht de moeder hen van de feiten. Er ontstond rumoer in de wijk, wat in eerste instantie leidde tot een aangifte van verboden wapenbezit.

„Ik werd van mijn werk gehaald door twee rechercheurs”, herinnert Kuijper zich de 13e juni. „Ondertussen werd onze woning en mijn auto minutieus onderzocht, maar er werd natuurlijk niets gevonden. Ik heb niets te verbergen”.

Een van de omwonenden richtte zich daarop tot een landelijk ochtendblad en een maandblad, die uitgebreid op de zaak ingingen. Daarop werd bij de politie aangifte gedaan van ontucht met het jongetje en een tweede aanhouding volgde. „We zijn flink verhoord door de politie, die ons verder overigens goed behandelde. Maar we hadden niets te vertellen”, vertelt Kuijper.

Verhuizen

De politie wilde meer van Jung en Kuijper weten, omdat het slachtoffer hen als daders had aangewezen. Uit gesprekken van een hulpverlener bleek echter niets van angst van het jongetje voor de verdachten. De rechter-commissaris vond het dan ook niet nodig om de levensgezellen langer vast te houden dan de drie dagen, die ze in het politiebureau hadden doorgebracht. Inmiddels heeft Kuijper brieven ontvangen, waarin hij wordt ontlast. Daarnaast laat de Kinderbescherming zich zeer positief uit over het gezin.

Daarmee lijkt dus een einde te zijn gekomen aan het drama. Voor Kuijper en zijn partner is het evenwel allerm minst afgelopen. Hij heeft bij de politie inmiddels aangifte gedaan van laster en smaad. „We willen in ieder geval dat de familie die ons heeft beschuldigd tot in lengte van jaren zal voelen wat ze ons heeft aangedaan. Goed, het leed kan niet in geld worden uitgedrukt, maar we kunnen de zaak niet zo maar laten zitten. Het belangrijkste is dat de kinderen nu zo snel mogelijk terugkomen.

Dat kan pas als we zijn verhuisd, want ze zullen door de hele affaire toch naar een andere school

moeten. We moeten in ieder geval verder en”, zegt Kuijper. „we hebben er van geleerd. Je mag nooit te snel mensen veroordelen, al worden ze van de smerigste zaken verdacht”.

moeten. We moeten in ieder geval verder en”, zegt Kuijper. „we hebben er van geleerd. Je mag

nooit te snel mensen veroordelen, al worden ze van de smerigste zaken verdacht”.

Inrust over rituele ontucht met kinderen in Engeland

door ALISON WHYTE

Sensationele berichten over duivelse praktijken met kinderen stuiten vaak op een muur van afkeer en ongelof. Ook maatschappelijk werkers, die een kind zulke verhalen horen vertellen, weten aanvankelijk vaak niet of ze die nu moeten geloven of niet.

Toch blijven de bewijzen zich opstapelen. Daarom is in Groot-Brittannië een landelijke discussiegroep opgericht, die zich met het probleem van rituele ontucht met kinderen zal gaan bezighouden. Tot de oprichting werd deze week besloten tijdens een conferentie over kindermishandeling in het Zuidengelse Reading, waaraan werd deelgenomen door tweehonderddertig kinderartsen, vertegenwoordigers van kinderschermingsorganisaties, kinderpsychologen, politiefunctionarissen en maatschappelijk werkers.

Twee Britse maatschappelijk werkers vertelden over de rituele verkrachting van kinderen in Nottingham, een geval waarbij elf volwassenen en 21 kinderen betrokken waren. Vervolgens deden een lid van de politie van Chicago en een Amerikaanse kinderpsycholoog hun verbijsterende relaas over soortgelijke gevallen in de Verenigde Staten.

De conferentie in Reading was georganiseerd door een maatschappelijk werkster, Norma Howe, die zegt zelf vaak met zulke gevallen te maken te hebben gehad. „Niemand wil luisteren”, zegt Howe. „Ontucht met kinderen vinden de mensen al erg genoeg. Maar dit is nog veel erger. Op de conferentie reageerde bijna iedereen met afgrijzen. We stonden perplex dat kinderen die elkaar helemaal niet kenden dezelfde dingen vertellen.”

In februari 1988 werden in Nottingham negen volwassenen tot gevangenisstraf veroordeeld wegens 53 gevallen van kindermishandeling, incest en ontucht met

kinderen. De 21 slachtoffertjes waren volgens de rechter meegesleurd in een 'maelstroom' van zonde. Dat het om duivelse rituelen ging, was toen niet in de openbaarheid gekomen.

Chris Johnston heeft als maatschappelijk werkster met het geval in Nottingham te maken gehad: „In het begin geloofden we de kinderen niet. Het was te gruwelijk wat ze vertelden. We waren geschokt, en kleine kinderen kunnen ook niet altijd zo goed zeggen wat ze bedoelen. Maar er waren zoveel kinderen die hetzelfde zeiden, dat we ze uiteindelijk wel moesten geloven.”

Machteloos

De kinderen vertelden dat ze waren gemarteld en verkracht, zowel anaal als oraal, door volwassenen die vreemdsoortige kleren droegen. Ze moesten toekijken terwijl hun broertjes en zusjes hetzelfde lot ondergingen. Ook moesten ze uitwerpselen eten en het bloed drinken van dieren die voor hun ogen waren geofferd. „We voelden ons zo machteloos”, zegt Chris Johnston. „We hoorden dingen waar je verstand bij stilstaat.”

Ze nam contact op met Maureen Davies van de Reachout Trust, een christelijke organisatie die mensen helpt die uit een sekte willen stappen. Van Maureen Davies hoorde ze dat de verhalen van de kinderen overeenkomsten vertoonden met gevallen die zich elders hadden voorgedaan. Sindsdien wordt Chris Johnston regelmatig gebeld door andere maatschappelijk werkers die haar advies willen over duivelse rituelen. „Er schijnt een soort landelijk netwerk van satanssektes te bestaan.”

Maureen Davies heeft een dossier over rituele ontuchtzaken weet dat er ook rituele moorden worden gepleegd. „Ze pikken dakloze kinderen op bij stations en bruggen. Als zo'n kind niet als vermist in de kranten heeft gestaan, kunnen ze ermee

doen wat ze willen.” Andere slachtoffertjes zijn de foetussen van zwangere vrouwen bij wie in de zesde maand de bevalling wordt opgewekt. Davies beschrijft het geval van een meisje van negentien, dat bij haar aanklopte nadat ze door haar ouders in contact was gebracht met een satanssekte. „Ze was sinds haar veertiende vier keer zwanger gemaakt, speciaal voor dat doel. Als ze vijfeneenhalve maand zwanger was, werd de bevalling opgewekt. Het levende kindje werd op een altaar gelegd en geofferd. Na haar laatste zwangerschap had ze zelf haar kindje moeten doden.”

De Reachout Trust wil in verschillende Britse steden opvangcentra oprichten. Ook een aantal andere verontruste organisaties gaat de strijd aanbinden tegen het probleem van de rituele ontucht, dat volgens hen hand over hand toeneemt.

De National Society for the Prevention of Cruelty to Children (de Britse kinderscherming) neemt de berichten over rituele ontucht serieus. Volgens deze organisatie is het 'duidelijk dat er rituelen plaats vinden waarbij kinderen worden verkracht, bedreigd, geïntimideerd en mishandeld. We zijn bang dat er ook kinderen zijn vermoord of in levensgevaar zijn.’

Het is niet onmogelijk dat de satanistische rituelen een dekmantel zijn voor mannen die hun lusten op vrouwen en kinderen willen botvieren. Maar het lijkt er meer op dat de sekten zowel uit mannen als vrouwen bestaan, die vaak zelf slachtoffer zijn geweest maar al gauw 'opklommen' tot dader.

De maatschappelijk werkers die met de slachtoffers worden geconfronteerd verkeeren intussen in een weinig benijdenswaardige positie. Moeten ze zwijgen of met hun verhalen in de openbaarheid treden? Norma Howe: „Het belangrijkste is in alle gevallen dat er naar de kinderen wordt geluisterd. Dat zou een goed begin zijn.”

(The Independent)

HC 27 VERONTRUSTE ORGANISATIES
Blijkt slachtoffers heeft

Ontucht

PAR. 5/10

Na lezing van het artikel 'Ontucht over rituele ontucht met kinderen in Engeland' (Het Parool van 23 september) kreeg ik de indruk dat wat betreft bijgeloof en seks de Middeleeuwen in Engeland nog steeds niet voorbij zijn. Ik ben ervan overtuigd, dat labele volwassenen en kinderen van dit soort verhalen psychische schade kunnen oplopen.

Duivendrecht T. VAN MEURS

In hoger beroep tien jaar geëist voor verkrachting 5-jarig meisje

(Van een onzer verslaggevers)

AMSTERDAM/UTRECHT — De procureur-generaal bij het Amsterdams gerechtshof, mr. Ch. Fehmers, heeft gisteren in hoger beroep tien jaar gevangenisstraf plus ter beschikkingstelling van de staat geëist tegen de 21-jarige Utrechter Y.M. De procureur achtte bewezen dat M. op 2 september vorig jaar in zijn woonplaats een 5-jarig meisje heeft verkracht. Eerder legde de Utrechtse rechtbank dezelfde straf op.

Op de bewuste dag had M. ruzie gehad met zijn vader. Als reactie daarop dronk hij naar eigen zeggen binnen een half uur een liter cognac. Toen hij even later een rondje om liep, zag hij

in het Majellapark bij de Vleutenseweg het latere slachtoffer lopen. „Ik wilde haar voelen, waarom weet ik niet”, aldus de Utrechter.

De man knoopte met het meisje en haar vriendinnetjes een gesprek aan en vroeg of ze een spelletje wilden spelen. De kinderen gingen akkoord met zijn voorstel verstopperij te doen. De andere kinderen stuurde hij weg, het slachtoffer nam hij mee het park in. Het meisje werd tot bloedens toe verkracht.

In de war van zijn daad, probeerde M. het meisje te wurgen. Ze raakte buiten bewustzijn, maar kwam weer bij. De psychische gevolgen zijn groot.

Procureur-generaal Fehmers

ziet niet te geloven dat M. stonddronken tot zijn daad is gekomen. De volgende ochtend bleek de Utrechter namelijk geen alcohol meer in zijn bloed te hebben. Volgens de vertegenwoordiger van het openbaar ministerie is na nuttiging van een liter cognac de volgende dag alle alcohol allerminst afgebroken.

Hij eiste behalve celstraf ook tbs, omdat de verdachte volgens een psychiater een gestoorde persoonlijkheid heeft. De deskundige acht herhaling van strafbare feiten bij uitblijven van hulp aanwezig, omdat de man niet met gevoelens van onmacht en onzekerheid zou kunnen omgaan. Bij problemen reageert hij sterk impulsief. Uitspraak op 27 september.

Acht jaar cel en TBS voor verkrachting

AMSTERDAM/UTRECHT — Het Amsterdams gerechtshof heeft de 21-jarige Utrechter Y. M. veroordeeld tot acht jaar cel plus tbs en dwangverpleging. De man verkrachtte op 5 september van het vorig jaar in zijn woonplaats een vijfjarig meisje. Tegen de man was tien jaar plus tbs geëist.

Na een ruzie met zijn vader had de man die dag naar eigen zeggen binnen korte tijd een liter cognac achterover geslagen. Toen hij naar buiten ging, zag hij het slachtoffer in het park lopen. „Ik wilde haar voelen, waarom weet ik niet”, aldus de Utrechter.

Onder het mom van een spelletje spelen, wist hij het kind mee te lokken en misbruikte haar. In de war van zijn daad probeerde M. het meisje daarna te wurgen. Een psychiater heeft verklaard dat zonder hulp de kans op herhaling bij M. groot is. Hij zou niet met gevoelens van onmacht en zekerheid om kunnen gaan.

UN 14/9

UN 29/9

Man pleegde ontucht met oppas bij bevriend gezin

(Van een onzer verslaggevers)

UTRECHT — „U hebt misbruik gemaakt van het vertrouwen van het meisje. Zoiets kan diep ingrijpen in iemands leven”, zei officier van justitie mr. P. van der Molen dinsdag bij de Utrechtse rechtbank tegen de 41-jarige Utrechter H.N. Wegens ontucht met een destijds 15-jarig meisje, in de zomer van 1986. Eiste zij een boete van 500 gulden en een voorwaardelijke gevangenisstraf van vier maanden.

Het meisje werkte in die tijd als oppas. N. kwam regelmatig bij dat gezin langs. De verdachte zou het meisje daar onzedelijk

hebben betast. Het meisje heeft lang over de gebeurtenissen gezwegen, maar heeft nog steeds last van de gevolgen. Daarom besloot de familie van het meisje uiteindelijk aangifte te doen.

N. ontkende de gebeurtenissen. Volgens hem was er alleen maar wat gedold en gestoeid. Tegenover de politie had hij de ontucht echter wel toegegeven. Tijdens de zitting trok N. die verklaring in: „Ik heb toen bekend omdat ik naar huis wilde. Ik was bang dat als ik niets zou zeggen, ik nog langer vast zou worden gehouden”.

Mr. Van der Molen legde deze nieuwe verklaring naast zich

neer: „Zo'n verhaal heb ik al vaker gehoord. Als dat echt zo zou zijn geweest, heeft u de afgelopen jaren alle kans gehad om de zaken recht te zetten. U trekt de verklaring in, omdat u nu merkt dat het menens is”.

Omdat N. een blanco strafblad had, vorderde de officier geen onvoorwaardelijke gevangenisstraf. Wel vroeg ze om toewijzing van de (maximale) schadevergoeding van 1500 gulden die de familie van het meisje had gevraagd. De advocaat van N., mr. P. van Galen, vroeg om vrijpraak wegens gebrek aan bewijs.

Uitspraak 26 september.

UN 10/9

Boete en smartegeld na ontucht

(Van een onzer verslaggevers)

UTRECHT — De Utrechtse rechtbank heeft de 41-jarige H.N. uit Nieuwegein wegens ontucht met een 15-jarig meisje veroordeeld tot een boete van 500 gulden. De man moet bovendien 250 gulden smartegeld aan het slachtoffer betalen.

N. had het meisje in de zomer van 1986 ontmoet in het huis van kennissen waar het meisje oppaste. Volgens de verklaring van het meisje had N. haar herhaaldelijk onzedelijk betast. Op de zitting had N. de aantijgingen naast zich neergelegd. Volgens hem was het bij wat stoelen en dolle gebelven.

De officier van justitie had tegen de Nieuwegeiner een boete van 500 gulden en een voorwaardelijke gevangenisstraf van vier maanden geëist. De officier had de rechtbank levens verzoekt N. te veroordelen tot een (maximale) schadevergoeding van 1500 gulden, zoals de familie van het meisje had gevorderd.

UN 27/9

Kinderlokker gepakt

Tub. 16

HENGELO — De kinderlokker die in de Hengelose wijk Groot Driene actief is geweest, is gearresteerd. De politie zegt dat er geen aanwijzingen zijn dat er meerdere personen actief zijn geweest, maar het onderzoek is nog niet stop gezet.

In de wijk doet namelijk het gerucht de ronde dat er nog twee andere mensen kinderen aanspreken en betasten. De politie wil nog een

tweede persoon horen. „Maar tegen hem bestaat geen verdenking”, aldus onze zegsman.

De jongen die door de politie is aangehouden maakte zich schuldig aan het betasten van meisjes. De knaap wordt er verder van verdacht foto's -volgens de politie vrij onschuldige- te hebben gemaakt. Dat gebeurde behalve in Hengelo in ieder geval ook in Borne, Oldenzaal en Losser.

Half jaar cel voor ontucht

DEN HAAG/KATWIJK — Omdat hij zijn positie als gymnastiekleraar ernstig heeft misbruikt en het vertrouwen van ouders heeft geschaad, is een van ontucht beschuldigde Katwijker (30) vanmorgen veroordeeld tot twaalf maanden gevangenisstraf, waarvan de helft voorwaardelijk. Gedurende een periode van meer dan twee jaar heeft de man zeker vijftig keer ontucht gepleegd met vijftien tot twintig minderjarige jongetjes. Tegen de man was een gevangenisstraf van vijftien maanden (vijf voorwaardelijk) geëist.

Rechter P. Punt sprak tevens uit dat de Katwijker, die zich ook in de functie van voetbal-jeugdtrainer aan ontucht schuldig maakte, zich moet gedragen naar de voorschriften van het Leger des Heils, dat de afgelopen maanden een rapport over de man heeft opgesteld. Indien nodig moet hij psychiatrische hulp krijgen, om de niet uitgesloten kans op herhaling zo klein mogelijk te houden.

L D de 26-9-89

Verdachte van sexueel misbruik meisjes op vrije voeten

Pieterzijl zwijgt het liefst over ontucht 'Ome Jan'

Van onze verslaggever Arnold Wielenga

PIETERZIJL — In het bijna tweehonderd inwoners tellende dorpje Pieterzijl wordt slechts gemiddeld over de arrestatie van de 52-jarige vrijgezel Jan P. Vorige week werd "Ome Jan", zoals hij door de dorpskinderen wordt genoemd, door de Rijkspolitie in zijn huis in Pieterzijl aangehouden. Hij zou ontucht met een vierjarig meisje hebben gepleegd.

Het was de tweede keer binnen vijf jaar, dat Jan P. voor een dergelijk vergrijp werd gearresteerd. De man is inmiddels weer vrij. De rechter-commissaris vond het niet noodzakelijk hem nog langer vast te houden, omdat Jan P. sinds februari van dit jaar geen ontucht meer zou hebben gepleegd. Een beslissing van de rechter-commissaris, die door Officier van Justitie mr. M.H. Severin wordt betreurd. Justitie had liever gezien dat de man in de cel was gebleven.

De voorzitter van Dorpsbelangen in Pieterzijl zegt niet te weten waarom P. is gearresteerd. Hij heeft wel iets gehoord over bepaalde vage geruchten die de ronde doen. Een andere inwoner van Pieterzijl maakt echter duidelijk dat de bewoners donders goed weten waarom "Ome Jan" is aangehouden. Maar de inwoners van deze hechte en gesloten dorpsgemeenschap zwijgen het liefst over de gehele affaire. "In Pieterzijl worden dit soort zaken het liefst zo snel mogelijk in de doofpot gestopt. Zo gaat dat hier altijd," aldus de inwoner.

Jan P. bekende na zijn arrestatie in 1984 dat hij ontucht had gepleegd met een 10-jarig meisje. Ook toen al bestond het vermoeden dat de man met meer kinderen had gerotzooid. Niemand van de betrokkenen was echter bereid aangifte te doen. In de woning van de man werden in 1984 compromitterende foto's gevonden van het 10-jarig slachtoffer van Jan P. Ook hield hij nauwgezet een dagboek bij. Verder beschikte de inwoner van Pieterzijl over plakboeken vol foto's van dames gekleed in lingerie. De platen knipte hij uit bestelboeken van postorderbedrijven. Al dit materiaal, enkele vuilniszakken vol, werd met toestemming van de man vernietigd. Nadat Jan P. ermee instemde, om behandeld te worden door een sexoloog, besloot Justitie zijn zaak voorwaardelijk te seponeren. Officier van Justitie mr. M.H. Severin: "Als we toen wisten wat we nu weten was dat niet gebeurd. We zullen nu de zaak met kracht ter hand nemen."

Begin vorige week werd de 52-jarige man uit Pieterzijl op-

nieuw in zijn woning aangehouden. Dit gebeurde nadat de ouders van een vierjarig meisje de politie hadden verteld dat Jan P. ontucht met hun dochter had gepleegd. Pas na de nodige politieactiviteiten bleken alsnog drie vrouwen bereid een aanklacht tegen de man in te dienen. Ze zouden tussen 1969-1989 in de ouderlijke woning door hem zijn misbruikt en waren toen tussen de 7-17 jaar. Het laatste geval speelde zich af in februari van dit jaar.

Tijdens de verhoren heeft de 52-jarige inwoner van Pieterzijl twee zaken bekend. Jan P. ontkende echter dat hij het 4-jarig meisje heeft misbruikt. Justitie wil volgens mr. Severin door het inschakelen van de Reclassering meer inzicht krijgen in de persoon van de verdachte. De 52-jarige Pieterzijlster moet in elk geval voor de rechtbank verschijnen.

Gistermiddag was Jan P. alweer bezig met een klus bij een dorpsbewoner.

Pieterzijlster verdacht van 20 jaar ontucht

PIETERZIJL — De rijkspolitie van Zuidhorn heeft de 52-jarige J.P. uit Pieterzijl aangehouden op verdenking van ontucht met zes meisjes. De ontucht heeft zich afgespeeld in de periode 1969 tot aan 1989. De zes slachtoffers waren toen 7 tot 17 jaar oud en woonden destijds in Pieterzijl. Zij zijn inmiddels verhuisd. De vrouwen zijn nu meerderjarig.

De zaak is nu pas aan het licht

gekomen, omdat de vrouwen lange tijd het stilzwijgen hebben bewaard. Pas de vorige week heeft één van de slachtoffers aangifte gedaan. Het onderzoek, dat in samenwerking met de jeugdpolitie van Groningen werd uitgevoerd, is deze week afgerond. De verdachte is in 1984 ook al voor soortgelijke vergrijpen aangehouden. De zaak is in handen gegeven van justitie.

Advocaat vindt ontucht 'feitje'

AMSTERDAM — De Amsterdamse advocaat mr. J. Knap heeft gisteren bij de rechtbank in Amsterdam de ontucht met een vrouw na het ongewild toedienen van een slaapmiddel een vervelend feitje genoemd, genoeg voor vier weken cel.

Knap was 'niet kapot van de ernst van het feit'. Officier van justitie mr. C.A. De Beaufort eiste drie jaar cel - waarvan een jaar voorwaardelijk - tegen de 56-jarige J.P.

Op 27 mei dit jaar bedwelmde die een vrouw (met Rohypnol of valium, dat weet hij niet meer) en pleegde daarna ontucht met haar. Dit gebeurde op de heide bij Hilversum waar de vrouw P. op de fiets tegenkwam. Zij vroeg hem de weg en aanvaardde de hulp die hij aanbod om haar de weg te wijzen.

Tijdens een fietspauze deed P. een pil in haar cola waardoor ze vrouw bewusteloos raakte. Daarna betastte hij haar geslachtsdelen. (ANP)

Vrijgesproken van ontucht met kinderen

ENSCHEDÉ — De rechtbank in Almelo sprak vandaag de 41-jarige P. uit Enschede vrij, die werd verdacht van het in 1987 plegen van ontucht met zeer jonge kinderen uit de Enschedese wijk Wesselerbrink.

De eis luidde vijf maanden gevangenisstraf waarvan drie voorwaardelijk. De zaak was al behandeld op een zitting in mei 1988. Omdat de verdachte toen alles ontkende, besloot de rechtbank een psychiater te horen om meer te weten te komen over het waarheidsgehalte van de door de kinderen afgelegde verklaring. Dat gebeurde pas vorige week, na ruim zestien maanden.

De ouders van een jongetje van vijf en zijn zusje van acht jaar dienden vorig jaar mei, voor ieder van de kinderen, een eis tot betaling van smartegeld in van duizend gulden. P. zou met beide kinderen ontucht hebben gepleegd. Beide vorderingen werden na de vrijspraak afgewezen.

Wel cel

GOOR — Voor het plegen van ontucht met een zeventienjarige jongen werd de 30-jarige S. uit Goor vandaag conform de eis veroordeeld tot negen maanden gevangenisstraf waarvan drie voorwaardelijk.

Op 23 juli had de man de jongen onder bedreiging van een gasalarmpistool allerlei seksuele handelingen laten verrichten. Een psychiater heeft vastgesteld dat S. als verminderd toerekeningsvatbaar moet worden beschouwd.

gang met de 17-jarige, tegen wie zij had gezegd dat zij 15 was. Bovendien was bekend dat zij ook met andere jongens had geslapen.

De wet die in Florida van toepassing is bepaalt echter dat eventuele instemming van een kind er niet toe doet, zodat de officier alleen hoefde te bewijzen dat het slachtoffer jonger dan 12 was.

Haagsche Courant
woensdag
27 september 1989

5

'Poppenmethode is geen bewijs'

Den Haag — Tegen een 40-jarige Rotterdammer die werd verdacht van ontucht met een 10-jarig meisje, heeft het gerechtshof in Den Haag gisteren vrijspraak gevorderd. De man was door de rechtbank in Rotterdam veroordeeld tot veertien maanden cel, waarvan vier voorwaardelijk.

De man ontkent en was daarom in hoger beroep gegaan. De rechtbank ging indertijd bij de bewijsvoering uit van rapporten van dr. C. Deutekom, die naar aanleiding van de poppenspelmethode seksueel misbruik veronderstelde. Zij is dezelfde arts die in de Bolderkar-affaire ook deze inmiddels omstreden methode gebruikte.

Sinds deze affaire is de methodiek onderzocht en onderwerp van kritiek geweest. De Hoge Raad heeft zich hier ook over uitgesproken en gesteld dat men zich hier, gelet op de zuiverheid, niet altijd op kan verlaten.

Het meisje had aan haar broertjes verteld dat zij met de vriend van haar moeder gemeenschap had gehad. Dit kwam naar buiten toen de verhouding tussen de verdachte en de uit Spijkenisse afkomstige vrouw verkoelde. Voor het hof verklaarde de man geen ontucht met de dochter te hebben gepleegd. Procureur-generaal, mr. P. Wurzer, stelde dat er sinds de eerste veroordeling van de man veel nieuwe ontwikkelingen zijn geweest. Hij zette vraagtekens bij het rapport van Deutekom en vond het niet dienen als bewijsmiddel in de zaak tegen de Rotterdammer en vroeg daarom vrijspraak. Het hof wijst 10 oktober arrest.

Hengeloër vast voor misbruik van kinderen

HENGELO — Een 70-jarige alleenwonende Hengeloër is uit zijn woonplaats verbannen en onder toezicht van de reclassering gesteld omdat hij tenminste twee kinderen sexueel heeft misbruikt. Hij heeft inmiddels een gedeeltelijke bekentenis afgelegd.

Uit testen van het RIAGG met de 3 en 4-jarige slachtoffertjes was al gebleken dat er tenminste iets met hen was gebeurd. Volgens woordvoerder Van de Horst van de politie is het niet de bedoeling dat de Hengeloër in zijn eigen belang nog ooit weer naar zijn woonplaats terugkeert.

De man werd naar nu eerst bekend is geworden, afgelopen zondagavond al aangehouden, nadat ouders aangifte hadden gedaan. Op het moment dat de politie bij zijn woning in de wijk Berflo Es arriveerde, stond daar op dat moment een van de ouders die de man met een broodmes overhoop wilde steken.

De Hengeloër stond in de wijk waar hij al jarenlang woont, bekend als een kindervriend. Dat hij echter kinderen naar zijn huis meenam om ze daar sexueel te misbruiken hadden de ouders nooit achter hem gezocht. Dat kwam aan het licht toen een van de ouders afgelopen zondagmiddag van een visite thuis kwam en hun zoonje ineens „Hallo Herman" riep toen deze voor zijn huis stond. De vader vroeg aan zijn zoonje waar hij de man van kende, waarop het jongetje antwoordde dat hij wel eens met een vriendje bij hem thuis kwam. Daarop was de vader verder gaan vragen en had hij contact gezocht met de ouders van het vriendje van zijn zoonje. Spelenderwijs kwamen de ouders er vervolgens achter wat zich bij „Herman" thuis gedurende tenminste twee weken regelmatig had afgespeeld. Daarop werd de politie ingeschakeld en die besloot de man nog dezelfde avond aan te houden. Hij is gisteren in overleg met de officier van justitie aan de reclassering overgedragen.

N⁴/hN 30-9-89

Tienerseks LD H

In de Verenigde Staten is een 17-jarige jongen tot 8 jaar gevangenisstraf veroordeeld omdat hij seksuele omgang had gehad met een 11-jarig meisje, dat daarop

zwanger raakte van een tweeling. De ene helft werd dood geboren en de ander overleed kort na de geboorte.

Verdediger Greg Cummings sprak van een „grof onrecht". Hij zei dat het meisje had toegegeven vaker met jongens naar bed te zijn geweest, en geen bezwaar te hebben gemaakt tegen de om-

'Als een meisje je hand op haar borst legt denk je niet aan het Wetboek van Strafrecht'

V.N. 23/9

Jac. van Veen

Voor de tweede maal binnen een jaar is de door mr. S. Slagter gepresideerde strafkamer van de Amsterdamsche rechtbank geconfronteerd met een zaak tegen iemand die zich moest verantwoorden voor het plegen van ontucht met een aan zijn zorgen toevrouwde pupil van een inrichting. De vorige keer was het een tweëndertigjarige groepsleider die in de omgang met geestelijk gehandicapten naar het oordeel van de rechtbank veel te ver was gegaan in de lichamelijke benadering. Hij werd gestraft met negen maanden gevangenisstraf waarvan zes voorwaardelijk en ontzetting uit het recht het beroep van hulpverlener uit te oefenen voor de duur van vijf jaar (VN, 24-12-1988).

De man die onlangs in dezelfde zaal van het Amsterdamsche paleis van justitie terechtstond was de zesenvertigjarige J.B. De ontuchtige handelingen mr. J. Sassenburg, hem ten laste had gelegd waren gepleegd in een centrum zelfstandig wonen en strekten zich uit over een periode van drie jaar. Het slachtoffer, de nu twintigjarige Hilda P., was bij de berechting aanwezig. Hoewel niet als getuige opgeroepen bleek zij bereid gevolg te geven aan de suggestie van de president toch als zodanig naar voren te komen. Opvallende gelijkens met de zaak van vorig jaar december: ook nu weer zat daar een verdachte die bij de inrichting waar hij werkte zeer goed stond aangeschreven en die zichzelf had gezien als 'een soort vaderfiguur' zoals hij het uitdrukte. Hij verklaarde met zijn 'authentiek lichamelijke aanpak' veel succes te hebben gehad bij emo-

tioneel gebloekte kinderen. 'Een bepaalde lichamelijke, een omhelzing, een liefkozing, vormt onderdeel van de begeleiding. Het ging ook wel van de pupillen uit; ze springen op je schoot en kussen je, dat hoort er zo bij.'

President: 'Maar als er een daadwerkelijke, seksuele toenadering aan de orde komt, wat is dan het beleid?' Verdachte: 'Dat is niet toegestaan. Ik weet ook wel dat ik de wet heb overtreden, maar gevoelsmatig ligt het anders. Wanneer de meisjes overstuurd waren probeerde je hen te kalmeren en daarbij raakte je dan toevallig hun borsten aan.' President (zichtbaar geïrriteerd): 'Ach meneer, geen verdoezeling aub. Daar geloven wij niet in. U doet alsof het een aanvaring is geweest. Hilda heeft haar verhaal op papier gezet en daaruit blijkt dat zij het heel anders heeft beleefd dan u. Voor ik besefte wat er gebeurde, schrijft zij, Verdachte: 'Ik wilde haar gelukkig maken.'

Een antwoord dat mr. Slagter aanleefde gaf te wijzen op de verklaringen van het slachtoffer en van een ander meisje in de inrichting, dat eveneens door B. zou zijn betast. 'Gelukkig ma-

ken zegt u, dan moet u maar eens lezen hoe Hilda en Els daarover denken. Ze waren allerminst gelukkig. Meisjes die zo zwak en labiel waren, dat wist u toch! U heeft misbruik gemaakt van uw vaderfiguur en verwarring bij hen gezaaid.'

B. zei niet te begrijpen waarom het meisje hem bij de politie had aangegeven en zei daarover: 'Ze had toch met mij en mijn vrouw kunnen praten.' Het slachtoffer liet over haar redenen om aangifte te doen geen misverstand bestaan; zij had daartoe besloten om zo- doende beter te kunnen verwerken wat er was gebeurd en om te voorkomen, dat hij ooit nog eens de kans zou krijgen iets dergelijks te doen.

Was er binnen de inrichting sprake van een sterke rivaliteit tussen haar en Els en wilde zij daarom op een overdreven manier de aandacht van B. trekken? De vrouw van de verdachte - op verzoek van de verdediging als getuige à décharge gehoord - meende van wel. 'Tijdens een vakantie met de meisjes was Hilda niet bij hem weg te slaan,' verklaarde zij. 'Hij zat daar heel erg mee en was er niet tegen bestand.' Waaraan verdedigster mevrouw mr. L. Sloopweg-Klijn toevoegde: 'Het was fout, maar als een meisje in die situatie je hand op haar borst legt denk je niet aan het Wetboek van Strafrecht.'

De verdachte, die inmiddels ontslag heeft genomen, zei wel bereid te zijn een flinke boete te betalen omdat hij de wet had overtreden, maar niet de geëiste schadevergoeding van vijftienhonderd gulden, want moreel voelde hij zich niet schuldig. Reclasseringsmedewerkster mevrouw W. Wierenga bracht naar voren dat veel oud-collega's en pupillen van B. hem ook nu nog opzoeken. 'Ze zijn begaan met wat hem is overkomen.' Wat voor de president reden was om zich tot de verdachte te wenden en hem te vragen: 'Is

het u overkomen of Hilda?' waarop B. antwoordde: 'Ik denk ons allebei.'

De officier van justitie, die negen maanden gevangenisstraf waarvan drie voorwaardelijk, tweehonderdveertig uur dienstverlening en toewijzing van de civiele vordering van vijftienhonderd gulden eiste, zei in haar requisitoir het in het geheel niet van belang te vinden of het meisje al dan niet aanstoot zou hebben gegeven.

Omdat de Hoge Raad heeft bepaald dat het enkele feit van ontucht met een minderjarige de dader al strafbaar maakt, zelfs als het slachtoffer zich zou hebben opgeëtrokken.

De rechtbank (mr. Slagter, mr. Smolders en mr. Smit) heeft B. inmiddels veroordeeld tot zes maanden geheel voorwaardelijk en verder, conform de eis, tot het verrichten van onbetaald werk (in een bejaardencentrum) en tot de schadeloosstelling van het slachtoffer. In één opzicht ging de rechtbank verder dan de officier: B. kreeg een verbod om gedurende drie jaar als opvoeder of verzorger van jongeren te werken.

Naar het oordeel van de rechtbank - zo blijkt uit het vonnis - had de verdachte er rekening mee moeten houden, dat het slachtoffer nog onvolgdoende onderscheidingsvermogen in haar verhouding tot andere mensen bezat. Dat zij gemakkelijk was te beïnvloeden en uit angst voor verlies van zijn genegenheid moeilijk weerstand kon bieden aan zijn seksuele handelingen. 'Juist in die situatie,' aldus het vonnis, 'is het van groot belang dat de begeleidende volwassene de grenzen duidelijk in acht neemt. De verdachte heeft op grove wijze inbreuk gemaakt op de lichamelijke en geestelijke integriteit en de seksuele ontwikkeling van het slachtoffer.'

Hoewel de rechtbank van mening is dat voor dit soort misdrijven een on-

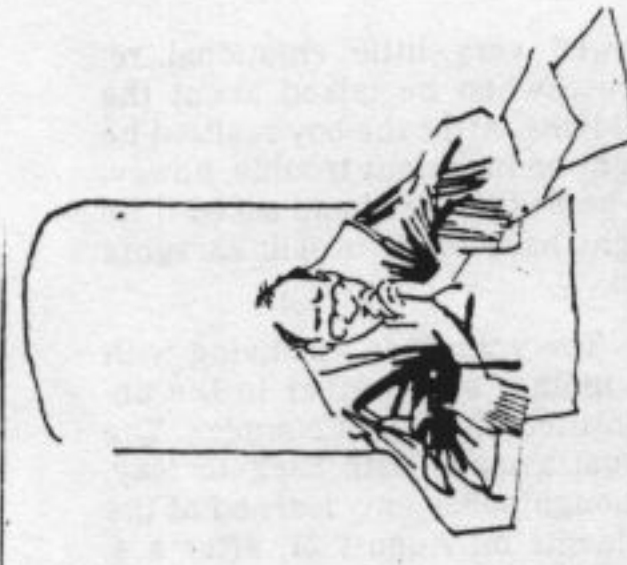
voorwaardelijke gevangenisstraf op zijn plaats is, heeft zij in dit geval de dader de cel willen besparen. Omdat de feiten zich al geruime tijd geleden hebben afgespeeld en hij zijn baan ('Als u geen ontslag had genomen hadden ze het u gegeven,' zei mr. Slagter op de zitting) door die gebeurtenissen was kwijtgeraakt.

***

Een vonnis waarbij de rechtbank dus duidelijk rekening had gehouden met de persoonlijke omstandigheden van de verdachte. Dat B. niettemin een bittere herinnering heeft overgehouden aan zijn berechting vindt zijn oorsprong in de manier waarop de president hem op de zitting benaderde. 'Mijn cliënt had daarbij het gevoel dat hij eïgenlijk al bij voorbaat was veroordeeld,' aldus advocate Sloopweg.

'Door zijn vraagstelling wakte mr. Slagter de indruk vooral bevestigend te willen van het beeld dat hij al op grond van het dossier had gevormd. Het verhaal van het meisje werd duidelijk meer voor waar aangenomen dan het relaas van mijn cliënt.' Mevrouw Sloopweg had zich bijzonder geërgerd aan de wijze waarop mr. Slagter het woord tot haar richtte nadat de verdachte kenbaar had gemaakt principiële bezwaar te hebben tegen de vele vordering tot schadeloosstelling: 'Bent u het daarmee eens, mevrouw?' vroeg hij, waarop de advocate het enige antwoord gaf, dat op die vraag paste: 'Meneer de president, ik sta hier voor mijn cliënt.'

Overigens had mr. Sloopweg al blijk gegeven van haar ongenoegen over een heel ander punt dat zij niet in overeenstemming vond met de bevestigingen van *fair trial*. Zonder haar daarvan op de hoogte te stellen was de schriftelijke verklaring van het andere meisje (Els) aan het dossier toegevoegd. In een laat-

stadium zodat zij het als raadsvrouw pas kort voor de zitting onder ogen had gekregen.

Wat de kritiek op de houding van de president betreft: ik denk in de eerste plaats dat Slagter als oud-kinderrechter zich wat meer emotioneel betrokken noot als zodanig werkzaam zijn geweest. Ten tweede heeft hij willen vermijden dat het slachtoffer zich 'in de kou voelde staan', zoals het heet en zo als het helaas in het strafproces vaak het geval is. Hij deed dit op twee manieren: door nogal fors tegen de verdachte uit te pakken en door het slachtoffer het woord te geven. Dat laatste was natuurlijk uitstekend, vooral door de wijze waarop Slagter het inleidde. 'Uw cliënt zit hier nu als lijdend voorwerp,' sprak hij tot haar advocate, mevrouw mr. M. Huisman. 'Praat u eens even met haar, misschieten wij zij als getuige optreden.' Zoals gezegd gebeurde dat inderdaad. Het kan best zijn dat de president haar met zijn harde aanpak van de verdachte eveneens een hart onder de riem heeft willen steken, maar de vraag rijst of daarmee niet het evenwicht werd verstoord. Artikel 302 van het Wetboek van Strafvordering bepaalt dat noch de voorzitter, noch een van de andere rechters op de terechtzitting blijk geeft van enige overtuiging omtrent schuld of onschuld van de verdachte. Met opmerkingen als 'Geen verdoezelingen, daar geloven wij niet in,' balanceerde rechter Slagter naar mijn gevoel op de rand van het toelaatbare.

Tientallen jonge slachtoffers zwegen uit schaamtegevoel...

In het Westfriese VENHUIZEN heerst grote verontwaardiging over de lakse houding van de rijkspolitie, die al twee jaar geleden kinderlokker KOOS V. (34) in de kraag had kunnen vatten na sterke aanwijzingen dat hij jongetjes thuis PORNOFILMS liet zien. Men liet de man na een flutonderzoek lopen... Onlangs namelijk werd de bewuste Koos V. dan toch gearresteerd, tezamen met zijn kompanen JAAP H. Uit een regen van aangiften blijkt dat dit duo al ruim acht jaar TIENTALLEN KINDEREN uit Venhuizen en omgeving seksueel heeft misbruikt. **PRIVÉ ?**

In het dorp VENHUIZEN, zo'n driehonderd zielen tellend, gonsde al een paar jaar een geruchtenmachine over pedofiele praktijken van een paar dorpelingen. Zelfs op de scholen in de aanleunende dorpen werd er openlijk over gesproken. In Venhuizen viel vaak de naam van de nu 34-jarige KOOS V., huisschilder van beroep en afkomstig uit een gezin van acht zonen. Zijn homofiele voorkeur was bekend en geaccepteerd. Maar waar men wel grote moeite mee had waren de sterke geruchten dat hij jongetjes vanaf een jaar of tien met geld en mooie beloften mee naar huis lokte en hen daar vergastte op PORNOFILMS en SEXBOEKJES. Sommige jongens hadden daar onder elkaar over gepraat en dat was bij ouders terechtgekomen. 'Daar moet méér aan de hand zijn en het wordt tijd dat de politie dat maar eens gaat onderzoeken,' was een veelgehoorde wens. Met tegenzin ('het is heel moeilijk geruchten te onderzoeken') ging de rijkspolitie van Stede Broec in op dit verzoek. Koos V. werd aan de tand gevoeld. Uit dit

gesprek kwamen geen strafbare feiten naar voren. Omdat er verder geen aangiften werden gedaan liet de politie het erbij. 'Er werd geen huiszoeking, geen buurtonderzoek gevoerd. Jongens van wie vermoed werd dat zij bij Koos V. over de vloer kwamen werden niet ondervraagd. Kortom, het was een flutonderzoek en dat nemen wij de politie achteraf toch wel erg kwalijk, omdat het kwaad dan al twee jaar

eerder had kunnen worden gestopt,' zegt een bekende Venhuizenaar die destijds had aangedrongen op politiegripen.

Bizarre sexspelletjes

Als een openbarstend gezwel kwam het zedenschandaal onlangs aan de oppervlakte. Een jongen had thuis verteld dat hij in een woning in nieuwbouw-

wijk *Het Wierke* aan bizarre sexspelletjes had moeten meedoen. Hij noemde de namen van Koos V. en diens homofiele vriend Jaap H. Na aangifte van de ouders volgde onmiddellijke aanhouding van het duo. Ondervraging van het slachtoffer leverde andere namen van kinderen op, die ook bij de sexgeneugden van het duo waren betrokken. Het had een sneeuwbaaleffect tot gevolg met een lawine van inmiddels meer dan

South Bay Playmates

S.F. CHRONICLE 15/7/89

10-Year-Old Accused of Rape

By Tracie L. Thompson
Chronicle Correspondent

A 10-year-old South Bay boy has been arrested for a series of sexual assaults on at least four playmates at his apartment complex, Santa Clara police said yesterday.

The boy, whose name has not been released because of his age, is charged with raping and sodomizing two boys and two girls ages 4 to 10. Police are still investigating two

other possible cases, according to Santa Clara police Sergeant Phil Zaragoza.

The boy told police he learned about the sex acts from pornographic magazines, Zaragoza said. However, authorities suspect that the youngster may have been a victim of sexual assault himself.

In general, "there's no other way they can learn that behavior," said the boy's probation officer, Terri Carroll.

Police said the alleged rapist

showed very little emotional response when he talked about the incidents. After the boy realized he might be in serious trouble, however, he began to cry and asked if he might have to go to jail, Zaragoza said.

The youngster was living with his mother and brother in the unidentified apartment complex. The sexual assaults date back to May, although police only learned of the incidents on August 21, after a 4-year-old girl told a parent about being abused.

Two days later, police received a tip about two other victims, allegedly assaulted after being lured to the complex laundry room and other locations.

Authorities said the activity involved much more than an extreme case of childlike curiosity.

"It goes beyond playing doctor," Zaragoza said. "There was some intimidation."

Although he described the boy as prepubescent, Zaragoza said the young suspect was physically capable of committing the assaults.

"I think if you read your psychology books, you'll find that even 3-year-olds can attain erections," Zaragoza said.

Physical examinations of the victims failed to confirm any of the assaults, although Zaragoza said that was not uncommon.

The boy was taken to Juvenile Hall in San Jose shortly after his arrest, but was later released to the custody of a family friend. He was returned to Juvenile Hall two days ago because of concerns about his safety and the safety of others, authorities said.

"Any perpetrator is in a vulnerable position for further accusations and reprisals," said Terri Carroll. The boy will remain in custody until his first detention hearing.

Deputy District Attorney Cynthia Sevely, the prosecutor in the case, said she filed the charges because she believes that the boy knew what he was doing — and knew that it was wrong. Sevely declined to say what the charges were because of confidentiality concerns.

TEKNOLOGIE PRIVÉ

dertig aangiften uit Venhuizen en naburige dorpen. Iedereen verwacht dat het er nog veel meer zullen worden, omdat het pedofiele duo al ruim acht jaar met zijn praktijken bezig bleek te zijn geweest.

Er ging iets van afgrijzen door het dorp. Er waren bijvoorbeeld ouders die de gescheiden en alleen wonende Jaap H. op hun kinderen hadden laten passen en nu met de vreselijke waarheid werden geconfronteerd. 'We

wisten dat hij homofiel was, maar dat is toch tegenwoordig geen punt meer? Die man was altijd ontzettend aardig voor kinderen, hij was ook zelf vader van een paar jongens en een meid, daar zoek je toch verder niets achter?', zegt een moeder wier eigen zoon omgang met betrokkenen heeft gehad.

Verbijsterd vraagt men zich in het dorp af hoe dit acht jaar heeft kunnen voortduren zonder dat ooit eerder aangifte werd gedaan. Er moeten slachtoffers tussen zitten die nu inmiddels zelf volwassen en getrouwd zijn, ook enkele meisjes, en die dus kennelijk aldoor hebben gezwegen. De sexspelletjes gebeurden ook wel met meerdere kinderen tegelijk, wat het des te verbazingwekkender maakt dat de deksel zolang op deze beerput bleef liggen.

Uit de verklaringen aan de politie blijkt dat een groot schaamtegevoel de slachtoffers ervan weerhield te praten over wat ze hadden meegemaakt. Er werd, naar tot dusver is bekend, nooit lichamelijk geweld of lichamelijke dreiging toegepast door het pedofiele duo, wel psychische dwang.

De rijkspolitie die de zaak volop in onderzoek heeft laat zich er niet over uit wat zich precies heeft afgespeeld. Maar volgens sommige ouders pasten de daders een geraffineerd soort chantage toe. Als de kinderen eenmaal over de vloer kwamen, al dan niet gelokt met geld en cadeautjes, en via sexboekjes en vertoende pornofilmpjes werden ingeleid in sexspelletjes, konden Koos V. en Jaap H. hun slachtoffertjes steeds weer bewegen terug te komen onder de dreiging bepaalde kameraadjes of zelfs hun ouders in te lichten als ze weigerden. 'De kinderen schaamden zich zó erg dat ze daaraan toegaven. Pas als ze een jaar of zestien werden zeiden ze: *Bekijk het maar!* en lieten zich niet meer dwingen. En dan zocht het duo weer een nieuw kind van tien of elf uit voor hun perverse vermaak.'

Niemand deed aangifte

A l heel lang gingen in Venhuizen geruchten over aan kinderen vertoende pornofilmpjes. Koos V. werd zelfs door de rijkspolitie aan de tand gevoeld. Waarom bleef het daarbij?

'Omdat van die geruchtenstroom toen niets waar is gebleken en niemand aangifte deed. En op geruchten kan de politie geen arrestaties verrichten,' verdedigt woordvoerder JOHAN DE VRIES van de rijkspolitie district Alkmaar het destijds gevoerde beleid.

In Venhuizen wordt openlijk gesproken van een falend politiebeleid omdat de geruchten niet serieus zijn genomen.

'Zolang iedereen zijn mond houdt en niets wil zeggen, waardoor geen verklaringen en bewijsmateriaal naar voren komen, denk ik dat het de verantwoordelijkheid van de betrokkenen zelf is en dat je niet mag spreken van een falend politie-onderzoek,' meent politiewoordvoerder De Vries. Op de vraag tot hoe ver het politie-onderzoek strekte wil hij niet ingaan.

Nauwelijks verbaasd

Jaap H. (59) en Koos V. (34) woonden enige honderden meters van elkaar vandaan in nieuwbouwwijk *Het Wierke*. Enkele jaren geleden was Jaap H. nog getrouwd, maar de sfeer in het gezin met drie al bijna zelfstandige kinderen was te snijden en verslechterde nog meer toen Jaap openlijk voor zijn homoseksuele geaardheid begon uit te komen. Op een dag nam hij zijn vriend Koos V. in huis op. Voor zijn vrouw was de maat vol en zij brak met hem.

Door de scheiding was Jaap H. gedwongen zijn huis te verkopen en hij kreeg enkele straten verder een bejaardenwoning toegewezen. Op dat adres lokten hij en zijn vriend Koos V. met regelmaat jongens tussen 10 en 15 jaar naar binnen en een enkele maal ook een jong meisje.

Zijn bejaarde buurvrouw mevrouw A. POLS vertelt: 'Je zag wel eens jonge kinderen uit de buurt. Maar het valt niet zo op wat er gebeurt omdat het portiekwoningen zijn. Je kunt niet bij de mensen naar binnen kijken. Jaap staat bekend als een aardige man. Een beetje zielig, na zijn scheiding.'

Zijn vriend Koos V. woont in een straat met veel jonge gezinnen. Op amper honderd meter van zijn woning is een kinderspeelplaatsje. De moeders die we daar spreken zijn nauwelijks verbaasd over de aanhouding van Koos V. Al had niemand in de straat een bewijs van zijn pedofiele contacten, men vermoedde algemeen dat zijn belangstelling voor kinderen niet zuiver was.

Een moeder van drie zonen in de leeftijd van negen tot zestien jaar vertelt: 'Met andere vrouwen in de buurt spraken we openlijk over zijn manier van leven. We wisten dat hij homoseksueel was en af en toe een vriend had. Maar er woonde ook wel eens een vriendin bij hem in huis. Onlangs nog een vrouw met een dochtertje. Ze is — voor zover wij

gehoord hebben — bij hem weggelopen. Hij sprak wel eens mijn zoontje van negen jaar aan, maar die wilde niets met hem te maken hebben.'

Bij de moeder van een negenjarig meisje praten we binnen verder. Het kind ligt met de duim in de mond op de bank toe te luisteren als moeder vertelt:

'Twee jaar geleden heeft Koos ons dochtertje een keer meegenomen naar de volkstuinten. Op dat moment was zijn nichtje bij hem te gast. Omdat ik mijn dochter miste heb ik haar wel een half uur lang lopen zoeken. Opeens kwam Koos met haar aanrijden. Ik was woest en heb mijn dochter meteen onder handen genomen. Koos schoot zijn huis binnen en bood niet eens zijn verontschuldigen aan. Ik ben ervan overtuigd dat er niets is gebeurd, anders zou m'n dochtertje dat wel verteld hebben. Toch was ik bang. Als Koos bij het speeltuintje kwam riepen de kinderen *kinderlokker* tegen hem.'

Zielig figuur

In één der plaatselijke café's kende men het tweetal al jaren. 'Jaap was een zielig figuur. Als hij nuchter was ging het wel, maar na een paar borrels begon hij meestal te zeuren over zijn scheiding en hoe erg hij dat wel vond. De twee trokken veel samen op en zakten hier regelmatig door.'

Twee jaar geleden merkten de stamgasten iets over de pedofiele geaardheid van Koos V. De huisschilder werd handtastelijk bij een vijftienjarige jongen en dit draaide bijna op een handgemeen uit. In die tijd gingen al geruchten dat Koos V. kinderen geld gaf om bij hem thuis pornofilmpjes te komen kijken.

De café-eigenaar: 'Je verbaast je nu dat die ouders nooit de waarheid hebben geweten. Aan de andere kant, kinderen vormen onderling vaak een hechte groep. Denk maar aan jezelf toen je jong was. Toen vertelde je kattekwaad ook niet aan je ouders. Nu komt door aandringen van de ouders steeds meer aan de oppervlakte. De aanhouding is in Venhuizen het gesprek van de dag.'

Vast staat dat een aantal kinderen grote psychische schade heeft opgelopen. Dat blijkt ook uit de onmiddellijke inzet van maatschappelijk werkers van het Bureau Slachtofferhulp. Burgemeester A. VLAAR sprak in de raad de hoop uit 'dat de littekens bij de slachtoffers en hun familie, maar ook die in onze hele samenleving, zo goed mogelijk zijn te genezen.'

UN 4-9
Politie op spoor van ontucht plegende man

(Van een onzer verslaggevers)
UTRECHT — Een onderzoek naar ontuchtige handelingen met kinderen in de parken De Gagel en De Watertoren (Overvecht), heeft een verdachte opgeleverd. De man, een 28-jarige Utrechter, is nog niet aangehouden.

De laatste weken kwamen verschillende klachten binnen over een man die in de parken ontuchtige handelingen pleegde bij zichzelf en bij kinderen. Die variëren in leeftijd van 4 tot 10 jaar. Afgelopen donderdag zag een van de kinderen de man zitten bij een bushalte. Het kind waarschuwde de ouders, die de man later bij een fotoconfrontatie op het bureau herkendden. De politie zoekt ouders die klachten hebben opgevangen maar nog geen aangifte hebben gedaan, contact op te nemen met de kinder- en zedenpolitie (325465).

Vrouwe Justitia is veranderu in een geharnaste ridder Tijd voor ander beleid op Justitie

NRC 9-9-'89

Door Joyce Hés

Meer cellen, meer bevoegdheden voor de politie, minder rechten, minder vrijheden, meer controle, dat is wat ons te wachten staat als dit justitiebeleid wordt voortgezet. Vrouwe Justitia veranderd in een geharnaste ridder te paard die op kruistocht trekt tegen het kwaad. De vraag die zich daarbij voordoet is of het strafrecht het *ultimum remedium* is of een duur verslavend middel met algemeen erkende nadelige bijwerkingen. En vooral: hoe denken de vier grote partijen, waarvan er één dadelijk de minister van justitie moet leveren, daarover?

Een vergelijking van de programma's van de vier partijen stelt ons voor een aantal vraagtekens. Het CDA wil 'verantwoord voortbouwen'. In justitietermen vertaald: nog weer een half miljard extra aan het gevangeniswezen boven de 900 miljoen, waarbij 'de capaciteit van het gevangeniswezen beter zou moeten worden afgestemd op die van politie. Openbaar Ministerie en rechterlijke macht in hun onderlinge samenhang'.

Het is niet zeker of bij het CDA stabilisering of daling van de criminaliteit en meer politie meer cellen betekent. Maar, of er nu cellen leeg staan of niet, of de criminaliteit nu daalt of niet, gebouwd gaat er worden wat het CDA betreft. Verantwoord is deze vorm van voortbouwen echter niet.

Voorts is het CDA voor invoering van een beperkte legitimatieplicht, het wettelijk verplichten van een verdachte om mee te werken aan een DNA-onderzoek en de genenprint uit dit onderzoek aanvaarden als wettig bewijsmiddel (in dat geval krijgt de uitdrukking: het scheelde een haar dus een uitzonderlijke betekenis).

Het CDA wil uitdrukkelijk schild voor de zwakken zijn en dat betekent bijvoorbeeld dat de toegang tot de rechtsbijstand niet 'wezenlijk' mag worden belemmerd volgens het CDA. Voor al die vragen naar rechtshulp die volgens een recent rapport van de commissie-Polak voortkomt uit slechte wetten is het wel te hopen dat er een frisse wind gaat waaien op het Catshuis. Het CDA vindt het essentieel dat de overheid zich bezint op haar kerntaken, maar het verkiezingsprogramma van deze partij op het punt justitie vestigt de indruk dat het CDA zich al bezonnen heeft: veel controle en dwang van de kant van de overheid en weinig vertrouwen in het zelforganiserend vermogen van de samenleving of in de ver-

antwoordelijkheid van de individuele burger.

Vruchten

De VVD stort zich in het programma op wat volgens haar een primaire staatstaak is, namelijk rechtshandhaving, criminaliteitspreventie en -bestrijding. Dan volgt verrassenderwijs de stelling dat de wetgever niet steeds als vanzelfsprekend moet kiezen voor strafrechtelijke handhaving. Kennelijk heeft men het WRR-rapport over rechtshandhaving gelezen en trekt daaruit de conclusie dat „orderingsregels beter langs bestuurlijke weg kunnen worden aangepakt, voorzover civielrecht of tuchtrecht niet tot een bevredigende oplossing leiden”. Het is echter wederom niet de bedoeling dat een dergelijk beleid vruchten afwerpt want door herschikking van staatsuitgaven en beleidsintensivering moet de capaciteit worden vergroot.

De VVD heeft de klok horen luiden waar het gaat om de relatie tussen factoren als gezinsomstandigheden, woonomgeving, gebrekkige opleiding, werkloosheid en jeugdcriminaliteit en wil ook beleid voeren op die terreinen om de oorzaken van jeugdcriminaliteit weg te nemen. Alweer verwacht men er kennelijk bij voorbaat niets van want „het beleid gericht op aanpassing van de celencapaciteit aan de gebleken behoefte moet worden voortgezet”. De VVD blijkt toch niet te weten waar de klepel hangt; namelijk dat de jeugd meer behoefte heeft aan banen en goed onderwijs dan aan bijgebouwde cellen.

Weinig tijd

Verder staat de paragraaf bol van termen als efficiëntie, snelrechtprocedures, regionale samenwerking van de politie, internationale samenwerking (Europol), bevoegdheden van justitie en politie die moeten worden uitgebreid, invoering van beperkte legitimatieplicht, strafrechtelijke gijzeling tot maximaal 4 weken van een verdachte die weigert zijn personalia te noemen en dergelijke. Voor iemand die enigszins is vertrouwd met het beleid van Korthals Altes is dit niets nieuws. Als het aan de VVD ligt krijgen we dadelijk bij het openen van de binnengrenzen: de legitimatieplicht, een verzaarde visumplicht, stelselmatig (razzia-achtige)

controles in het binnenland, overdracht van strafvorderlijke bevoegdheden, en het zogenoemde Schengen informatiesysteem.

'Tijd voor een ander beleid' dus, maar heeft de PvdA ons ook echt een ander beleid te bieden? Kiest de PvdA inderdaad voor kwaliteit in plaats van kwantiteit als het gaat om het justitiebeleid, om strafrechtelijk optreden, om het gevangeniswezen? „Het vertrouwen in de overheid wordt in de eerste plaats bepaald door het rechtsgehalte van haar optreden” staat er nog zo fier in 'Schuivende panelen'. Voorts: „overwogen moet worden — maar dat vergt veel studie — in hoeverre negatieve strafsancities in wetgeving zouden kunnen worden vervangen door meer positieve sancties die naleving (economisch) voordelig maken.

Helaas heeft de PvdA tussen 'Schuivende panelen' en het verkiezingsprogramma te weinig tijd gehad want de partij komt in het laatste niet verder dan de overheid die tijdig normen en strafbepalingen moet ontwerpen voor nieuwe vormen van criminaliteit met de daarbij behorende betere toerusting van opsporings- en justitieel apparaat. Ook het verhogen van het politiebudget lijkt geen voorwaarde voor rechtshandhaving” is er wel sprake van een open deur maar worden geen deuren geopend naar een ander beleid. Pluspunten uit het PvdA-programma zijn: de afwijzing van de invoering van de legitimatieplicht, de uitspraak dat het Nederlands druggebruik, waarbij het gebruik in de eerste plaats met hulpverlening tegemoet wordt getreden, wordt voortgezet. Het blijft de vraag of de PvdA zich hiervoor internationaal zal hard maken. Belemmeringen die de burger bij het zoeken naar zijn recht ontmoet, dienen te worden weggenomen, volgens de partij. Betekent dat: vermindering van de griffiegelden, zodat het civielrecht een volwaardig alternatief voor het strafrecht kan gaan vormen? Betekent het een open eind financiering voor de rechtshulp? Politie en openbaar ministerie dienen actief te bemiddelen bij een schaderegeling tussen dader en slachtoffer, volgens de PvdA. Betekent dit dat iedere bemiddeling onder de PvdA ook als 'produkt' van de politie en het OM zal worden aangemerkt zodat deze orga-

nisaties op doelmatigheid gaan worden beoordeeld? Ook het onderbrengen van de verantwoordelijkheid voor de politie bij de gemeenten en bij Binnenlandse Zaken zou een verbetering van de relatie tussen politiek en publiek met zich kunnen meebrengen. De PvdA heeft een voorzichtige houding op het gebied van justitie. Toch zal er met de PvdA in de regering nog hard geknokt moeten worden om de voorzichtige geformuleerde andere accenten inhoud te gaan geven.

Legalisering

D66 besteedt als enige partij veel aandacht aan de principes van de democratische rechtsstaat en geeft daadwerkelijk voorbeelden van strafrechtelijke bepalingen die zouden kunnen worden geschrapt. De partij bepleit in internationaal verband legalisering van soft drugs en besteedt een aparte paragraaf aan Europa 92 en Schengen opgenomen waarin wordt gesteld dat onze normen en waarden (bedoelt men daarmee onze liberale strafrechtscultuur?) behouden moeten blijven. Het klinkt matig en zorgvuldig, waarom dan toch ook bij D66 weer extra capaciteit en financiële middelen en modernisering van het strafproces zonder verdere nadere onderbouwing? Een schoon land, een helder bestuur, is het motto van D66. Hoeveel vuile handen op justitiegebied gaat deze partij maken als ze eenmaal in het zadel zit? Het valt niet helemaal uit het programma te lezen, maar uit de houding van deze partij in de Kamer tot nog toe valt op te maken dat D66 over juridische deskundigheid beschikt en tenminste oog heeft voor zorgvuldig bestuur, dat is al heel wat vandaag de dag. Deze partij realiseert zich eveneens dat criminaliteitsbeheersing niet alleen een zorg is van de overheid. Daarom wenst D66 de samenleving daar als geheel meer bij te betrekken? Hoe D66? Zou het een idee zijn eens een brede maatschappelijke discussie te gaan voeren over het hoe en waarom, met welke middelen en in welke situatie er eigenlijk sprake moet zijn van het uitoefenen van het geweldsmonopolie door de staat?

Conclusie van deze doorlichting van vier programma's van politieke partijen op het onderdeel justitie kan ondanks alle vragen geen andere zijn dan dat het tijd wordt voor een 'wezenlijk' ander beleid op justitie.

De auteur is voorzitter van de Coornhert Liga.

Korthals Altes scherpt identificatieplicht aan

Door een onzer redacteurs

DEN HAAG, 18 sept. — Verdachten die weigeren de politie hun naam te zeggen kunnen een boete krijgen van maximaal 500 gulden. Verdachten die een valse naam, voornaam, woonplaats of geboorteplaats opgeven, kunnen een boete van maximaal 5000 gulden krijgen.

Dit blijkt uit een nota van wijziging op het wetsvoorstel Anonieme verdachte die minister Korthals Altes (justitie) bij de Tweede Kamer heeft ingediend.

Het kabinet besloot medio maart tot deze ingrijpende wijziging van een eerder voorstel dat de mogelijkheid bood anonieme verdachten twaalf uur in plaats van zes uur in te sluiten en via vingerafdrukken en fotograferen hun identiteit te achterhalen. Daarmee beoogde de minister toen het niet opgeven van de naam 'onaantrekkelijk te maken' voor een verdachte. Het opgeven van een valse naam was ook in het oude voorstel apart strafbaar; nu wordt ook het opgeven van een valse voornaam strafbaar.

In het nieuwe voorstel gaat de minister een stap verder. Alleen al de weigering om de personalia op te geven wordt een zelfstandig strafbaar feit. De agent zal zich tijdens het verhoor „er zich van

moeten vergewissen” dat de verdachte weet dat hij zich daaraan schuldig maakt. In het proces-verbaal moeten „de door de verdachte getoonde reacties nauwkeurig worden weergegeven” zodat de rechter de strafwaardigheid van de overtreding kan beoordelen. Ook moet aannemelijk zijn dat de verdachte de gegevens die hij verplicht moet opgeven wel kent.

Het beperkte voorstel, dat in oktober 1986 werd ingediend, is in de Kamer destijds slecht gevallen. De PvdA vond toen dat de verdachte niet verplicht kon worden zijn eigen personalia bekend te maken; een verdachte hoeft immers niet aan zijn eigen veroordeling mee te werken. Ook D66 en de VVD vonden dat van een dergelijke inbreuk sprake was. Het CDA vond het invoeren van een extra dwangmiddel tegen verdachten die hun naam weigerden daarmee echter niet in strijd.

Door het dreigen met boetes en langere insluiting hoopt Korthals Altes de doelmatigheid van justitie en politie te verhogen. Nu verlaten anonieme verdachten na zes uur cel het bureau vaak in onopvallend gezelschap van rechercheurs in burger. Ook is het de minister een doorn in het oog dat tegen dergelijke verdachten geen sluitend proces-verbaal met een transactie opgemaakt kan worden.

'Nieuw strafrecht voor jeugdigen grimmiger'

GR 29-9

Van een onzer verslaggeefsters
DEN HAAG — Geen enkel onderzoek heeft tot nu toe uitgezonden dat de jeugd nu mondiger is dan vroeger. De veronderstelling dat zij voor zichzelf kunnen opkomen is dan ook een zwakke basis voor het jeugdstrafrecht.

Mr. J. J. van der Goes van Naters, vice-president en kinderrechter van de rechtbank Breda uitte deze kritiek gisteren tijdens een bijeenkomst van de vereniging familie- en jeugdrecht in Den Haag. De studiemiddag stond in het teken van het wetsvoorstel tot herziening van het jeugdstrafrecht.

„Ik geloof niet in de toegenomen mondigheid van jongeren”, zei Van der Goes van Naters. „Uit onderzoeken blijkt het tegendeel: een groot aantal gaat nog steeds vrolijk met elkaar te bedde zonder bescherming tegen zwangerschap of aids. Meisjes doen nog weinig anders

dan giechelen en praten over jongens. En over een toekomst na de middelbare school heeft maar een klein deel van de jongeren echt nagedacht.”

Gevolgen

De kinderrechter vraagt jongeren die iets hebben uitgehaald vaak of zij hebben stilgestaan bij de gevolgen. Het antwoord is altijd 'nee'. En na de vraag hoe het verder moet, valt altijd een pijnlijke stilte.

„Nu kun je daar tegenin werpen dat ik met een bijzonder deel van de

jeugd te maken heb. Maar het strafrecht dat uitgaat van mondigheid wordt wel op hen toegepast. Het zou laf zijn deze jongeren — die vaak uit sociaal zwakkere milieus komen — volledig aansprakelijk te stellen voor hun daden.”

Van der Goes van Naters is tegen het voorstel strafzaken niet meer achter gesloten deuren te laten

plaatsvinden. „Dit betekent namelijk dat de hele buurt meeluistert. Volgens mij is dat niet in het belang van jongeren.”

Verzwarend

Hoogleraar familie- en jeugdrecht prof. mr. J. E. Doek noemt de sancties die in het wetsvoorstel worden bepleit een aanzienlijke verzwarend. De huidige wetgeving kent voor jeugdigen twee vrijheidsbenemende straffen: plaatsing in een tuchtschool en arrest. In het voorstel komt daarvoor een vrijheidsbenemende straf, de zogeheten jeugddetentie, in de plaats. Deze mag alleen worden opgelegd bij het plegen van een misdrijf. De maximale duur van de straf wordt verdubbeld van zes maanden tot een jaar.

In plaats van een boete of vrijheidsstraf kunnen jongeren ook een alternatieve sanctie opgelegd krijgen. Voorgesteld wordt deze werk- of leerprojecten een wettelijke basis

te geven door ze op te nemen in het Wetboek van Strafrecht.

Hoogleraar Doek is het eens met dit onderdeel van het voorstel. Kritiek heeft hij echter op de mogelijkheid dat jeugdigen een even hoge boete

opgelegd krijgen als volwassenen. Zij lopen bovendien eerder de kans een strafblad te krijgen.

Doek: „In de Verenigde Staten straffen ze de jeugd ook strenger, maar dat is daar allermindst een succes gebleken. Geen enkel onderzoek heeft aangetoond dat dit een verbetering zou zijn.” Volgens Doek moet de Tweede Kamer het voorstel heel kritisch behandelen.

De hoogleraar noemt het voorstel grimmiger dan de huidige wetgeving. Zijn conclusie is dan ook: „Het toekomstige jeugdstrafrecht laat de minderjarige zijn tanden zien”.

S.A. man-boy love conference drawing sharp local protests

EXPRESS-NEWS 9/15/89

By D.L. GRANT
Express-News Staff Writer

The use of a city facility for a conference by a group advocating sex between men and boys is drawing sharp protests from two groups.

Spokesmen for two organizations say they will probably demonstrate outside the Barbara Jordan Community Center, 2803 E. Commerce St., where the Fast Forward Foundation of San Antonio has scheduled Chris Farrell, editor of the Bulletin, to speak Saturday.

"We're seriously considering making a public showing of citizens' disgust for an organization that promotes child sexual abuse and child pornography," said Teresa Weaver, director of Citizens Against Pornography.

Susan Weddington, representing Texans for Better Health, said, "We're opposed to this meeting. I can't definitely say we will (protest) at this point."

Jim Eggeing, a representative of the foundation, said the conference will focus on the "problem of boys who love men. This is in light of the AIDS problem."

A flier promoting the conference invites members of the North American Man/Boy Love Association, and states a portion of the conference will be devoted to "possibilities for NAMBLA-centered activism, particularly in South Texas."

Reports that the foundation will hold an informal gathering at the Bonham Exchange nightclub Friday evening, with Farrell present, were

denied by Wade Strauch Jr., a club official.

"There's no truth to that at all," Strauch said. "We don't endorse pornography. My establishment would not donate to or help such a degrading organization."

Weaver said she is unhappy that the city provided facilities for the conference.

"We think the taxpayers deserve to know why an organization promoting illegal activities would be allowed to use a city owned and funded center as a meeting site."

A spokesman at the center said the matter has been turned over to the city attorney's office for a decision on whether to allow the group to use the facilities after all.

Express-News

SAN ANTONIO, TEXAS

City cancels protested conference

Speaker belongs to man/boy love group

By JIM WEBRE
Express-News Staff Writer

The Barbara Jordan Community Center in San Antonio will not be the site Saturday of a speech by a representative of a group that promotes sexual activity between adult males and boys, city officials said Friday afternoon.

The Forward Foundation of San Antonio was to have sponsored the conference, featuring a member of the North American Man/Boy Love Association as guest speaker, at the center.

But Kevin Moriarty, director of the city's Department of Human Resources, said the conference at the center was canceled because of what he said was misrepresentation of the event.

The fact that the foundation did not put down a deposit for use of the center also led to the cancellation, an official said.

"The Forward Foundation of San Antonio told us they would be using the center for an educational and information conference on AIDS, (acquired immune deficiency syndrome) and not this man/boy love activity," Moriarty said.

"On the basis of misrepresentation of use of the facility, we canceled them," he said.

The foundation told the center that 20 to 25 people would attend the conference, but no deposit was paid, said Debbie Wyrick, assistant administrator of the city-owned center at 2803 East Commerce St.

"We have thousands of activities at the center every year, and this has never happened before," Moriarty said.

Meanwhile, at the Bonham Exchange, a

downtown San Antonio nightclub, spokeswoman Teresa Strauch said the club's management and ownership was never contacted by any representative of the Forward Foundation before someone released a press statement announcing a social gathering Friday night for members and others at the club.

"They are not here, and we hope they don't come," Strauch said late Friday. "We have been in contact with our lawyers, and the first we heard of it was when a reporter from the Express-News called to confirm the press release."

The press release said the gathering would be from 6 to 8 p.m. However, at 8 p.m. a club spokesman said no one from the foundation had appeared.

Attempts by the Express-News to contact anyone with the foundation were unsuccessful.

Two non-profit groups, Texans for Better Health and the San Antonio chapter of Citizens Against Pornography, protested the use of the tax-supported Barbara Jordan Center for the meeting.

A spokesman for the city's legal department said the city has no means to prevent any group from using a public facility.

Sept 15, 1989

San Antonio Light

Anti-porn crusaders rail about sex group

By MARK LEWIS
Staff reporter

Citizens Against Pornography is protesting the possible use of a city-owned facility by a controversial group seeking to legalize sexual relations between adults and children, but San Antonio officials say excluding the group members would violate their rights to free speech and equal protection under the law.

"We can't prohibit any one group from using a public facility," Assistant City Attorney Hollis Young said Thursday.

Teresa Weaver, director of the San Antonio anti-pornography group, said she learned Wednesday that a representative of the New York-based North American Man-Boy Love Association will appear Saturday at the Barbara Jordan Community Center, where a room

was reserved last month by a local group called the Forward Foundation.

"We're upset about this," Weaver said. "You do not have to provide them a forum at taxpayer expense."

Debbie Wyrick, the Jordan Center official who accepted the reservation, said she did not realize the Man-Boy Love group was involved.

The city usually does not charge a fee for use of the center at 2803 E. Commerce and has no policy to exclude certain groups.

"It's a community center - it's there for anybody to use it," Wyrick said. "We don't have any kind of policy, because this has never arisen before."

Attempts to contact the Forward Foundation or the Man-Boy Love group for comment were unsuccessful.

Meisjes NRC 10-10-89

Mieke de Waal schrijft in W&O van 12-9, dat meisjes lijden aan kuddigheid en minder gemancipeerd zijn dan men dacht. Wij (verzamelend individuen) herkennen hier wel iets in van de werkelijkheid, maar vinden het vooral een parodie op de werkelijkheid!

Zelfs al zou het waar zijn dat meisjes aan kuddigheid lijden, dan zou de kuddigheid toch zijn opgesplitst in subkuddes (waar mevrouw De Waal het niet over heeft). Wij dachten, dat het algemeen aanvaard was, dat de verbeterde communicatie een ieders mening veranderd heeft (in de laatste dertig jaar), waarom geldt dit dan niet voor 'de' meisjes?

Meisjes zien tegenwoordig op een van de media (TV natuurlijk) en in de praktijk (school natuurlijk) ook steeds meer werkende vrouwen, ook in "mannenbetreuen". (Daar zijn b.v. vele getrouwde leraren, dit zijn dus getrouwde vrouwen, die niet uit noodzaak werken, zoals mevrouw De Waal wel dacht, dat wij alleen als voorbeelden te zien zouden krijgen.) Aangezien wij wel eens de krant lezen (NRC Handelsblad natuurlijk) menen wij iets af te weten van wat er leeft in onze maatschappij en wij vinden het leuk hierover te spreken. (Dit durven wij ook; wij zijn er niet bang voor een eigen mening te hebben. Dit wordt ook getolereerd in onze klas.)

Tenslotte, om misverstanden te voorkomen: wij schrijven als verzameling individuen en niet als kuddes en om dit te bewijzen, zullen we met onze namen ondertekenen en niet met "de meisjes (of meiden) van 4 Gym".

Francien Noordhoek, Anne-Sophie v. d. Waart, Liesbeth de Wreede (15 jaar, 4 gymnasium)
Ouderkerk & Krimpen a/d IJssel

Op donderdag 7 september promoveert cultureel antropologe Mieke de Waal op een onderzoek naar de subcultuur van meisjes tussen hun twaalfde en zestiende jaar, *Meisjes: een wereld apart*. De Waal richtte zich speciaal op meisjesvriendenschappen en de subcultuur van meisjes.

Iedereen die als meisje is opgegroeid zal zich nog de moeilijke tijd herinneren waarin van alles moet en zoveel niet mag.

De pubertijd is een periode met allerlei verboden, geboden en onuitgesproken aanwijzingen over het juiste gedrag.

Het is voor veel meisjes een tijdperk vol onzekerheid, schaamte en verdriet over de afwijzingen en mislukkingen waarmee ze zo rijkelijk worden geconfronteerd. Voor man-

nen biedt het onderzoek een intiem kijkje in een wereld die zij alleen van de buitenkant kennen.

Juist in de tijd tussen de jeugd en het volwassen leven waarin lichamelijk en psychisch zoveel verandert, leren meisjes (en jongens) hoe zij zich horen te gedragen als volwassenen. Een geïnterviewde zei tegen De Waal. 'Weet je wat ik vind dat er in dat boek van je moet? Dat ze altijd alles op de pubertijd schuiven. Als je ruzie hebt of chagrijnig bent, of als het over een jongen hebt... het is altijd: Oh, dat is vast de pubertijd... dat vind ik zo stom! En mijn zussen (22 en 20) hebben alles wat ik vertel al meegemaakt. Dat is ook zo irritant als ze zo wijs zitten te doen. Ze vinden ook altijd dat ik teveel kritiek op mensen heb.' Meisjes hebben

niet alleen veel kritiek op anderen, ze hebben vooral ontzettend veel kritiek op zichzelf. Zij zoeken naar ideale meisjes in hun omgeving om na te volgen en zij speuren naar trutten om op neer te zien. Laverend tussen die twee uitersten kunnen zij hun eigen positie kiezen: ernaar strevend om de populairste van de klas te worden en vrezend om onderaan de hiërarchie te eindigen.

In die strijd is de steun van een hartsvriendin, een lotgenote, onontbeerlijk. Iedereen kent ze wel: twee onafscheidelijke meisjes verscholen achter een heleboel lang haar, gielend, de slappe lach, de hele dag praten en dan ook nog uren bellen om het laatste nieuws te vertellen.

XANDRA VAN GELDER

FOLIA 8-9

DE WAAL verrichtte haar onderzoek in opdracht van de Universiteit van Utrecht. Haar begeleider, Lodewijk Brunt, werd tijdens haar promotie-onderzoek hoogleraar in Amsterdam en omdat zij graag bij hem wil promoveren, vindt de plechtigheid plaats in Amsterdam. De onderzoekster bevestert in haar onderzoek speciaal aandacht aan de vraag waarom meisjes, die tot het begin van de pubertijd op school betere resultaten halen dan jongens, in de late pubertijd die voorsprong verliezen en zelfs slechtere resultaten behalen dan jongens. Zij vraagt zich af waarom die omslag optreedt en waarom juist in de pubertijd. Zij beschrijft de subcultuur van meisjes vanuit de meisjes zelf.

Wat ouders, docenten en jongens van meisjes vinden, gebruikt zij om de bedoelingen en opvattingen van meisjes aan toetsen. De Waal beschrijft het leven van een aantal meisjes tussen twaalf en zestien jaar die op het rooms-katholieke *Gregor Lyceum* in Utrecht zitten. Zij volgde de meisjes meerdere jaren op school, in contacten met elkaar, thuis en in de liefde. Een van hen zei tegen De Waal: 'Ik hoop dat jij ons dagboek schrijft.' Een dagboek is het niet geworden, meer een handleiding hoe een

dagboek gelezen kan worden en waarom meisjes zich gedragen zoals ze doen. Hoe het komt dat zij nog steeds zoveel waarde hechten aan uiterlijke verschijning en hun kansen op de huwelijksmarkt.

Het grootste deel van het proefschrift is leesbaar geschreven. Het is alleen jammer dat De Waal in haar poging het onderwerp zo helder mogelijk op papier te zetten, heeft gegrepen naar een eenduidige verdeling in hoofdstukken en paragrafen, die zij telkens inleidt, uitleidt en samenvat. Daardoor krijgt iemand die het boek in één keer leest de indruk dat De Waal zichzelf herhaalt. Het zou misschien beter zijn geweest als zij haar verhaal iets minder gestructureerd had en in plaats daarvan een register in haar verslag had opgenomen. Een hulpstuk dat in een wetenschappelijk werk eigenlijk niet kan ontbreken.

De Waal ontdekte dat meisjes, hoe ouder zij worden, steeds meer tijd kwijt zijn aan het aanleren van gedrag dat van vrouwen verwacht wordt. Aan het begin van de middelbare school hebben ze het gevoel dat ze moeten uitblinken op school en later vergt het oefenen in sociale vaardigheden steeds meer aandacht. Het is opvallend dat zowel goede schoolprestaties als goede sociale vaardigheden deels worden aangeleerd om

de omgeving tevreden te stellen.

Met goede cijfers houden zij hun ouders zoet, met populair gedrag kunnen zij een plaats als favoriet meisje in de klas veroveren. 'Meisjes van een jaar of twaalf, dertien hebben een sterke behoefte om volwassen autoriteiten van wie zij afhankelijk zijn, tevreden te stellen. Ze vertellen dat ze vooral graag een mooi rapport willen hebben, omdat hun ouders anders in hen teleurgesteld zijn. Het begrijpen van de stof is voor hen minder belangrijk dan het halen van goede rapportcijfers: alleen het laatste telt. Ook docenten - als zaakwaarnemers van de ouders tijdens de schooluren - moeten te vriend gehouden worden. Om goede cijfers te behalen waarmee ze ouders en leraren hopen te behagen, werken meisjes de eerste tijd heel hard. Onzeker over hun eigen capaciteiten nemen ze het zekere voor het onzekere, en doen hun werk heel plichtsgetrouw. Niet voor niets halen ze dan ook veel betere cijfers dan de jongens in de klas.'

ALS ZE WAT ouder worden, is het oordeel van de ouders minder belangrijk en richten meisjes zich meer op waardering van hun leeftijdsgenoten. Dan

vindt de omslag in prestaties plaats. Ze besteden minder aandacht aan schoolwerk en hebben zich aangeleerd hoe je met een minimale inzet toch nog een voldoende kan halen. In het begin bevesterten zij vele uren per dag aan schoolwerk, later slurpt de 'gezelligheidscultuur' veel tijd op.

Een deel van de tijd die meisjes met hun vriendinnen doorbrengen, staat in het teken van huiswerk maken. Zelfs de meest goedgevolgde ouder weet dat op een meisjeskamer het gesprek - zo nu en dan - af kan dwalen naar de perikelen van het dagelijks leven. Volgens De Waal biedt de gezelligheidscultuur meisjes een podium om zich 'te oefenen in een aantal zogenaamd typisch vrouwelijke kwaliteiten: het scheppen van een gezellige sfeer, het organiseren van samenkomsten, festiviteiten, het omzien naar zieken en treurende (bijvoorbeeld uit liefdesverdriet), het bijhouden van andermans ontwikkelingen in de privéfeer en uiterlijke verzorging.'

Er bestaat bij de onderzochte groep een zekere overeenstemming over de kwaliteiten die een meisje moet bezitten. De Waal somt er enkele op: 'knap, aantrekkelijk, vrolijk, sympathiek, begripvol, gevoelig, behulpzaam, eerlijk, spontaan, slim, ijverig, trouw, attent,

zorgzaam en gewetensvol.' Met zo'n hoeveelheid prachtige eigenschappen wordt geen enkel meisje (of jongen) geboren. Zoets moeten ze aanleren. Een meisje moet ontdekken welk gedrag haar omgeving waardeert en welk gedrag zij moet vermijden omdat de omgeving het niet op prijs stelt.

OM HET extra moeilijk te maken, wordt van een perfect meisje ook nog eens verwacht dat zij niet toont hoe veel moeite het haar kost om zich aan te passen. Een meisje moet leren 'dat zij zich gedraagt zoals een "leuk meisje" betaamt, zonder dat ze daar enige moeite voor lijkt te doen.'

Het moet er allemaal vanzelfsprekend uitzien, dus eigenlijk alsof ze in plaats van gewenste gedragingen aangeboren kwaliteiten tentoonspreidt. De Waal geeft een mooi voorbeeld. Zij beschrijft een meisje dat een urenlang al haar kleren heeft gepast, alles heeft gecombineerd, aangetrokken, verworpen om dan uiteindelijk een keuze te maken en als iemand haar later met haar uiterlijk complimenteert, schijnbaar ongeïntere-

Vervolg op pagina 4

resseerd kan zeggen: 'O, vind je? Nou dank je.' Volgens De Waal mag een meisje haar onzekerheid niet laten blijken. 'Dan ben je gauw een uitsloofster.' In de pubertijd leert een meisje zelf haar weg te vinden in het doolhof van geboden en verboden die gewoon leuk gedrag begrenzen. 'Het is heel lastig om dat goed uit te vinden. Daar worden ook een hoop glijsers gemaakt, die je je een jaar later nog met het schaamrood op de kaken herinnert.'

IN ZO'N strijdtooneel kan een kameraad geen kwaad. De aangewezen kameraad in een meisjesleven is *De Vriendin*. De enige echte, die voor altijd bij je blijft en je nooit in de steek zal laten. (De Waal constateert dat de fantasieën over vriendinnen enige overeenkomsten vertonen met de fantasieën over de Ware Jacob die ook voor eeuwig trouw zal zijn.) Een vriendin is iemand waarmee je onzekerheden kan delen en een bondgenoot in de strijd met de rest van de wereld.

Volgens De Waal leert een meisje door 'trial and error' welk gedrag gewaardeerd wordt. Een vriendin kan daarbij een enorme hulp zijn: met haar kan ze onzekerheden bespreken en zij kan wijzen op de reacties van anderen. Een manier om greep te krijgen op de omgeving is het onderverdelen van mensen in verschillende groepen. Daardoor wordt het makkelijker de eigen positie te bepalen en het helpt ook om anderen te plaatsen.

Gewone kinderen, vormen de grootste groep, hun belangrijkste kenmerk is onopvallendheid. Maar zelfs onder de gewone kinderen is nog een onderverdeling te maken in *gewone kinderen* (sportief), *sappies* (stomme kleren, studiebolleerig, maar toch wel aardig) en *boerijes* (een soort sappies, maar dan afkomstig uit dorpen rond Utrecht met modieuze kleren, alleen helaas niet de verkeerde).

Dan zijn er ook *kakkers* met dure (merk)kleren en welgestelde ouders. Een voorbeeld van het kleedgedrag van kakkers: zij dragen meerdere poloshirts over elkaar met de kraag omhoog zodat iedereen kan zien dat zij een aantal shirts aanhebben, daaroverheen komt dan een lamswollen trui met V-hals en daarover gedrapeerd dan weer een trui over de schouders.

Disco's hebben een hekel aan kakkers. Ze komen, over het algemeen, uit wat 'lagere' milieus, houden van popmuziek, dansen en discomode.

Er zijn ook nog *apartelingen*, die zich onconventioneel kleden, zoals bijvoorbeeld *punks*. De laatste groep wordt gevormd door de *alternatievelingen* die zich laten leiden door maatschappelijke misstanden, zoals dieren mishandeling, milieuvontreiniging en kernbepoening. Alternatievelingen kleden zich nonchalant en tooien zich met symbolen (bijvoorbeeld buttons) die blijken geven van hun maatschappelijke betrokkenheid.

Een van de belangrijkste thema's in het leven van een opgroeiend meisje is de eerste kennismaking met jongens. In de pubertijd moet zij leren hoe zij zich het beste kan presenteren zodat zij later op de huwelijksmarkt de beste man aan de haak kan slaan. Het is opvallend dat in het omgaan met jongens niet zoveel veranderd is vergeleken bij een aantal jaar geleden. De Waal (1956) verkeerde zo'n jaar of twintig geleden in dezelfde positie als haar onderzoeksgroep. 'Al dat gedraai rond jongens. Die periode waarin het werkelijke contact wordt voorafgegaan door een hele periode waarin je alleen maar zwijmelt of met je vriendinnen kletst, dat leek ontzettend op mijn jeugd. Dat heeft mij wel verbaasd, ik had gedacht dat dat nu anders zou zijn.' Het is nog steeds zo dat een meisje 'om een goede partij aan de haak te slaan' een 'aantrekkelijk uiterlijk' goed kan gebruiken. 'Het is heel vervelend: maar blond haar en grote borsten

dat helpt nog steeds.'

Volgens De Waal besteden oudere meisjes wekelijks 'vele uren' aan hun uiterlijk. Met vriendinnen kan je praten over de juiste kleding, waar die gekocht wordt, welke kleur staat, welke outfit naar welke gelegenheid gedragen moet worden. Je kunt haar sieraden en kleding van elkaar te lenen. In al dat getob over jurken, broeken, rokken en schoenen gaat eindelijk veel tijd zitten. Jongens liggen in diezelfde tijd waarschijnlijk onder hun brommer om de motor te demonteren en opnieuw - beter - in elkaar te zetten. Als bij natuurkunde de motor wordt behandeld, hebben al die knullen een enorme voorsporing: daar weten zij immers al zoveel over. Scheikundeleraren zullen zelden een chemische verbinding uitleggen aan de hand van verschillen in make up.

Als een meisje verliefd is, komt een moment dat zij haar liefde wil laten blijken. Hoe pak je zo iets aan? Het is te eng en bedreigend om naar de jongen toe te stappen en tegen hem te zeggen: 'Ik ben op jou.' Hoewel meisjes meestal niet openlijk een jongen versieren, zijn zij volgens De Waal toch veel actiever dan de meeste mensen denken. 'Meisjes laten hun oog op een bepaalde jongen vallen, doen navraag naar zijn antecedenten, selecteren uit hun netwerk de - voor de verovering van deze jongen - bruikbare contacten en intensiveren die, en creëren situaties waarin de jongen alleen nog maar hoeft "toe te happen".'

HET EEUWIGE dilemma tussen hoer en madonna houdt ook de meisjes van nu nog altijd in de greep. 'Meisjes worden geconfronteerd met tegenstrijdige informatie over wat jongens in seksueel opzicht van hen verlangen. Jongens zouden geboren jagers

zijn die maar op een ding uit zijn: seks. Maar ook zouden jongens nooit langdurig verkeren of een huwelijk willen met een meisje dat al veel seksuele ervaring heeft. Ze zouden zich alleen willen binden aan een meisje dat ongerept is en waarvoor zij de eerste, de enige en de ware kunnen zijn. Meisjes moeten dus tegelijkertijd jongens aantrekken en afstoten.' Een moeilijke opdracht.

EEN MANIER om een geliefde op jouw bestaan te attenderen is om een briefje in zijn jaszak te stoppen. Dat kan wel eens tot problemen leiden als in de zak van een echte 'topjongen' al een briefje van een ander zit. Dat is op Gregor weleens gebeurd. Een van de meisjes controleerde daarop regelmatig de zakken van de topjongen om te kijken of er geen briefjes van andere aanbidders inzaten. Haar niet welgevallige post verwijderde zij. Naast dit gepraai in de zakken van de jas van de geliefde zijn er ook (relatief) minder enge zaken te ondernemen zoals het opzoeken van plaatsen waar Hij wel eens komt.

Als het aan raakt, is de spanning er voor sommige meisjes af, zij willen eigenlijk alleen weten of hij ook 'op haar is' en daarna hoeft het niet meer zo. Als er toch verkering komt, blijft het voor de meeste meisjes bij tongzoenen (*tongen*), slechts een enkeling gaat met jongens naar bed. De meeste Gregor-meisjes vinden dat iets wat je bewaart voor serieuze verkering of voor je man. Het is voor meisjes moeilijk om seksueel te experimenteren met jongens die zich in hun directe omgeving bevinden. Voor je het weet heb je immers de naam van *slet* verworven. Een manier om die val te ontlopen, is het aanleggen met jongens die niet tot je gewone sociale netwerk behoren, zoals vakantie liefdes of jongens van andere scholen.

IN ELKE KLAS, op elke school, zijn altijd een paar kinderen die er niet bij horen. Er zijn in elke groep altijd zondebokken. Kinderen waar volwassen later vaak geeneerd aan terugdenken vanwege de gemeene trucs die zij zo'n zondebok leverden. Volgens De Waal is zo iemand nodig. 'Als er geen zondebokken zijn, worden ze gemaakt.' Elke klas heeft zo'n schrikbeeld nodig om te weten hoe het niet moet. Het treurige is dat meisjes die eigenlijk in een zelfde positie zitten en die elkaar zouden kunnen steunen, als een wilde tegen elkaar aantrappen omdat zij niet zelf de onderste willen zijn. Een geïnterviewde vertelt dat haar daden vaak in een negatief daglicht gesteld worden. 'Bij gym trapte ik per ongeluk een bal weg en die kwam heel hard in het gezicht van Anneke. Ik kon zien dat de tranen in haar ogen sprongen, zo hard... Ik schaamde me zo verschrikkelijk... Ik wist niet wat ik moest doen, zo erg vond ik het. Toen begonnen ze allemaal te schreeuwen: Kan je niet eens sorry zeggen als je zo iets doet? Wat een trut ben jij toch! En toen kon ik helemaal geen woord meer uitbrengen.'

Meisjes een Wereld Apart, Een etnografie van meisjes op de middelbare school door Mieke de Waal, (Boom, Amsterdam, 1989), prijs f 34,50.

Toename kinderprostitutie in Thailand

Van de redactie KATH. NIEUWSBLAD 28

BANGKOK - Het toenemende toerisme heeft de prostitutie in de Thaise hoofdstad Bangkok en in de badplaats Pattaya enorm doen toenemen. De gevallen van kinderprostitutie is zeer hoog. Dit zei pater O'Leary, missionaris van de Amerikaanse Maryknoll-orde.

Sinds twee jaar houdt hij zich met een groep leken bezig met de jeugdige seizoenarbeiders die vanuit het binnenland naar de metropool komen. De Amerikaan helpt hen bij het vinden van serieus werk. Er bestaat in Thailand welliswaar een verbod op het bedrijven van prostitutie maar van regeringswege lijkt het moeilijk tegen te houden. Volgens pater O'Leary wordt er ook vanuit de kerk niet zo veel aan gedaan. Wel zijn er vrouwen, ver-

bonden aan de orde van "de zusters van goede harten". Zij hebben zich jaren lang ingezet voor de kinderen in de dorpen. Zij trachten de meisjes ander werk te bezorgen en ze een vorming te geven, opdat zij zich in hun dorpen nuttig kunnen maken en hun heil niet ergens anders hoeven zoeken. Nu is deze orde ook midden onder de prostituees van Pattaya bezig. Er is een huis voor de meisjes geopend voor diegenen die twaalf

jaar of jonger zijn. Maar dit alles is uiteindelijk weinig. Aldus pater O'Leary, die zelf twee huizen voor jonge mensen in Bangkok heeft geopend.

Naar zijn zeggen heeft dit project goede resultaten, mede omdat het door de bisschoppenconferentie wordt ondersteund. Zij krijgen ook veel hulp van de priesters en zusters uit het binnenland, die de kinderen naar de huizen verwijzen. Het aantal jonge werkzoekenden dat aan komt kloppen stijgt voortdurend. Zo'n 150 jongeren per maand worden opgevangen. Praktisch allen vinden werk. Iedere dag wordt er naar de busstations gegaan en aan jongeren gevraagd naar de huizen te komen om hen daar adressen van serieuze arbeidsbureau's te noe-

men. Zij kunnen ongeveer een week in het huis blijven, waar zij kunnen slapen en eten en in alle rust naar werk zoeken.

Ook het drugsprobleem is in Thailand groeiende. Als land exposeert het hoofdzakelijk drugs. De regering strijdt volgens pater O'Leary wel tegen de drugshandel, maar het aantal verslaafden, vooral in de Slums van Bangkok, groeit nog steeds. Indirect is dat ook aan het groeiend aantal Aids-slachtoffers te merken. Er zijn wel enkele buddistische kloosters die pogingen doen om verslaafden te helpen, maar naar de mening van pater O'Leary is de regering verplicht iets aan het drugprobleem te doen, dat voor Thailand een zeer groot gevaar vormt.

'Ik ben een jongen van Don Bosco'

dr. J. G. ter Schure, bisschop te Den Bosch

GA 20

Voor bisschop Jan ter Schure van Den Bosch (67) is het leven één grote discipline-kick. De heerser over het grootste bisdom van Nederland (1,2 miljoen gelovige zielen) laat geen gelegenheid voorbijgaan om de vreugden van de horigheid te prijzen. *'We weten allemaal hoe Christus gehoorzaam is geweest tot aan de dood. Gehoorzaamheid is een deugd in onze Kerk en in ons christelijk leven. Een ware deugd'*, zei hij direct na zijn benoeming tot bisschop.

Die kwaliteit maakt hem tot een Rambo in dienst van het orthodox-katholicisme. *'Met Ter Schure achthonderd jaar terug'*, was een van de voornaamste leuzen tegen de nieuwe bisschop toen deze op zaterdag 9 maart 1985 in de Sint Jans Kathedraal van Den Bosch werd ingehaald.

Gehoorzaamheid is Ter Schure met de paplepel ingegoten. De in het Overijsselse Steenwijkerwold geboren *'Monseigneur Terreur'* liep al op vroege leeftijd een fatale liefde op voor de Heilige Franciscus van Sales. Deze Italiaanse priester, beter bekend als Don Bosco, verrichtte in de vorige eeuw zendingswerk onder Turijnse straatjongens. Don Bosco's Preventieve Methode is een opvoedkundige methode waarin biechten en kuisheid als de voornaamste wegen naar de zaligheid worden gezien. Ter Schure werd in de oorlog klaargestampt in deze doctrine en kreeg haar derhalve onversneden toegediend. *'Hij is zo katholiek als het maar zijn kan'*, verzekerde zijn docent moraaltheologie pater C. Dury.

Ter Schure woonde lange tijd in de kloosterorde der Nederlandse Salesianen in Rijswijk. Zijn ster steeg snel in de congregatie. Het begon bescheiden, met lokale verdiensten als econoom en sportorganisator, maar uiteindelijk kwam hij in het hoofdbestuur van de Salesianen in Rome terecht. Die benoeming redde hem van een kammervol bestaan. Terwijl Ter Schure twaalf jaar lang in dienst van het Vaticaan Oost-Europa, Afrika, Azië en Zuid-Amerika afreisde, veranderde de Nederlandse Salesianenorde in een sterfhuis. Binnen het snel moderniserende Nederlandse bestel was de niet meer dan honderd stokoude

mannen tellende orde ongeveer, even curieus geworden als een koekoeksklok in een ruimtelaboratorium. Jeugdige avant-gardisten namen de orde over. Binnen enkele jaren zou er tot afgrijzen van Ter Schure een lesbisch koppel worden getrouwd in de Rijswijkse kerk van de Salesianen.

Ter Schure schoot nog even te hulp door zijn hoogbejaarde leraar Dury geld te geven voor de oprichting van 'een soort Jongensstad' aan de Amsterdamse Apollolaan. Internationaal was er blijkbaar nog volop steun voor de Salesianen (in het Polen van Johannes Paulus II bijvoorbeeld zijn de volgelingen van Don Bosco nog volop *alive and kicking*). Van het initiatief kwam overigens weinig terecht: Dury raakte in conflict met zijn jongere medekloosterlingen en ging wrokkig op zijn eentje op kamers wonen.

Klap

In 1984 vond het Vaticaan het hoog tijd om de zwaarbeproefde bisschop Gijsen van Roermond in zijn strijd met de zedenverwildering te hulp te schieten. Ter Schure werd Roermonds hulpbisschop. Hij leidde met harde hand de door Gijsen opgerichte priesteropleiding, waar 'de oude geest' bewaard zou blijven. Meer dan tachtig jongemannen werden hier tot priester gewijd. Het was het keurkorps van Gijsen en Ter Schure: ze verbraken de contacten met het officiële opleidingsinstituut voor pastoraat en theologie in Heerlen.

Een jaar later kreeg Ter Schure, die zichzelf ondanks het passeren van de pensioengerechtigde leeftijd aanduidt als 'een jongen van Don Bosco', als dank de hoogste post van Den Bosch. Door de progressievere geledingen van het Brabantse diocesis ging een lang aangehouden huivering. 'Een overval', werd gezegd, 'een onverteerbare zaak', en zelfs 'een klap in het gezicht van katholiek Nederland'. Helpen deed het niet. De nieuwe bisschop sloot de ramen en droomde verder van Jongensstad.

RENE ZWAAP

een portretgalerij van Neêrlands getabberde kerkmacht.

'Een huwelijk is al gemengd genoeg'

dr. A. J. Simonis, kardinaal te Utrecht

GA 20

Reeds als misdienaar te Lisse was de kleine Adje Simonis het type dat vliegen de vleugels uitrukte, onderwijl zijn broertje verklikkend omdat die met zijn vingers in de r.k.-jampot had gezeten.

Op het seminarie gold hij als een neuswijs baasje dat 'het altijd beter wist dan zijn klasgenoten'.

Zo gedroeg hij zich ook als priesterstudent aan het Nederlands College te Rome. De rooms-katholieke kerk had net het Tweede Vaticaans Concilie achter de rug, waarop met gepaste voorzichtigheid iets over het celibaat was gemompeld. De jonge Simonis wist reeds toen: Het is voor ons, rechtzinnige roomsen, een *indiscutabele* kwestie. Hij was de man die onder zijn medestudenten de tekst liet circuleren waarin de consequente 'handhaving van de celibaatsplicht' werd bepleit.

Die jongen, zo wist de getrainde Vaticaanwatcher, zou het nog ver brengen.

Eerst tot bisschop.

Vervolgens tot kardinaal.

Zijn bisschopsbenoeming, in 1971, werd door de vooruitstrevende vleugel van de r.k.-geloofsgemeenschap als een Romeinse machtsgreep ervaren. Tevergeefs trachtte de Delftse deken J. Sul enige relativiserende woorden te spreken: *'Ik hoop dat we in deze aller-moelijkste situatie ook de humor weten te bewaren, als goede Nederlanders. Weet u waarom dr. Simonis zo fel is tegen de ontkoppeling van priesterschap en celibaat? Omdat hij onder de dekens zo weinig liefde vindt!'*

Niettemin staat *the battle of sexes* centraal in Simonis' leven en denken.

Wanneer is het verval van de Nederlandse kerkprovincie eigenlijk begonnen? De kenners en liefhebbers neigen tot 6 januari 1954, de dag dat enige jonge priesters in vergadering bijeenkwamen om de vraag te bespreken hoe het fenomeen van de *zelfbevlekking* - de eigenhandige, volgens menige bijbelinterpreet tot ruggemertgering leidende, prikkeling van het mannelijke dan wel vrouwelijke geslachtsorgaan - 'zondevrij' kon worden gemaakt. Het was van deze jonge priesters in die tijd een daad van zedelijke moed. De jonge Ad Simonis

bevond zich dus niet onder hen. Die behoorde reeds in de wieg tot de ultraconservatieve vleugel van zijn kerk en zijn emancipatoire boodschap reikte - en reikt - niet verder dan het streven de zwarten een broek aan te trekken.

Dansen

Hij geldt in zijn milieu als een soort *denker*. Vandaar dat het blad *Communio* hem inviteerde een essay te schrijven over het geslacht van God. Simonis wist: Dit was een uitgelezen gelegenheid om de zogenaamde 'feministische theologie' een hak te zetten, een stroming in zijn kerk weermee hij op permanente voet van oorlog staat.

Elders in de samenleving wordt aan de vraag of God een baard of een *twinsset* draagt al lang geen prioriteit meer verleend. 'She is black', zei de Amerikaanse astronaut in antwoord op de vraag of hij een stratosferische ontmoeting met het opperwezen had gehad. Simonis wil van dit soort nieuwlichterij niets weten. God de Vader blijft God de Vader, en niet God de Moeder. De vrouw is immers niet tot dit soort hoge functies geroepen, niet op de kansel, laat staan op de Goddelijke Troon. 'De vrouw is de fundamenteel responderende, de in zichzelf rustende', leert hij het godsvolk. De moderne theologie heeft immers aangetoond dat de eikel na de ovulatie enige tijd wacht op 'het dynamische, beweeglijke, mannelijke principe voor het nieuwe leven, dat de eikel uit zichzelf niet kan produceren'.

Aldus dr. A. J. Simonis, aartsbisschop van Utrecht, zich bemoeiende met zaken waar hij als beroepsceibaatir geen verstand van heeft, vergelijkbaar met de muziekcriticus die geen noten kan lezen of de registeraccountant die niet tot tien kan tellen.

De feministische theologie, zegt Simonis, is 'geobsedeerd' door het 'spookbeeld' van het seksisme.

Zelf maakt hij de indruk geobsedeerd te zijn door de seksualiteit in alle voorhanden zijnde verschijningsvormen. 'Het verval der zeden moet worden tegengegaan', zegt hij. 'Hele beschavingen zijn ondergegaan aan onder andere seksuele uitwassen. Onkuisheid is objectief slecht. Er worden normen verraden. Ik zou willen zeggen: "Men-

sen, wees eerlijk en noem in eerlijkheid zonde wat zonde is'.

Behalve tegen seksuele uitwassen is de kardinaal tevens een verklaard tegenstander van voorechtelijk geslachtsverkeer, contraceptie, promiscuïteit, homoseksualiteit, het gemengde huwelijk ('Een huwelijk is al gemengd genoeg'), de televisie-serie *Dallas*, de vrouw in het ambt, vruchtbaarheidsdrijving, het gehuwde priesterschap ('Er zijn priesters die dansen leren!'), partnerruil, gemengd baden, pornografie en de Kritische Gemeente IJmond.

Welke redenen hebben vrouwen eigenlijk om zich die beledigende, bisschoppelijke bedilzucht te laten welgevallen? Om over *homoseksuelen* maar te zwijgen, die elke dag dat zij langer in de kerk verblijven verder aan hun eigen brandstapel bouwen. Een homoseksueel als de r.k.-schrijver G. K. van het Reve bijvoorbeeld, die overigens een kranige mening over zijn getabberde geloofsgenoot heeft: 'Hij is een ijskoud, geestelijk en moreel onderontwikkeld mens, absoluut, daar ben ik van overtuigd. Wat eraan te doen weet ik ook niet. Hij is kardinaal, zit nu eenmaal op die plek, is niet zo gauw weg. Theoretisch zou hij paus kunnen worden. Het zit erin, maar ik denk niet dat het eruit komt, hoor. De Heilige Geest beslist dat. En ik denk niet dat God op Zijn kop gevallen is.'

Niettemin, zo weten wij, is er alle reden om aan de wijsheid van Zijn personeelsbeleid te twijfelen. Eén conservatieve bisschop in een progressief college, dat moet toch kunnen! verzuchtte De Tijd, toen dr. A. J. Simonis in 1971 van kapelaan tot bisschop promoveerde. Bezie anno 1989 de ideologische samenstelling van 's lands meest eminente klaverjasclub, van Bär tot Ter Schure, van Bomers tot Simonis, aartsbisschop van Utrecht, en je realiseert je dat Vaticanum II definitief in de kerkgeschiedenis is bijgezet.

MARTIN VAN AMERONGEN

Kauwgom vies, plaatjes populair

Alleen Jamin al verkoopt 15- tot 25 duizend van die Ierse plakjes kauwgom per dag. Maar het gaat niet om de bubblegum — een simpele smaaktest wijst uit dat ze zeer smerig zijn — doch om de plaatjes: de *Garbage Pail Kids* zijn een rage. Er zijn drie series, met elk zo'n vijfhonderd verschillende plaatjes. De figuurtjes hebben namen als *Shish K. Bob*, *Wormy Shermey*, *Mouth Phil* en *Delica Tess*. Toen de plaatjes bijna drie jaar terug in Nederland werden geïntroduceerd, wilde importeur Belga de namen in het Nederlands vertalen. „Dat sloeg echter in het geheel niet aan”, zegt H. Bos, directie winkelbedrijven Jamin, „maar met de Engelse tekst is het een reuzesucces.” In Frankrijk hebben de soms wat luguber ogende tekeningetjes tot grote verontwaardiging geleid. Diepzeeduiker Cousteau wierp zich op voor het fatsoen: „Ouders, als u niet onmiddellijk optreedt tegen deze vervuiling van de geest, moet u niet verbaasd staan dat uw kinderen ten onder gaan en aan de cocaine raken.”

Dat is wel erg somber gedacht. „De kinderen vinden het prachtig”, zegt Bos, „vraag me niet waarom, ik zie de humor er niet van in. De kauwgom is niet lekker, die gooien ze meestal weg, het gaat om het verzamelen van de plaatjes.” Op de achterzijde van de tekeningen prijken soms teksten over aanvechtbare heldendaden. „*Fat Mat*: Beroofde een restaurant en verlaat het pand met 65 pizza's”. Of „*Joltin Joe*: bezette Disneyland en gijzelt Mickey Mouse”. Jamin heeft tot nog toe slechts één boze brief gekregen van een moeder die vraagt de kauwgom uit de handel te nemen. De kauwgom kost een kwartje. In één winkel — Jamin heeft er 250 — in de Flevopolder verkoopt Jamin alleen al 15 duizend pakjes kauwgom per week. Volgens Jamin zijn in Nederland 80 duizend zoetverkoopspunten. Die zullen niet allemaal de kauwgom verkopen, maar de totale omzet moet enorm zijn. In Frankrijk, Amerika en Ierland — waar de kauwgom en de plaatjes vandaan komen — waren de *Garbage Pail Kids* ook een succes.

Seksueel misbruik van gehandicapten melden bij team

Door onze Haagse redactie
DEN HAAG — Iedere instelling waar mensen met een handicap verblijven, moet een team hebben dat vermoedens en klachten over seksueel misbruik behandelt.

Dat schrijft een commissie van de Gehandicaptenraad in een rapport dat gisteren is aangeboden aan directeur-generaal Van Londen van het ministerie van WVC. In zo'n meld-team moeten personeelsleden van de instelling, gehandicapten en tenminste twee leden van buitenaf zitting hebben. Zowel bewoners als personeelsleden kunnen bij zo'n team vermoedens van seksueel geweld aangeven, aldus het rapport. De commissie wijst erop dat voorwaarde voor het goed functioneren van zo'n meld-team is, dat er ook werkelijk stappen worden ondernomen om seksueel misbruik te beëindigen, het slachtoffer te helpen en eventueel de dader te laten vervolgen. „Het meld-team mag niet gebruikt worden om situaties van seksueel geweld binnenshuis te houden of te verdoezelen”, aldus het rapport. Verder wil de commissie dat er een onderzoek komt naar aard en omvang van seksueel misbruik van gehandicapten in Nederland. Daarom pleit de Gehandicaptenraad ook nog voor een centraal registratiepunt, waar mensen met een handicap werken en waar seksueel geweld gemeld kan worden.

Via zo'n registratiepunt kan men inzicht krijgen in de omvang van het seksueel misbruik van gehandicapten en in de knelpunten in de hulpverlening en preventie. De commissie beschikt op dit moment alleen over - zeer globale - cijfers uit de Verenigde Staten. Daaruit blijkt dat seksueel misbruik van gehandicapten in dat land vaak voorkomt: zeker zestig procent van de vrouwelijke gehandicapten zou ervaringen hebben met seksueel geweld. Verder kwam daaruit naar voren dat slechts twintig procent van de gevallen wordt gerapporteerd en dat 90 van de honderd daders bekend - familie, vrienden, verzorg(st)ers - van het slachtoffer waren.

Conflict rond leraar: ontslag

SLIEDRECHT — Het gemeentebestuur van Sliedrecht wil adjunct-directeur J. Bos van basisschool John F. Kennedy ontslaan. Bos meent dat zijn homoseksualiteit een rol speelt. Volgens wethouder G. Venis (Onderwijs) is er 'slechts' sprake van een geëscaleerd meningsverschil. Ook school-directeur mevrouw Versteeg ontkent ten stelligste dat de seksuele geartheid van Bos met het conflict te maken heeft. De basisschool is vier jaar geleden gefuseerd met een kleuterschool. Hoewel Bos hoofd was van de lagere school, werd mevrouw Versteeg van de kleuterschool directeur van de samengevoegde school. De samenwerking verliep vlot, tot een jaar geleden de werksfeer verslechterde.

Procedure op scholen bij ongewenste intimiteiten

Van onze onderwijsredactie
UTRECHT — De Besturenraad Protestant Christelijk Onderwijs heeft een modelprocedure ontwikkeld voor de behandeling van klachten over ongewenste intimiteiten in de school. Elke school moet volgens het model een onafhankelijk vertrouwenspersoon hebben, waar leerlingen, leerkrachten en niet-onderwijzend personeel met hun klachten over ongewenste intimiteiten terecht kunnen. De vertrouwenspersoon moet het slachtoffer begeleiden bij het indienen van de klacht en bijstand verlenen als eventueel aangifte bij justitie noodzakelijk is. Klachten moeten of bij het bestuur

of bij een speciale klachtencommissie worden ingediend. In zo'n commissie zouden vertegenwoordigers van bestuur, ouders en of leerlingen zitting moeten hebben. De commissie adviseert over te treffen maatregelen. Het model stelt termijnen waarbinnen de procedure afgerond moet zijn. Met het model wil de Besturenraad een handreiking bieden, omdat besturen in voorkomende gevallen vaak niet weten hoe te handelen. De raad is er wel een voorstander van de zaken zoveel mogelijk op schoolniveau aan te pakken. De zusterorganisaties van het protestants onderwijs is gevraagd instemming te betuigen met het model.

Rechtbank dubt over verplichte DNA-proef

MAASTRICHT (ANP) — Een inwoner uit Kerkrade die wordt verdacht van verkrachting van een zestienjarig meisje, heeft bezwaar gemaakt tegen een bloedproef. Met zijn bloed zou door middel van DNA-bepaling kunnen worden nagegaan of aangetroffen spermastoffen van hem afkomstig zijn.

De zaak bij het Amsterdamse hof betrof een 24-jarige man die werd verdacht van vier verkrachtingen en twee pogingen daartoe. Het hof kwam na de DNA-test tot vrijspraak. De rechtbank had de man eerder wel veroordeeld. Tussen de 'Amsterdamse' zaak en de kwestie die nu in Maastricht aan de orde is, zit een belangrijk verschil. In Amsterdam vroeg de verdachte zelf via zijn advocaat mr. C. Korvinus om een test. De test werd dus op vrijwillige basis afgenomen. In Maastricht is er sprake van dwang.

Belgische kinderen niet naar Batman

Tub 5
BRUSSEL (ANP) — Tieners onder de zestien jaar mogen in België niet naar de Batman-film. Volgens de keuringscommissie komen er in de film, die volgende week in première gaat, teveel gewelddadige scènes voor. De Amerikaanse filmaatschappij Warner wilde die er niet uit knippen.

Volgens de Amerikanen is België het enige land in Europa waar de film voor kinderen onder de zestien jaar wordt verboden. Warner („*Rambo* werd wel toegelaten”) wil zich daarvoor in een uitgebreide publiciteitscampagne bij de Belgische jeugd verontschuldigen. De maatschappij zegt dat de film, die duidelijk op een jong publiek is gericht, twintig à dertig procent minder op zal brengen dan anders het geval was geweest. Er is in de Verenigde Staten even overwogen om de film helemaal niet uit te brengen in België, maar dat idee heeft men snel laten varen. Er wordt zelfs een record-aantal kopieën in omloop gebracht, kennelijk in de hoop dat heel wat twaalf- tot zestienjarigen in de 'verontschuldigen' van Warner een aansporing zien om het toch maar eens te proberen. In de Belgische media is het voorspelbare debat over het voor en tegen van de filmkeuring inmiddels in volle hevigheid losgebarsten. Het in zaken van kunst en cultuur gezaghebbende dagblad 'Le Soir' noemde de beslissing al grotesk. „Een volledige miskenning, zowel van de cinema als van de jeugd,” aldus het blad in een commentaar.

De rechtbank van Maastricht beslist maandag in de raadkamer over de principiële vraag of de man tot zo'n bloedproef kan worden gedwongen. Rechter-commissaris mr. A. Verhezen in Maastricht gaf op verzoek van het openbaar ministerie al toestemming tot de gedwongen bloedproef. De verdediger van de verdachte, mr. D. Moszkowicz, werd echter wel in de gelegenheid gesteld bij de rechtbank bezwaar aan te tekenen tegen de beslissing. Moszkowicz deed dat dan ook en wacht nu af. De rechter-commissaris gronde zijn beschikking op Artikel 225 Invoeringswet van het Wetboek van Strafvordering. Dat artikel spreekt over bijzondere maatregelen door een rechter-commissaris tijdens een gerechtelijk vooronderzoek. De raadsman van de verdachte baseert zijn bezwaar op twee argumenten: hij acht genoemd artikel in dit geval niet toepasbaar. De rechtbank zou daarom de rechter-commissaris niet ontvankelijk moeten verklaren. Moszkowicz acht de gedwongen bloedproef ook in strijd met de Grondwet, die in artikel 11 spreekt over de onaantastbaarheid van het lichaam. De verdachte zou als clown vormd enige maanden geleden in Heerlen het meisje hebben verkracht. Het bewijs in deze zaak is moeilijk te leveren, omdat de verdachte de bloedproef blijft weigeren. Dronken automobilisten kunnen ook nog steeds de bloedproef weigeren, aldus mr. Moszkowicz. Volgens hem is de uitspraak van de rechtbank van grote betekenis omdat het uniek zou zijn wanneer verdachten op grond van het door de rechter-commissaris in Maastricht gehanteerde artikel gedwongen kunnen worden om een bloedproef te kunnen ondergaan. Het DNA-genenonderzoek is al geruime tijd onderwerp van discussie. Het gerechtshof in Amsterdam aanvaardde vorig jaar voor het eerst deze test als officieel bewijsmiddel. De methode stamt uit Engeland.

Geen regeling
Minister Korthals Altes liet een jaar geleden weten, een wettelijke regeling voor dit soort gevallen onnodig te vinden. Het is in de eerste plaats aan de rechter zelf te bepalen, in hoeverre hij een DNA-test wil laten meewegen in de bewijsvoering, aldus de bewindsman in antwoord op vragen van Kamerleden. Korthals Altes verklaarde niet uit te sluiten dat in de rechtspraak alleen behoefte bestaat aan DNA-onderzoeken waarmee verdachten instemmen. De minister vergeleek anderzijds het DNA-onderzoek met het verplicht nemen van vingerafdrukken, dat wel tot de gangbare opsporingsmethoden behoort en over het algemeen niet strijdig wordt geacht met de onaantastbaarheid van het lichaam.

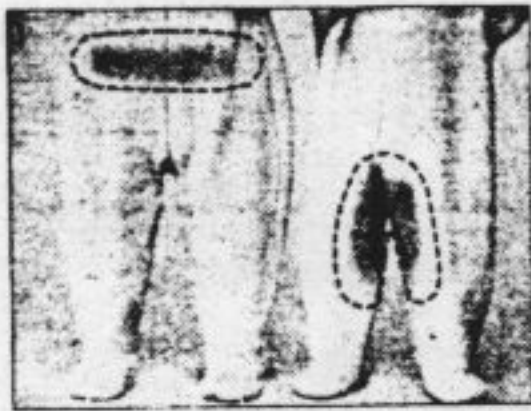
Natte dweilen-luiers met sekseverschil

„Natuurlijk niet, zo ver hoeven we niet te gaan”, zegt mevrouw De la Rie door de telefoon als we vragen of een mannelijke baby omhoog plast omdat hij een stijve krijgt. De la Rie van de afdeling voorlichting en consumentenservice van Procter & Gamble lijkt heel even, heel lichtelijk geïrriteerd, maar we hebben uiteindelijk toch een goed gesprek over de „gebieden” waar kinderen zichzelf nat plassen.

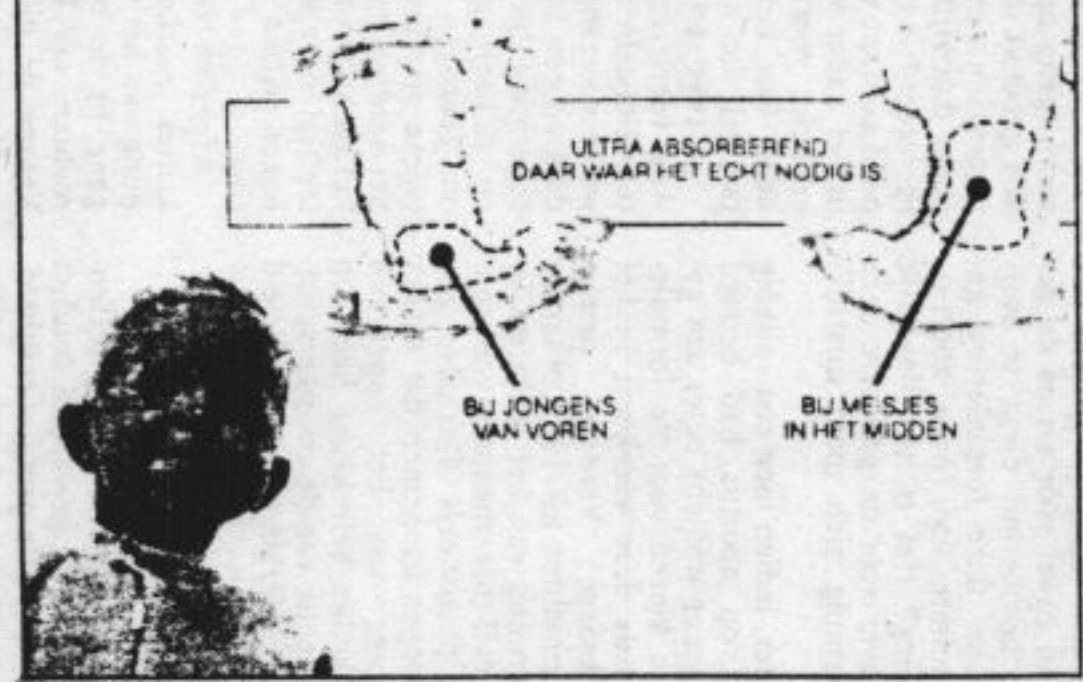
Procter & Gamble introduceert in Nederland nieuwe papieren luiers met sekseverschil. Eentje voor jongens en eentje voor meisjes. Hoewel papieren luiers al meer dan een kwart eeuw be-

staan, heeft „onderzoek” nu uitgewezen dat ook bij de beste luier de jongen er aan de voorkant bovenuit weet te piesen, terwijl een meisje volgens Procter & Gamble „bij de beentjes” lekt. „Tussen de beentjes”, zeg je niet als fijnbesnaarde handelaar in luiers.

Welk onderzoek wees wat uit? De la Rie diept cijfers op uit Duitsland. Twee onderzoeken, driehonderd kinderen. Het ene: moeder houdt drie maanden een dagboek bij over de natte broek van kind. Het tweede: moeder kreeg ongemerkte luiers en vertelde haar ervaringen. Dat een jongen omhoog piest als ie een stijve heeft verzonnen we niet, dat kun je zien als hij op de comode ligt in z'n blote gat. Je reinste wedstrijdpiessen is het soms. Jongetjes kunnen zonder al te veel inspanning hun hoofdje nat spuiten. Kraamverzorgsters leren jonge ouders hoe je een jongen in een luier pakken moet. De ene adviseert om het plassertje omhoog wijzend vast te klemmen, de andere leert juist dat het naar beneden moet wijzen. Goede verklaringen voor welke richting de plasser moet, zijn niet beschikbaar.

IS ER NU EXTRA PAMPERS BOY EN ULTRA PAMPERS

De harde cijfers uit Duitsland zijn ook niet wereldschokkend. Meer dan de helft van de jongens (53 procent) weet een goede luier te passeren naar beneden. Ze worden nat „bij” de beentjes. Een kwart (26 procent) piest z'n middel nat („het middelje”). Kampioenen zijn de jongens die overal nat weten te worden en dat zijn er 21 op de honderd. Meisjes spuiten niet stevig maar druppelen meer, volgens Procter & Gamble. Bovendien kunnen ze met geen mogelijkheid omhoog plassen. Toch weet 14 procent

van de meiden haar middel nat te plassen. Het merendeel, 71 procent, echter wordt tussen de benen nat. Vijftien van de honderd meisjes komen als een natte dweil uit bed. Ook een andere telling leert dat bij jongens in het algemeen een lichte voorkeur bestaat voor naar boven plassen, en bij meisjes naar beneden. Daarom zijn er nu Pampers voor jongens met extra plasabsorptie van voren en het type voor meisjes met extra absorptie midden onder. (W.K.)

'My Name Is Steven' subject dies in crash

SEATTLE P-1
The Associated Press 9/18/89
MERCED, Calif. — Steven Stayner, kidnapped at the age of 7 and forced to live as the sexually abused foster son of his abductor until he escaped seven years later, has been killed in a hit-and-run traffic accident. “He sure led a rough life,” California Highway Patrol Sgt. Bill Balestra said of Stayner, who was returned to his parents less

than 10 years ago and was the subject of an NBC miniseries in May, titled “I Know My First Name Is Steven.” Balestra said Stayner, 24, married and the father of two children, was killed Saturday when a car pulled into the path of his motorcycle on a highway between Merced and Atwater, about 70 miles east of San Francisco.

See STAYNER, Page A4

Stayner: Police have a suspect

From Page 1

Balestra said officers believe they know the identity of the driver of the car, who abandoned his auto two miles away, jumped into another car and fled. He said felony hit-run charges are planned.

In 1972, when he was 7, Stayner was grabbed off a street in Merced while walking home from school. Seven years later, his abductor snatched another boy, 5-year-old Timmy White; 16 days later, on March 1, 1980, Stayner walked into a Ukiah police station with Timmy, saying he didn't want the younger boy subjected to the same abuse he experienced.

Kenneth Parnell, arrested while working as a hotel clerk in Ukiah, 150 miles from Merced,

was convicted of two counts of kidnapping. He was sentenced to eight years and eight months in prison in February 1982.

Parnell served five years in prison, then was paroled. Parnell, now 57, is believed living somewhere in northern California. He had previously been imprisoned for sexually abusing an 8-year-old boy he kidnapped in Bakersfield.

Stayner testified at Parnell's trial that he was ordered to call Parnell “dad” during his captivity and that he was regularly sexually abused.

He said Parnell convinced him a court had awarded him custody because Stayner's family could no longer afford him. Because he had been taught that adults don't lie, Stayner said, he believed Parnell's story and didn't realize he had been kidnapped.

“I felt a little guilty being the one to turn him in after all he'd given me all those Christmases,” he said several years later. “It was hard to face him.”

Stayner's remorse turned to anger after he returned home to his parents, three sisters and a brother, “and saw what I had

missed out on all those years.”

His parents, however, found that their sunny, obedient 7-year-old had become a tough 14-year-old who liked to smoke and drink.

In 1985, Stayner married Jody Edmondson in Atwater. They had two children, age 2 and 3.

In April, he told The Santa

Rosa Press Democrat he hoped the May miniseries would not depict his life as a horror story.

“It was just not that way. I tried to make my life as normal as I could. I had a lot of good times when I was there. I was like most kids except that I wasn't with my natural parents.”

'Was het licht of donker, vóór of na Sesamstraat?'

(Van een onzer verslaggeefsters) PAR 28

AMSTERDAM - Lego, kleurpotloden en gebloemde kussens vormen de attributen van een speciale studio van het bureau van de rijkspolitie aan de Sarphatistraat. De ruimte is zo vrolijk mogelijk ingericht. Een onderzoeker kruipt er met kinderen over de grond. De onderzoekers van de afdeling Jeugd en Zeden verhoren hier sinds een half jaar kinderen van drie tot en met twaalf.

Aan het plafond hangen microfoons en camera's, alles wordt opgenomen. Een wand lijkt een spiegel, maar biedt de aanwezigen vanuit de belendende kamer de mogelijkheid met eigen ogen te zien hoe het verhoor verloopt en de verhoorder zo nodig aanwijzingen te geven. Een kostbare manier van verhoren, die nog niet eerder werd toegepast.

Voordeel is dat een kind slechts één keer verhoord hoeft te worden. Een rechter of rechter-commissaris die een verhoor wil, kan de videoband op het politiebureau bekijken.

Om een goed en informatief verhoor af te kunnen nemen, worden de onderzoekers getraind door deskundigen. In het verleden liet de rijkspolitie het verhoren van kinderen aan deskundigen over, zoals pedagogen en psychologen. “Maar die bleken toch meer aan het hulpverleners dan aan het verhoren,” aldus Nico van Geldorp, onderzoeker in training. “Details waarin wij geïnteresseerd zijn, vergaten ze vaak.”

Van Geldorp oefent tijdens de cursus met 'proefkinderen',

die uitgezocht worden door José Jans, de orthopedagoge die de cursus coördineert. Jans: “Ik spreek met de ouders en de kinderen. Ik vraag hun te vertellen over iets heel verdrietigs in hun leven. De dood van een hondje bij voorbeeld. De onderzoekers krijgen dan de opdracht zoveel mogelijk te weten te komen.”

Suggestie

Van Geldorp zegt veel geleerd te hebben. “Voordat ik de cursus volgde, dacht ik dat kinderen al heel snel van alles fantaseerden. Het is niet zo. Ik denk wel dat kinderen misschien gevoeliger voor suggestie zijn. Dat ze eerder 'ja' zeggen als je zegt: dat is zo. Wat ik geleerd heb is dat je een kind in ieder geval niet moet bombarderen met vragen. Je moet geen insinuerende vragen stellen en ook niet heel negatief doen over de ouders.”

Jans: “De kinderen die hier komen hebben meestal erg vervelende dingen meegemaakt. Zijn vaak seksueel misbruikt, of soms getuige geweest van een moord. Je moet het kind allereerst op z'n gemak stellen,

zorgen dat het zich begrepen voelt, dat het je vertrouwt. Dat kan soms wel vijftig minuten duren. De ondervrager moet proberen aan te sluiten bij de leefwereld van het kind. Een kind van vier zul je moeten helpen door meer structuur in het gesprek aan te geven. Of helpen zich het tijdstip te herinneren,” aldus Jans.

Van Geldorp: “En vragen: gebeurde dat voor of na Sesamstraat? Was het donker of was het licht?”

Van Geldorp heeft tot nu toe z'n nieuwe manier van verhoren in vier gevallen met succes in praktijk gebracht. “Toeval,” zegt hij. Want hij weet dat zelfs het bijzondere verhoor soms geen effect heeft op een kind. “Dan wordt er alsnog een extern deskundige bijgehaald.”

VN-verdrag legt bescherming van het kind vast

Dit najaar wordt het ontwerpverdrag inzake de Rechten van het Kind voor aanvaarding aan de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties voorgelegd. Het is dertig jaar geleden dat de VN-verklaring inzake de Rechten van het Kind werd aangenomen en tien jaar na de proclamatie van het Internationale Jaar van het Kind. Derhalve doet zich nu een unieke gelegenheid voor de rechten van het kind te voorzien van het maximale internationale beschermingsniveau.

ook een juridisch kader. Daarbij maakt de verschrakkelijke realiteit het meer dan ooit noodzakelijk dat een verdrag instaat voor de bescherming van de rechten van het kind. Immers, overal ter wereld, niet alleen in de Derde wereld, worden kinderen het slachtoffer van zich onverantwoordelijk gedragende volwassenen. Miljoenen kinderen sterven ieder jaar ten gevolge van hongers en ziekten, worden misbruikt op vele gebieden, hebben geen dak boven het hoofd, of zijn het slachtoffer van gewapend conflict.

Kwetsbaar
Wegens hun lichamelijke en mentale onrijpheid zijn kinderen vooral kwetsbaar en hebben zij speciale rechten nodig ter bescherming van hun unieke behoeften. Meer dan welke eerder vastgelegde tekst ook, stelt het verdrag kinderen op één lijn met volwassenen. Tegelijkertijd echter blijft het kinderen als kinderen erkennen. Daarbij dient het belang van een gelukkige jeugd op zichzelf te staan en niet als een voorbereiding op een volwassen leven.

Op die manier is getracht een toegevoegde waarde te geven die uitgaat boven de bescherming die kinderen al genoten op grond van reeds bestaande mensenrechtenverdragen. Als belangrijkste overweging bij alle handelingen waarbij kinderen betrokken zijn dient men 'the best interests of the child' in acht te nemen, aldus het verdrag.

Het Verdrag is bedoeld om alle rechten voor kinderen bijeen te brengen die nu overal in de wereld beschikt toehoeven. Men stemde toe op de VN-verklaring van 1959 die de rechten van het kind op grond van de VN-Verklaring uit 1959 reeds bevestigde. Het verdrag wordt gemaakt. Zoals in de VN-Verklaring uit 1959 reeds naar voren werd gebracht, is de mensheid het beste wat zij kan geven verschuldigd aan het kind.

De auteur is jurist en betrokken bij het ontwerpverdrag inzake de Rechten van het Kind.

meeste van de lichamelijke en seksuele misbruiken worden bedreigd van de familiekring.

Bescherming
Wanneer kinderen uit de ouderlijke omgeving zijn gehaald, dient de staat er voor te zorgen dat er wordt voorzien in een speciale bescherming of alternatieve verzorging. (Anderzijds benadrukt het verdrag het belang van de familie, nationale, etnische of sociale liestuin en geeft de ouders sterke rechten ten opzichte van de overheidsovername.) Beide ouders dragen de verantwoordelijkheid voor de opvoeding van hun kinderen.

Misbruik
Een aantal artikelen beoogt bescherming te bieden aan kinderen die op enigerlei wijze worden geëxploiteerd of van wie misbruik wordt gemaakt. De belangrijkste zijn: kinderarbeid, drugsmisbruik, seksuele exploitatie en de handel in en het ontvoeren van kinderen.

Misbruik
Een aantal artikelen beoogt bescherming te bieden aan kinderen die op enigerlei wijze worden geëxploiteerd of van wie misbruik wordt gemaakt. De belangrijkste zijn: kinderarbeid, drugsmisbruik, seksuele exploitatie en de handel in en het ontvoeren van kinderen.

Misbruik
Een aantal artikelen beoogt bescherming te bieden aan kinderen die op enigerlei wijze worden geëxploiteerd of van wie misbruik wordt gemaakt. De belangrijkste zijn: kinderarbeid, drugsmisbruik, seksuele exploitatie en de handel in en het ontvoeren van kinderen.

Misbruik
Een aantal artikelen beoogt bescherming te bieden aan kinderen die op enigerlei wijze worden geëxploiteerd of van wie misbruik wordt gemaakt. De belangrijkste zijn: kinderarbeid, drugsmisbruik, seksuele exploitatie en de handel in en het ontvoeren van kinderen.

Misbruik
Een aantal artikelen beoogt bescherming te bieden aan kinderen die op enigerlei wijze worden geëxploiteerd of van wie misbruik wordt gemaakt. De belangrijkste zijn: kinderarbeid, drugsmisbruik, seksuele exploitatie en de handel in en het ontvoeren van kinderen.

soorten van mensenrechten te omvatten: de economische, sociale en culturele rechten evenals de burgerlijke en politieke rechten.

Bescherming
Wanneer kinderen uit de ouderlijke omgeving zijn gehaald, dient de staat er voor te zorgen dat er wordt voorzien in een speciale bescherming of alternatieve verzorging. (Anderzijds benadrukt het verdrag het belang van de familie, nationale, etnische of sociale liestuin en geeft de ouders sterke rechten ten opzichte van de overheidsovername.) Beide ouders dragen de verantwoordelijkheid voor de opvoeding van hun kinderen.

Misbruik
Een aantal artikelen beoogt bescherming te bieden aan kinderen die op enigerlei wijze worden geëxploiteerd of van wie misbruik wordt gemaakt. De belangrijkste zijn: kinderarbeid, drugsmisbruik, seksuele exploitatie en de handel in en het ontvoeren van kinderen.

Misbruik
Een aantal artikelen beoogt bescherming te bieden aan kinderen die op enigerlei wijze worden geëxploiteerd of van wie misbruik wordt gemaakt. De belangrijkste zijn: kinderarbeid, drugsmisbruik, seksuele exploitatie en de handel in en het ontvoeren van kinderen.

Misbruik
Een aantal artikelen beoogt bescherming te bieden aan kinderen die op enigerlei wijze worden geëxploiteerd of van wie misbruik wordt gemaakt. De belangrijkste zijn: kinderarbeid, drugsmisbruik, seksuele exploitatie en de handel in en het ontvoeren van kinderen.

Misbruik
Een aantal artikelen beoogt bescherming te bieden aan kinderen die op enigerlei wijze worden geëxploiteerd of van wie misbruik wordt gemaakt. De belangrijkste zijn: kinderarbeid, drugsmisbruik, seksuele exploitatie en de handel in en het ontvoeren van kinderen.

Misbruik
Een aantal artikelen beoogt bescherming te bieden aan kinderen die op enigerlei wijze worden geëxploiteerd of van wie misbruik wordt gemaakt. De belangrijkste zijn: kinderarbeid, drugsmisbruik, seksuele exploitatie en de handel in en het ontvoeren van kinderen.

aan de strijd verboden wordt. Maar het artikel is deels juist ook opgesteld in gelijke bewoordingen als het Eerste Aanvullende Protocol. Kritiek lijkt dan ver gezocht. Al geruime tijd echter pleiten een aantal staten voor een verhoging van de minimumleeftijd tot achttien jaar. Dat ter gelegenheid van dit verdrag geen enkele vooruitgang op dit punt kon worden geboekt is teleurstellend. Dat ouder dan vijftien jaar worden gerecrueteerd en/of bij een gewapend conflict worden ingezet juist in het kader van een verdrag dat expliciet voorziet in de bescherming van kinderen tot achttien jaar valt dan niet goed in te zien.

Kwetsbaar
Wegens hun lichamelijke en mentale onrijpheid zijn kinderen vooral kwetsbaar en hebben zij speciale rechten nodig ter bescherming van hun unieke behoeften. Meer dan welke eerder vastgelegde tekst ook, stelt het verdrag kinderen op één lijn met volwassenen. Tegelijkertijd echter blijft het kinderen als kinderen erkennen. Daarbij dient het belang van een gelukkige jeugd op zichzelf te staan en niet als een voorbereiding op een volwassen leven.

Bescherming
Wanneer kinderen uit de ouderlijke omgeving zijn gehaald, dient de staat er voor te zorgen dat er wordt voorzien in een speciale bescherming of alternatieve verzorging. (Anderzijds benadrukt het verdrag het belang van de familie, nationale, etnische of sociale liestuin en geeft de ouders sterke rechten ten opzichte van de overheidsovername.) Beide ouders dragen de verantwoordelijkheid voor de opvoeding van hun kinderen.

Misbruik
Een aantal artikelen beoogt bescherming te bieden aan kinderen die op enigerlei wijze worden geëxploiteerd of van wie misbruik wordt gemaakt. De belangrijkste zijn: kinderarbeid, drugsmisbruik, seksuele exploitatie en de handel in en het ontvoeren van kinderen.

Misbruik
Een aantal artikelen beoogt bescherming te bieden aan kinderen die op enigerlei wijze worden geëxploiteerd of van wie misbruik wordt gemaakt. De belangrijkste zijn: kinderarbeid, drugsmisbruik, seksuele exploitatie en de handel in en het ontvoeren van kinderen.

Misbruik
Een aantal artikelen beoogt bescherming te bieden aan kinderen die op enigerlei wijze worden geëxploiteerd of van wie misbruik wordt gemaakt. De belangrijkste zijn: kinderarbeid, drugsmisbruik, seksuele exploitatie en de handel in en het ontvoeren van kinderen.

Misbruik
Een aantal artikelen beoogt bescherming te bieden aan kinderen die op enigerlei wijze worden geëxploiteerd of van wie misbruik wordt gemaakt. De belangrijkste zijn: kinderarbeid, drugsmisbruik, seksuele exploitatie en de handel in en het ontvoeren van kinderen.

aan de strijd verboden wordt. Maar het artikel is deels juist ook opgesteld in gelijke bewoordingen als het Eerste Aanvullende Protocol. Kritiek lijkt dan ver gezocht. Al geruime tijd echter pleiten een aantal staten voor een verhoging van de minimumleeftijd tot achttien jaar. Dat ter gelegenheid van dit verdrag geen enkele vooruitgang op dit punt kon worden geboekt is teleurstellend. Dat ouder dan vijftien jaar worden gerecrueteerd en/of bij een gewapend conflict worden ingezet juist in het kader van een verdrag dat expliciet voorziet in de bescherming van kinderen tot achttien jaar valt dan niet goed in te zien.

Kwetsbaar
Wegens hun lichamelijke en mentale onrijpheid zijn kinderen vooral kwetsbaar en hebben zij speciale rechten nodig ter bescherming van hun unieke behoeften. Meer dan welke eerder vastgelegde tekst ook, stelt het verdrag kinderen op één lijn met volwassenen. Tegelijkertijd echter blijft het kinderen als kinderen erkennen. Daarbij dient het belang van een gelukkige jeugd op zichzelf te staan en niet als een voorbereiding op een volwassen leven.

Bescherming
Wanneer kinderen uit de ouderlijke omgeving zijn gehaald, dient de staat er voor te zorgen dat er wordt voorzien in een speciale bescherming of alternatieve verzorging. (Anderzijds benadrukt het verdrag het belang van de familie, nationale, etnische of sociale liestuin en geeft de ouders sterke rechten ten opzichte van de overheidsovername.) Beide ouders dragen de verantwoordelijkheid voor de opvoeding van hun kinderen.

Misbruik
Een aantal artikelen beoogt bescherming te bieden aan kinderen die op enigerlei wijze worden geëxploiteerd of van wie misbruik wordt gemaakt. De belangrijkste zijn: kinderarbeid, drugsmisbruik, seksuele exploitatie en de handel in en het ontvoeren van kinderen.

Misbruik
Een aantal artikelen beoogt bescherming te bieden aan kinderen die op enigerlei wijze worden geëxploiteerd of van wie misbruik wordt gemaakt. De belangrijkste zijn: kinderarbeid, drugsmisbruik, seksuele exploitatie en de handel in en het ontvoeren van kinderen.

Misbruik
Een aantal artikelen beoogt bescherming te bieden aan kinderen die op enigerlei wijze worden geëxploiteerd of van wie misbruik wordt gemaakt. De belangrijkste zijn: kinderarbeid, drugsmisbruik, seksuele exploitatie en de handel in en het ontvoeren van kinderen.

Misbruik
Een aantal artikelen beoogt bescherming te bieden aan kinderen die op enigerlei wijze worden geëxploiteerd of van wie misbruik wordt gemaakt. De belangrijkste zijn: kinderarbeid, drugsmisbruik, seksuele exploitatie en de handel in en het ontvoeren van kinderen.

Hoi beste mensen,

van levensbeschouwelijke aard. En natuurlijk gaan we er in het Werkbestuur hard aan werken, om het jaarprogramma tot een succes te maken. De activiteiten zijn dit jaar gegroepeerd onder de titel:

OVER DE GRENSEN

We gaan als mensen vaak over de grens. Onze persoonlijke grens, als we net even dat stukje harder lopen dan we eigenlijk menen te kunnen, maar ook maatschappelijk gaan we over veel grenzen, denk even aan het milieu. Soms is het goed om aan de grenzen van het onmogelijke te reiken, soms gaan we echt te ver. Waar liggen de grenzen?

Heel concreet gaan we over grenzen als we in mei een reis gaan maken naar Berlijn, waarover je later meer hoort. We hebben het over grenzen in macht en onmacht in het Jongerenweekend, over grenzen en tolerantie op een themadag in januari, en we gaan persoonlijke grenzen ervaren op een activiteitendag. Een ambitieus programma, nietwaar?

Ik hoop dat veel mensen eraan bijdragen om van dit jaar een bruisend JH-jaar te maken!

Groeten en veel plezier dit jaar.

Petra van den Broek

kopijdatum
volgende nummer
1 november!

REDAKTIONEEL

Met de vakantie achter de rug beginnen de Jonge Humanisten weer met frisse moed aan het nieuwe seizoen met als jaarthema 'Over de grens'.

Onze nieuwe voorzitter zal hierover het een en ander toelichten, waarbij ze ook zichzelf zal voorstellen.

Dit nummer staat bol van komische, cynische beschouwende en persoonlijke verhalen over het thema 'macht en onmacht'. Wellicht inspireren deze stukken je ook om op het jongerenweekend in oktober te komen.

In het volgende nummer willen we ons richten op 'tolerantie' om hiermee aan te sluiten op de themadag van januari 1990. Dus kom maar met verhalen over verdraagszaamheid, wat mag en niet mag, taboes of wat je verder nog weet te bedenken over dit onderwerp.

Tot over drie maanden.

Roy, Leo, Frans, Luc, Resia, Marijke

KOLOFON

HUMBUG is een kwartaaluitgave van de JONGE HUMANISTEN in het Humanistisch Verbond. Het blad wordt verspreid onder de tieners en twens die lid zijn van het HV en is op aanvraag gratis verkrijgbaar voor belangstellenden.

Oplage 1500

Redaktieadres:
Landelijk Humanistisch
Centrum,
Redactie HUMBUG

Postbus 114
3500 AC Utrecht
tel. 030-318145

Vormgeving en druk:
Stork Mufac Drukkerij,
Hengelo (o).

2

Exploring the Dark Side of Schubert

by Donal Henahan

NEW YORK — Many people who love music feel it is not only vulgar but pointless to pry into the lives of the great composers. Who cares if Wagner was a deadbeat, that Mozart used foul language, that Beethoven tried to sell scores to different publishers simultaneously, that Chopin loved a woman who dressed like a man and smoked cigars?

The music they left us is all that counts. If it were to be discovered tomorrow that Rossini liked to tie up cats and pull out their whiskers one by one, would the reputation of "The Barber of Seville" be much affected? No. Genuine art seeks to shed itself of its creator, ideally in time achieving anonymity of the sort enjoyed by the authors of the "Iliad" or the Egyptian "Book of the Dead."

That is the view espoused brilliantly by E.M. Forster (in his essay "Anonymity") and implicitly by art-for-art's-sake aestheticians like Walter Pater and Oscar Wilde. Art is an insoluble enigma, an unsolicited gift of the gods mysteriously funneled through its nominal author. Stravinsky expressed that Platonic ideal well when he said, "I am the vessel through which 'Le Sacre' passed."

Such also is the comfortable position that most musical biographers were able to take not long ago. The chronological details and broad outlines of a composer's life were laid out, insofar as they could be determined, but snooping around in the psyche was outside the scholarly pale.

WHEN this attitude began to change is not clear — perhaps it might be dated symbolically from Mahler's one-session analysis by Freud. But no longer does it seem reasonable that a newish biography of Schubert should tiptoe around the probability that the composer was an enthusiastic homosexual or that his sexuality could have had something to do with his feverish prolific output, his drastic swings of mood and his tragic death of syphilis at age 31.

Yet Charles Osborne's "Schubert and His Vienna," published only three years ago by Knopf, all but ignores the sex issue and even spends a good deal of space dismissing as nasty fictions contemporary accounts of Schubert's heavy drinking. The story of his supposed infatuations with sever-

al women is taken at face value, despite evidence that his only intimate friends were male.

Now, however, psychobiography has its foot in the door and is demanding entry. One of the genre's leading practitioners is Maynard Solomon, the scholar who solved, to the satisfaction of many musicologists, the enigma of "Beethoven's Beloved" and subsequently published an authoritative biography of that composer. A while back, he upset some American music scholars by documenting instances in which Charles Ives apparently postdated and otherwise altered his scores to make them seem more prophetic of modern music's directions.

Lately, Solomon has been turning his attention to Schubert, with results that are likely to distress pious Schubertians, both in and out of the scholarly community. Characteristically, his arguments interleave exhaustive historical research with brave but well-founded conjectures about Schubert's inner life.

A crucial document for him is the composer's famous account of a dream in which he rejects his father's invitation to a garden of (presumably heterosexual) pleasures in favor of going his own way. Most biographies describe the dream but merely call it a puzzling allegory whose meaning cannot now be known. Building on the psychoanalytic clues he detected in the dream, however, Solomon presented even more startling findings to the annual meeting of the American Musicological Society.

Now they have appeared under the title "Franz Schubert and the Peacocks of Benvenuto Cellini" in the Spring 1989 issue of 19th Century Music, which probably has not heard the last of the matter. Controversy seems to follow Solomon like a lost puppy.

Any close reader of Schubertiana must already have suspected that the composer had a secret life that kept him outside the bounds of bourgeois society. For much of his career he was intimately associated with a circle of artists in which homosexuality was, if not the norm, at any rate not an exception.

HIS dearest friend, with whom he lived for several long periods until shortly before his death in 1828, was the homosexual and sometime female impersonator Franz von Schober. A brilliant talker and magnetic person who decorated his rooms in Persian style and held court as an Oriental prince, Schober enjoyed expounding on aesthetics and philosophy for a devoted circle of artists and dilettantes. A clearly infatuated Schubert sent him mash notes that seem mawkish even in the context of the 19th century's flowery, sentimental prose style.

As described by some of his friends, Schober was a cult leader who led the young composer into depravity, though Solomon believes it more likely that Schu-

KORTE METTEN

Families op drift

Renate Dorrestein

Ik wandelde ontspannen door de duinen en dacht aan niets, toen er vanachter een spar ineens ontderd kindergeschrei klonk. Zonder verdere aankondiging kwam, loeiend en brullend dat het een aard had, een klein jongetje (zes à zeven jaar) op mij toe gerend. Hij greep zich aan mij vast en hikte langdurig, en tenslotte gingen wij er maar bij op de grond zitten. want hij hijgde als een stoommachine. Dat kwam doordat hij al een uur vertwijfeld rondrende op zoek naar zijn vader, met wie hij aan het joggen was geweest totdat hij hem plots uit het oog had verloren. Hoe ooit weer thuis te geraken wist het ongelukkige wezen niet, en dat was natuurlijk een reuze onherbergzame gedachte.

Nu kunnen kleine jongetjes ALTIJD op mij rekenen, dus nam ik het arme dwaallichtje bij de hand en begon voortvarend te stappen. De wereld is tenslotte rond en wie er niet afvalt, treft elkaar vroeger of later onvermijdelijk weer. Hik, deed het jongetje.

Na een tijdje begon hij te vertellen. Hij woonde nog maar een week bij zijn papa, want zijn mama had een nieuwe vriend en die vond kinderen niet leuk, dus was hij samen met zijn broertje op transport gesteld, en nu kwam er binnenkort een nieuw zusje, van de vriendin van papa dus, waaruit wel bleek hoe veel die in elk geval van kinderen hield, vandaar dat hij daar wel snor leek te zitten, voorlopig dan. Ik kneep maar eens flink in hem ten teken dat ik wel begreep hoe traumatisch het moest zijn om je vader in de duinen kwijt te raken als je pas een paar dagen bij hem woonde, met een nieuw zusje voor de deur en alles.

Wat is het leven van het moderne kind toch gecompliceerd, dacht ik mistroostig. Ik ken een meisje dat enige tijd na de scheiding van haar ouders toch maar liever bij haar vader wilde wonen omdat die zo'n aardige vriendin had. Binnen een jaar was deze schat er evenwel met een ander vandoor en kwam er onherroepelijk een nieuwe grote liefde in vaders leven, alles goed en wel, maar de dochter werd toch maar weer olompverloren met zo'n nieuw mens opgescheept, terwijl moeder inmiddels natuurlijk ook opnieuw aan de man was geraakt, die in het bezit van een kleine sleep kinderen verkeerde, stuk voor stuk gore etters, dus waar zij zichzelf ondertussen nou eens het beste kon parkeren was een goede vraag.

De ingewikkeldheid van de hedendaagse familiale betrekkingen kan duizelingwekkende proporties aannemen ('de nieuwe man van de ex van de vriend van mijn moeder heeft uit een van zijn vorige huwelijken een tweeling'), want wat eenmaal op drift is, woerkert door. Zo ben ik de aangenomen tante van de dochter van een voorbijge minnaar van een van mijn vriendinnen, een meisje wier moeder hertrouwd en weer gescheiden maar thans erg gelukkig verliefd is, en wier vader voor en na mijn vriendin ruwweg zeven levensveranderende affaires heeft doorgemaakt, zodat de dochter zich voor het overzicht al haar halve leven aan mijn vriendin vasthoudt, als baken, en zich tamelijk strikt tot haar beperkt omdat zij de tel van haar surrogaatouders, die allen ook weer grootouders en ooms en tantes inbrengen, reeds lang

bert's inclinations were already firmly in place when he encountered this seductive personality.

Memoirists paying tribute to Schubert after his death testified that he was the classic "confirmed bachelor," aloof if not actually hostile to women. No intimate letter from him to a woman exists, even to those who attended the famous "Schubertiads" at which he sometimes played waltzes for the dancers.

There exist, however, many tender and loving letters to male friends, all using the intimate "du" form of address. The evidence is so one-sided in favor of his homosexual nature that one can only marvel at the reluctance of older biographers to pay attention to such a potentially crucial force in his creative life.

Again and again, however, people who had known Schubert well mention with disdain and even disgust an ugly and dark side to his personality. Josef Kenner, who had attended seminary and university with him, wrote that his "body, strong as it was, succumbed to the cleavage in his — souls — as I would put it, of which one pressed heavenwards and the other bathed in slime." Others put it less strongly, but the same strain runs through many of the memoirs. Solomon thinks it unlikely that these mourning friends were alluding to any ordinary variety of promiscuity, heterosexual or otherwise — Vien-

na at the time seems to have been fairly tolerant of extralegal sexual activity. Solomon postulates instead that what they deplored was promiscuity "of an unorthodox character."

What could have caused such a strong reaction from those who recognized his genius and admired him most? Solomon, making one of his typically imaginative leaps, lights on several references in letters to Schubert that refer in richly suggestive ways to various types of birds: flute-playing nightingales, pheasants, hazel hens. Using similar passages from Cellini's famously homoerotic autobiography as a code breaker, he makes a startling suggestion:

"I doubt that even a confession of male homosexuality — in an age when overt dandyism and so-called confirmed bachelorhood abounded — would have been met by such outcries. Rather, what may have impelled some observers of Schubert's behavior to speak of abominations and vile practices was the prospect of sexual relations between a man and a youth, with its connotations of child molestation and its glimpse of a taboo realm of experience." In consort with Schober, the painter Moritz Schwind and others, Schubert may have become a child molester, or in the less elegant police argot of our time, a chicken hawk.

LEN MUNNIK

kwijt is. Dit lieve kind nu, zat onlangs bij mij in de auto. Haar vader rijdt in een reusachtige slee, wat het binnenhalen van vriendinnen wellicht bevordert, en nog nooit in haar leven had zij in zo'n rammelende dinkytoy gezeten als de mijne, zodat zij toen wij over een bult in het wegdek stuiterden verrukt uitriep: 'Dit is nog echt autorijden hè, zo heb je tenminste nog contact met de weg.' Niets heeft dit verhaal met de rest van mijn betoog te maken — maar het leven zelf is tenslotte ook niet logisch of voorspelbaar — behalve dan dat ik haar opmerking onbetaalbaar grappig vond en weer eens helemaal begreep waarom mensen kinderen willen hebben, in hun eerste huwelijk, hun tweede en hun derde.

Toen ik op dit punt in mijn gedachten was beland, stond het jongetje met wie ik nog altijd door de duinen sjokte, als door een wesp gestoken stil. Dodelijk geschrokken keek hij mij aan en vroeg zonder enige omhaal: 'O jee, u bent toch geen kinderloker?'

Nu ja, dacht ik, dwars door alles heen hebben zijn ouders in elk geval wel de gelegenheid gegrepen hem ordentelijk op te voeden en zekere wetenswaardigheden in hem te pompen. Van die gedachte fleurde ik op. Ik voel me altijd wat onbehaaglijk als ik nadenk over het levenslot van het moderne kind, aangezien ik me slecht kan afsluiten voor het besef dat ik zelf tot de personen behoor die voor een deel van al die complicaties zorgen: ik ben zo'n zwerfkei die hun levens in- en uitrolt, want ik kan me niet heugen een minnaar zonder kinderen te hebben gehad. Dat krijg je toch, op zekere leeftijd.

Krachtig houd ik mezelf voor dat er vast ook gunstige kanten aan zitten om ouders op vrijersvoeten te hebben. Je groeit daarvoor misschien op met een realistische idee over romantische liefde en je wordt, zij het nolens volens, bevrijd uit die verstikkende ouder-kind-symbiose die later in het bestaan zo vaak voor akelige problemen zorgt. Maar waar ik mij als kind verschrikkelijk tegen zou verzetten, is dat je zelf geen macht hebt over met wie je je leven deelt, en dat je maar van de ene situatie in de andere wordt gesmeten zonder dat je daar zelf om hebt gevraagd.

Met het jongetje bereikte ik inmiddels de uitgang, waar zijn bezorgde vader al geruime tijd gekweld liep rond te stampen. Die keek alsof hij mij ging kussen, toen ik de kleine zwerfer veilig bij hem afleverde. Aardige man, trouwens. Appetijtelijke man, ook. Waarna ik mij als een haas uit de voeten maakte. □

SOLOMON speculates that this compulsive pleasure-seeking hunt for "pheasants" and "peacocks" was tied to Schubert's "drive toward physical extinction, his way of hastening death even while seeking to delay it, of bringing on the shadows by a total immersion in the sensuous moment. If this is true, we may well be witnessing the ultimate sign of the exercise of Schubert's free will — his decision to live and die in his own way, unrestrainedly, proudly, and creatively."

Perhaps, indeed. What we do know for certain is that Schubert found time while pursuing his erotic interests and while slowly dying of the venereal disease that ravaged his circle of friends to compose the greatest body of lyric music known to man, including in his final days the String Quintet in C, the "Schwanengesang" collection, the last three piano sonatas and the final happy outburst that is "The Shepherd on the Rock."

Someday, if the world lasts long enough, they will be anonymous. ■

Old Skull Jr.

door Martin Aston vertaling & bewerking: Bert van de Kamp OOR 9-9

*My mom went poo in
my shoe
My dad went pee in
my shoe
And I got toget it out
(Get Outta School)*

Dit is geen gewone popgroep. Zodra twee van de groepsleden de dame van de platenmaatschappij in de lobby van het hotel ontwaren, zetten zij onder luid indianengehuil een sprint in en springen bij haar op schoot. Vervolgens beginnen zij een robbertje te vechten. J.P. Toulon (10), zanger en gitarist van Old Skull, en zijn broertje Jamie (9), de toetsen- en skateboard-virtuoso's van de groep. Beiden blijken te kampen met een energieoverschot, waar zij geen raad mee weten. 'I'm just too hyper!' giechelt J.P. en Jamie legt uit waar de rest van de groep is: 'Jesse moet met zijn pa en ma mee naar huis en mijn andere broer is ergens de weirdo aan het uithangen.' Het Sonic Youth T-shirt reikt tot zijn enkels. Rock & rollers beginnen tegenwoordig al jong.

V.l.n.r.: Jesse Collins-Davies & de Toulon Bros, Jamie & J.P.: Noise, noise!

'Mijn jongens zitten voortdurend in het hotel opgesloten,' legt moeder Mary uit. De pijnlijke trek om haar mond maakt duidelijk dat zij dit steeds weer aan elke journalist moet uitleggen. 'Voor hen is dat niet zo vreemd, want zij zijn hun hele leven eigenlijk niet anders gewend.' Willen J.P. en Jamie met mij praten? Even geduld nog. Eerst moeten zij mij nog de Boston Crap (een soort wurggreep) demonstreren.

'Wij vinden het niet erg om geïnterviewd te worden,' verklaart J.P. 'Maar het is wel eens vervelend.' Jamie verstopt zich achter het bed. Populair zijn is nog niet genoeg lol. Gaan zij nu massa's platen verkopen? 'Ik hoop het.' Willen zij beroemd worden en op straat herkend worden? 'Yeah, maar niet zo beroemd dat mensen op straat zeggen: *Hé, ik ken jou, mag ik een handtekening?*'

J.P. doet het woord. Hij vertelt over zijn woonplaats Madison in de Amerikaanse staat Wisconsin: 'Het begint een yuppie-stadje te worden.'

Wat is een yuppie, J.P.
'Iemand die alleen maar om geld geeft.'
Krijgen jullie zakgeld?
'Nee, ik verdien liever geld met spelen.'

PARANOIA

Jong maar niet stom. Het eerste optreden van Old Skull vond plaats in 1987; de band werd uitbetaald in Happy Meal-munten van MacDonalds. Pa zat ooit in de anarcho-hardcore-band Missing Foundation, waardoor J.P. en Jamie voortdurend omgeven werden door muziek. Drummer Jesse Collins-Davies is J.P.'s beste vriend. Het begon allemaal met het imiteren van pa. Hun favoriete groepen zijn DRI, The Misfits, Sonic Youth en de Dead Kennedys, yeah! Jamie houdt ook van Talk Talk, net als zijn pa. al weet hij niet wat voor muziek die groep maakt. Pa zit momenteel zonder platencontract, maar dat deert hem niet. 'Ik kan zo bij de jongens in het

voorprogramma,' stelt hij filosofisch.

Voor wie de ogen sluit, is er maar weinig verschil tussen Old Skull en haar hardcore-concurrenten: alleen een paar verdwaalde ritmes en vocalen vol helium. De rest is bekend: de muzikale claustrofobie, het geschreeuw, de feedback, de politieke teksten, de angst, het gevoel dat de wereld op haar kop staat of minstens de verkeerde kant op gaat. De punk-visie.

Kinderpop is niets nieuws. Little Jimmie Osmond was acht toen hij met *Long-haired Lover From Liverpool* Nummer Eén stond. En wie herinnert zich niet Musical Youth (*Pass The Dutchie*) of New Edition (*Candy Man*) met de pre-puberale Bobby Brown? Wat Old Skull en haar debuutalbum *Get Outta School* (Reckless/Enigma) bijzonder maakt, is dat de groep haar eigen nummers schrijft en blijkbaar goed naar de tv-journaals kijkt. De titelsong en *Skate Or Die* doen geforceerd anarchistisch aan, maar *AIDS, Jesus Dies On The Cross* en *Homeless* zijn muzi-

cale statements die van luf getuigen.

'Hardcore doet je nadenken en vraagtekens zetten bij allerlei dingen,' verklaart pa. 'Hun vriendjes op school zijn net zo intelligent volgens mij, maar zij hebben andere ideeën. De kids zijn tegenwoordig vele malen slimmer dan mijn generatie. Zij denken over dingen na waar wij niet bij stilstonden. De daklozen, de politie... Of zij anti-autoritair zijn? Niet zo'n klein beetje!'

Get outta school/The principal's a fool!
Fourth graders rule

Jamie: 'Zal ik je nog een wurggreep laten zien?'

Pa: 'Zij kijken ook veel naar die wrestling shit op tv. Daar word ik persoonlijk niet vrolijk van. Tijd voor jullie medicijnen, kids! Zij zijn niet anti-politie, maar zij zijn bang en een tikkelje paranoïde ten opzichte van de autoriteiten. Je hoeft hier in New York maar even je ogen de kost te geven, aan de Lower East Side, bijvoorbeeld... Ik doe mijn best de vragen waar zij mee komen te

antwoorden. Zij vroegen mij laatste: *Wat is AIDS?* Ik dacht: *Shit...* als ik wist wat AIDS was, zou het een stuk beter met ons allemaal gaan.'

PUNAISES

Waarom zijn jullie een band begonnen?

'Voor de lol.'

Is het net zoiets als skateboarden?

'Het is niet hetzelfde. Je kunt op toeren! meer energie kwijt dan op een skateboard.'

Houden jullie van muziek om het volume en het lawaai?

'Yeah!'

Waarom heten jullie Old Skull?

'Live Skull logeerde een keer bij ons en wij hadden een bandje dat Old Radio heette en na dat bezoek van Live Skull hebben wij dat veranderd.'

Is songs schrijven makkelijk?

'Ja hoor. Tien minuten voor de stomme songs, de andere ongeveer een half uur.'

Helpt jullie vader jullie daarbij?

'Ja, hij hielp bij *AIDS* en bij *Homeless*. Kun je uitleggen waar die nummers over gaan?'

'AIDS is wat het is en hoe mensen zich voelen. Het is heel angstig en mensen willen weten hoe je het kan krijgen. *Homeless* gaat over mensen die geen dak boven hun hoofd hebben. Ik zag op het journaal hoe mensen in de open lucht slapen en vroeg mijn vader of wij daar een song over konden schrijven. Reagan en Bush besteden liever miljarden aan wapens dan mensen een dak boven hun hoofd te geven.'

Wat haten jullie het meest?

J.P.: 'Erwten!'

Jamie: 'Willie!'

Wie is Willie?

'Een ontzettende zak. Hij is elf, maar zegt dat hij vijftien is. Wij zeiden dat hij best met zijn fiets over onze oprit mocht rijden, maar wij hadden overal punaises gelegd! Die heeft hij er met een vorkje weer uit moeten halen.'

Hebben jullie nachtmuziek?

'Ja, een ging over een vliegtuigshow,

16 OLD SKULL

Dat het niet alleen de ouwe lullen zijn, die aan de weg timmeren, bewijzen de jonge pikkie's van Old Skull, een hardcore thrash-trio. In het kader van de kinderpap presenteren we een dubbel-interview met de Glimmer Twins van de jaren negentig, de broertjes J.P. & Jamie Toulon.

waar pa naar had zitten kijken. De vliegtuigen kwamen heel laag over ons huis, en lieten bommen vallen. Wij probeerden die te ontwijken. Het was *urrrd*.'

PA IS STOM...

Aan welk liedje hebben jullie momenteel de grootste hekel?

'Het ergste vind ik: *Ironicaaa...*

Ik zal het Elvis Costello zeggen. Wie vinden jullie het beste, Michael Jackson of Madonna?

'Geen van beiden! Wij haten ze allebei. Zij zijn stom. Michael Jackson heeft een paar goeie nummers, maar Madonna zit daar maar te zingen: *Like a prayer, for the very first time...* Wij haten ook Cinderella, Elvis Costello, White Lion, Phil Collins, The Dickies, Poison en Stryper (de laatste twee zitten op hetzelfde label als Old Skull: MA).
Waarom houden jullie van hardcore, maar niet van heavy metal?

'Omdat het anders is. Heavy metal is steeds hetzelfde. (J.P. doet nu het geluid van een heavy metal-gitaar na.)
Pa: *Sounds like you guys.*

'Dat is niet waar! Misschien één van onze nummers, maar heavy metal heeft steeds dezelfde twee akkoorden.'
Hoeveel akkoorden kennen jullie?

'Drie.'

Hebben jullie pa's bandje ooit zien optreden?

'Een paar keer. Wij kunnen niet vaak naar concerten, want die zijn meestal 's avonds laat en wij moeten de volgende morgen weer naar school.'

Jamie: 'Pa is zo stom...'

J.P.: 'Wij waren zelf op tournee, daarom konden wij hem niet zien spelen. Ik kende alleen MTV-acts als Cinderella.'

Jamie: 'En Tom Petty, hij was mijn favoriet.'

J.P.: 'De mijne ook, maar sinds pa de hele dag die zender WRD op heeft staan...'

Pa: 'De lokale, alternatieve radio. Jongens, hou op met worstelen!'

Zal Old Skull nog bestaan als de boys 25 zijn?

Jamie: 'Ik ga door met spelen tot ik een ouwe lul ben!'

Zullen jullie ooit minder gaan schreeuwen en rustige nummers gaan schrijven?

'Nee, noise, noise! Eerlijk gezegd proberen wij op onze volgende plaat al wat muzikaler te zijn en niet meer die...'

Pa: 'Die hese kakofonie van geluid!'

'Het wordt meer muziek. Ik ga meer akkoorden spelen en meer maatwisselingen, maar ik blijf schreeuwen! Wij willen ook sneller worden. Meer zang en sneller!'

In een folder wordt over jullie gezegd: *Vertrouw nooit iemand boven de tien!*

'Wij zijn niet boven de tien, wij zijn precies tien.'

Maar dat duurt niet meer zo lang.

'Dan veranderen wij het in elf.'

Lachend en vechtend rollen J.P. en Jamie over de grond. Punk leeft. ●

MARTIJN DOKUMENTATIESERVICE, LIJST 23, 25-10-1989, PERSFOCUS SEPTEMBER.

dokumentatienummer	aantal pagina's	prijs per exemplaar (indien bestelbaar via Martijn inclusief verzend- en administratiekosten)	indien bestelbaar via Martijn: X	titel enz.
DC 200	1	1,80	X	Ingezonden brief van A. de Klerk aan redactie Alkmaarsche Courant, 28-8-1989 over berichtgeving zaak te Wognum van 25-8.
DC 201	4	2,70	X	Nieuwsbrief nr. 15 van NVSH-LWGP-Platform n.a.v. vergadering 20-5-1989.
DC 202	13	3,90	X	Discussiestuk "Het zwijgen voorbij" voor werkgroepen die tegen de stroom in willen zwemmen op het gebied van kindersexualiteit, tweede, herziene versie, NVSH-LWGP, juli 1989. (23 pag. verkleind).
DC 203	3	1,90	X	Deskundologica 123 "Amerikanen en Nederlanders over incest", Philip den Bouwmeester, Sekstant 69-4, sept. '89.
DC 204	3	1,90	X	Brief van Drs. F. Gieles aan Centrale voor Pleegzorg, 28-9-1989 n.a.v. artikel in Trouw 27-9-1989.
DC 205	66	8,80	X	Rapport "Sexualität, Gewalt und die Folgen für das Opfer, Zusammengefasste Ergebnisse aus einer Längsschnittuntersuchung bei Opfern von angezeigten Sexualkontakten", Michael C. Baurmann, Bundeskriminalamt Wiesbaden, 1982. A. Persbericht, samenvatting van BKA, 6 pag. (duits) B. Rapport, 60 pag. (duits).
DC 206	1	1,80	X	Kurzbeschreibung des Forschungsprojekts "Phänomenologie sexueller Kontakte zwischen Erwachsenen und Kindern" am Institut für Empirische und angewandte Soziologie unter Leitung von Professor Dr. Rüdiger Lautmann, 9-9-1989.
DC 207	22	5,10	X	Standpunt van de Ministers van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur en van Justitie over het onderzoeksrapport "Seksueel misbruik van meisjes door verwanten" van mevrouw drs. N. Draijer, april 1989.
DC 208	3	?		Artikel "Herinneringen aan Jan Hanlo" in Maatstaf 1989 nr. 7.
DC 209	26 DM	3,--		"Sexualität zwischen Kindern und Erwachsenen", Schriftenreihe der Arbeitsgemeinschaft Humane Sexualität, Redaktion Ralf Dose, Dortmund 1988, ISBN 3-88515-081-6; te bestellen bij A.H.S., Ohlauerstrasse 30, 1000 Berlin 36, Berlin West met bijsluiting van internationale antwoordcoupons ter waarde van DM 3,--.
DC 210	46	?		"Texte zur Reform des Sexualstrafrechts", Schriftenreihe der A.H.S., Redaktion Thomas Göbel, Dortmund 1989, ISBN 3-88515-082-4, te bestellen bij A.H.S., adres zie boven.
DC 211	2	1,85	X	Brief van A. de Klerk aan Centrale voor Pleegzorg, 9-10-1989, n.a.v. artikel in Trouw 27-9-1989.
DC 212				Themanummer over seksuele kindermishandeling en justitie, tijds. Justitiële Verkenningen, 1989 nr. 6; te bestellen bij uitgeverij Gouda Quint BV, postbus 1148, 6801 MK Arnhem, tel. 085-454762; prijs f 11,50 exclusief verzendkosten.
DC 213	4	2,70	X	Artikel "Die Kinder sind die Vergessenen", Dr. F. Bernard in tijds. Sexualmedizin, 1989 nr. 8.
DC 214	5	2,75	X	Art. "Paedophilia, focus on the child", Dr. F. Bernard in tijds. Uncommon Desires, 1989 nr. 3.

Bestellen: alleen met X gemerkte stukken door storting van het bedrag op postbank 54.59.646 t.n.v. Martijn, Postbus 5478, 1007 AL Amsterdam o.v.v. DC-nummer.

